ETHNOGRAPHISCHE SAMMLUNG
herausgegeben
von der Ethnographischen Kommission der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg.
Bd. XXXV.

ЕТНОҐРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ ЕТНОҐРАФІЧНА КОМІСІЯ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

Т. XXXV.

КОЛЯДКИ І ЩЕДРІВКИ.

Т. І.

Зібрав **Володимир Гнатюк.**

У ЛЬВОВІ, 1914.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка.

ETHNOGRAPHISCHE SAMMLUNG
herausgegeben von der Ethnographischen Kommission
der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg.
Bd. XXXV.

ЕТНОҐРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ ЕТНОҐРАФІЧНА КОМІСІЯ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.
Т. XXXV.

Колядки і щедрівки.

Т. I.

Зібрав **Володимир Гнатюк.**

У ЛЬВОВІ, 1914.

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

Передне слово.

Випускаючи у світ отсю збірку колядок і щедрівок, уважаю за потрібне пояснити, як вона повстала.

Колядки, а також инші пісні, записував я вже як ученик ґімназії, але очевидно не мав іще свідомости їх ваги для науки. Набрав же її аж тоді, як став студентом університету та як попрочитував великі збірники Якова Головацького й Павла Чубинського і рецензії на них, та познайомив ся з історією нашої етноґрафії на підставі праць О. Пипіна, О. Огоновського, М. Сумцова, й деяких инших дрібнійших. Видане історичних пісень В. Антоновича й М. Драгоманова, куди заведено й колядки з історичною основою, звернуло мою увагу на їх давність. От тоді й прийшов я до думки, що варто було би видати колядки зовсім окремо від инших пісень та від 1897 р. почав збирати їх систематично для такого виданя. Збиране протягло ся занадто довго, бо аж до мая 1913 р., коли я збірку упорядковану передав до друку. Таке довге збиране, правда, знеохочує богатьох записувачів, які бажали би, щоб їх записи зараз по надісланю йшли до друку, але виходить на користь самого виданя, як се видно по кождій такій збірці.

Протягом довгого часу збираня удало ся мені постягати записи з ріжних сторін нашої етноґрафічної теріторії з виїмком Угорської Руси, куди треба би самому їхати за записами, що для мене неможливе, а передруковувати звідти щонебудь не оплатило б ся з огляду на дуже погані й пофальшовані тамошні публікації. Щож тикаєть ся часу, з якого походять записи в отсїй книжці, то вони обіймають ціле століте, бо починають ся записами З. Д. Ходаковського, початими зараз із початком другого десятиліття XIX ст., а кінчать ся записами А. Короткого або М. Кузьмака з 1913 р. По З. Ходаковськім що до давности йдуть за-

иики Ів. Вагилевича з 30-их років, Ф. Бодянського з 30—40-их років, Марка Вовчка й Івана Ляторовського з 50-их років XIX ст. З першої половини того столїтя походить також збірка О. Савчука, зладжена на Гуцульщині. З 60-их років є цїлий ряд галицьких збірок, між ними й дуже цїнні, прим. збірка невідомого записувача з Дуби, збірка Г. Леґіня; далї йдуть записи: П. Білинського, М. Бучинського, Ол. Стефановича й ин. З 70-их років є записи К. Заклинського, В. Навроцького, Ів. Манжури, В. Єзерського, І. Франка, М. Царя. З 80-тих років записи З. Грушкевича, К. Денеґи, М. Довганя, Л. Ляторовської, І. Созанського, І. Стельмащука, Ю. Федорчука. З 90-их років записи Д. Єндика, М. Куцериба, В. Равлюка, П. Рондяка, В. Степаненка. З нашого столїтя записи В. і Д. Басараба, Б. Заклинського, М. Кузьмака, В. Левинського, М. Тимяківної, Б. Чернявського. Вичисляю тут найзамітнїйші збірки, а дальше подам імена всїх записувачів у поазбучнім порядку.

Маючи таку силу записів, в яких назбирувало ся нераз 40-60 варіянтів одної колядки, я міг вибирати з них для друку тілько найкрасші і найповнїйші, визначуючи з важнїйших подрібні відміни в нотках, а инші випускаючи зовсїм, щоби не обтяжати виданя зайвим балястом. Для спеціялїстів зробив я одначе й їх доступними, зложивши недруковані рукописи у бібліотецї Наук. Тов. ім. Шевченка.

При порівнуваню поодиноких варіянтів прийшов я до переконаня, що красші й повнїйші заховали ся не в российській Українї, але в Галичинї, та що тут знов найповнїйші тексти гуцульські і бойківські. З текстів із рос. України, найлїпше доховали ся записані в Чернигівщинї (збірка Б. Чернявського). Показало ся також, що старші записи, особливо галицькі, дають гарнїйші тексти, нїж новійші записи, а се вказує, що колядки вигибають поволи та що коли не піддержить ся їх у памяти народа друкованим виданєм, вони можуть зовсїм затратити ся. В однїй Гуцульщинї заховали ся вони ще в повнїй первістнїй архаїчности, але й то не на дуже великім просторі.

З огляду на те поставив я в основу свого виданя найстаршу галицьку збірку Ів. Вагилевича, якої значна частина записана на Бойківщинї і так само бойківські збірки Г. Леґіня і В. Левинського та гуцульські збірки Он. Савчука (найстарша), Б. Заклинського, М. Кузьмака, В. Михайлюка, А. Онищука, М. Тимяківної й инших. Попри те користував ся я иншими о стілько, о скілько вони приносили або зовсїм нові тексти, або з такими значними змінами, що поминути їх не було можна.

З усїх записів, які я мав під руками, лише збірка Ів. Вагилевича була друкована. Видрукував її Я. Головацький у своїм виданю пісень, але не в цїлости і з багатьома змінами, тому я друкую її в копії з ру-

копису[1]). Для комплєту передрукував я ще кілька колядок з инших збірників, виданих у Галичині або в Росії, що всюди зазначене в своїм місци. Инші записи не були ще ніде друковані.

Згадаю тут також про поділ колядок. Доси розріжнювано звичайно дві головні ґрупи: колядки і щедрівки і так друковано їх по ріжних збірниках. Я усуваю сей поділ, як зовсїм безпідставний і уважаю обі назви: колядки і щедрівки, за зовсїм рівнорядні терміни, з яких перший є чужого, а другий нашого походженя. Далї: Коляда в цїлости, як вона ще доховала ся на Гуцульщинї, се нїщо инше, як народня опера, в якій побіч співу значне місце займає також музика й танцї та декляма́ція (віншівки). А що кожда опера дїлить ся на акти, то й тут поодинокі роздїли відповідають немов актам опери. Поза актами стоять уже поколядь, віншівки та плясанки, бо хоч і вони мають своє, але все таки другорядне значінє в колядї, а жартовливі і сатиричні та дїточі колядки властиво нїчим не вяжуть ся з правдивими колядками. Про все те буду докладнїйше говорити на иншім місци.

Приладжуючи отсе виданє до друку старав ся я повилучувати з нього всї пісні, що фіґурують у деяких збірниках під назвою колядок, хоч не мають із ними нїчого спільного (прим. пісня: Ой там на горонцї дві зазулонцї (або соколойцї) ячмінь жнуть) та не допустити до нього церковних коляд, якими пересипані особливо збірники з рос. України (не виключаючи й П. Чубинського, Б. Грінченка, А. Малинки та не згадуючи про рукописні збірки), бож церковні коляди, хоч мають також своєрідну красу[2]), але й мовою і своїм духом ріжнять ся так від колядок, як небо від землї. А що говорити про час і спосіб повстаня одних і других! Коли колядки є витвором простонароднїм і походять усї з передтатарської доби, то церковні коляди є витвором духовних письменників та походять із XVII—XVIII ст. Таких неоднакових витворів не вільно нїяк ставляти в однім рядї побіч себе. Невеличкий виїмок зробив я тілько у другім роздїлї (колядки на християнські теми), де дав пару популярнїйших наслїдувань, що не можуть мати зрештою нїякого впливу на характер виданя.

Колядки почали появляти ся вчасно в друку, бо вже бачимо їх у „Русалцї Днїстровій“ (1837) та в збірцї Жеґоти Павлї (1839). Велика збірка колядок Я. Головацького була передана до друку в 40-их роках, але через пригоду з „Чтеніями“, в яких колядки мали друкувати ся, друк був відсунений аж до 60-их років. Окремими відбитками вий-

---

[1]) Пор. Ю. Яворскій, Къ исторіи галицко-русскихъ колядокъ въ сборникѣ Головацкаго (Научно-лит. Сборн. Гал. р. Матицы, 1901, кн. 2—3).
[2]) Пор. Ів. Франко, Наші коляди (відбитка з „Дїла“, 1889).

шли пісні (отже й колядки) Я. Головацького у чотирох книжках аж 1878 р. Тимчасом у 1872 р. вийшов III том „Трудовъ“ П. Чубинського, в якім надрукована друга по величині, обємиста збірка колядок. Отсї обі збірки, як найбогатші що до матеріялу, стали головним жерелом до всесторонного пізнаня істоти колядок. В 1882 р. вийшов перший том „Pokucia“ О. Кольберґа, в якім надруковано кількадесять колядок. По тім часї настала перерва і аж 1899 р. являєть ся третій том „Этн. Матеріаловъ“ Б. Грінченка, де знов подибуємо значнїйше число колядок. В 1901 р. появляєть ся збірник Ів. Колесси, в якім вправдї не багато колядок, але добре записаних. У тім самім роцї являєть ся доволї значна збірка колядок: М. Коробки, Колядки и щедровки на Волыни (Живая Старина, 1901). В 1902 р. являєть ся богата, гарна і добре видана збірка А. Малинки. По нїй виходить знов 1904 р. обємиста збірка колядок В. Шухевича. Отсї обі збірки, разом із збірками Я. Головацького та П. Чубинського, можуть послужити основою кождому дослїдникови до студий над колядками. Побіч сих збірок друковано колядки разом із иншими матеріялами в ріжних часописях та неперіодичних виданях і на скілько я вспів їх використати, то зазначую в паралелях на відповіднім місци. Зазначу при сїм — хоч як се дивно — що доси не вийшла нїяка збірка колядок окремою книжкою так, що я в сїм напрямі роблю початок.

Мав я намір подати у своїм виданю також значнїйше число колядкових мельодий, як зробив був при виданю гаївок (1909 р.), на жаль се менї не повело ся, бо хоч записувачів колядок було доволї велике число, то музикальних було дуже мало, тому мельодий не могли вони записати. Що вдало ся зібрати, те подаю. Зазначу при сїй нагодї, що і в старших збірках колядок дуже мало мельодий. У П. Чубинського є лише 4 мельодії, в О. Кольберґа 13 мельодий, в Ів. Колесси 12 мельодий, у В. Шухевича 14 мельодий. Крім того в „Галицько-руських народ. мельодіях“ О. Роздольського - С. Людкевича є 26 мельодий колядок. Є ще: „Українські обрядові пісні у чотирьох збірках уложив для мішаного хору М. Лисенко. I—II. Веснянки. III. Купальська справа. IV. Колядки“, але тут колядки вже гармонїзовані, тому й їх характер трохи инший. Маю надію, що тепер, коли моє видане знайдеть ся в руках більшого круга одиниць, вони побіч текстів зацікавлять ся й мельодіями та зачнуть їх збирати чи то при помочи нотного письма, чи фоноґрафу, а місце для їх опублїкованя певно знайдеть ся.

Наші колядки не лише вчасно появили ся з друку, але й швидко звернули на себе увагу. М. Костомарів згадує про них уже в працї: „Объ историческомъ значеніи русской народ. поэзіи“ (1843), використавши для сього рукописний збірник галицьких колядок Бірецького. Не

можна одначе сказати, щоби вони й до нинї були всесторонно дослїджені, навпаки лїтературу про колядки треба назвати дуже бідною, особливо коли зважить ся давне походжене колядок і значінє, яке на тій підставі можна з них вивести. Одинокою великою й доси незамінєною ще працею являють ся лише О. Потебнї: Объясненія малорусских и сродных народных пѣсень. II. Колядки и щедровки (Варшава, 1887, ст. 810).— Дуже цінні коментарі до колядок подавали В. Антонович і М. Драгоманів в „Історичних піснях“, на жаль вони відносять ся лиш до невеличкої ґрупи колядок, до яких можна було підобрати історичну основу. — Багато цікавих проблєм порушує в обємистій працї А. Н. Веселовскій: „Румынскія, славянскія и греческія коляды“ (Разысканія въ области рус. духовнаго стиха, VII. 1883), хоч занадто може перецїнює румунські колядки. — М. Сумцов подає у статї: „Научное изученіе колядокъ и щедривокъ“ (Кіев. Стар. 1886, II) огляд дослїдів над колядками, зроблених до того часу. — Х. Ящуржинський подає у статї: „Колядки религ. миөич. содержанія“ (Кіев. Стар. 1895, II) причинки до одної ґрупи колядок. — Причинок до виданя колядок подає Ю. Яворський у цитованій повисше статї та в другій п. н.: „Изъ этнографической тетрадки 1830 ыхъ годовъ“ (Науч. лит. Сборникъ Гал. р. Матицы, 1902, I). — Такий сам причинок подає також В. Доманицький у статї: „Современныя колядки и щедривки“ (Київ, 1905). — Статя М. Коробки: „Къ изученію малорус. колядокъ“ (Извѣстія Академіи Наукъ, 1902) опираєть ся ще на мітольоґічній теорії, яка давно пережила ся. На тій самій теорії оперті уступи про колядки і в працях Ө. Мілєра: „Опытъ историческаго обозрѣнія рус. словесности“ (I, ст. 27—42), А. Афанасєва: „Поэтич. воззрѣнія славянъ на природу“ (III, ст. 752—760) та Ів. Нечуя: „Світогляд укр. народа“. — Дуже живо написана доволї велика статя Ол. Пчілки: „Колядки“ (Кіев. Старина, 1903, I—VI), на жаль занадто фейлетоново, тому мало подає до розуміня та поясненя колядок. — Коли до сього додати рецензії на збірки колядок та на отсї працї, то мабуть і буде все важнїйше, що доси принесли студії над колядками.

Подаю в кінци імена осіб, яких записи поміщені в отсїм виданю:

1. Іван Антоненко записував колядки в м. Воронїжи, Глухів. пов., Чернигів. ґуб.

2. В. Антонюк записував колядки 1912 р. у Бучацькім пов. в Переволоцї й Порхові.

3. Грицько Апостол записував колядки в Ласківцях, Теребовель. пов.

4. Семен Арсенич записував колядки в Матїївцях і Перерові Коломийського пов.

5. Іван Балаш списав збірку колядок 1900 р. у Ляхівцях, Богородчан. пов.

6. Микола Баран записував колядки в Ляхівцях, Богородчан. пов. 1898 р.

7. Василь Басараб зібрав збірку колядок у Ляхівцях, Богородчан. пов. 1900.

8. Дмитро Басараб зібрав тамже збірку колядок 1905 р.

9. Микола Батюк записував колядки в Ясеници, Дрогоб. пов.

10. Петро Білинський записував пісні, між ними й колядки, 1866 р. в Залїзцях, Брідського пов.; Бірках Великих, Терноп. пов.

11. Федір Бодянський записував пісні, між ними й колядки в рр. 1838—1848 переважно в Золотоношськім повіті, Полтав. ґуб. та в Васильківськім пов. Київ. ґуб. Збірку — не повну — переховує Етноґр. Комісія Н. Т. ім. Ш.

12. Петро Брояковський, студ. унївер., записував колядки й инші пісні в Паволочи, Київ. ґуб. 1909 р.

13. Олекса Буґера записував колядки в Ляхівцях, Богородчан. пов. 1904 р.

14. Андрій Букида записував колядки 1910 р. у Краснім, Золочівського пов.

15. Василь Булка записував колядки 1864 р. у Струтинї Вижнім.

16. Микола Бунт, учитель, записував колядки у Глїбові і в Козівці, Тернопіль. пов.

17. Мелїтон Бучинський, адвокат, записував пісні, між ними й колядки 1866—1869 р. в Станїславівщинї (Гринівці, Колинцї, Кутищі й ин.). Обємиста збірка тих пісень переховуєть ся в біблїотецї Наук. Т. ім. Шевченка.

18. Іван Вагилевич зібрав велику збірку колядок у 30-их роках XIX ст. Один їх рукопис переховуєть ся в біблїотецї „Народного Дому“ у Львові, а другий ідентичний в унїверситетській біблїотецї в Київі. Є також колядки між паперами Ів. Вагилевича в біблїотецї ім. Оссолїнських у Львові.

19. Андрій Веретельник записував колядки 1902 р. в Ланах, Камінецького пов.

20. Марко Вовчок, відома письменниця, збирала пісні, між ними й колядки, сама й через знайомих у 50-их роках XIX ст. в ріжних місцевостях рос. України, як: Бердичів, Брацлав, Гайсин, Конотоп, Немирів, Переяслав, Пирятин, Сокиринцї й ин. З ґуберній зазначені: Київська, Таврийська, Чернигівська (загально без означеня місцевостий). Збірка переховуєть ся в біблїотецї Наук. Тов. ім. Шевченка.

21. Олекса Войцих записував колядки в Стецеві, Снятин. пов.

22. Кость Ганущак, богослов, записував колядки 1912 р. в Корничи, Колом. пов.

23. Лука Герматій, учитель, записував колядки 1903 р. в Головах і в Красноїли, Косів. пов.

24. Вас. Герчановський записував колядки у Станіміри, Перемишлян. пов.

25. Володимир Гнатюк записував колядки 1889 р. у Григорові; 1890 р. в Велесневі й Залісю; 1902 р. в Коропци, Бучацького пов.; в 1899 р. у Мшанци, Старосамбір. пов.

26. Омелян Гординський записував колядки в Глубокім, Богородчан. пов.

27. П. Горницький записував колядки у Вільках Мазовецьких, Равського пов.

28. Зенон Грушкевич, учитель, записував колядки 1884 р. в Новици, Калуського пов.

29. К. Денеґа записував колядки 1885 р. в Яструбичах, Сокальського пов.

30. Остап Деревянка, правник, записував колядки 1903 р. в Підмихайлівцях, Рогатин. пов., Іванівцях, Жидачів. пов.

31. Василь Деркач, студент медицини, записував колядки в Вербівци, Теребовель. пов.

32. Теодор Дерлиця, учитель, записував колядки в Подусильні, Перемишлян. пов.

33. Максиміліян Довгань (тоді учен. V кл.) записував колядки 1880 р. в Рикові, Золочів. пов.

34. Василь Доманицький записував колядки в Ровенськім пов., Волин. ґуб. в селах: Коростятин, Воскодави, Головин, Липки, Столпин, Арестово Богдашевське.

35. Григорій Дяків (тоді учен. V кл.) записував 1889 колядки в Кабарівцях, Золочівського пов.

36. Віктор Єзерський записував колядки в Глещаві, Теребовель. пов. в 70-их роках XIX ст.

37. Дмитро Єндик, учитель, записував колядки в Зазулинцях, Заліщицького пов. 1890 р.

38. Богдан Заклинський записував колядки 1904 р. в Посічи, Угринові Доліш.; 1910 р. в Старих Кутах, Косів. пов.; 1911 р. в Зеленім, Косів. пов.; 1911 р. в Жабю-Ільци, Косів. пов.

39. Корнило Заклинський, учитель ґімназії, записував колядки 1877 р. у Станіславівщині (Опришівці) і в Коломийщині (в Утропах).

40. Михайло Зіронька записував колядки 1906 р. в Обража-ївці, Новгородсівер. пов., Чернигів. ґуб.

41. Ю. Іванишин записував колядки 1903 р. в Ріпнім.

42. А. Калита записував колядки в Борисполи, Переяслав. пов.

43. Мирослав Капій, студ. університету, записував колядки 1906 р. в Бандрові, Ліського пов., 1904 р. в Костільниках, Бучацького пов. і в Іванівці, Теребовель. пов.

44. Дмитро Катамай, журналіст у Львові, записував колядки 1905 р. в Ямници, Станіслав. пов.

45. Лесь Киселиця, учитель, записував колядки 1904 і 1906 р. на Буковині в Берегометі н. С.

46. Олександер Колесса, проф. університету, записував колядки в Ходовичах, Стрийського пов.

47. Андрій М. Короткий записував колядки 1911—1913 р. в Отаках, Бузовиці, Пригородку, Поляні, Селищах, Хотин. пов. Бесараб. ґуб.; Ракарії, Михайлянах, Белицького пов., Бесараб. ґуб.; Чорноґівці, Черешнівці, Сорокського пов., Бесараб. ґуб.; Дунаївцях, Ушицького пов., Подільської ґуб.

48. Іван Кочержук записував колядки 1905 р. в Ришнятім, Долин. пов.

49. Зенон Кузеля, урядник універ. бібліотеки в Чернівцях, записував колядки в Жукові, Бережан. пов. 1899 р.

50. Іван Кузів записував колядки в Горуцьку, Дрогобицького п.

51. Михайло Кузьмак, учитель, записував колядки 1911—12 р. в Косів. пов. в Жабю-Ільци і Жабю-Маґурі; в Турчан. пов. 1913 р. у Звіринци, Головську, Зубрици, Висіцьких Вижних.

52. Михайло Куцериб (тоді учен. II кл. учит. семін.) записував колядки 1894 в Тисовици, Самбір. пов.

53. Володимир Левинський, студ. унів., записував колядки 1901 р. у Дрогобицькім пов. у Кропивнику Новім, Лікти; 1902 в Ясеници Сільній.

54. Наталка Левицька, донька священника, записувала колядки 1904 р. в Іванівцях, Жидачів. пов.

55. Ол. Левицька записувала колядки в Желдци, Жовків. пов.

56. Северин Левицький записував колядки в Опільську, Сокаль. пов. 1901 р.

57. Григорій Леґінь зібрав колядки в Перегинську, Долинського пов. 1864 р.

58. Іван Луців записував колядки у Струтині Нижнім 1864 р.

59. Іван Ляторовський, парох, записував колядки й инші пісні 1856—60 рр. в Городници, Гусятин. пов.

60. Людміла Ляторовська, донька священника, записувала колядки 1882 р. в Сапогові, Борщів. пов.

61. Іван Манжура, етнограф, записував пісні між ними й колядки, в 70-их роках XIX ст. в рос. Україні в повітах: Александрівськім (Алексіївка), Богодухівськім (Мурафа, Ольшана), Валківськім (Люботин), Ізюмськім (Банноє), Купянськім, Лебединськім (Ворожба), Новомосковськім (Підгородне) й ин. Збірку переховує етногр. комісія Наук. Тов. ім. Шевченка.

62. Филип Мисько записував колядки 1898 р. в Винниках, Львів. пов.

63. В. Михайлюк записував колядки в Красноїли, Косів. пов. 1911 р.

64. о. Мих. Мосора записував колядки в Поручині, Бережанського пов.

65. Антін Мусянович, народ. учитель, записував колядки 1905—1906 р. у Віжомли, Яворів. пов. і в Камени, Калуського пов.

66. Володимир Навроцький записував колядки в Котузові, Підгаєцького пов. в 60 і 70-х роках XIX ст.

67. Савка Никифоряк, учитель ґімназії, записував колядки в Рожнові, Снятин. пов. 1912 р.

68. Антін Онищук, учитель, записував колядки й инші пісні 1910 р. в Зеленици, Надвірн. пов.

69. Юрій Павлюк записував колядки в Бушковичах.

70. Ярослав Пастернак, студ. унїверситету, записував колядки 1912 р. в Зїболках, Жовків. пов.; в Запитові, Львів. пов.

71. Микола Підгірний, учитель, записував колядки 1904 р. в Охримівцях, Збараського пов.

72. Стефан Підручний, студент фільософії, записував колядки в Задарові, Бучацького пов. 1904 р.

73. Йосиф Попадюк, дяк, записував колядки в с. Ровна.

74. Карло Попович, учитель, записував колядки в Жовтанцях, Жовків. пов.

75. В. Посацький записував колядки в Лолинї і Хотїни мабуть у 60-их роках XIX ст.

76. Іван Процик записував колядки в Залїсю, Золочів. пов.

77. Василь Равлюк, учитель, записував колядки й инші пісні 1890 р. в Орельци, Снятин. пов.

78. Олександра Рак, жінка священника, записувала пісні, між ними й колядки, в Раранчу, Черновецького пов.

79. Володимир Ривюк записував колядки 1906 р. в Переросли, Надвірнян. пов.

80. Михайло Романюк записував колядки в Іванівцях, Коломийського пов. 1908 р. і в Зібранівцї, коло Заболотова.

81. Петро Рондяк, тепер судія, записував 1897 р. колядки в Розділовичах і Канафостах, Рудецького пов.

82. М. Ростковичь, студ. універ., записував колядки в Южинци, пов. Кіцмань.

83. Лесь Рошка записував колядки в Устю над Черемошом, Снятинського пов.

84. Іван Савицький записував колядки 1904 р. в Прилипчу, Кіцманецького пов.

85. Збірка Онуфрія Савчука, названа так від бувшого її властителя, списана ще в першій половині XIX ст. дяком у Ясенові Горішнім, Косів. пов., невідомого імени. Переховуєть ся в біблїотецї Наук. Тов. ім. Шевченка.

86. Іван Савяк записував колядки 1904 р. в Пасічній, Станіслав. повіта.

87. Стефан Сапрун записував колядки в Наконечнім, Яворів. пов. 1867 р.

88. Микола Сеник, учитель, записував колядки 1901 р. в Ясенові Горішнім, Косів. пов.

89. Василь Свистун, студент прав, записував колядки в Сороцьку, пов. Скалат.

90. Петро Свідерський записував колядки в Бужку.

91. о. Іван Созанський, парох у Черчи, записував колядки 1904 р. в Черчи, Рогатин. пов. і в Журавнї 1888 р.

92. Павло Стадник, студ. унів., записував колядки 1910 р. в Пізнанцї Гнилій, Скалат. пов.

93. Іван Стельмащук записував колядки в Яструбичах, п. Сокаль, 1885 р.

94. Василь Степаненко записував ріжні фолькльорні матеріяли в Канївськім пов., Київ. ґуб., між тим і колядки, в 90-их роках минулого столїтя.

95. о. Олександер Стефанович, катехит у Львові, записував колядки 1868 р. в Добрянах коло Львова.

96. Іван Стефанчук записував колядки 1885 р. в Воскресінцях, Колом. пов.

97. Михайло Стронціцький записував колядки в Желдци, Жовків. пов.

98. З. Тимкевичівна, учителька, записувала колядки в Желдци, Жовків. пов.

99. Марія Тимяківна, народ. учителька в Бабині, записувала колядки 1911 р. в Бабині і Кобаках, Косівського пов.

100. Стефан Тис, студ. унів., записував колядки 1912 р. в Ременові, Львів. пов.

101. Стефан Томенчук записував колядки в Сапогові, Борщівського пов.

102. Остап Уличний, ученик торговельної школи у Львові, записував колядки 1911 р. в Погорільцях, Перемишлян. пов.

103. Юрко Федорчук, селянин у Джурові, Снятинського пов., записував колядки 1888 р.

104. Іван Федун зібрав збірку колядок 1905 р. в Кадобні, Калуського пов.

105. Микола Федюшка, студ. філь., записував колядки 1905 р. в Угринові, Станїслав. пов. і в Войнилові, Калуського пов.

106. Іван Франко, письменник, записував колядки в 70-их роках у Нагуєвичах, Дрогоб. пов.

107. Зоріян Доленґа Ходаковський (Адам Чарноцький), перший польський етноґраф, записував українські пісні переважно в рос. Україні, в ріжних місцевостях, у другім десятилїтю XIX ст. Його збірка належить проте до найстарших збірок укр. пісень.

108. Мих. Цар записував колядки 1870—71 р. в Добростанах, Городецького пов., в Підберізцях, Миклашові, Львів. пов.; в Вербици, Жовків. пов.

109. Іван Цибульський, учитель, записував колядки в Антонові, Чортків, пов. 1911 р.

110. Борис Чернявський записував колядки в Буді і Козлї, Чернигів. пов. Чернигів. ґуб. 1911 р.

111. Микола Чубатий, записував колядки 1903 р. в Озерянах, Товмацького пов.

112. Іван Чупрей, кандидат адвокатури, записував колядки 1901 р. в Печенїжині, Печенїж. пов.

113. Л. Шпитківна записувала колядки в Волцневі, Жидач. п.

114. Данило Щербаківський, учитель ґімназії, записував колядки в Уманськім пов., Київ. ґуб.

115. Володимир Яблоновський, аґроном, записував колядки: 1906 р. в Ніжині, Чернигів. ґуб.; 1895 в Одесї; в Каїрах, Одеського пов.; 1903 р. в Глодосї, Єлисаветград. пов.; в Отаках, Хотин. пов. (Бесарабія).

116. Матвій Яворський, авскультант суду, записував колядки 1902 р. в Сокальськім пов. в Белзї, Махнївцї, Милятинї; в Равськім пов. у Корчминї і Стаях; в Сваричеві, Долин. пов.

117. М. Яришківський, записував колядки 1897 р. в Жураках, Богородчан. пов.

118. Колядки з Дуби, Долин. пов. невідомого записувача з 1867 р. числом 44.

Колядки з Крехович невідомого записувача з 1863 р.

Крім того при виданю використано, на скілько се було можливе, й инші дрібнійші та менше важні збірки невідомих записувачів.

Львів, 28. IX. 1913.

Володимир Гнатюк.

Як відбувають ся коляди у Гуцулів.

1. Пилипівка.

Нї одним роковим сєткам так си ни радуют люде, єк риздвеним. Та ни до сєток иде радисть, шо будут сєтки, але до тої утїхи, того звичєю, єкий тогди обходи наш гуцульский парид. Кожде, ци мале, ци велике, радуе си, шо диждало видїти та побути на тих гардешистих веселих колєдничках. Ни на одний молодици та дївчєнї аж шкіра ріпае си, тріскат, так би рада, аби чім борше прийшли ти риздвені сєтки, шоби мож з колєдничками погуляти аж до наслїдку.

Шєй пилипивка ни настане, єк вже говоре мижи собов люде, а найбирше то вже чєлїдь: А ци вере хло' мут ходити колєдники сего року? Ба найко котрі, а хто вере коло нас ме ходити за березу?

Єк настане вже пилипивка, то тогди тоти, шо їх корти ходити в колєдники, припрєхтовуют собі: Скрипники скрипки муштруют та виломнєют си, аби добре мочі грати до колєди та до данцив, а березї аби мож уложувати за єго голосом до співанок. Трембіташі нотуют собі в голові игри до круглєків, до плєсив, пидвиконної, умерскої, та всєляких веселих игрий, аби оден проти одного мих єк май мудрішше заиграти в трембіту, аби єго над усї колєдницкі трембіташі люде найлїпше фалили, шо мудро йграе. Плєсаки знов учют ци добре плєсив, аби си ни милили та виломнєют ци сами плєсати, аби то вдати, єк де тай передь ким заплєсати, аби си чєсом ни наїсти устиду по самі вуха, шо ни умів добре плєсати, тай мало або й нїчьо ни виплєсав.

Кождий колєдник, ходь би й старий був, пригадуе собі співанки, аби дес чєсом и вин мих єкус співаночку заспівати, а тоти, шо мают охоту до данцив, то знов виучют ци, аби мочі єк найлїпше гуляти. Бо таких колєдників, шо лиш би си возили в колєдниках, тай мало співают, то дуже люде ни любє, бо кажут: „Єк мают бути колєдники, то най будут, то вже раз колєдники. Аби могли ци на колопнї добре загуляти, ци поспівати, ци файно поплєсати прото, аби сорому ни було. Таким колєд-

никам ни жєль и колєду дати файну, файно їх приймити, бо чьоловік так собі з ними побуде, шо на цілий рик весело єму буде. А єк си зберут єкіс дідорсани, тапалаґи, талпасні, пусті, шо лиш си возє, та гутє отєк трути, то на такі шкода кошту, тай ни варт їх навіть и в хату пускати“.

Нирав така табора обмиє футко свою околицу, а такі бигме ходє голодні, єк котюги, а шо вже з них си люде натєпкуют, то далї ни иде. Тай ше до того нічьо сєте заколєдуют. Коли знов табора, в котрий си доберут добрі, усї рєдні колєдники, ледви обхожує за ничь одну, дві хатї, а чєсом и в одний хатї си виднуют, їсти, пити ни годни вже, ай гроші їм си сиплют, єк вода. Тай кождий таких колєдників люби и дуже файно їх приймає, тай уже з гори запрошує їх: „Дивіт ци, панове колєдникове, тай ви панї березо, абесте си й нарик такі усї рєдні зибрали тай мою хату ни оминули! Коби Бих дав диждати, то я си май буду знати, єк пид вас пидлагожєти, бо бигме є для кого. Оце колєдники! Шо варт, то варт“.

Колєдники кунтентні, шо їх так вельбє и собі дєкуют ґаздам: „Дєкуємо, дєкуємо, дай вам, Боже, шєстє, здоровє за ваш привіт, най вам Бих в стократ бирше навіти. Кобих лиш диждали, а ми вас ни лишимо ніколи“. — А чєсом додают на збитки: „А єк вам так за нами ду́же лежи, то держіт нас аж и до нарик, а бізивно вас ни оминемо“.

Звичєйно в колєдники идут такі, шо ходили вже по кільканацїть років в колєдниках тай знают добре тому звич. Уже наперед знают, де їх мут добре приймати, а де май гей так, а знов де и в хату навіть ни мут пускати. Тай знают, де и єк кождому ґаздї в єго хатї треба виддати гонир, шоби си єму вдав. Бо ни кождий ґазда люби однако. Молодих колєдників доберают таки на то, аби си приучювали, шоби знали рєдно, єк си має в колєдї ходити.

Берези то вже цїлу пилипивку собі колєдуют колєди, аби добре знали вести на памнєть колєди, аби си витак з него ни смієли люде, шо си путає та ни уміє добре вести колєди, вінчьованя, и колєдників, бо то все залежи на березї, бо єго всї колєдники добре мусє слухати.

Котрий береза знає єк найбирше усїляких укладів в колєдах, у вінчьованях, у дєкованях, а знає до того богато всїляких схараманив, уміє добре кождому ґаздї й ґаздини удати пити за волев, то почерез него всїх би колєдників ґазди у пазуху клали, а при виборі на риздво то кожда табора бере такого березу на вирви так, шо вин ни знає навіть чєсом и сам шо дїєти тай з котров таборов ити. Но а це є великий гонир для такого берези, єк над ним си так дуже рвут.

Нираз так си трафи, шо то бідний чьоловік, ніхто за цїлий рик на него и гадко̂в ни верже, але на Риздво то шо май фрунт ґазди у селї просє, аби вин ишов з ними за березу, або аби ишов в їх ревір колєду-

вати. Тимунь кождий береза муси учіти си усїх звичеїв давних, старовіцких, тих, шо люде до них звикли и їх лиш одних хотє. Бо аби єкі то ни були колєди файні, то їх люде ни любє, уни лиш любє таки свої давні, старовіцкі колєди.

Станїславівский владика був остро виступив перед кількома роками против наших звичеїв колєдницких и против наших колєд, кажучі: „То поганцкий звичей колєди! А шє такі, єк ту у вас на Гуцулах колєди, то вже цілком ни хрестіянскі, а ті ваші звичеї то безбожні, єкі ви виробєєте в колєдниках". — Заборонив остро попам пускати колєдники після нашего давного звичю, лиш аби ишли так, єк туда на долах дес кажут, шо ходє колєдуючі, отєк буком молотїчі, з одної хати раз два до другої.

Попи и так ни дуже були до наших гуцулских звичів добрі и дивили си кривим оком на нашу моду, а тепер єк дав їм владика потуку, то вни вже цїлком гадали, шо вже все перевернут з окрашем. Але то гов! Нарид ни бики, звичь, обрєд старовіцкий — то ни мітуса.

Заказали попи на Риздво, отєк ни полєдви з почетком 1907 року, ити колєдникам з набутками. Заказали скрипку, тримбіту, плєс, гулянє на колоппї й співанки гуцулскі — одним словом кажучі сказали, аби ходили по церковному, побожно, так єк ходє колєдники по долах.

Господи, шо то си завів за рейвах, най лиш Бих борони. Зачєли всї люде говорити, шо то вже попи хотє віру скасувати нашу давну, бо в нас говорє так, шо доки писанки пишут и доки колєдники ходє, то доти и наша віра руска буде на світї. В деєких селах цілком си сперли люде ити колєдувати на церкву, а пішли колєдувати після стародавного звичю, але на свіцкі цїли. Знов в деєких селах попи боєли си дразнити людий и мало шо сперали, а порешті пустили після гуцулского звичю говорєчі: „Идїт, єк собі хочете, то нас ни обходи, бо ми вам ни позволєємо жедних набутків". — Але колєдники на це ни фівкали, лиш робили своє. Єк ходили після давних звичеїв, так ходе й тепер, лиш ни вид дуже давного чєсу в деєких селах скасували колєду брати, то є, хліб й зерно, а то через то, шо говорет, шо тепер тєжкі чєси, доста й гроший на колєду.

2. Николая.

Вже вид Ників зачінают люде прирєхтовувати си до колєдників. Кождий ревір зберает ци, шо май фрунтові ґазди й впливові у тим кутї и вадиковуют мижи собов бирше менче, ци мают ити колєдники, котрий береза має ити в їх бик й здебирше котрі колєдники. Знов усеймовуют собі, де си мают зберати колєдники и в єким порєдку мают ити вид хати до хати, та де має бути розплєс колєдницкий.

Звичейно тогди на Николи є дві противні партії людий. Одни є за колєдниками, а знов є й такі, шо вни є против колєдників. Ни одни є мижи противниками й такі, шо сами би ради ити в колєдниках, але шо вни до колєдників низдалі, або їх люде пинавиде и через то їх ни берут ніколи, а їм за се кривда и тимунь вни адикуют проти колєди, але однако инчими шпітаками, бо прилучают ци до скупиндряєив, шо шкодуют пара корон на кошт; а знов єк идут вже колєдники, то їм ни випадат ни приймати колєдників и тимунь говоре проти колєдників отими бирше менче словами: „Тепер всєка біда нам доста вже доколєдовує, на шо нам колєдників? То все драчя, кошт на громаду. Пип казав нам нираз, шо то би бирший був хосен, єк би ти гроші люде добровилно без колєди зложели до церкви, шо би хто втєкав дати. То би красше було. А так то ни колєди, але гріхи“!

Та однако звичейно прихєльників колєдницких є бирше и перекричують противників, бо нираз и до острих сварок приходи мижи одними и другими. Прихєльники говоре: „Гї на вас! Устидайте си! Ви ни хочете вже того, шо сми диждали, шо обходили наші деді й предїди. Нам вилно колєдувати, на шо ми хочемо, а ни конче гроші обертати на церкву. Нам тут пип ни до розказу, але ми сами. Єк ни идут колєдники, то за шо, тай на шо ніс бих гроші попови? Ми в колєдники будим ити, тай будим пускати, тай приймати так, єк доси; ни збідніли сми тим до тепер, тай чій ни пидим в старці й вид тепер, ійга! Та тілько ходь маємо веселости в серци! А хто нинавиди на колєдники, або єму ни рихт, то най ни приймає, а про него си обийде, бо колєдники мают доста коло кого ходити“.

Майже завжде вже по службі на Николи всї си помире и хоте колєдники пускати. Понайменовуют собі березив, аби на Риздво ни бути сміхом, а берези борше пидмаґулюют собі котре сєбнїшших колєдників, шоби їх табора була єк найдобирнїйша.

Кілька ґазд з села входе до попа и кажут, шоби вголосив на нарид в церкві, шо сего року мут ити колєдники и на кілько таборий. Тогди пип по службі оголошує в церкві, шо мут ити колєдники, єк завжде на тілько, а тілько таборий. Люде вже знаючі, шо колєдники мут ити, розходє си в верхє по хатах, широко розговорюючі про сварку над колєдниками та вже з гори вішуючі, єкі то будут колєдники сего року та котрий таборі буде си найлїпше вести.

3. Різдво.

Дуже раненько на Риздво сходєт ци люде до церкви. Ни оден є такий чьоловік, шо майже цїлий рик ни ходи до церкви, але на Риздво йде. Та ни прес побожнисть сходєт си люде до церкви, але через то,

шоби шош видїти та чюти про колєдники. Тоти, шо мают надїгу ити в колєдники, вже идут бирше менче прирєхтовані вид разу до церкви, хоть до цего ни признают ци, бо хотє, шоби ше їх трохє попанькали люде!

По службі виходє люде з церкви и де в єких селах идут старші вибирцї з дзвинками в руках три рази довкруги церкви колєдуючі, а за ними колєдники гурмами и колєдуют:

На сєте сєго, на сєте Риздво,
Дай Боже!*
Ми колєднички ой тутки прийшли
Колєдувати, цес дим витати,
Цес дим витати, божую церкву.
Церкву витати, колєдників позберати,
Ой колєдничків, хлопців молодців.
Ой ми вибирцї, славні завидцї,
Ой тутки собі позбераємо,
Ой славні ґазди тай колєднички.
Ой звидси ми си йа розийдемо,
В високі гори, у рускі села,
У люцкі хати, мир хрестиянский,
Шєстєм, здоровєм все повитати!
Шєстєм, здоровєм, сими сєтками,
Сими сєтками, многа лїтами,
Все рик вид року, токма до віку!

Єк обийдут церкву всї три рази, тогди шо май фрунт добрі колєдники з усїх таборий и берези, кілько їх є вид кождої табори, идут в сам перед до попа колєдувати. Плєсаки идут три рази плешучі ид розоденциї попивский вперед колєдників, парами по два, до барток привєзують собі дзвинки, бартки кладут на плечя и легонько ними помахуют, при чім дзвинки поцоркуют. Плєсаки здрибна поступают, з легоньки пидскакуючі, то на одний нозї, то на другий и при тим плешут и говорє, єк идут перший раз до розоденциї:

Ой зза горочьки, зза калиночки,
Ми колєднички з Україночки!

Видходє поступаючі си назадусть, а де нима місця, то си обертают назад и плешут далї:

В гуцулскі села, в високі ґрунї,
В гори, долини, до сеї хати.

Знов приходе другий раз плешучі:

До сеї хати ґречного пана,
Ґречного пана, ой пана отця.

Знов си обертают, або виходе назадусть плешучі:

Коли є ласка нас принимати,
Ой коледників в хату пускати.

Приходе плесаки третий раз плешучі:

Миж вінчуєм вас шестєм, здоровєм,
Сими светками на многа літа.

При тим плесаки знимают лівов руков шепки з голови, клонєют ци тричі домови, а правов руков викручюют остро бартками и сильно дзвоне в свої дзвинки.

Плесаки перестают плесати, тримбіташ з скрипником лишеют грати до плесу, а зайграют пара чєсинок веселої гуцулскої гри. Скрипник зачінат муштрувати скрипку до коледи пид викни и на знак найстаршего берези, єкий задзвони тричі в свий дзвинок, коледники стают пид викни до коледи. Скрипник зачінат грати коледу, а тримбіташ играє полонинцкого кружлєка. Береза зачинає коледувати, а коледники за ним при кождим разї: „Ой дай Боже!“ поцоркочюючі дзвинками и придупкуючі до темпа ногами, коледуют:

Ми д' цему дому чьом д' веселому,
Дай Боже!*
Ми всу ничку вай ии спали,
Ой ходили, сумували.
Питали ми си доброго ґазди,
Допитали си ґречного пана,
Ґречного пана, нашего отця (або имя ґазди).
Ци дома, дома, ой ґречний пане?
Ой ми знаємо, шо ви є дома.
Ой сидит собі я в чьола стола,
Ой в чьола стола, в єворового.
Ой ходит єму Госпидь у дому,
Та роздаючі шесте, здорове.
Ой в дим здорове на челядочку,
По дворі шесте на худобочьку.
Вінчуємо вас шестєм, здоровєм,
Сими сетками, многа літами,
Все рик вид року, токма до віку,
Ни сам з собою, з усев челедов.

Ой ґречний пишний, ой наш ти пане,
Вийдіте ид нам, подєкуйте нам,
Ой шо миж вам сколєдували,
Повінчували, тай повитали
Шєсливим роком, многа літами,
Многа літами, сєтим Рождеством,
Тай из ґаздинев, из діточками,
Йа всїх посполу, шо в вашим дому.

При тих словах виходит пип в розоденциї и запрошує колєдників до себе до покою.

Тогди си там набиває богато всєких цікавих, а решта, кого ни пускают, жде на дворі, доки ни вийдут вид попа колєдники.

Де в єких селах, а найдувше видколи зачєли попи виступати проти колєдників и їх звичєів, богато є так, що вже залишили колєду наокола церкви, и плєс до попа на колєду в попа пид викни, лиш виходит старший брат з дзвинком в руках, подзвонюючі дзвинком, и запрошує людий: „Панове ґазди, колєдникови! Хто би ласкав в колєду, то прошу до попа“. Правда, такий звичєй ни вдаєт ци богато людем. Вни на то видповідают мижи собов тяпкуючі: „Ає, кличют до попа, отєк свиний до корита. Икіс тапалаґи пусті позберают ци, шо нима з чім навіть заговорити, а ни то, на шо си подивити. Та ци хя? Бигме так, ни мали бих шо робити та бічі до попа зазерати, може би ику кістку дали? От єк було бувало, то й варт си було подивити, а тепер то бигме нехарь, нима ничьо“.

Однако прото ни розходєт ци люде, а богато цікавих жде, шоби знати, хто в їх бик ме йти в колєдниках.

В попа колєдуют колєдники звичєйно колєду таку, в єкий си згадує про Риздво Суса Хреста та про Пречєсту Діву. В Жєбю Слупійці колєдуют попови:

Коло керниці, коло теплиці,
Там сєті сєтці воду сєтили,
Воду сєтили, хрест загубили і т. д.

Або знов колєдуют:

На сєте сєто, на сєте Риздво,
Свєта Пречєста дитє вродила і т. д.

Єк вже скінчєют в попа колєду, тогди си розлучюют на табори и кожда табора має свою скриньку, а береза свий хрест, перевєзаний повісмом ленєним. На задвирю стают колєдники в колесо, кладут собі бартки на праве плечє, ловєт ци широко руками один за одного, змі-

тують шепки на стрип в середину й берут попа межи себе. Скрипник зачінає йграти в скрипку круглєка, а трімбіташ в трімбіту, всї колєдники зачінают легонько на пальцях на кожду ногу по два рази раз пораз пидскакувати и ни великим кроком крутити си круглєка за сонцем співаючі круглєка:

От там, отам на́ вершечку,
Молотили хлопцї гречьку.
Анї гречьки, нї полови,
А в дївчєни чьорні брови.

При сих словах, єк їх скінчєют, сїдают по шисть раз всї, раз пораз гайдуків, викрикуючі: Ух ух, у га га-га, ух, ух!

Зачінаючі слова:

Ану, хлопцї, за́ пидкови!

Схоплєют ци всї вид гайдука разом и зачінают ци далї крутити круглєка співаючі:

Бо в дївчєни гарні брови!
Чьорні брови намалюю,
Біле лице поцулую.
Из запаски зробю двері,
Самий лєжу до постелї.
Фартушинов застелю си,
Білим личком притулю си.

Зачінаючі дальші слова, сїдают знов гайдуків, аж доки не скінчєют їх:

Ми тут пили, ми тут їли,
Би си вам бжьоли роїли.

При скінчєню сих слив лишеют гайдука, а далі си круте круглєка и співают:

Сидів когут на вербі,
Пустив коси до землї.

При сих словах всї си клонє попови, єкий стоєв межи ними в серединї и вид разу розхапуют кождий свою шепку та дєкуют попови:

Ой дєкуємо за ваш привіт шестєм, здоровєм, многа лїтами!

Потим кожда табора розходит си в свий бик, видпроважувана людьми, єкі ждали на колєдники. Люди си питают, в єкім чєсї бирше менче будут колєдники коло них, шоби знали, коли си надїєти.

4. Світські колядники.

Попри церковні колєдники, шо гроші заколєдовані повертают на удержанє своєї церкви, єкі богато залежні вид попа и через то ни виконуют усї звичеї колєдницкі так, єк то бувало здавну та за се ни є так дуже до вподоби людем. Тимунь ходє й колєдники свіцкі, єкі ни є цілком залежні вид попа и заколєдовані гроші обертают на народні цїли. Вид коли у нас поотворювано „Сїчи“ и зачели ходити в колєдниках „Сїчовики“, то сих колєдників називают у нас загально скризь колєдниками „козацкими“.

„Козацкі колєдники“ ходє так само, єк церковні, лишень буйнїшше, бо доконуют всї звичеї давні, шо си людем лїпше подобає, бо нираз говоре люде мижи собов: Єк мут ити „козаки“, то бигме тих варт приймати в хату, а церковні боєт ци попа, то тим лиш винесу на двир колєду.

И видколи взєли свіцкі „козацкі колєдники“ силу мижи людьми, и зачели люди лїпше козаків приймати, то й попи позволєт усе потихоньки церковним колєдникам ити після давного звичю.

5. Колядники між собою.

Дивіт ци, панове колєдникове, научєє береза — аби ви хло' ни робили сорому минї тай сами собі мижи людьми. Будьте веселі, єдерні тепер, єк идемо хата вид хати; співайте, грайте си, аби всї виділи, шо йдут добрі, цікаві колєдники, то ни бий си, аби хоть єк нас ни мали гадки пускати, то челїдь си скуражи тай пидобє мушін, шо пустє в хату, а мут так приймати, шо відий. Знов треба си дивити, де гей так приймают, або нима перед ким, то там все робити на поперек, аби си зашібсти на далї, але де треба, то ходь аби зараз гиб, сила и охота муси бути, а ни бий си, шо ни буде нам гонир, — я вже тому добре прубний.

Но, но, ми це розуміємо, але спершу треба завжде на сє повважити, бо витак лиш можна шептати! — додают колєдники ніби для уваги березї. Ба найко, єк нас мут приймати в тий або в тий хатї. Ми такі, шо шє мало, або й нї раз ни ходили в колєдниках.

В тим ґруни маємо так облетїти, єк буря, бо ни бий си, ни нападет ки коритниця, меш ше просити їсти. Але в тий хатї треба си видновати. На оцим ґруни годї си вирвати, так шіре приймают! — говоре старіші и прубнїшші колєдники молодшим.

Єк дес си зближуют до поважного ґазди, до старого колєдника, або до такого, шо зараз гарштелює, єк би шо так ни вдав в дечім, єк має бути, або єк вислухає, та видивит ци, шо так ни иде, єк має бути,

то вже й нічьо ни каже, але єка робота, така и плата, а витак на другий рик ни хоче навіть такого березу з колєдниками за кару в хату пускати. Перед такого ґазди хатов оден з колєдників, котрий вже знає або и береза єк знакомий в тим куті, ше раз остро напоминає колєдників, шо тай єк робити, аби вгодити тому ґазді, шоби єго ни розсердити тай ни набрати си сорому.

6. Ґазди перед колядою.

Раз два лагодьте, а чюй, бигме вже ни делеко чюти тримбіту, идут зараз суда колєдники. Нираз борше котре перше учює колєдників, дає знати в хату. А колєдників так вислухают, так визерают, єк ґаня дожю. Вже знают з гори, коли прийдут колєдники, бо знают порєдок хатий, в єким ходе колєдники, а знов знак про колєдників дає тримбіта, бо тримбіташ муси йграти, коли приходе ид хаті и коли видходе з хати колєдники.

Коли є прихельні ґаздам мижи колєдниками єкі, и єк файні колєдники, то кождий си лагоди, єк може, говорєчі: Треба файно приймити сих колєдничків, бо є кого, а так файно ходе, шо варт, так єк має бути. Але єк идут ни в плит, ни в ворота колєдники, або єк си зберут чєсом єкіс самі такі, шо ходьби хотіли, то ни годни або таки лихо уміют, то за такі говоре люде: Хей сараки, та на тоти лиш шкода кошту та чєсу! Вибегакают тай утуда на псю маму!

Єк вже зближуют си колєдники ид хаті, то домашні всї си запрєтуют в хату, ґазда сїдає мижи викна и дивит ци, єк идут колєдники ид хаті до него.

7. Прихід колядників до хати.

Колєдники плєшучі идут так, єк я описав прихід до попа. Насамперед идут співаючі всєкі співанки, котрий єкої уміє, витак коло самої хати на знак дзвинка у берези все втихає, скрипка зачінає грати до плєсу, тримбіташ в тримбіту грає до плєсу, а колєдники разом з плєсаками зачінают тричі ити плєшучі до хати и назад:

Ой зза горочки, зза калиночки і т. д.

Єк скінчєєют плєс, приходе пид викно поличене, стают коло викна лицем до хати и колєдуют, так само, єк у попа. Коли ни приймают в ту хату, то одно з домашних виноси там шош на хрест пара ґрейцарив и повісмо, говорєчі: Прошу, на шо втєкаємо, а за бирше вибачєйте. — Колєдники кажут: Дєкуємо, дєкуємо, дай вам Боже, здоровя та встократ бирше за ваш навіт, шо ви нас навітили. — По сим береза виходи, а за ним колєдники граючі, співаючі идут далї до другої хати.

В тий хаті, де приймают, виходи ґазда, а єк нима ґазди, то ґаздиня до колєдників и чємно запрошує отворєючі двері: Прошу, прошу близше, панове колєдникове. Дай вам, Боже, здоровє, шосте загостили, ни оминули, та шо сми дождали. Позволь, Господи, вид сегодне и за рик так диждати в мирности та у веселости. — Де май є буйніший ґазди, подуфалі, то єк колєдники колєдуют на дворі пид викни та плешут, то ураз боркают з пістолєг. Нираз си лучєє, шо й шиби пукают у викнах вид голосу великого.

8. Колядники в хаті.

В хату иде завжде передний береза з хрестом в руках. Ґаздиня домашна перевєзує хрест лененим повісмом и то в кождий хаті, бо в нас вірют в то, шо єк буде страшний суд и пидут грішники вже у пекло, то кажут, шо Пречєста Діва собі випросила у Господа таке, шо єк си скінчєє страшний суд, то Пречєста Діва має умочєти тричі в пекло мижи грішні душі тим повісмом, шо си ним перевєзує хрест на колєді, и котрі тогди имут ци грішники за то повісмо, то Пречєста Діва їх виретує и вни будут спасенні.

Береза кладе хрест з дзвинками на серед стола, а свою шєпку в кут мижи лавиці и сам сїдає за стив. Тот, шо носи скриньку, кладе єї таки на стив коло дзвинка березиного. Всї колєдники сїдают за стив, скрипник завжде коло застівного викна, ни далеко вид берези, все с краю.

Скрипка зачінає грати веселої, ґазди єгают чєстувати колєдників горівков, гарбатов, а деєкі и пивом, молоком солодким. Колєдники мают співати гуцулскі співанки гуртом такі, шо їх всї колєдники знают, а на запит берези: Ци можна трошки на колопні? Ґазда звичєйно видповідає: Проше, Богу дєкувати, шо сми дочекали цего. Встают кілька добрих данцивників з мижи колєдників и зачінают гуляти з домашнов ґаздинев, або гостями, єк є в хаті, а єк нима никого, то и сами колєдники гуляют. Другі колєдники, котрі ни гуляют, співают, або розказуют про свої пригоди колєдницкі, а котрий є добрий мінтар, крої єкіс харамани, шо всї си сміюг до влєгу.

Єк уздрит береза, шо вже си розвеселили трохє домашні, засуває си за стив и дзвони в дзвонок, а колєдники все лишєют и идут за стив, кождий на своє місце.

Береза, єкий веде колєду, ни сміє ци никуда роззерати, бо скоро би си дес задивив, так вид разу может ци замилити, шо для берези є великий сором.

В деєких селах, а майже скризь понад білим Черемшем, колєдуют

лиш одну коляду всім в хаті загальну, в екій при зачінаню й вінчованю всїх си згадує.

От приміром:

Славен єс, Боже, по всему світу,
   Гей дай Боже!*
Йе по всїх церквах, по манастирях,
По манастирях, по люцких домах.
И ви є славні, наш ґосподарю,
Наш ґосподарю, пане Дмитрику.
Єкі ви славні в нашиӣ громадї,
В нашиӣ громадї тай у порадї!
Ой бо є славна ваша ґаздиня,
Ой славна, пишна, паня Параска.
Ой бо в вас славні ваші діточьки,
Ваші діточьки, єк пуговички.

Де маӣ порєдні ґазди, добре приӣмают и діти великі, то виказуєт си кождому на имнє. Витак си зачінає колєдувати колєду, єку де подобає си березї, а єк докінчєє береза колєду, то знов так само всїх загально вінчує, кождого на имнє. Бирше колєдиӣ ни колєдуют, лиш си набувают, а єк єке хоче, парубок, або дївка собі осибної колєди, то треба заплатити, хотьби бодаӣ пєть ґрейцерив, а тогди єму колєдуют самому.

Инчиӣ звичиӣ є в Жєбю, в Криворивни та Єсенові Горішним. В сих селах за одну плату маєт ци колєдувати осибну колєду ґаздї, ґаздини, парубкови, дївцї, и дїтем малим. Нираз такі колєдки таки добре намучіют колєдників, доте кождому сколєдуӣ.

Трафєє си й так, шо є богато таких домашних, шо си зрікают колєди на річь довшеї забави, говорєчі: Шо си маєте мучіти та карати минї с колєдов, то я вам дарую. Волїєте погуляти за то! Але колєдники рідко де на то уважєют и доконують таки своє говорєчі: Поклавши си грибом, мусимо лїсти в кошіль.

Насамперед колєдуют найстаршему у хатї и так зходе аж на найменчего. Єк колєдуют ґаздї, то уживают переспіву в колєдї: Радуӣ си, земне, син народив си, радуӣ си. А єк колєдуют ґаздини, то вживают переспіву в колєдї: Славен єс, Боже, по всему світу, славен єс. Вдовицям, вдивцям, молодшим ґаздам: В недїлю рано зелене вино, зелене. Молодєкам — парубкам, дївчєгам, дїтем, або й дуже молодим ґаздиням, от нивісткам, годованкам, де є ше стариня, вживают переспіву: Даӣ Боже!

Колєдники єк виколєдуют одному колєду, то ни колєдуют борше за-

раз другому, але співают, гуляют, а витак знов коледуют другу коледу, аж на кінци всім доколедуют, так перериваючі співанками, данцями та всілякими хараманами.

Ґазді коледуют коледий, в еких бирше си згадує про Христа, страсти; ґаздини коледуют у нас суда в Жебю найбирше:

Коло керниці', коло теплиці
Там секі сетці хрест загубили і т. д.

Коледи ґазді и ґаздини закінчюют вінчьованем:

Дай же вам, Боже, шо в поли врожай,
Йа в току буйно, в пасіці рийно,
По дворі збрийно, в коморі повно,
Йа в домі склинно на челядочьку,
По дворі шестя на худобочьку,
На худобочьку, на роговую,
На роговую, тай ше дрибную.
Найже вам буде Бих на дорозї,
На кождим броду, на перевозї.
Ми вас вінчуем шестем, здоровем,
Сими свегками всей Риздвеними,
Витак прийшлими тай Зеленими.

Єк ґаздини то:

Ой за сим словом бувай здорова,
Ни сама з собов, а з ґосподарем.

Єк є діти:

Ой з ґосподарем, тай з діточьками.

Єк ґазді то:

Ой за сим словом будже нам здоров,
Ой ни сам з собов, а из ґаздинев,
Ой из ґаздинев тай з діточками,
Ой всїх посполу, шо в вашим дому,
Все рик вид року, токма до віку.

При сих словах бере береза и коледники дзвинки в руки и єк докінчеє: Токма до віку, задзвоні всі дзвинки, а береза говори: Вінчюємо вас шестем, здоровем, сими сетками и пришлим роком. Дай вам, Боже, шесте, здорове, та многа літа!

Ґазда, екий слухав коледи, ци ґаздиня, встає и говори: Декуємо, декуємо. Дай, Боже, и вам здорове, абисте диждали ше и на рик.

Парубкови коледуют всіляких, а миж инчими наша жебивска-маґурска:

Ой из за гори, зза полонини,
Дай Боже!*
Стали димове, стали стовпове.
То ни димове, кінцке духове.
Я у тим диму два духи славні:
Ой одно славний коню вороний,
А ше славніший, а ше ґречніший,
Ой ґречний пане, тай пане Юро.
Деж би ти бавив, ой ґречний пане?
Ой я ходив тричі в пислї,
Вид нашої королечки,
До вгорскої цїсаречки.
Три Вгорянцї полюбили,
Полюбили, тай дарили.
Одна любила — коня дарила,
Коня дарила, сама йшла піше.
Друга любила — шепку ушила.
Трета любила — перо купила.
Ой тото перо перевивано
Я в ледїня за шепочьков,
В пана Юри закитичяно.
Ой вид коника місецю світи,
Ой вид шепочьки зорі зорают,
Ой а вид перця сонечко сяє.
Ой вінчуємо вас та з панї отцем,
Та з панї отцем и з панї матков,
Зеленим вінцем, файнов дївчинов,
Ой чьорнобривов бай пареченов.
Ця коледочка ця дорогая,
А єк вид Юри — талеревая.
Вам коледочка, нам пива бочька.
Бочька єк бочька, хоть коновочька,
А з цего жерту, коби хоть кварту.
Жертуй, ни жертуй, бери та честуй.
Вінчуємо вас шестем, здоровем,
Сими сетками, многа лїтами.

За словом „многа лїтами“ берут келедники дзвинки в руки, а береза вінчує: Вінчуєм шестєм, здоровем, та файнов дївченков, єку сам любиш. — Так коледуют кождому все за порєдком.

9. Плєс.

Єк скінчєют колєди, насходит ци сусід цікавих, нагуляют ци доста, тогди бере береза дзвонок у праву руку ид горі иртом, обертає легонько ним, потєвує єго в один бик, то в другий, шо дзвонок подзвонює, сам береза зачєнає з легонька клонити си ґазді хати, плєшучі и приспівуючі з повилна:

Ми до вас, до вас, до вас до хати,
Ци позволите нам тут плєсати?

Коли би ґазда заборонив плєс через діти дуже малі, аби си ни випужіли, або через слабисть, або єк був нидавно мертвец у хатї, то береза сїдає назад на лавицу и заказує плєсакам плєс, але єк ґазда скаже: Прошу, можна, сподвилно! — то тогди плєсаки встают и стают по два до купи з дзвинками в руках, отворєют хатєні двері и зачінают насамперед з повилна всї разом, ніби це звут за чєсть, плєсати, идучі дрибними кроками, нахітуючі си то в один бик, то в другий, то в хороми вид стола, то знов в хорим ид столови и приспівуют разом цоркаючі до такту дзвинками, а скрипник прийграває їм:

Сидїв Никола по конец стола,
На стил си склонив, слизоньку вронив.
З тої слизоньки стала керниця,
Я в тий керници купав си Хрестос,
Купав си Хрестос из сєгим Петром.
Купаючі си зперечіли си.

При словах „сперечіли си“ разом викручюют си на лївий нозї, присївши гайдука, наокола себе, остро грєнувши дзвинками и отєк в криком вимовєют то „сперечіли си“, нарав зтихают, так єк утєв, и плєшут так, єк плєсали приспівуючі далї:

Ой каже Хрестос: Ти Петре, Петре,
Ни́ перечьмо си...
Озмімо собі два, три ангелї,
Два, три ангелї, ґречного пана,
Ґречного пана, пана Ивана.

При словах „пана Ивана“, ци єк там на имнє тому, шо хотє коло него плєсати, а все зачінают вид найстаршего, а кінчют на найменчим, приступают ид нему колєдники-плєсаки присїдаючі гайдука, пидсміхаючі си, клонїчі си головов и все вже зачінают то видходити, то приходити шо раз далї, докінчюючі плєс острішше си доберати, а співают:

Най нам изнесут шовковий шнурок,
Будим мірети гори, долини,
Гори, долини глибокі моря.
Бо Петро каже, шо земня бирша,
А Хрестос каже, шо небо бирше.
Ой мірели вни гори, долини,
Широкі поля, глїбокі моря.
Ой небо бирше, бо вно справнїйше,
А земня менчя, гори, долини.

Єк трафє на доброго чоловіка, то вид разу їм верже гроший у дзвинка, але єк трафє на упертого, то нираз и ноги заболє плєшучі, доки виплєши тих пару ґрейцарив. Плєсаки плєшут, а найславнїші ті, шо уміют прутко си обертати, сїдати гайдука, приданцовувати приспівуючі:

Ой кує зазулиця коло поливного,
Поміняли нинї ґазди, дадут червоного.

При тим пригулює на способ коломийки, сїдає гайдуків, видходи на задусть, то знов приходи и вдає так гарно, шо нираз на доброго плєсака годї си надивити, на єго роботу, єка таки гаразд умучює плєсаків. Приспівив в плєсах є богато, а декілька навожу:

Боже поможи ймити калужя,
Нагнївала си жинка на мужа.
Нагнївала си, надурсала си,
Вилїзла на піч, розболїла си.
Приніс чьоловік флєшку горівки,
Вна єму каже: Гину на віки!
Вин єї приніс ой флєшку пива,
А вна му каже: Я твоя мила.

И богато инчих плєс, а при тим уважєют добре плєсаки на всї рухи, єкі робє, шоби випали добре до цоту и аби си штимували.

Заплєсані гроші віддают березї, а вин їх обраховує и мечє до скриньки. По скінченних плєсах набувают ци далї, гуляют, співают, то знов плєшут.

Нарештї ґазди налагодє їду и колєдники сїдают харчювати. При їдї нираз є доста сміху, бо єк ни спют дві-три ночі, то ни оден усне трудний коло їди и їст спечі, а єму на збитки мечют у лижку по кавалкови свічки, з чього всї си регочют до влегу, шо їст коледник свічки. А знов єк колєдуют и є дуже помучіні, то тулєют собі дзвинки до чьола, шоби си ни дрімало за столом.

Нираз ни оден колєдник зрікає си їди и тогди лєгає спати, заки товариші їдє, але однако єму збиточні побратими ни дают покій. Берут тай єго сомного лагодє так, єк до смерти. Замість свічки дают єму в руки на груди віник и зачінают за ним приказувати (голосити), а заспаний колєдник нираз изхопит ци и ни знає, шо си з ним дієє. Всї си регочют до слоз.

Єк похарчюют, тогди встают колєдники, молєт ци Богу, а витак стоїчі колєдуют:

А дєкуємо Господу Богу,
Дай Боже!*
Господареви и господини
Тай їх столови за їх дарови:
За хлїба їня, за поставлїня,
За питєчко доношїня.
Їх домови, їх дворови,
Їх дїточкам, пуговичкам.
Найже вам буде Бих на дорозї,
На кождим бродї, на перевозї.

При тим все си клонєют головами, де приходи згадка про ґазду, ґаздиню и дїти, а заразом приступочюют до такту ногами и гримнє в дзвиночки. При кінци береза вінчує ґазду, ґаздиню и всїх посполу, шо є в хатї. На кінци ховає гроші до скриньки, єкі лежєли до сего чєсу на хрестї або на скриньци и говори до колєдників:

Береза: Панове колєдникове!

Колєдники видповідают: Чюємо.

Береза говори далї: Цес пан ґазда з свойов ґаздинев навітили нашу скарбонку своїм величним даром. Навіти їм, Господи, в загороду товара.

Колєдники тепер за кождим словом видповідают: Даруй Господи!

В кошєру овец, в кінник коний,
В пасїку бжів, в свининец свиний,
В куринец курий, у току буйно,
В пасїцї рийно, в коморі збрийно,
А в домі склинно.

А на конец чєсом на збитки додаст: А в кождий кутинї хоть по дитинї! — Ншьо конї.

Той, шо є за коня, обзиває си: Ігі-гі-гі! а колєдники кричют: На вивса! и дают єму повісмо.

По всему зберают ци колєдники и виходє з хати. Плєсаки идут

тричі клонечі си и плешучі до стола и назадусть плечіма виходе з хати. Береза собі приколедовує идучі из хати: Вид цего двора права дорога. А витак співає на задвирю, доки си спречют всї коледники, до круглека:

У високій полонинцї пірєчко лїтає,
Таке маю файне бінє, шо си ни вмиває.
Таке маю файне бінє, цур на лихі очі,
Єк уно си умивало, минув тиждень сночі.

На задвирю стают коледники до круглека так, єк описано коло попа. Ґазда з ґаздинев стає на серединї, або сїдают собі на стільчік, застелений запасков, держечі флешу з горівков и честуючі коледників.

Єк скінчеют круглек, ше загуляют охочьої, а витак плесаки декуют, пльешучі тричі, приходечі и видходечі назадусть, клонеючі си за кождим разом ґаздам, знимаючі шепки и хелееючі свої бартки, а при тим співают плес:

Декуємо ми Господу Богу,
Ґосподареви, ґосподинецци,
За приниманє, за угощенє,
За хлїба їня, за поставлїня.
Ми тутки пили, ми тутки їли,
Ой шоби вам си бжьоли роїли,
Худибка вела тай ни зводила,
Ой ви на себе лиха ни мали.
Ми вас вінчуєм шестем, здоровем.

По сих словах біжит ише ґазда и честує коледників, роздековуют ци, цулуют ци и коледники видходе собі далї веселї співаючі та жертуючі.

Ґазди вернувши у хату, говоре про коледників, єк си заховували, ци файно коледували, котрий низдалий колєдник є, а котрий добрий и занадто. Коледники знов говоре, кілько котрий гроший заплєсав, єк їх гей за сердечно приймали, та ци варт на другий рик до них приходити и так файно побути.

10. Прихід колядників у ночи.

Коледники ходе и ночами, бо ни задужіли би обходити вид Риздва до Видоршь свий кут. Єк прийдут в ночі, то так само плешут и коледуют, єк в днину, а тримбіташ против викон тримбітає, аби борше пускали.

Єк дес є такий ґазда, шо коледники знают, шо вин знає жерту, а ни роби борше світло, то вни виколедувавши пидвиконну, коледуют на збитки:

Вставай из печі, натєгай гачі,
  Дай Боже!*
Вставай из лавки, розмикай замки,
Вставай с постелї, творєй двері,
Вставай вид жинки, гиним на віки.

Ґазда виходи и просит до хати так само, єк у днину.

11. Закінченє коляди.

Колєдники єк ходє, а дес идут ид хатї и видє, шо там запертї двері, то навіть пусто и ни повертают ид тій хатї. Єк приходє до хати одного з колєдників, шо ходит мижи ними, то тот колєдник вже в себе у хатї ни колєдує, лиш гости колєдників. Звичєйно колєдники в хатї свого колєдника побратима чюют си свобидні и бирше припочювают та позволєют собі вже на всєкі збитки, бо їх товариш добре розуміє и муси перебачєти. В хатї берези веде всий провид колєди єкий колєдник, котрий знає звичь, бо й береза має у себе вурльоп.

Де би трафили колєдники, що є мертвец у хатї, то там таки повертают, але без скрипки и тримбіти на колїнах коло кіла колєдуют умерскої колєди, и потихо виходє собі далї. В тий хатї, де був мертвец у тим роцї, колєдники лиш так си набувают, але гуляти ни можна. В котрий хатї наймут умерску колєду, а дают за умерску колєду миску зерна и свічку та шустку гроший, то колєдники колєдуют вже гет по всему, стоїчі смутно, лиш при йгрі тримбіти, а по скінченю колєди тримбіташ грає умерскої, а колєдники Богу си молє и витак вже в хатї тий ни можна анї плєсати, нї гуляти, нї співати.

Коли вже доходє колєдники гет, то в послїдний хатї мают „розплєс“, де обреховуют гроші, а давно поки брали хліб „колєду“, то була и ділевшіна. На розплєс сходит ци дуже богато людий и там нираз найбирше си набувают колєдники, та вистрілюют з пістолєт. А по всему роздєковуют ци и перепрошуют ци за всєкі жерти, єкі си вели и розходє си колєдники домив.

Всї колєдники ходє даром, лиш скрипник, тримбіташ и береза, єк хотє, то берут собі плату, бо їх найтєжша служба и вни ни сміют лишити вид почєтку до кінця.

Гроші з церковних колєдників виддає си до церкви, де витак пип оголошує в церкві и дєкує людем и колєдникам, а з свіцких колєдників до чітарні, де витак на зборах си оголошує и дєкує си людем и колєдникам за їх добре діло.

Колєдників ходи найменче петь, а найбирше тринаціть. Чєсами є и бирше. Теперішними чєсами пид всєкими впливами єли и колєдники та їх звичєї зводити си подекуди, але місцями то ше є ти сами, шо и давно були колєдники тай їх звичєї.

В Жабю-Слупіийці.

Записав береза Петро Шекерик-Доників.

I. Надвірні колядки.

Господареви.

I. Подвірна колядка.

А.

Єк кольыдники надходе до мудрого (= красного, богатого) ґазди, на подвірю співают:

Плєса.

Ми си пустили в високі гори,
А йдиж за грішмй тай до комори.
Ключики бери, скриньки розмикай,
Скриньки розмикай, нам гроший давай.
Ой давай, давай, ни затинай си,
Ни маєш дати, ни підем з хати.
Наші ноженьки побигайте си,
Шість сороквицв сподївайте си.
Шість сорокивцив, пів золотого,
Постоли наші за червоного.
Берім си тузов, тут гроший вузол,
Май би си бгати, хотївше взяти.

Зап. в Жабю-Ільци, Косів. пов. 1911. Б. Заклинський.

Б. Плєса.

У кольиду збирают си ўсе на Різдво по Службі. Иде звичайно десьить у водній таборі. У нас на Ільці идут чотири таборі. То иде так: береза один, другий з христом, шо майит порьидок дати за столом, и тримбітар, скрипичник, дзвонар и кінь, шо носи колачі, а решта

кольиднпки. Даўно ишли перше до ксьондза зачінати, а типир уже идут вид ґазд зачінати. Йик си ближьи д хаті так з на 30 кроків, дзвоньи у дзвінкп и пльишуть то йи, поôдин вихапуют сп. скачут на однїй нозї и приговорюют та приспівуют:

Ми пустили си ў високі гори,
Идїм за гришми тай до комори.
Ключьики бери, скриньки розмикай,
Скриньки розмикай, нам гроші давай.
Ой давай, давай, не затинай си,
Шисть сорокіўцїў тай сподївай си.
Стій коло полиц, тьигни з рукавиц,
Стій коло порога, бій ко си Бога.
Ой давай, давай, не затинай си,
Ни майиш дати, нп йдимо з хати.
Різьвіні сьийтки — колют си литки,
На дворі темно, — співати дармо.
Нибого кучмо, ми тут си мучмо,
За тоти гроші, що ўни хороші.
Ой гроші білі тай до нидїлї,
Але черлені дайте до жменї.
Ой цупа, цупа, тут гроший купа,
Май би си брати, хотїўши ўзьяти.

Ой из за гірки, з за полонинки,[1])
Їхали люди з за Коломийки.
Ґосподар з хати, ми там до хати,
Йили ґаздиньку ревідувати.
Чого й у тебе вуста солодкі?
То вйд медику, мій кольиднику.
Чо ў тебе, ґаздинько, чорні оченька?
То вйд ноченьки, кольидниченьку.
А ґазда сиди під чілиною,
Бук ў руцї держи над ґаздиною.
А ўна му кае: Ой ти мій мужу, невірниченьку,
Йик ти ни віриш мому сердиньку!
Ой ци ни можна пожартувати,
Личка чужого поцулувати?

---

[1]) При „плєсї“ співають усякі піснї (плєсанки), що не мають нїчого спільного з самим обрядом колядованя та з колядками. До таких належить і отся пісня, що звідси починаєть ся.

Купи ми, мужу, злотний дзвіночок,
Ой пришпили ми під подолочок.
Купи ми, мужу, ключ, колодочку,
Замкни ти мене у коморочку.
Йик я изхочу хлопці любити,
Будут си твої замки ломити.
Йик си наважу, двери вiдважу,
А йик изхочу, викном вискочу.
Намашчу я си солониною,
Випхаю я си и стелиною.

Зап. М. Кузьмак у Жабю-Ільци.

2. Підстїнна колядка.

Типер співают підстїнну колядку под вікном; як си впрошуют в хату, усій чельиди разом:

Вой забарив си місець у крузї,
Дай Боже!
Місець у крузї, гість у дорозї.
Ой ишлож тудав бай девять купців,
Бай девять купців, хлопців-молодців.
Ой питали си тай десьитого,
Отсего ґазди тай і ґречного;
Тут ми їго си бай допитали.
Вин собі сиди у своїм дому,
А в своїм дому вой коло стола,
Вой коло стола єворового.
Поперидь него білі колачі,
Білі колачі з ярого жита;
Ой є из жита тай из пшениці.
Він собі сиди, тай раду ради,
Тай раду ради я из ґаздинев,
Я из ґаздинев, из діточками:
Шо до нас прийшли я в рік гостеви,
Єк би й удати, відвінувати?
Відвінуємо сріблом, золотом,
Сріблом, золотом, єров пшеницев.

Колиж ви дома, ґреч(и)ний ґаздо,
Вийдиж ти ид нам тай подекуй нам,
Шо ми так тобі пришьебетали,

Єк соловія я в тузї в лузї,
Єк зазулечка в вишневим саду,
Єк ластивочка тай при цим дому.

Зап. в Жабю-Ільци, Косів. пов. 1911. Б. Заклинський.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, стр. 42—43, ч. 11.

В.

Увіходячи до господаря у двір, береза проказує:

Приходь, приходь сам Бог на сьой двір
Зо всїма святими, з нами молодими,
Бо йдуть до тебе у рік гостоньки,
У рік гостоньки, всьо колядники;
Позволь же їм защебетати,
Як соловейку на сїножатї,
Як зозуленцї при зеленім гаю.

В. Кравченко, Етн. матеріяли, стр. 20, ч. 54.

3. Підвіконна колядка.

У кольиду вибирайит си в нас за Маґуров вісїм люда: Береза, скрипичник, тримбітар, кінь, що носи колачі, оден до гроший з скриньковў і три пльисаки. Збирайут си на Різдво по церкві (по Службі божій). Даўно скриньку з грішми носив береза, тепер береза носи хрест і дзвонок, а ше йикийс рубец, платинку (стулу). Йик ближьи си д хатї, дзвоньи, стают под вікни, перше затримбітают і зачинают кольидувати (під вікнами):

Береза.

Повторене. Усї.

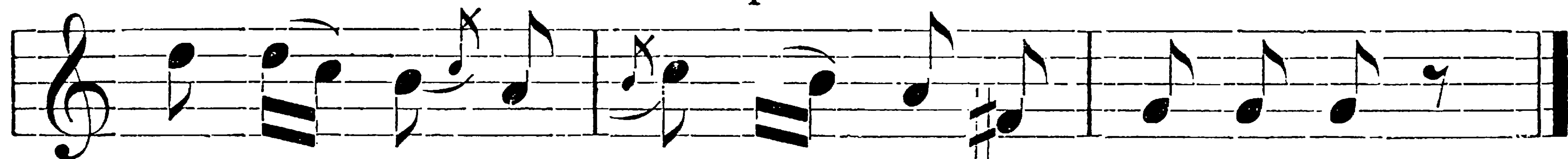

Ми ўсу нічку тай ни спали,
Ми ходили, сумували.
Питали ми си доброго ґазди,
Допитали си ґречного пана,
Ґречного пана, ба й пана Петра.
Циж ти дома, ґречний пане,
Ґречний пане, пане Петре?
Ой ми знаєм, шо ти є дома.
Сиди собі в чолї стола,
В чолї стола єворового;
Ходит ти Господь ба й по домови,
Ой роздаючі щьисте, здорове;

У дім здорове на челедочку,
По двору щьисте на худобочку;
На худобочку, на роговую,
На роговую тай на дрибную.
Коли єс дома, вийди ид нам,
Вийди ид нам, подекуй же нам,
А шо ми ко вам зколедували,
Щестьом, здоровйом повінчували;
Щестьом, здоровйом, многа літами,
Многа літами тай из ґаздинеў,
Тай из ґаздинеў тай з діточками.
Най же вам буде Биг на дорозї,
Биг на дорозї на кождім бродї,
На кождім бродї, на перевозї,
При цему двору чом веселому,
З оцеў коледкоў, з усеў челедкоў,
А всім посполу, шо є в сим дому.

Тепер або ґазда проси у хату, або виноси коледу, то є миску зерна, повісмо, два хлїби домашного печеня, або від перепікарки колач, и гроші. И говори: Прошу, панї береза, на коледу! Витак декують за коледу.

Зап. у Жабю Маґурі 1911 р. від Петра Янюка Мих. Кузьмак.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, стр. 37, ч. 3.

4. Півколядка.

Сю півколядку колядують зближаючи ся до хати. Коли колядники зближають ся до хати, тодї зачинають так колядувати:

Ит цему двору, ит веселому, Гой дай Боже!
Бо ми гостеве в сей в рик до тебе.
Ци дома, дома, наш ґосподарю?
Ой ми́ знаємо, шо ти є дома.

По сих словах входять на подвірє і колядують дальше:

Уставай з печі, затягай гачі,
Уставай з лавки, розмикай замки.
Пускай до хати, ни дай стояти,
На дворі мороз, стояти ни мож.

Як не пускають до хати, або як виколядують у хатї, тодї співають відходячи з подвіря:

Вид цего двора права дорога, Гой дай Боже!

і по сїм тримбітають.

Зап. В. Михайлюк, Красноїля, Косів. пов.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, стр. 40—41, ч. 7—8.

5. Господар вечеряє.

Чи є дома пан господар?
Щадрий вечир, святи́й вечир![1])
Ой я знаю, що є в дома.
Сидить собі конець стола;

[1]) Повтаряє ся по кождій стрічцї.

Коло него жена єго,
Коло неї дітки еї;
А їсть кутю пшенишную,
А пє воду кринишную.

Ал. Н. Малинка, Сбор. Матеріаловъ, стр. 79, ч. 117.

6. Колядники будять господаря.

А.

Ой устань, устань, ґосподареньку,[1])
Побуди свою всю челядоньку:
Ой най-же она percentраненько встає,
Світлі світлоньки позамітає,
Тисові столи позастилає,
Пшеничним хлїбом позакладає,
Бо прийдуть до вас врічні го-
[стеньки,
Врічні гостеньки, колядниченьки.
А за сим словом . . . .

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II. стр. 606, ч. 43.

Б.

Це вони співають, як ще йдуть до хати хазяїна — на двір — будять його, щоб він уставав та дозволив їм колядувати. Хазяїн устає і вони тоді просять його:

— Пане господару,
Чи дозволиш нам колядувать?
Чи господару, чи господинції,
Чи господарськії дитинції? —

Хаязїн уже їм говорить:

— »Заколядуйте моїй, говорить, хазяйції«. Вони й колядують:

В. Кравченко, Етноґ. матеріяли, стр. 20, ч. 54 б.

7. Колядники вибирають ся на всю ніч.

Ей підеме ми по колядонції, підеме!
По місяченьку на всю ніченьку.
Ци дома-сь, пане ґосподар милий?
Біг в тебе!
Отворь окінко, покаж личенько
До себе.
Ми тя любиме, не обходиме,
Біг в тебе!
Покаж личенько, наше серденько
До себе.

(Господар каже з хати: Веселте ся, веселте).

Збірка І. Вагилевича, ч. 4.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, стр. 2, ч. 3.

---

[1]) За кождою стрічкою додаєть ся: „Ой дай, Боже!“

8. Любі гості.

Ой помагай-біг, пан ґосподару!
До тебе!
Від тебе кличе на порадочку
До себе!
Ідуть до тебе любіі гості,
Любіі гості, все колядничики,
Все колядничики, все молодчики.
Вечір добрий, пан ґосподару, чи є ти дома чи нема? Дай ся чути!
Чи повелите колядовати,
Колядовати, дім звеселити?

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 3.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, стр. 4, ч. 2.

9. Колядники дозволяють ся колядувати.

Ци повелите колядовати,
Колядовати, дім звеселити,
Дім звеселити, діти збудити,
Кому хорошо в дому.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 2.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, стр. 1, ч. 1; стр. 141.

10. Вістуни радости.

Ци дома, дома господаренько?
Ой, дай Боже*!
В тебе на мостї рокові гостї,
Рокові гостї, божі служеньки,
Божі служеньки, колядниченьки.
Ой хотять они тобі сказати,
Тобі сказати божую радість,
Що Пречистая вродила сина,
Вродила сина, нас збавителя,
Нас збавителя, нас спасителя.
Ой бо він прийшов всїх людей
[спасти,
Всїх людий спасти від всей на-
[пасти;
Бо він ізбавив Адама й Еву,
Адама й Еву, що согрішили,
Заповідь божу переступили,
Заказаного овочу їли.
Ой за сим словом . . .

(В Ракодї, незвісний записувач).

11. Господар очікує з грішми колядників.

А.

Чи[1]) дома, дома пан ґосподар?
Щедрий вечер на святий вечер*.
Ой сидит дома по конец стóла,[2])
На нім шапка шубільова[3]) (со-
[больова),
На нім пояс чарчірчанний.[4])
В тім поясї[5]) калиточка
В тій калитцї сто[6]) червоних.
Сему тому по золотому,[7])
А вам, хлопцї, по червоному,[8])
А вам, флетеви, по колачеви,
А вам, дївки,[9]) по молодцеви.

Співала Домнїка Тулик, записала Олександра Рак у Раранчу, пов. Чернівцї.

---

* Звіздка означає, що стрічка повтарнеть ся.

Відміни: У варіянті Дм. Єндика з Зазулинець: [1]) Ой чи. [2]) Замість сеї одної є дві стрічки: Гой я знаю, що він вдома,
Сидит собі конец стола.
[3]) Шибелева. [4]) Сеї стрічки нема. [5]) Я в тій шапці. [6]) Сім. [7]) По червоному. [8]) По колачеви. Дальшої стрічки нема, а зам. неї є такі дві:

А вам дідам по бохонцеви,
А вам бабам по їщеви. [9]) Дївкам.

У варіянті, що записав 1904 р. Я. Яблоновський від Мих. Лискуна, селянина з Отак, Хотинського пов. в Бесарабії, стрічка 3—4 звучить так:

На нім шуба соболева,
А шапочка королева.

Стр. 5—6 мають неважні відміни. За те замість стр. 7 до кінця, йдуть такі:

А нам хлопцям по буханцям,
А старим дідам по цілим хлїбам,
А старим бабам по сухарам,
А молодицям по паланицям,
А попови по друкови,
А дякови по батогови.
Віходит конец, віносїт боханец!

Б.

А чи дома[1]) пан-господар?
Щедрий вечір,
Добрий вечір,
Добрим людям
На весь вечір.[2])*
А я знаю, що він дома,
Сидить же він кінці[3]) стола.
А на йому шуба люба,
На тій[4]) шубі поясочок,
На пояску[5]) калиточка,
В калиточці[6]) сім шеляжків.[7])
А нам, братця,[8]) по шеляжечку,
А нам, братця,[9]) по теріжечку.[10]).

Зап. І. Манжура, Алексїївка, Алекс. п.

Відміни: У варіянті Бодянського такі: [1]) Чи дома, дома. [2]) На здоровя. [3]) В конець. [4]) А на. [5]) А на поясочку. (В орії. у Манжури: На поясочку). [6]) А в тій калиточці. (У Манжури в оріґ. А в калитотці). [7]) Шеляжечків. [8]) Сьому тому. [9]) А нам братьтям. [10]) По сїй стрічці: Вечір добрий,
Давайте дохід довгий.

12. Господар віє золото.

Ци є ти дома, пан ґосподарю,
Пан ґосподарю, на імя (такето)?
Служеньки кажут, нема го дома,
Нема го дома, на загуменю.
Ой щож він діє? Золото віє,
Золото віє, срібло лелїє.
Ходім до него колядовати,
Ой чей же нам дасть добру коляду,
Добру коляду, хоть по коневи.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 16. Федор Шміґельський з Пилипча.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ пѣсни, III, ст. 8—9, ч. 10. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 421, ч. 148.

Господини.

13. Господиня пряде золото.

Ци є ти дома, ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імя (Анна)?
Служеньки кажут, нема їй дома,
Нема їй дома, гей у кімнаті.
Щож она діє? Золото пряде.
Ходім до неї колядовати,
Ой чейже нам дасть по колядочцї,
По колядочцї хоть відзадячко,
Хоть відзадячко, хоть відпрядочки,
Хоть відпрядочки на шеріночки.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 55. Федор Шміґельський з Пилипча.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ пѣсни, III, ст. 31, ч. 2. — В. Кравченко, Етноґр. матеріяли, ст. 18, ч. 50.

Парубкови.

14. Парубок радить ся рідні.

На добрий вечир, ґречний паничу, ми д тобі!
Гей ци позволиш защидрувати сам собі?
Ой почекайти хвильку-годинку малую,
Та най я піду аж до батенька, звідую
Ой добри тобі в ясній світлонці питати,
А нам зимненько на морозочку стояти.

(Дальше йде парубок питати ся до матінки, до братенька, сестроньки і до милої. Відповідають завше однаково).

Бувай здоровий, ґречний паничу,
Ґречний паничу, чом Івасеньку,
Ни сам з собою, з вітцем, з маткою.

Віншую ти щістьом, здоровльом, зиленим вінцем з ґречнов паннов. Дай Божи добрий вечир!

Зап. в Іванівцях, Жидачівського п. 1904, Н. Левицька.

Відміни: У варіянті Л. Шпитківної з Волцнева, Жидачів. пов. нема річевих відмін.

Дівчині.

15. Дівчина вбирає ся.

А.

1. Приїхав з за гір, тай стукнув в одвір:
2. Ой вийди, ой вийди, вийди, гречная панно, до мене.*
3. »Ой почекай же ми хоть годиноньку одную,
4. Нехай же я ся та в кошуленьку вбриндую«.
5. Та тобі добре по тій світлиці ходяще,
6. А мені гіренько на тім морозї стояще:

7. Тобі губоньки солоденькії від меду,
8. А мені ноженьки поприлипали до леду.

Дальше співають замість: »в кошуленьку« — »в спідниченьку,« »в запасочку,« — »в поясочок,« »в черевички,« »в ту хусточку«, — »в коралики,« — »в бекешоньку,« — »в рутяний вінок,« а в кінци:

А за тим словом будь ми здорова!
Зароди, Боже, в городі зілє,
В городі зілє, в домі весіле.

Риків, п. Золочів, зап. Максим Довгань, 1880 р.

Відміни: Сю колядку співають також господини. В варіянті Антонюка, записанім 1912 р. в Бучацькім повіті, стрічки 1—2 і 5—6 (7—8 нема) звучать:

1. Ой помагай Біг, ґосносю наші, ми в тебе,
2. Ой отвори нам нову світлоньку до себе.
5. Ой тобі добре в нові світлонці дожидати,
6. А нам гіренько на морозенці стояти.

Инші відміни не важні.

В варіянті В. Деркача, записанім у Вербівци, Теребовель. пов. від Марисї Деркач, перша строфка звучить так:

Ой помагайбіх, наша кумонько, ми в теби,
Ой отвориж нам двір-воротонька до себи.
— Ой зачикайти хоць годиноньку малую,
Та найже я сьи хоть в сорочечку вбриндую.
Ой добре тобі, наша кумонько, по сьвітлоньці ходжати,
А нам на лютім, на морозеньку стояти.

Конець такий:

А за тим словом будь же здорова, ми в теби,
Ой отвориж нам двір-воротонька до себи.
— Ой дьикуюж вам, мої кумоньки, я в себе,
Ой прошуж я вас тай до сьвітлоньки до себе.

В варіянті Т. Дерлиці, записанім 1899 р. в Подусильній строфка має 8 стрічок, при чім друга звучить: Ой вийди, вийди, люба Гандзуню, ґречная панно до мени. Инших важнїйших відмін нема.

З варіянта о. Ів. Сов'янського, записаного в Черчи, Рогатин. пов. від Гаськи Ґелети, варта зазначити 7—8 стрічку:

Тобі сї губи поприлипали від меду,
А мені ноги попримерзали від леду.

В варіянті П. Білинського, зап. 1866 р., нема 7—8 стрічки, а 1—2 і 5—6 звучать: Ой добрий вечер, ґречная панно, до тебе,
Чи позволиш ти щедрувати нам у себе?
. . . .
Добреж тобі по світлонці ходячи,
А нам молоденьким на морозї стоячи.

Б.

Ой вже зацвили[1]) вишнї, черешнї від сонцї,[2])
Ой вотвориш нам, ґрешная панно, віконцї![3])
Ой чикайте-ж ми хоть[4]) годиноньку[5]) малую,
Та най[6]) же я сї хоть в кошулечку вмалюю.
А тобі добре[7]) в новій сьвітлонцї гадати,[8])
А нам не добре[9]) на тім морозї стояти.

Далї замість кошулечки вбираєть ся в спідниченьку, запасочку, хустиночку, коралики, черевички.

Зап. в Пужниках, Бучацького пов. від парубка Франка з Залїся.

Відміни: В вар. К. Поповича з Жовтанець, Жовків. пов. такі відміни: [1]) Позацвитали. [3]) Відтвориж нам, господине, віконце. [4]) Ой постійте там хоч. [5]) Годину. [6]) Нехай. [7]) Колиж вам добре. [8]) В світлойцї піждати. [9]) А нам же кепско. — В вар. Мих. Стронцїцького з Желдця, Жовків. пов.: [1]) „Ой зацвили бо. [2]) Сонця. [3]) Ой відтворіть нам, господине, віконце. [4]) Ой почекайте хвильку. [5]) Годинку. [7]) Ой добре же вам. [9]) Ой но нам лихенько. [10]) На морозейку“.

В.

Ой вийди, вийди, ґречная панно,
Говори з нами, з коледниками, з тихонька.
Почекайтеж ми хвильку, годину малую,
Най я засьвічу воскову сьвічку новую.
Ой добреж тобі в новій сьвітлоньцї сьвітити,
А менї нудно на морозоньку дрiжити.

Ой вийди, вийди.....
Почекайтеж ми хвильку, годину малую,
Най я сї вберу в нову сорочку тонкую.
Добре тобі сї в новій сьвітлоньцї вбирати,
А менї нудно на морозоньку дрiжати.

Ой вийди, вийди.....
Почекайтеж ми хвильку, годину малую,
Най я постелю нову постельку білую.
Ой добре тобі в новій сьвітлонцї стелити,
А менї нудно на морозоньку дрiжити.

Ой вийди, вийди.....
Почекайтеж ми хвильку, годину малую,
Най я замету нову сьвітлоньку білую.
Ой добреж тобі в новій сьвітлоньцї мітати,
А менї нудно на морозоньку дрiжати.

А за сим словом будь ми здорова,
Говори з нами, з коледниками, з тихонька.

Зап. від Марії Лагоцької, 1888 р. в Журавні о. Ів. Созанський.

Паралелї: Правда, 1868, ст. 563, 6. — Я Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 143, ч. 1. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 319—320, ч. 47.

16. Дївчина стелить постїль.

Ой їхав я з гір, пукнув я в двір:
Ой вийди! Ой вийди, ґречная панна, ти до нас!*
Зачекай ти хоть годиненьку малую,
Та най постелю батеньку постїль білую.
Тобіж бо добре по новій світлоньцї ходячи,
А мінї тежко на морозеньку стоячи.

Ой їхав я з гір, пукнув я в двір:
Зачекай ти хоть годиненьку малую,
Та най постелю матїнцї постїль білую.
Тобіж бо добре по новій світлоньцї ходячи,
А мінї тежко на морозеньку ходячи.

Ой їхав я з гір, пукнув я в двір:
Зачекай ти хоть годиноньку малую,
Та най постелю милому постїль білую.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 70. Іван Кізима з Порхови.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 37, ч. 4.

17. Дївчина просить на гостину.

Ци спиш у луже́чку, ґре́чная па́нно?
Гей дай Бо́же!*
Прийшли́ до те́бе ро́чнї го́стенькі,
Ро́чнї го́стенькі, колядни́ченькі.

А уведу́ я вас до сьвітли́ченькі,
Посаджу́ я вас за тисо́вий сьтїу,
За тисо́вий сьтїу, за лїнни́й обрус,
Буду́ гости́ла ме́дом тай ви́ном,
Ме́дом тай ви́ном, пшени́чним хлї́бом.
Сама́ си ся́ду по коне́ць сто́ла,
По коне́ць сто́ла, я́ком си го́дна.
Я си молода́ заруче́ная,
Заруче́ная за Попо́вича,

За его си́на за найста́ршого,
За найста́ршого, за найкра́сшого.
Ви́ведуж я вас за воро́тенька,
Сама ся ве́рну до сьвітли́ченькі.

Зап. в Кропивнику Нов. від М. Шкляря у вересні, 1901 р. Вол. Левинський.

Родині.

18. Родина при роботї.

А.

Ци дома, дома, панї ґосподарю?
Славен еси і похвален есь наш милий Боже на небеси!*
Ой ест він дома, в новій стодольцї.
Щож він там робит? Пшеницю віє.
Ходїмо ми му заколедуймо,
Чей же він нам дасть хочь відвійочки,
Хочь відвійочки на підсївочки.

Ци дома, дома ґосподинечка?
Єст вона дома, в новій світлоньцї.
Щож вона робит? Колачі плете.
Ходїмо ми ей заколедуймо,
Чей вона нам дасть по колачеви,
По колачеви і по книшеви.

Ци дома, дома его синонько?
Ой ест він дома, в новій стаєньцї.
Щож він там робит? Коники чеше.
Ходїмо ми му заколедуймо,
Чейже він нам дасть хоть по конику.

Ци дома, дома доненька его?
Єст вона дома в новім теремі.
Щож вона робит? Шитїнко шиє.
Ходїмо ми ей заколедуймо,
Чей вона нам дасть хоч по хусточцї.

Збірка Ів. Вагилєвича, ч. 12. Луць Микитчук із Зарваницї.

Б.

Ци дома, дома цес пан ґосподар?[1])
Гой ми знаїмо, що він є дома,
Віє пшеничку в нові стоделї.

Гой ходїм, братя, заколїдуймо,
Чей би він нам дав по ґілеточцї,
По ґілеточцї, щи й по мірочцї.

[1]) За кождим стихом додаеть ся „Гой дай Божи“.

Ци дома, дома їго ґаздиня?
Гой ми знаїмо, шо в'на є дома,
Пече колачі в нові пікарни.
Гой ходім, братя, заколїдуймо,
Чей би нам дала по колачеви,
По колачеви по пшенишному.

Ци дома, дома їго синечок?
Гой ми знаїмо, шо він є дома,
Чеши коникі в нові стаєнції.
Гой ходім, братя, заколїдуймо,
Чей би він нам дав по коникови,
По коникови по вороному.

Ци дома, дома їго донечка?
Гой ми знаємо, шо в'на є дома,
Шиє фусточки в нові світлици.
Гей ходім, братя, заколїдуймо,
Чей би нам дала хоть по фусточції,
Хоть по фусточції, по шовковії.

Віньчуємо вас щестїм, здоровем,
Щестїм, здоровем тай роком до-
[брим,
Тай роком добрим тай віком довгим,
Цими світками, шо з колїдками,
Шо з колїдками, шоб дочікали.

(Зі збірки В. Равлюка, 1890 р. Орелець, Снятин. пов.).

В.

Чи дома, дома господарейко?
Щедрий вечір — добрий вечір.*
Ой кажуть слуги, що він є дома,
Що він є дома, в новій сьвітлойції,
В новій сьвітлойції червоні числить.
Ой чи буде нам хоч по одному,
Хоч по одному, по червоному?

Чи дома, дома їго жіночка?
В новій сьвітлойції колачі пече.
Ой чи буди нам хоть по одному,
Хоть по одному, по плетеному?

Чи дома, дома дївойка єго?
Ой кажуть слуги, що вона дома,
В новій сьвітлойції віночок плите.
Ой чи буди нам хоть по одному,
Хоть по одному, по плетеному?

Чи дома, дома синочок єго?
Ой кажуть слуги, що він є дома,
На оборонції коника чеше.
Ой чи буди нам хоть по одному,
Хоть по одному, по вороному?

Маєте сина, купіть нам сира,
Маєте дївку, шліть по горівку,
А ще до того пів золотого,
А ще в додатку свиньску ло-
[патку.

Зап. у селї Цїневі, п. Долина, М. Яворський.

Г.

Ци дома, дома, пане ґосподарю?
Щедрий вечір, добрий вечір.*
Служоньки кажут, нема го дома.
Ми пізнаємо, що ґазда дома,
Гей в стодолонци пшениченьку віє.
Підемо ми їм защідрувати,
Чей вони нам дадуть по пшени-
[ченьції,
По пшениченьції, по віяченції.

Чи дома, дома ґаздині єго?
Служоньки кажут, нема ї дома.
Ми пізнаємо, що вона дома,
Ей у сьвітлонци книшики пече.
Підемо ми їм защідрувати,
Чей вни нам дадут по книши-
[кови,
По книшикови, по пшеничному.

Чи дома, дома є сини его?
Служоньки кажут, нема їх дома.
Ми пізнаємо, що сини дома,
Гей у стаєнці коні сідлают.
Підемо ми їм защідрувати,
Чей вни нам дадут по коникови,
По коникови, по вороному.

Чи дома, дома доненькі его?
Служоньки кажут, нема їх дома.
Ми пізнаємо, що доньки дома,
Ей у сьвітлонци тісто тачают.
Підемо ми їм защідрувати,
Чей вни нам дадут по книшикови,
По книшикови, по пшеничному.

Записав від Павла Єворака з Тисьмениці міста, 1904, Богдан Заклинський.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, ст. 45—46, ч. 15.

Д.

Синови:

А ци дома-сте, синове мої,
Синове, синове мої,
Тих девять синів, синове?
»Ой дома, дома, на пелевни сут,
На пелевни сут, злотічко віют.«
»Подьме лем ми кним, коляд-
[ничкове,
Ми колядничкове, добрі людкове,
Ачей нам дадут по в'ячці злота,
По в'ячці злота, по дукатови.«

Я. Головацкій, Народ. пѣсни Гал. и Угор. Руси, II, ст. 70—71, ч. 2.

Зятеви:

А ци дома-сте зятьове мої?
Зятьове, зятьове-ж мої,
Тих девять зятів, зятьове!...
»Ей дома, дома, у маштарни сут,
У маштарни сут, конічка чешут.«
»Подьме лем ми кним, коляд-
[ничкове,
Ми колядничкове, добрі людкове,
Ачей нам дадут по конічкови,
По коникови, по срібній гриві.«

Тамже II, ст. 70, ч. 1.

Невісткам:

»А ци дома-сте, невісти мої,
Невісти, невісти мої,
Тих девять невіст, невісти?
»Ой дома, дома, у сьвітлонці сут,
У сьвітлонці сут, рубки качаут.«
»Ой ходьме же ми, ходьме ми до них,
Може нам дадут хоц по єдному.«
Они нам дали, ми подяковали.

Тамже II, ст. 71, ч. 3.

19. Родина при вечери.

Ци дома, дома, пане ґосподару?
Щедрий, добрий, сьвітий вечір!*
Пане ґосподару, всему доматару!
Ци позволити дім веселити,
Дім веселити, діти побудити?
Є вони дома, сидет конець стола,
Колачі крают, вечеру вечирают;
Тай вечирают самі з собойов,
Сами з собойов, з свойов женойов;
З свойов женойов тай з діточками,
Тай з діточками, як з голубочками.

Видиш, Марійо, високу гору,
А на тій горі крутеє древо?
Древо рубают, камінь лупают,
Церкву мурують з трома верхами,
З трома верхами, з четверма дверми.
А в тій церковци три гроби лежит:
А в першім гробі сам Господь лежит,
А в другім гробі син єго лежит,
А в третім гробі сьвіта Марія.
Над самим Богом книги читают,
Над єго сином сьвіци палают,
Над сьвітов Марійов рожі зацвила,
А з тої рожі виглянув пташок.
Не є то пташок, є то син божий,
Що по всїм сьвіті людий намножив,
Людий намножив тай з собов зибрав.

Дайже вам, Боже, що в Бога жьидаш,
Барзо немного, невеликого:
Дайже вам, Боже, на двір щіщенько,
На двір щіщенько, в дім здоровенько;
На двір щіщенько на худобоньку,
На худобоньку на роговую,
В дім здоровенько на челядоньку,
На челядоньку на домовую.
Дайже вам, Боже, в пасїці рійно,
В пасїці рійно, в оборі гнїйно,
В пасїці рійно, в коширі плїдно.

Промова до господаря: Вечер добрий, пане ґосподару!

Господар виносить і дає коляду та каже: Панове щедрівники, прошу вас на щедрівку!

Хлопці відповідають: Дарують нас статешний ґосподар пшенишними колачьими, червоними золотими.

Даруй їх, Боже, щастьом, здоровйом на много лїта, аби ми дочекали щедрувати, а они нам щедрівку давати!

Від Дмитра Дутчака, з Тумира, Станїславівського пов. 1905, зап. Богдан Заклиньский.

Епізод із будовою церкви взятий сюди з иншої колядки, якої текст буде далї.

II. Колядки старині.

(Дїдам і бабам).

20. Колядники зачинають колядувати.

А.

Ой наш братчику, сїдай коло нас,
Ой дай Боже*!
Сїдай коло нас тай послухай нас.
Будемо ми ти ґречне сьпівати,
Ґречне сьпівати й кольидувати.
Сїдай коло нас тай не сам собов,
Ой не сам собов, з своєв ґаздинь-
[ков,
З своєв ґаздиньков тай з дїточ-
[ками,
Ой з дїточками тай з овечками,
Ай з овечками тай з коровками,
Ой з коровками тай з кониками,
Ой з кониками тай із бжілками,
Йа з всев судинков тай із мар-
[жинков.

Іван Ґрепіняк. Брустури. В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 50, ч. 1.

Б.

Дякуймо Богу Ісусу Христу,
Ой дай Боже*!
Ісусу Христу, Пречистій Діві,
Пречистій Діві і усїм свийтим,
І усїм свийтим, шо є у небі,
І усїм старшим, шо є на земли!
Панї господару, сїдай коло нас,
Не сам з собою, із дружиною,
Із дружиною, із дїточками.
Сьидте коло нас, послухайте нас;
Будемо ми вам кольидувати,
Кольидувати, Христу сьпівати.
Царю Давиде, ставай со слави,
Кольидуй кольиду разом із нами.

Христу рожденному всї царі грают,
Сьпіваймо, граймо, граймо, сьпіваймо,
Христа рожденного всї вихваляймо!
Діди з бабами, ґазди з жінками,
Христу рожденному всї вони грают[1])
Та веселенько Христу сьпівают!
Христа рожденного всї вихваляют!
Сьпіваймо, граймо, граймо, сьпіваймо,
Христа рожденного всї вихваляймо![1])
Парубки з дївками, хлопцї з дівчьитами,
Коники, корови тай ще волики,
Овечки, козочки, та й ще і бжілки,
Гусочки, качечки та поросючки,
Курочки, когутики та голубочки,
У скрипки, в трубки тай ще у дзвінки.
Ой місьиц, сонце, зірницї з неба,
Ой дощик дрібний тай вітри з неба,
Тай і водицї, що всїм нам треба,
Христу рожденному і т. д.

Вам на здоровйи, наш господару
Не сам з собою, із дружиною,
Із дружиною і діточками.
Вінчуемо вас щьистем, здоровйим,
Щьистем, здоровйим, свйитим Рождеством,
Свйитим Рождеством і Сусом Христом,
І Сусом Христом і Новим Роком.
А за сим словом тривайте здорові.

Марко Мегеденюк — Річка. В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 32—33, ч. 5.

---

[1]) Тих 5 рядків повтаряє ся від тепер по кождій стрічцї.

21. Святе Різдво.

А.

Там у нашого пана сподара,
Ой дай Боже, пане сподарю*!
Стоят столови о три рядови;
За тими столами сам Господь сидит,
Сам Господь сидит, всї света пиши.
Всї света списав, Різдва не най-
[шов.
Світий Петре-Павле, послуго моя!
Піди, пошукай святого Різдва.
Світий Петро пішов, Різдво юш
[найшов.
Бивай веселейкий, пане сподарю,
Із цїлим домом, із милим Богом.

Зап. від М. Крупівної з Бушкович Ю. Павлюк.

Б.

Йа ў лїсї, ў лїсї, йа ў медоборі,
Дай Боже*!
Блудили блудцї, сїмсот молодціў;
Приблудили си ид цему двору,
До сего двору тай веселого.
Йа ў цего ґазди двори ўметені,
Двори ўметені, столи ўстелені.
Ой поза стілю самі сьитії,
Самі сьитії тай веселії.
Бо й мижи ними й одного нима,
Й одного нима, сьитого Різдва.
Бо й они просьи сьитого Петра:
Ти, сьитий Петре, послужи нас,
Ой послужи нас на сьижінь землї,
На сьижінь землї по сьите Різдво.
Ой пишоў Петро по сьите Різдво,
Йиго пирийшло сиве голубйе.
Бо сьитий Петро сьа зосоломив[1])
Бо й тому з ирта поломінь пишла,
Ой бо из очий искри скакали.
Ба й сьитий Петро назад си вер-
[нув,
Ой вин приходи межі сьитії.
Ти сьитий Петре, чогос си вернув?
Мене пирийшло сиве голубйе,
Ой йа того си тай перепудив,
Тому з ирта поломінь пашет,

---

[1]) Перелякав.

Тому из очий искри скакали.
Ти сьитий Петре, то сьите Різдво!

Ой ми устаньмо тай уклонім си,
Господу Богу тай помолім си.
Господу Богу, господареви,
Тай уклонім си його ґаздини.
Ой уклонім си за чьисть, за хвалу,
За чьисть, за хвалу, за гонор, [славу.
Ба й уклонім си шьи и столови,
Шьи и столови, ўсему дворови.
Ба й из за хліба ба й пристайліня,
Ба й из за питя тай доношіня.
Вінчуйимо вас многа літами,
Многа літами, шьистьом, здоров- [йом.
Йаби ви діждали а від сего року,
Від сего року, шьи й на другий [рік,
Йа у цім домі гості приймати.
Ў поли ўродливо, ў дому шьи- [сливо,
Ў пасіці рійно, а ў дому склінно,
А ў дому склінно, йа ў току буйно.

То ади буў йикийс Бойко від Сьнитина у нас тай вин з нами ходиў у кольиду тай я си вид него тої троха пиримиў, але ї ўсеї ни знаю добре. — *Зап. Мих. Кузьмак у Жабю Ільці.*

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, III, ст. 336—337, ч. 65; ст. 351—352, ч. 80. — О. Пчілка, Укр. колядки (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 150—152). — Правда, 1877, ст. 340—341. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 51—52, ч. 3; ст. 63—64, ч. 17; ст. 146—147, ч. 10.

22. Три свята.

Три святі приходять,
Подарки приносять;
Радуймось, усі веселімось,
Перед Сусом Христом
Низько поклонімось.
Ой радуй ся, Боже,
Освіти ся земле
На весь вік*!
Подарки приносять,
Срібло — злато воздають,
Ше й на церкву подають,
Приношеня воздають.
А приходило
А три святителя.
А первоє святче:
Пресвятоє Рождество.
А другеє святче:
Пресвятого Василя.
А третеє святче:
А Іван Хреститель.
Пресвятоє Рождество
Всім нам радість принесло.
Пресвятого Василя
Сей нам вечір звеселя.
А Іван Хреститель
Воду перехресте.

Ольшана, Богодух. пов. — Збірка І. Манжури.

23. Богородиця шукає нічліґу.

Найсьватша панянка по світї ходила
І пана Єзуса в животї носила.
Найсьватша панянка пішла до місточка,
Подибала в'на си вбоґеґо чловечка:

»Ти вбоґий чловечку, переночуй в ночку,
Переночуй в ночку, в своїм будиночку.«
»Найсьватша панянко, нема де ноцовацъ,
Хатинойка мала, є діточок много.
Найсьватша панянко, йди до віта на ніч,
Й а там будиш мати й а спокій та на ніч.«
Найсьватшу панянку й а там не прияяли,
Найсьватшу панянку ше псами зачвали.
Ой у ночи — ночи, в ночи — о півночи
Виходит віт на двір, й а під свою шопу —
Й а над его шопов ясна зоря скаче,
Й а під его шопов мале дитя плаче.
»Жоби я та бив знав, шо то Матка Божа,
Бив я ї відступив своє біле ложе,
Бив я си постелив з дітьми під порогом,
Найсьватшу панянку в лужко с паном Богом.«

(Зі збірки Мирослава Капія, Бандрів, пов. Лїско, зап. від М. Зарінкової, 1906).

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 524, ч, 6. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 752.

24. Народини Христа.

Йа в сему двору тай веселому,
Радуй си, земле, син народив си*!
Новая радість нам си зйивила,
Сьвйита Пречиста сина вродила,
Сина вродила, сьвіт звеселила.
Кури запіли у біднім містї,
У біднім містї, у Ветлеемі.
Сьвйиту Пречисту там найшли [муки,
Найшли ї муки у божій стайни.
У божій стайни меже худобов,
Сьвйита Пречиста дитьи вродила,
У плащівницу дитьи вповила,
Дитьи вповила, в йисла вложила.
Тогди из неба зьвізда сьвітила,
Зьвізда сьвітила до божой стайнї.
Малї пастирі, божі йангелї,
Ой дали знати до сеї хати,
До сеї хати до ґосподаря,
До ґосподаря, до пана (імя).
Ой взьили дитьи у плащівницу,
Взьили, занесли до ґосподаря,
До ґосподаря, до пана (імя),
На стів дитинку вни уложили!
На сьвйитий вечер тай на Рож- [дество,
Ой сьвйиті зийшли на сьвйиту [землю,
До ґосподаря, до пана (імя).
Они засїли тай коло стола,
Ой коло стола йиворового!
Стала веселїсть по всему сьвіту,
По всему сьвіту і в усїм двору,
Й а в усїм двору у пана (імя).
Ввеселила си й рибка у водї,
Рибка у водї, пташка в воздусї,

Пташка в воздусї, зьвірка у лїсї.
А найже буде Богу на хвалу,
Кречному ґазді на добру славу;
Ой и на славу его ґаздинї,
Єго ґаздинї на поздоровлене.
Ой и на славу его дїточкам,
Ой и на славу усїм посполу,
Усїм посполу, шо є в тім дому!

Юрій Соломійчук. — Жабє. В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 136—137, ч. 3.

25. Богородиця і новонароджений Христос.

А.

Лїлїя —
Породила пана Бога панна
Марія.

Лїлїя —
Ой де-ж ти 'го положила,
Марія?

Лїлїя —
У стайнецку, в жолубецку,
Марія.

Лїлїя —
Ой де-ж ти 'го охрестила,
Марія?

Лїлїя —
У костьолї, на престолї,
Марія.

Лїлїя —
Ой де-ж ти 'го викупала,
Марія?

Лїлїя —
Де спід брода зимна вода,
Марія.

Лїлїя —
Там купала пана Бога
Марія.

Лїлїя —
Ой дай єму пеленочок,
Марія.

Лїлїя —
Й а в костьолї обрусочок,
Марія.

Лїлїя —
Ой дай єму колисочок,
Марія.

Лїлїя —
Й а у лїсї коріночок,
Марія.

Лїлїя —
Й а деш єму пістунечок,
Марія?

Лїлїя —
Як хто прийде, ся поклонит,
Марія.

Лїлїя —
Дитятко ся розвеселит,
Хо-хо-хо, хо-хо-хо!

(Зі збірки Мирослава Капія, Бандрів, пов. Лїсько, зап. від Н. Мшанецької, грудень, 1906).

Б.

Гей, гей лылыйа, гей, гей лылыйа,
Породила Пана Бога, панна Марійа.
Йа ў чім йиго йа скупати, панна Марійа?
Йи у церкві зимна вода, там скупайим Пана Бога.
Йа ў шчо ж його йа ўпіўйимо, панна Марійа?
Йа у церкві на пристолы,
Там пйильушки сут готові, панна Марійа.
Нима йиму повивачи, панна Марійа.
Йа у церкві на пристолы,
Там йидвабний пасок стойіт, панна Марійа.
Нима йиму колисочки, панна Марійа.
Мижи двома віўтарами,
Колисочка з завісами, панна Марійа.
А хтож йиму хрестна мама, панна Марійа?
Кумуныйа, мостраньцыйа, сылычна Марійа.

Зоп. у липни, 1902 в Коропци, Бучацького пов. від Т. Мельниченко.

В.

Там на Подолю ясна зоря засвітила,
Там панна Марія тото дзецьонтейко
породила.
Й а де-ж ти 'го породила, Марія?
Гей у стайнецку та й жолубецку —
о лїлїя.
Й а де-ж ти 'го охрестила, Марія?
Гей у костьолї, меджи престолами —
о лїлїя.
Й а де-ж ти 'го викупала, Марія?
Гей сама до мня вода припливала —
о лїлїя.
Ой деж ему пеленочки, Марія?
Гей у костьолї та й на престолї —
о лїлїя.
Та де-ж ему хресний отец, Марія?
Гей сьватий Штефан і сьвата Олена —
о лїлїя.
З'їхали ся три крульове зо світа,
Гей почали ся та й радувати —
о лїлїя.

Єден круль мовит, шо-ж 'му даровать?
Гей даровать 'му срібло і злото —
о лілія.

Другий круль мовит, шо-ж 'му даровать?
Гей даровать 'му та й кадальницю —
о лілія.

Третий круль мовит, як 'го називать?
Гей називать 'го паном Єзусом —
о лілія.

(Зі збірки Мирослава Капія, Бандрів, пов. Ліско, зап. від Катрі Зарінок, 1906).

26. Богородиця прикидає Христа сіном.

Трудно, трудно по всім світу
Панянському заповіту.
Діва Сина народила,
У яслинах возложила,
Сінцем, сінцем притрушає.

Сінцем, сінцем притрушає,
Син до неньки промовляє:
Бог з тобою, не лякай ся!

Бог з тобою, не лякай ся,
Суса Христа не цурай ся,
Не тай Христа у яслинах.
Не тай Христа у яслинах,
Будь ненькою цій дитині.

Трудно Христа потаїти,
Вже й начали пісні піти
Анголи на небі.

Вже анголи проспівали,
Вже й пророки прочитали,
Всьому миру хрищеному.
Вечір добрий хазяїну,
А которий в цьому дому.
Добрий вечір!

Записав В. Яблоновський 1895 р. в с. Каїрах, Одеського повіту, Херсонської губ.

27. Чудесний батіжок.

А в сей дом завитав Бог,
Сам Йсус Христос народив се,
Па всьуом свєту аб'євив се.
Була в його мати, мати весела́,
Й уродила сина, сина Василя,
Да й панесла хрестить по пуд
[небеса.
Залатим хрестом хрестила,
На сирую землю спустила;
Дала йому пужку житенную.
Куди пужка махне, там і жито
[расте,
Жито 'к ачерет.

С. Козел, Чернигів. пов. зап. Б. Чернявський.

Паралелї: Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 49, ч. 69. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VП, ст. 109—110.

28. Христос у колисці.

А на горойці загородойка,
Ялилуй, гей, ялилуй.
Господи Боже, помилуй!*
На тих яворах висит скобойка,
А в тій скобойці колисанойка.
В тій колисанці сам милий Гос-
[подь.
Тамтуди лежит давна стежейка.
Тов стежков іде та сімсот Жидів:
Єдні мі гварят: »Заколишіме!« —
Другі мі гварят: »Переверніме!« —
А треті гварят: »З собов возь-
[міме!« —
Божая Мати то не злюбила:
»Тоди ви мого сина возьмете,
Як ви на горі шовкову траву
[зрахуєте,
У лісї листок, у морі пісок!«

Я. Головацкій, Народ. пѣсни Гал. и Угор. Руси, II, ст. 41, ч. 5.

29 Три царі

А.

На Йордані тиха вода стояла,[1]
Там Причиста[2] Суса Христа купала,
А скупавши — в шовках[3] сповила,
А сповивши — в яселичка[4] вложила.
Над тим дитям[5] сірі воли стояли[6],
Над те дитя божим духом дихали.
До схід сонця приїхали[7] три царі,
Та принесли[8] 'сусу Христу три дарі:
А перший цар — миром дитя[9] мирував,
А другий цар — Сусом Христом називав,
А третий цар — квіточкою[10] дарував.
Тож не квітки,[11] то Христове[12] Рождество,
Всьому світу, всьому миру[13] — радісно.
Добри-вечир!

(Зап. Василь Степаненько — в Канївськім повітї, 1895).

Відміни: У другім вар. В. Степаненка звідтиж маємо: [1]) Перед сею стрічкою йдуть отсї дві: Матїр Божа на пристолї стояла,
В правій руцї Суса Христа держала.

[2]) Матїр Божа. [3]) В ясні ризи. [5]) Над яслами [7]) Приїхали до схід сонця. [8]) Дарували. [9]) Божим миром. [10]) Квіточку. [11]) Квітка. [12]) Сватеє. [13]) Всьому миру хрещеному.

У вар. В. Доманицького з Липок, Ровен. пов., Волин. губ.: [3]) В шовковину. В сінечко. [5]) А що над ним. [6]) Осли воли дихали. Далї йдуть отсї стрічки:

А що до нього три крулї приїзжали:
Єден круль с миром, кадилом,
А другий квіточкою дарив,
А третїй Ісусом Христом назвав.

Б.

А вчера з вечера тиха вода стояла,
Там Панна чиста свого сина купала.
Скупавши його в тонкі пелюшки повила,
Повивши його, в золоті яселка вложила.
Вложивши, тричі поколихнула:
Лелю, полелю, мій синоньку єдиний.
А на схід сонця три корольове стояли,
Стали гадати, чим тое дитя офіровати.
Один дарував миром, кадилом офірував,
Другий дарував золотою квіткою,
Третий дарував — імя Христуса дав.
Ходім же, брате, темної ночи по дорозї,
А нех нам сам Пан Ісус надгородить.
Ой обіцяв нам пан господар злотий дати,
Дай му Боже прийшлого року дочекати.

Збірка З. Ходаковського, ч. 330, з Порицка коло Острога.

В.

Ой з вечора да Син Божий народив ся,
Спородила Діва Марія Суса Христа.
Спородивше, в шовкові пелюшки сповила,
А сповивше, на престолї положила,
А з престолу да в ясельця положила.
Під тим яслом там стояло три воли,
Всї ж тиї три воли божим духом дихали.
Рано, рано, рано до зорі,
Десь узялось на схід сонця три царі.
Первий царь кадільницю дарує,
А другий цар святим миром мирує,
А третїй царь золотую квіточку дарує.
То ж не квітка, а то святе рожество,
Всьому миру хрещеному стало радісно.
Возвеселись, пан хазяїн, в своєму дому,
Як анголи на небесах а в божім раю.
Добрий вечір!

Записав 1895 р. В. Яблоновський в с. Каїрах, Одеського повіту на Херсонщинї.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 26, ч. 23; ст. 38, ч. 47. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 323—326, ч. 51—52; ст. 449, ч. 12. — О. Пчілка, Укр. колядки, ч. 11 і 13 (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 148 і 149—150). — Б. Гринченко, Этнограф. матеріалы, Ш, ст. 31, ч. 38.

30. Три царі й Ірод

А.

Ой дай Боже![1])
Скажемо ми вам та й новиночку,
Та й новиночку, вірну правдочку,
За Матку Божу, Пречисту Діву,
Пречисту Діву, Богородицу.
Пречиста Діва дитя вродила,
А в місті златім й а в Вифлеемі,
А в Вифлеємі, в убогій стайни.
Як 'го вродила, красно вповила,
Красно вповила, в ясла вложила.
Тогди си з неба звізда з'явила,
Ісусу Христу, Діві світила.
Тогди злинули з неба ангели
І дали знати пастирям в поли.
Вийшли в Вифлеєм Христа ви-
[тати,
Христа витати, поклон віддати.
В'ни скоро бігли до Вифлеема,
Як вони прийшли та й дитя най-
[шли,
Як дитя найшли, поклон віддали.
Тепер та звізда, шо там світила,
То засвітила аж на востоці,
Розвеселила три царі перскі,
Шо йшли в Вифлеем Христа
[шукати.
А тота звізда їх провадила,
Їх провадила до Вифлеема.
А в'ни вступили до Ірод — царя
Тогди-ж їм звізда вже ни світила:
Іроде, царю, шо в вас чувати?
Ідім в Вифлеєм—Христа витати.
Ідїт, витайте, до мя вертайте,
Відтак-же і я піду витати.
Як царі вийшли та й від Ірода,
Назад їм звізда в-услузї стала,
І їх повела до Вифлеема,
Аж над вертепом си встановила.
Тогди си царі увеселили,
Си ввеселили, поклін віддали, —
Світлому дитю, Ісусу Христу.
Тогди всї скарби порозмикали,
Дарунки Христу щире віддали,
А за то з неба заплату взяли.
Ой ангел мовит Йосифу й Діві:
Тікай з дитятком і з Божов Мат-
[ков;
Ірод приказав дитя шукати,
Дитя шукати, аби го стяти.
Йосиф устает, дитя піймает,
Дитя піймает—с Пречистов Дївов,
І до Єгипта с Христом вступает.

Нехай же Ірод вічне згибает,
Нас Пан рожденний всїх потї-
[шает.
Ми о нем нинї всї веселїм ся,
Рождеству его з низка вклонїм ся,
Щоби нам зволив ще потривати,
А по смерти з ним — в небі
[царствувати.

(Зі збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів).
Остатні стрічки, числом 6, виняті з церковної коляди.

Б.

Славен єс, Боже, по всему світу[2])
И по всїх церквах и монастирах,
По монастирах и люцких домах.
И ти є славний, наш ґосподарю,

---

[1]) Додаєть ся за кождим стихом. [2]) По кождій стрічцї: Гей дай Боже!

И ти славненька, ґосподьинечько,
И ви славненькі пишні діточьки.
Ми си изийшли в вашім домочьку,
В вашім домочьку, як у дворочьку,
Ми вам скажемо файну пісмочьку.
Ми си изийшли на святу днинку,
На святу днинку, на святе Різдво,
Бо й ми услані все й вид святинї
Вас повитати, повінчьувати,
Файну писмочьку вам заспивати.
Файну писмочьку за святу Діву,
За святу Діву, Матку Христову.

Пречьиста Діва, Матка Христова,
Дьитя вродьила, Исуса Христа,
В містечьку златнім, я в Бефле-
[єввім,
Я в Бефлеєвім, у білій стайни.
Єк го вродьила, красно вповила,
Красно вповила, в ясла вложила,
Тогдьи си звізда з неба зйивила,
Світит Господу, Пречьистій Діві.
Тогдьи ангели з неба зленули
Тай дали знати пастирям в поли:
Идіт в Бефлеєм Христа витати!
Вни скоро бігли до Бефлеєма,
Христа витали, поклін виддали
Тай пишли у мир, розказували,
Єку вни радисть тамки виділи.
А тота звізда, шьо си з'євила,
В восточнім краю аж засвітила,
Трох царів перских розвеселила.
Тоти три цари си врадували,
Шьо й єсну звізду на небі вздріли,
Свої корони вни повбирали,
Дорогі дари с собов забрали,
Разом из звіздов дорогов пишли.
А тота звізда їх провадьила,
Їх провадьила д' Єрусалима.
Тай вони прийшли до Ирод царя:
Ай царю, царю! Царю Ироде!
Ми сюди прийшли, тут си спи-
[тати,
Нам звізда з неба дала всім знати,
Шьо си народьив Христос Месія.
Ирод злосливий футко зметав си,
Футко зметав си, тай засмутйв си,
Шьо й цар предвічний нам на-
[родьив си.
Сказав книгами всюдьи шукати,
А вни шукали, тай дошукали:
В мене так стоїт, шьо в Бефле-
[євім.
Идіт, витайте, до мнє вертайте,
Витак буду йти и я витати.
Він не погадав Христа витати,
Але погадав Христа истяти.
Вийшли три царі вид Ирод царя,
Назад їм звізда в ослузї стала
Тай їх повела до Бефлеєма
Тай над вертепом си встановила.
Тоти три царі си врадували,
Си врадували, шьо Христа най-
[шли.
Свої корони вни познимали,
Дорогі дари вни повитали
Тай на коліна поприкльикали,
Богу на поклін огливан, смирно,
А яко царю срібло тай злото.
Христа витали, поклін виддали,
За то небесну заплату взяли.
Тай иншим путем си завернули,
До Ирод царя не повернули,
З устидом єго в краю лишили.
Тогди ангели з неба зленули,
В снї дали знати Йосифу й Діві:
Тікай з дитятком, з Божою Матков!
Ирод приказав дитя шукати,
А як ізнайдет, скаже истяти.
А Йосиф дитя й Матку поймує
Тай до Єгипта с Христом ступує.

Нехай-же Ирод вічне згибає,[1]
Наш царь рожденний всїх потї-
[шає.
Ми нинї о нїм всї веселїм си,
Рождеству єго ниско вклонїм си;
Шьоби изволив щасливий вік
[дав,
А по смерти з ним в небі цар-
[ствував.

Славен єс, Боже, по всему світу
И ти є славний, наш ґосподарю,
И ти є славна, ґосподьинечько.
Ми вас винчьуем шьистем, здо-
[ровем,
Шьистем, здоровем, пробутком
[добрим,
Пробутком добрим, тай виком
[довгим.
По двору шьистя на худобочьку,
А в дїм здоровя на челядочьку
В сими светками — бай Риздве-
[ними.
А шьи й прийшлими все й зе-
[леними,
Все й рік вид року токма до вику.

Записав Василь Михайлюк від Михайла Кіцнака в Красноїли, пов. Косів.

По скінченю колядки дзвонить ся 3 рази. Як сю колядку виколядують у хатї, то дістають до скринки 2 кор., а заможнїйші ґазди дають 3—4 кор.

31. Христос і Ірод.

Пречиста Діва, Мати Христова,[2]
Мати Христова, Богородиця,
На свйите свйито, на свйите Різ-
[дво,
На свйите Різдво Христа вродила.
Йик го вродила, файно вповила
В біленьке шмате, в єсла вложила.
А в котрім містї? Я в Вефлеемі.
Там си на небі звізда з'явила
И на все місто, красно світила,
И на все місто, на всий Вифлеем.
Дала вна знати тром царам пер-
[ским:
Але ви, царі, ви царі перскі,
Ходїте скоро до Вефлеема,
До Вефлеема Христа витати,
Йико цареви поклин виддати,
Йико цареви нарожденному.
Вни скоро йишли до Вефлеема,
Вни повернули до Ирод царя,
Тогди йим звізда вже не світила.
Яй ти Ироде, Ироде царю,
Шо суда чути у вашім краю?
Коло нас чути файну новину,
Що народив си Христос мисїя.
Ходїмо знати, йиго витати.
Ирод поганий так засмутив си,
Шо цар предвічний на світ вро-
[див си;
И нихай Ирод сес пропадайи,
Нас Цар предвічний всїх потї-
[шайи.
Ирод ни гадав Христа витати,
Лишень погадав Христа стинати:
А ходїте ви, йиго витайте,
А повитайте та повертайте,
Та повертайте, та повістуйте,
Тай повістуйте, йик ви гостили,

---

[1]) Відділені тут стрічки виняті з церковної коляди. [2]) Приспів: Гой дай Боже.

Я зараз пиду, йик си злагоджу.
Йик они вийшли та вид Ирода,
Тогди йім звізда та засвітила,
Файно йіх вила до Вефлеєма.
Йик они прийшли до Вефлеєма,
Йа тота звізда верх стайні стала
И на все місто красно світила,
И на все місто, на всий Вефлеєм.
Три царі перскі тамки й уходьит
До тої стайні, до середини.
Уни там найшли Йисуса Христа.
Там отворили дари великі,
Срібло тай злото, мир тай кадило,
Христа й витали, поклин виддали.
Инчев дорогов вни си вернули,
Тай до Ирода ни повернули,
Зу стидом царя в краю лишили.
Ангіль дав знати Йосипу й Діві.
А котрий ангіль? Свийтий Га-
[вриіл:
Тікай з дитятком тай з Панімат-
[ков!
Я си надію тутки Ирода,
Що приде взнати, нас повитати.
Вин ни гадайи нас повитати,
Лишень гадайи нас постинати.
Пречиста Діва, Мати Христова
Сідайи собі тамки на коня,
Бере дитятко там на коліна,
Тікайи з ними яз до Йигипту,
Все сивим конем, я чістим полем.
Тогли зацвила красно й лелія,
Йик утікала з міста Марія.
Поганий Ирод издогадав си,
Й издогадав си, прудко зибрав си,
Тай набігайи до Вефлеєма.
В великих панів вин си питайит:
Де тота Діва з малим дитятком?
Уна тут була тай звидси пишла,
Так витси пишла, ни знати куда.
Поганий Ирод дуже си злостив,
Що пусто ходив тай ни захопив.
Поганий Ирод так си порадив,
Все й у два роки діти потратив.
С третого року діти ни кивав,
А й у два роки діти потратив,
Діти потратив по всему краю.
Вин діти тратив почерез Христа:
Помижи діти йиго затрачю!
Вин діти зберав, у ріку метав,
У ріку метав, у воді топив,
Штири тисїчі дітий затратив.
И тогди були великі плачі,
Йик малі діти на смерть давали.
Шукали дітий, тогди йима́ли,
Ци хто ни сховав мале дигятко.
Ни можна було йиго сховати,
Лиш мусїў кождий на смерть по-
[дати.
Тогди заказав великі штрофи,
Великі штрофи, смертевні кари,
Шо можна того тай повісити,
Так повісити вітця тай матїр,
Хто би й исховав мале дитятко.
Ни можна було йиго сховати,
Лиш мусїв кождий на смерть
[подати.
В Богородички вни си питали,
Де Діва діла мале дитятко.
Йа вна казала, що я подала.
Вна ни подала, добре сховала,
Пустила його попид небеса.
Й а Йисус Христос голубом лї-
[тав,
Голубом лїтав бо все тото знав.
Йик би вни знали, то би го вбили,
Вни би в голуба були стрільили,
А вни гадают, що то йи голуб:
То ни йи голуб, то йи свийтий
[Дух,
То йи сьвийтий Дух. Так Ісус
[Христос,

Голубом лїтав аж до Відорщі,
А на Відорщі на землю сідав.
Богородичка дитьи спіймала,
Дитьи спіймала, си зрадувала,
Шо вна дитятко тай виховала.
Тогди зленули три свйиті з неба,
Тай зносьи собі свйигу корону,
Свйиту корону тай злоту трону,
Взьили дитятко на Ордан воду.
На котре свйито? То на Видорщі.
Пречиста Діва, Мати Христова,
Тай покликала тогди Ивана,
Тогди Ивана Всехрестителя:
Схрестїте минї сотворителя,
Шо нам сотворив небо тай земню,
Дим господарский, мир хрескіянь-
[ский.
Так Исус Христос там на Йорданї,
Отец предвічний з облак си спу-
[скав,
Але свйитий Дух голубом лїтав;
Там си зробила свйитая Тройця.
Иван Хреститїль там наказував,
Так наказував там на Йорданї,
Там на Йорданї, трійці робити,
Трійці робити, вогнем палити,
Вогнем палити, в воді гасити.
Иван Хреститїль так наказував,
Там на Йорданї усім народам,
Що Господь один у Тройці стоїт,
У Тройці стоїт, у трох особах:
Перша особа — Господь предвіч-
[ний;
Друга особа — то йи божий син,
То йи божий син, так Ісус Христос;
Трета особа — то йи свйитий Дух.
А мижи тими тай особами,
Так особами нима старшеї,
Нима старшеї, всї три єднакі,
Всї три й єднакі, бо Господь один,
Бо Господь один у Тройці стоїт.
Йіван Хреститїль так наказував:
Йик си народи мале дитятко,
Мале дитятко, а буде хлопец,
Ни можна йиго обрізувати,
Лиш треба йиго так охрестити;
Хоть буде хлопец, а хоть дївчина,
То малі дїти будем хрестити.
Вже си зачинат так новий закин,
Тай новий закин, так вид сегодне;
Так вид сегодне, вид самих Ви-
[дорщь
Ступайи віра католїцкая.
Правда, на світї йи вірий много,
А віра добра, лиш таки одна,
Лиш таки одна, католїцкая.
Жиди на Йвана тогди кричили,
Тай Иванови таке казали:
Ви вже маєте Бога другого,
А ми маємо таки одного,
Такий одного, первовічного.
Ми будем стару віру держити,
Тай будим дїти обрізувати.
Ай Йван Хреститїль так Жидам
[казав:
Йики ви, Жиди, увсї та дурні!
Ми ни майимо Бога другого,
Увсї майимо Бога одного,
Бога й одного, первовічного,
То Господь оден а в Тройци стоїт.
За сесе Йвана вни ни вірили,
Вни ни вірили тай ни слухали.
Йиван Христитїль народам казав:
Берігe, люди, свйитої води!
Христа схрестили, имньи втвер-
[дили,
Назвали ж йиго Йисусе Христе,
Сотворителю й и Спасителю.
Нас увсїх грішних одкупителю.
Маленьке дитьи земнев вдарили,
Бо земньа чорна всьиккий хліб
[родит,

Всьикий хліб родит, вес нарід
[держит,
Всьикий дім держит, дім ґоспо-
Мир хрескіянский. [дарский,
Ми вас вінчуйим сими свийтками,
Сими свийтками таРіздьйиними,
Відтак пришлими та Зеленими.
А за тим словом, та свийткуй
[здоров!
Многая літа!

Зап. у Головах. Косів. пов. Лука Гарматій.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 161—166, ч. 23.

32. Колядники вибирають ся до Вифлеєма з поклоном.

А.

Д'нашого книзї Івануненька,
Прийшли до нього йа в рік го-
[стеньки;
Стали вни собі на подвіренько,
А с подвіренька у предконійка,
Побудили си сьлїчную паню:
Сьлїчная панї, збирай сї з нами,
Збирай сї з нами йа в дороженьку,
Йа в дороженьку йа в далекую,
Йа в далекую аш до Вефлеєм.
Там ми будемо королювати,
Королювати, — дитя витати,
Дитя витати, поклонок дати.
Поклонити сї пречистї діві,
Пречисті діві, паннї Марії,
Що нам сплодила сина Божого,
Сина Божого, пана нашого.
Ой за тим словом бувай нам
[здоров.

Зап. в Ясеницї Сільній від Івана Багрія 1902 р. Вол. Левинський.

Б.

В нашого князя я в Йвануненька
Гей дай Боже! *
Прийшли гостонькі з славного
[міста,
З славного міста, я з Вифлейова.
А вни си стали на подвереньку,
А з подверенька пред оконенька.
Ой як заграли яко вйиргани,[1])
Аж се збудило слїчное пане.
Слїчное пане, збирай сї з нами,
Збирай сї з нами я в дороженьку,
Я в дороженьку, я в далекую,
Я в далекую до Вефлейова,
Там увйдимо Сина Божого,
Сина Божого, Бога нашого.
Попровадит нас ясная звізда,
Ясная звізда аж до шопоньки.
Там ми будемо дите витати,
Дите витати, поклоник дати,
Поклонити сї наружденому,
Що нам сплодила Пречиста Діва,
Пречиста Діва — панна Марія.

А за тим словом бувай ми здо-
[ров,
Бувай ми здоров, ґречний панонь-
[ку,
Ґречний панонньку, чом Йвану-
[неньку.
Дай же ти, Боже, щістє, здоровє,
Щістє, здоровє на худобоньку,
На худобоньку, на роговую,
На челядоньку, на домовую.
Дай же ти, Боже, в оборі плідно,

[1]) Орґани.

В оборі плідно, в домі західно,
В домі західно та і радосно.
Радуй сї, земле, Син Божий ти
[сї народив.

Зап. у Ясеници М. Батюк.

33. Чудо з пшеницею.

А.

По цілім[1]) сьвітї стала сї новина,
Пречиста діва породила сина.
Як породила, в пелени повила,[2])
Зеленим сїном[3]) єму постелила.[4])
Як сї Жидови я в тїм[5]) довідали,
За Матков Божов у погонї гнали.[6])
Як Матка Божа в тїм сї[7]) дові-
[дала,
Аж до Єгипту з Христом утїкала.[8])
Утїкала вна[9]) через чисте поле,
А[10]) там господар на пшеницю оре.
Помагай Боже, на пшеницю в'ра-
[ти,[11])
Нинї посїєш,[12]) завтра будеш
[жати![13])
Як сї Жидове я в тїм довідали,
За Матков Божов[14]) у погонї[15])
[гнали.
Ой гнали, гнали, траву[16]) віри-
[вали,
А там на поли пшеничину[17]) жали.
Помагай Боже,пшеничину жати![18])
Ци не йшла сюда Божая[19]) Мати?
Ой iшла, iшла,[20]) буйний вітер
[віяв,
Як я отсесю пшеничину[21]) сїяв.
Стали Жидове в поли як били-
[на,[22])
Чудо сьи стало[23]) від Божого Си-
[на.[24])

Записав Іван Кочержук, село Ришняте, повіт Долина, 1905 р.

Відміни: В вар. В. Левинського з Кропивника Нов., Дрогоб. пов. є такі зміни: [1]) По цалім. [3]) Зеленим сїнцем. [5]) О тїм. [6]) По цалім світї за Христом шукали. [7]) Як ся Пречиста о тїм. [11]) Пшеницю сїяти. [12]) Нинї ї сїєш. [15]) По цалім світї за Ісусом. [18]) Тут три стрічки вставлені через помилку знов про оранє й сїянє. [22]) Замість сих двох стрічок приходять такі чотири:

Ой вертаймо ся, вертаймо ся, брати,
Вже Матїр Божу годї нам дігнати.
Як ся Пречиста о тїм довідала,
Всїм христіянам царство дарувала.

В вар. К. Ганущака з Корнича: [4]) В зелене сїно в яслах положила. [6]) В пень отрочата дволїтні стинали. [7]) Як сї Пречиста я в тім. [9]) Втїкалаж она. [10]) Аж. [11]) Помагайбіг, ґаздо, сїяти, орати. [15]) Я в погонї. [17]) Аж там у поли пшениченьку. [18]) Помагайбіг, женцї, пшениченьку жати. [20]) Ой йшлаж вна сюда. [21]) Пшениченьку. [23]) Ой чуд їм сї став. [24]) По сїй стрічцї йдуть:

Ой як іспала божая сила,
Божая сила всїх Жидів затьмила.

В вар. Вол. Ривюка з Переросля, Надвірн. пов.: [2]) Положила. [4]) В дзелене сїно в яслах положила. [6]) За (І)сусом Христом землю сплюндрували. [7]) Як ся Пречиста о тїм. [8]) З Ісусом Христом в Єгипет тїкала. [9]) Ой iшлаж она. [11]) Я у поли жати (помилково). [13]) Збирати. [14]) За (І)сусом Христом. [16]) Землю. [17]) А там женьчики пшениченьку. [19]) Пречистая. [21]) Пшениченьку. [22]) Бидлина. [23]) І чуд їм став.

Б.

На цьілім сьвітьі стала сьі новина:
Пречиста Дьіва породила Сина.

Йак породила, ў пильушки пувила,
На зилени сьіно ў йасла положила.

Йак сьі Жидове о тім довідали,
Малим хлопчатам голови стинали.

Йак сьі Причиста о тім довідала,
Аж ду Ігипту с Христом утьікала.

Ўтьікала-ш вона чирис чисти поле,
Ой там ґосподар на пшиничку горе.

Помагай, Божи, ти ў поли горати
І пшиниченьку твойу засьівати.

Ти заўтра будиш пшиниченьку жати,
Ў копки сніпочки будиш складати.

Йак сьі Жидове о тім довідали,
За Причистойу ў погоньу пігнали.

Ой гнали-ж вони, траву виривали:
Аш там у поли, пшиниченьку жали.

Помагай, Божи, пшиниченьку жати!
Чи не йшла ту́ди с Христом Божа мати?

Ой ішла-ш вона, буйний вітир війаў,
Йа тоди сибі ту пшиничку сьійаў.

Стали Жидове ў поли йак билина:
Ой стаў сьи йім чуд віт Божого Сина.

Ой стаў сьи йім чуд, погонь заблудила:
Гирода-цара лихом навістила.

Навістила-ш йіх Сусом отрочатком:
Царем нибесним, божим дитьатком.

Зап. в січни, 1903, в Сільци Беньк. Камінецького пов. від Івана Новака А. Веретельник.

B.

Ой по всім світї стала сї новина,
Пречиста Діва породила сина.
Як породила, в пелени повила,
Сінце красне єму постилила.
Сінце прикраще, як тота лелія,
В сінце прикраще повила Марія.
Як сї Жидови я в тім довідали,
За Причистою я всюди шукали.
Як сї Причиста я в тім довідала,
З Ісусом Христом в Єгипет кікала.
Кікала вона чистим полем йдучи,
Здибаї хлопа пшиницю сіючи:
Помагай Біг, хлопе, пшиницю сїючи!
Віходиж завтра пшиниченьку жнучи.
Як сї Жидови я в тім довідали,
За Причистою я в погонї гнали.
Ой гнали, гнали, чистим полим йдучи,
Здибали хлопа пшиниченьку жнучи:
Помагай Біг, хлопе, пшиниченьку жнучи!
Чи ни здибав ти Причистую йдучи?
Ой здибав, здибав Причистую йдучи,
Як я на рілї пшиницю сїючи.
Стала Жидова як тая тростина,
Там їм ся чуд став від Божого Сина.
Щоби нам зволив щасливий вік дати,
А по смерти з ним в небі царствувати.

Від Мих. Тупки в Камени, Калуського пов. зап. А. Мусянович.

Відміни: Дві остатні стрічки взяті з церковної коляди. Сей варіянт замітний своїми партіціпіяльними конструкціями. Подібний варіянт записав М. Цар у Підберізцях, Львівського пов. Там Богородиця втікаючи:

Здибала хлопа в поли оручи,
Свою пшеницю на ріли сїючи.
Ой сїй, хлопе, в імя моє,
Завтра будеш жав як своє.

Жиди женучи за Богородицею:

Здибали хлопа у поли жнучи,
Свою пшеницю у сніп складаючи.
Цись не видїв, хлопе, Марію біжучи,
Свою пшеницю у сніп складаючи?
Ой видїв єм, видїв, Марію біжучи,
Свою пшеницю на ріли сїючи.

Стали Жидови як в поли тростина,
Божая ясність очи їм затьмила.
Пречиста Діва в лісі начувала,
Та з леду вогню вона викресала;
Зі снїгу вона свічку виточила,
Що на цілий світ людем засвітила.

Паралелї: Ол. Пчілка, Укр Колядки, ч. 14 (Кiев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 152—153). — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 9—10, ч. 13. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 749, ч. 78. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 120—121, ч. 27. O. Kolberg, Lud, ser. XIV, ст. 160, ч 32. — П. Чубинскій, Труды, I, ст. 152—153.

34. На Йорданї.

Там на воді на Ордані,
Гей, гей лілія! Ісус Христос сам син божий, і Марія!*
Там пречиста діва свого сина породила,
Там пречиста діва свого сина купала,
Там пречиста діва свого сина повивала,
Там пречиста діва свого сина колисала,
Там пречиста діва свого сина бавила.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 46. Луць Микитин із Зарваниції.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 24—25, ч. 31.

35. Розмова Богородиці з Христом.

В глибокі долинї звізда ся з'явила,
Де Пречиста Діва-мати сина породила.
Як 'го породила — та его повила,
Та его повила і ему співала:
»Люлї, люлї, мій синочку, бо я буду спала«.
»Зажди, мамцю, зажди, хоць едну годину,
А я піду та й до раю, принесу перину«.
»Ой сину-ж, мій сину, де-ж би-с тото зробив,
Ще не било дві години, як-іс ся народив«.
»Мамуню, мамуню, чому-ж бим не зробив,
Я сотворив небо-землю, шем ся не народив«.
Ой там під явором дзелена бистрина,
Там пастухи вівці пасли, стала ся новина:
Прийшов ангел з неба, сточив бочку вина,
Всї пастушки почастовав і ще бочка повна.

Зі збірки Мирослава Капія, Бандрів, пов. Лїсько, зап. від Мар. Ґелечак, грудень, 1906.

36. Христа несуть на небо.

А.

На оней горі, оней високій,
В раю! В раю ангели грают!*
Там же ми стоят два явороньки,
На яворонькак сут ретїжоньки,
На ретїжоньках колисанонька,
В колисаноньцї Біжеє дитя.
Колисала го Біжая мати,
Уколисала, твердо уснула.
Прилетїли к нїй вірлове птаси,
Взяли дитятко аж на небеси.
Біжая мати пробудила ся,
Пробудила ся, зажурила ся.
Прийшли до неї та два ангели:
Біжая мати, та не жури ся,
Та не жури ся, барз потїшай ся.
Твоє дитятко юж на небесах,
Юж наша душка у Бога служка.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 44. В. Поль у Кальници.

Б.

Ой[1]) на річцї, на Йорданї[2]) —
Там Пречиста ризи прала,[3])
Свого Сина сповилала,
На ялинї[4]) колисала.[5])
Прилетїло три янголи,[6])
Взяли Суса[7]) на небеса.[8])
А[9]) небеса ростворили ся —
Усїм святим[10]) поклонили ся.

Зап. Василь Степаненко в Канївськім повітї, 1895.

Відміни: У вар. Бодянського: [1]) Що. [2]) Орданї. [7]) Христа. [8]) По сїй стрічцї йдуть такі:

Ой ви небеса розтворіте ся,
Святому Богу поклонїте ся. (Далї нема).

У першім вар. Д. Щербаківського з Уманщини такі зміни: [2]) Орданї. [3]) Сина мала (по сїм іде 4 стрічка). [4]) На калинї. [5]) Колисала. [6]) Прилетїли три ангели. [8]) На крилеса; по сїм іде стрічка: Тай понесли під небеса. [10]) І всї святі. — У другім вар: [2]) Горданї. [3]) Ризу прала. [4]) На калинї. [6]) Два ангели. [8]) На крилеса. [9]) І. [10]) Усїм людям.

У вар. Ів. Манжури: [2]) Орданї. [5]) Стр. 3—4 стягнені в одну з пропущенєм: сповивала. [7]) Христа. [9]) Всї. [10]) Усі святі.

В.

Ой на водї, на Йорданї,
Там Пречиста ризи прала,
Своє дитє вповивала,
А в тоненькі пелїночкі,
А в шовкові ба й шнурочкі.
Ой злинули два янгели,
Тото собі дитє взєли.
Небеса се ростворили,
Всї світї се поклонили;
Лиш одна се не вклонила,
Свого дедю здоганила.
Ой ти Петре, ой ти Павле,
Беріт ключі залїзнії,
Ідїт, розмикайте двері пекельнії,
Та світії[1]) відпускайте,
А грішники замикайте.

Зі збірки Ю. Стефановича, Кобаки, пов. Косів.

---

[1]) Ті, що муки відпацили (відбули).

Г.

Ой на річці, на Ордані,
Ордань воду розливає;
Ордань воду розливає,
А Діва Марія Сина купає,
Під ялиною сповиває,
На дубочку колисає.
Ой прилетіло три янголята
Та взяли Суса на крилята.
Та взяли Суса на крилята,
Та понесли попід небеса.
Ой небеса розтворили ся,
Ой усім святим поклонили ся.

Ой сів Сус Христос вечеряти,[1])
Прийшла до його Божая Мати:
»Покинь, Сину, вечеряти
Та бери ключі пекельнії.
Бери ключі пекельнії
Та випусти душі спасеннії.
Тільки тої не випускати,
Що в пятницю рано пісню піла,
А у суботу не вмивала ся,
А у неділю рано снїдала,
В понеділок отця — неньку про-
[гнївала,
Хоч не налаяла та думкою по-
[думала.
Добрий вечір!

Записав 1895 р. В. Яблоновський в Одесї від парубка з сл. Гоцулової, Тирасполь. повіта, Херсонської ґубернії.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 36—38, ч. 44—46. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 325, ч. 51, ж, ст. 442—444, ч. 7. — Я. Головацкій, Нар. пѣсни, II, ст. 42—43, ч. 8; III, ст. 22, ч. 28. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 136—137, ч. 42. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 569—573, ч. 47, 3. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 65—66.

37. Хрещенє Христа.

Перша ґрупа.

А.

Пресвята Діва дитє зродила,
Дитє зродила на святе різдво,
На святе різдво тай на рождество.
Господь із Петром сидє, говорі,
Сидє, говорі, як би то вдати,
Щоби дитяти тай имя дати.
Ой датиж єму святий Ілия.
Пресвята Діва з заслон учула,
Не полюбила, не сподячила,
Ой щож би дитя Ілием звати.
Господь із Петром сидє, говорі,
Сидє, говорі, як би то вдати,
Щоби дитяти тай имя дати.
Ой дати єму святий Никола.
Пресвята Діва з заслон учула,
Не полюбила, не сподячила,
Щож би дитя Николаєм звати.
Господь із Петром сидє, говорі,
Сидє, говорі, як би то вдати,
Щоби дитяти ой имя дати.
Ой дати ж єму Ісусе Христе.
Пресвята Діва з заслон учула,
Бардзо влюбила і сподячила,
Щож би дитя Христом назвати.

Зап. Юр. Федорчук у Джурові.

---

[1]) Звідси до кінця йде текст пришпилений сюди з иншої колядки.

Б.

Ой на ріці, на криници,
Купала ся ластівонька.
Ой не єсть то ластівонька,
Тілько Божа матїнонька.
Сьвітий вечер, щедрий вечер.*
Свого сина породила,
Ізкупала і повила.
Ясний місячейко повивачейко,
А зоронька пелюшонька,
А сонїчко подушечка.
Як принесли під церковцю,
Сами дзвони задзвонили,
Сама церков відчинилась,
Престоли сї застелили,
Сами сьвічки засьвітили.
Рано, рано, на Йордани!*
Ой зійшли ся всї сьвятії,
Стали гадати, як імя дати.
Даймо єму імя »Петро«.
Пресьвіта Діва не схвалила,
Від престола відступила.
Даймо єму імя »Павел«.
Пресьвіта Діва не злюбила,
Від престола відступила.
Даймо єму імя »Ісус«,
Ісус Христос на Йордани.*
Пресьвіта Діва ізхвалила,
Ізхвалила, ізлюбила,
До престола приступила.

Зап. К. Денега, Яструбичі, п. Сокаль.

Відміни: Другий варіянт у тім самім селї записав Ів. Стельмащук без змін. З обох варіянтів не ясно, хто заніс Христа до церкви. Видно се одначе у вар. з Залїся, Золочів. пов., що записав Ів. Процик. Подаю його початок:

Ой там в поли керниченька,
Купала ся ластівонька.
Не єсть тото ластівонька,
Іно божа матїнонька.
Сина купала, повивала,
Буди Христос на Йордані
Прилетїли два ангелоньки,
Взяли его на крилоньки,
І понесли до церквоньки,
Положили на престолї.
Взяли му імя давати:
Дали імя Святий Петро.
Пресьвітая Діва того не злюбила,
До престолу не приступила.

У вар. А. Мусяновича з Віжомлї починаєть ся колядка так:

В Єрусалимі на пристолї
Причиста Діва сина пурудила
Як гу пурудила, зара укупала,
Як гу укупала, зара пувивала:
Били пилинойкі — ясниї зуройкі;
А пувивачейку — ясні місічейку;
А пригулувейку[1]) — яснуе сунейку.
Післала післойкі ще на нибисойкі:
Схудїти сї, пупойкі, дите вухристити.
Зійшли сї пупойкі, взяли сумувати і т. д

В.

В Русалимі на пристолї
Божа Мати сина мала;
Божа Мати сина мала,
В пелени го повивала;
В пеленочки з китайочки,
В сріблозлоті поясочки.
Ой зійшли сї всї святії,
Взели книги золотії.
Взели книги всї читати,
Яке іме дитю дати.
Яке дати, таке дати,
Сьветим Петром го назвати.

---

[1]) Подушка.

Божа мати не злюбила,
Від престолу відступила.
Від престолу відступила,
Вся се земле засмутила.
Від престолу відступила,
Що назвали Петром сина.

Далї замість Петра називають Павлом. Нарештї:

Яке дали, таке дали,
Сусом его називали.
Божа мати то злюбила,
До престолу приступила.
До престолу приступила,
Вся ся земле звеселила.
Вся ся земле звеселила,
Що назвали Сусом сина.

Співала Гаська Ґелета. Зап. у Черчи, Рогат. пов. Ів. Созанський.

Г.

В Єрусалимі на пристолї
Всї сї сьвічки засьвітили,
Всї сї сьвічки засьвітили,
Ще й до того трійцю поставили.
Схожайти сї всї сьвятії,
Всї сьвятії, крищенії,
Будем разом сумувати,
Яке дитятю імя дати?
Назвали го сьвітий Павло.
Мати Божа того не злюбила,
Від пристолу відступила
І всю землю засмутила.

(Далї так само аж до слів »імя дати«)

Назвали їго сьвятий Іван.
Мати Божа і т. д.

(Знов від початку так само аж до слів »імя дати«)

Назвали го сам Ісус Христос!
Божая Мати тое злюбила,
До столу скоро приступила
І всю землю розвеселила.

Зап. у Станїмїри, п. Перемишляни, Вол. Ґерчановський.

Д.

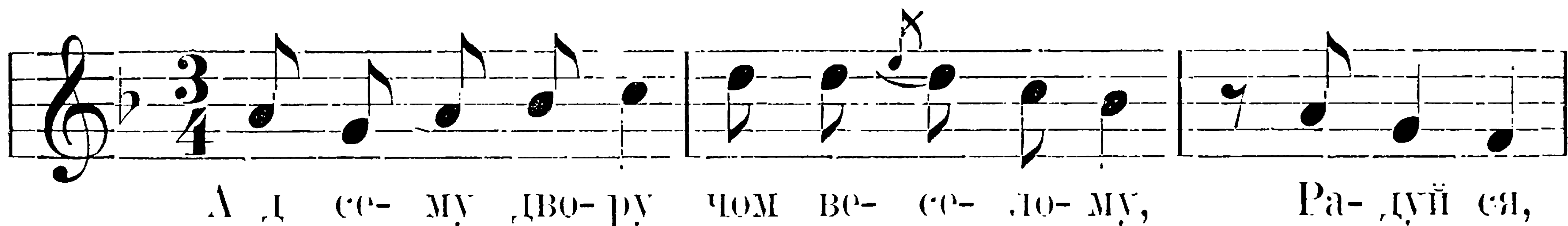

Повтарьєт ся за кождою строфкою.

Ґосподарейко як household

Би сьа зїздили йа ўсї сьватиї,
Сина христили, іминували.
Іминували сьватий Николай.
Присьвата Дїва ни полюбила,
Ни полюбила, ни призволила.
Пустила квіту по ўсьому сьвіту,
Би сьа зїздили йа ўсї сьватиї,
Би сьа зїздили, сина ўхристили.
Сина христили, іминували,
Іминували йа сьватий Ірий.
Присьвата Дїва ни полюбила,
Ни полюбила, ни призволила.
Пустила квіту по ўсьому сьвіту,
Би сьа зїздили йа ўсї сьватиї.
Сина христили, іминували,
Іминували Ісус Спаситиль.
Присьвата Дїва то полюбила,
То полюбила і призволила.
То полюбила, сьвіт звисилила,
Сьвіт звисилила, служби служила,
Служби служила соборовниї,
Соборовниї, заздоровниї.
За здоровійко ґосподарейка,
Би вни дїждали на многі лїта,
Жити і пити, Бога хвалити.
А за тим словом будьти здорови.

Вінчуємо вас, пане ґосподарі, ті сьвата щасливо опровадити, других дочекати ў радости, ў веселости, на многа лїт, на довгий вік, як наші дїди, так і ми.

Господар світить свічку в хатї, а по вінчованю говорить: Декуємо, даруй, Боже, и вам. Просимо ближше«. Входять до хати і кождий з окрема вінчує: »Дай Боже щасливо ті сьвата ўпровадити, других дочекати ў радости, ў веселости, на многа лїт, на довгий вік.

Від Михайла Лялюка зі Звіринця, пов. Турка, записав Михайло Кузьмак 1911 р.

Е.

В славнім[1]) містї[2]) Монастирі,[3])
Матер[4]) Божа[5]) сина мала,[6])
Матер Божа сина мала,
В пеленочки[7]) повивала.[8])
В пеленочки го повила,[9])
На пристів го положила.
Ой зійшли сє[10]) всї святиї,[11])
Взєли книги добувати,[12])
Яке би му име дати.
Далибисмо[13]) светий Петро.
Матер Божа[14]) не злюбила,
Від престола відступила.
Від престола відступила,
Все се земле[15]) засмутила.

Ой у містї в Монастирі,
Матер Божа сина мала;
Матер Божа сина мала,
В пеленочки повивала.
В пеленочки го повила,
На пристів го положила.
Ой зійшли сї всї святиї,
Взяли книги добувати,
Яке би му име дати.
Далибисмо светий Павло.
Матер Божа не злюбила
Від пристола відступила.
Від пристола відступила,
Все се земле засмутила.

Ой у містї в Монастирі,
Матер Божа сина мала.
Матер Божа сина мала
В пеленочки повивала.

В пеленочки повивала,
На пристів го положила.
ІІ зійшли сї всї светиї,
Взели книги добувати,
Яке би му име дати.
Дали єму Ісус Христос.
Матер Божа то злюбила
До пристола приступила.
До пристола приступила,
Все се земле звеселила.
Радуйте ся, Християне,
Єсус Христос межи нами.

Гринівцї, 1866. Зап. М. Бучинський.

Відміни: В вар. Яросл. Пастернака, зап. від Гандзї Стоблянської 1910 р. в Вацовичах, є такі зміни: [2]) Я в мястечку. [3]) Вефлеємі. [5]) Божа мати. [7]) В пелени го повивала. [9]) З пеленами єго взяла. [10]) Зизвала си. [12]) Золотії: далї йде стрічка: Взяли вни му враз читати. [13]) Дали вни му. [14]) Божа мати. В дальших строфках такі самі зміни. Кінцевих двох стрічок нема.

В вар. з Нагуєвич: [1]) В чистім. [3]) Русалимі. [5]) Чиста панна. [7]) В пелюшки го. [9]) В пелюшки го тай повила. [10]) Прийшли святі. [11]) Із книг брати. [12]) Сеї стрічки нема. [14]) Чиста панна. [15]) Усю землю.

В вар. Дм. Єндика з Зазулинець: [2]) Ой у містї. [6]) Мала сина. [7]) Я в пелюшки. [8]) Йовповила Замість двох дальших стрічок отся: Від престола відступила. [10]) Ізійшли си (дальшої стрічки нема). [13]) Далиж єму. [15]) Аж си земля.

В вар. Ол. Войциха зі Стецеви, Снятин. пов. перша строфка така:

Ой на річцї, на Ардані,
Сьвітили воду три ангелї.
Ой чирчики, ангельчики,
Охрестїт ви мого сина!
Охрестили, намнували,
На мня дали святий Павло.
Матер Божа не злюбила,
Від престола відступила
Від престола відступила,
Аж ся земля засмутила.

В вар. Мик. Підгірого з Охримовець, Збараж. пов. перша строфка звучить:

Там на ріцї, на Йорданї,
Ярдань воду розливає.
Ярдань воду розливає.
Пречиста Діва сина купає.
Вже скупала і сповила,
На престолї го вложила:
Злїтайте ся всї сьвятії,
Всї святії небеснії,
Будем сина синувати.
Якеб єму імя дати.
Яке дати — таке дати,
Павлом єго називати.
Мати Божа не злюбила,
Від престола відступила.

В вар. Анд. Веретельника, зап. 1902 р. в Сільци Беньковім, Камен. пов. початок такий:

Ой у містї Русалимі
Стало сї нам дві новинї:
Діва сина породила
І в яселця положила.
Ой зійшли сї всї святії.
Всї святії, небеснії.
Стали собі сеймувати,
Яке єму імнє дати.
Дали єму і т. д.

В вар М. Довганя з Рикова, Золочів пов. і ще в однім невідомо звідки, перші стрічки такі:

Там на ріцї, на Юрдани,
Правлят ксьондзи а з дяками.
Воду сьвітят, Христа крестят.
Бардзо рано на Юрдани.
Прилетїли ангелоньки,
Взяли Христа на крилоньки і т. д.

Варіянт Ів. Манжури з Люботина перероблений на лад пісні: „О хто, хто Николая любит“ і помішаний з нею. — Варіянт Ів. Антоненка в Вороніжа, Черниґів. ґуб. починаєть ся:

Що в пана хазяїна на його дворі,
Там огні горіли, святії сиділи,
Святії сиділи, рибочку пекли,
До Божої Матері на родини йшли,
Що мати Марія сина породила і т. д.

Приспів у сім варіянті такий: Радуй ся, да ізрадують ся дай і всї святії ще й Новий год!

У варіянті М. Капія з Костільник, Бучацького пов. замітний початок:

Ой на воді, на Ардані,
Золотий хрест перед нами.
Злетіли ся ангелочки,
Взяли хрестик на крилочки,
Принесли го до церковці і т. д.

Так само конець:

А як ми вам щедрували,
Так пташички щебетали;
А як ми вам на подвіру,
Так пташички на підсїню.

18 варіянтів, між тим 4 з Російської України (В. Яблоновського, М. Вовчка та Бодянського 2) пропускаю цілковито, як такі, що не приносять нїчого нового до наведених тут.

Друга ґрупа.

А.

Ой в нидїленьку тай пораненьку,[1])
Гей дай Боже!*
Ой[2]) в Вифлиємі рано дзвонили.
Ой єще ранше Параска[3]) встала,
Раненько встала тай си зібрала,
На свете Різдво до церкви прийшла.[4])
До церкви прийшла,[5]) церківцю мела,
Церківцю мела, пристоли стерла,
Пристоли стерла, свічі світила,
Там Божа мати сина[6]) родила.
Там всї світії на родини йшли,[7])
Там всї світії Бога хвалили,[8])
Бога хвалили,[7]) Панну просили:
Пречиста Діво, Божая Мати![9])
Божая Мати! Єк дикє звати?
Єк дикє звати, імє му дати?[10])
Назвім ми єго ба й сьвитим Яном.[11])
Пречиста Діва тай[12]) не влюбила

Тай[12]) не влюбила, з церкви вступила.
Єй[13]) всї сьвітії Бога хвалили,[7])
Бога хвалили, Панну просили:
Пречиста Діво, Божая Мати![9])
Єк дикє звати, імє му дати?
Назвім ми єго[14]) сьвитим Василем.
Пречиста Діва тай[12]) не влюбила,
Тай[12]) не влюбила, з церкви вступила.
Є[13]) всї сьвітії Бога хвалили,[7])
Бога хвалили, Панну просили:
Пречиста Діво, Божая Мати![9])
Єк дикє звати, імє му дати?
Назвім ми єго паном Єзусом,[15])
Паном Єзусом, цар неба й землї.[8])
Пречиста Діва імє влюбила,
Імє влюбила, в церков вступила.
Ії всї сьвитії імє влюбили,
Імє влюбили, Бога хвалили,
Бога хвалили, служби служили.[10])
Служби си служат все й за здоровлє,[16])
За здоровлечко нашої панї,
Нашої панї, панї Параски.
Ой на здоровлє, ґречна ґаздине,
Іс коледкою, свев чилєдкою.
Віншуем тебе многая лїта,
Многая лїта, шістя, здоровля.
Від цего слова тревай здорова!

Зап. від проводиря старших церковних братів у колядї в Ясенові Горішнім, Косів. пов. М. Сеник.

Відміни: У вар. зі збірки Он. Савчука з того самого села приходять такі важнїйші зміни: [1]) Першої стрічки нема. [2]) Йа. [3]) Ґаздинька. [4]) Зібрала си і до церкви пішла. [5]) Пішла. [6]) Дитя. [7]) Раду радили. [8]) Сеї стрічки нема. [9]) Сеї стр. нема. [10]) Сі обі стрічки стягнені в одну. [11]) Назвали би го святим Іваном. [12]) Імя. [13]) Так [14]) Назвали би го. [15]) Ісусом. [16]) Ся стрічка і дальші звучать так:

Першую Службу — на великий день,
На великий день тай на Великдень;
А другу Службу — на светє Різдво,
На светє Різдво тай на Рождество;
А трету Службу — на светого Збора,
Шобис, ґаздинько, всїгди здорова
Служби си служи все за здоровє,
За здоровечко нашої панї,
Нашої панї, панї (Анночки).

Б.

Вой на сетий день, на Сетий ве-
Радуй ся!* [чір,
Вой чого рано роса упала?
То роса впала на сетий день,
Вой на сетий день, на сетий ве-
[чір.
Єк роса впала, студена зима,
Вой шье си ранче стала новина.
То було в ночі, ба й о північі,
Чьисная діва дитє вродила.
Єк породила, то ніхто й не знав.
Єк за то взнали три горді царі,
Єк за то взнали божі янгелї,
Єк за то взнали з поле пастушки,
Вой дали знати до господарьи,
До сего ґазди, шьо ми у него:
Пидїт ко ви всї в свою обору,
Я в свою стайню миже худобу,
Там є весела у вас новина,
Чьисная діва вродила сина;
Вой треба дитьи до хати взєти.
Ой пишов ґазда я из ґаздинев,
Озели дитє на білі руки,
Тай занесли го я до світлоньки,
Вой положили го ба й на столї.
Посходило си церковне брацтво,
Вни раду раде, гадки гадают,
Гадки гадают, ба шье й сумуют:
Єк би ми вдали, синка назвали?
Назвали бих го на Сітий вечір!
Пречиста Діва так ни веліла,
Пречиста Діва сумна ходила,
Шо мале дитя вна народила.
Назвали бих го ба й Новим Роком!
Пречиста Діва так ни веліла,
Пречиста Діва сумна ходила,
И всї тї сетї ни похвалила.
Пишли сетії по усим світї,
Вой на сетий день тай на Збора.
Збори великі збирали си,
З цілого світа посходили си.
И зийшли сетї на сету землю,
Посходили си до ґосподаря,
Вой посїдали й округи стола.
Вой миже ними й оден був стар-
[ший,
Вой называв си Иван Хреститїль.
Вотот форму є зговорив,
Форму зговорив, пережигнав си,
Вотот исказав: »Во имя отца«,
Я скінчив слово: »Сєтого духа«.
Вой тот сказав: Най буде Хри-
[стос!
Пречиста Діва так повеліла,
Пречиста Діва, ввеселила си,
А усї сетї вна похвалила,
Сетого Йвана благословила,
Вой шьо вна Христа й породила.
Узели дитя вни тай до церкви,
Тамки духовні служби служили,
Имнє Боже утвердили.
Взьили синка на Ардан воду,
Забрали з церкви свічі, коругви,
Тамки духовні воду сетили,
Вот тогди Христа вни вотвер-
[дили,
В арданцкій воді єго скупали.
Отец духовний лиш похилив си,
Чути си було голос ис неба:
»Отто мий син охрещав си,
Шо ми самому исподобав си«!
Ввеселило си сонце в полудни
И ввеселив си місєць у крузї
И ввеселив си гість у дорозї,
Звеселило си мир, худобочка,
Вся ся домашна бай чельидочка.

Записав у Жабю-Гльци, Косів. пов. 1911 р. Б. Заклинський.

В.

Славен єс, Боже, по всему світу,
По всему світу и по всїх цер-
[квах,
И по всїх церквах и монастирах,
По монастирах, по люцких домах.
Ми вам скажемо файну писмочку,
Файну писмочку за свету Дїву,
За свету Дїву, матку Христову.
Пречиста Дїва, матка Христова,
Дитьи вродила, Ісуса Христа.
Зазвала собі светого Ива,
Светого Ива, чом Хрестителя:
Иди ми хрести сотворителя!
Тогди янгели з неба злинули
Тай знесли собі злотненьку трону
Тай взели дитьи на тоту трону,
Понесли єго на сине море,
На сине море, на Галилейске,
На Галилейске, на бристру ріку,
На бристру ріку, на Йордан воду·
Тамки си зийшли усї светїї,
Усї светїї, тай апостоли.
Раду радили, тай сут судили:
Єк би ми дите цисе назвали,
Тай у тїм чьисї »Вірую« склали.
Назвім же єго свете Рождество!
Пречиста Дїва, матка Христова,
Єк тото вчула, не полюбила,
Шьоби ми дитьи Рождеством
[звати.
Я на Рождество єго вродила.
Назвім же єго свете Василе!
Пречиста Дїва, матка Христова,
Як тото вчула, си засмутила,
Шьоби ми дите Василем звати,
Бо й на Василе го вбрізували.
Назвім же єго просвітлий Царю!
Шьо ти нам нарчиш, Пречиста
[Дїво?
Я вам то нарчу, шьо сисе хочу,
Шьоби ми дитьи Господом звати,
Господом звати, сотворителем
Сотворителем, — откупителем.
Тогди дитьити головку змили,
Головку змили, име втвердили.
Тото так було аж на Видоршї,
Шьо дух светенький из неба
[злинув,
Из неба злинув в видї голуба,
Тай над головков Ісуса Христа.
А Господь з неба все промовляє:
Це є мий синок все й возлюбле-
[ний,
Ви, усї люде, єго слухайте!
То си з'явила пресвета Тройця.
Тай ми на тот знак трійцї робимо,
Трійцї робимо, в водї гасимо.
Славеп єс, Боже, по всему світу!

Записав В. Михайлюк від Михайла Кіцнака Лукащукового у Красноїлї, Косів. пов.

Г.

Ой та на сйита, на сйитий вечір,
Де си народив? В місті Флейивім,
В місті Флейивім, йа в божій
[стайни,
У божій стайни тай у йисильцях,
Ой у йисильцях тай у солимці.
Ой зийшли сйиті з сйитого неба,
Ой сидьи сйиті тай коло стола,
Тай коло стола ў ґречного пана,
Ў ґречного пана. пана Федора.
Ой они сидьи тай все сумуют,
Йик би ўгадати, дитьи назвати.
Назвали бих го сйитойе Різдво!
Пречіста Діва тай ни веліла,
Ой ни звеліла, засмутила си.
Ой та на сйита тай на Василе,
Ой зийшли сйиті з сйитого неба.
Ой сидьи сйиті тай коло стола,
Ой сидьи, сидьи, та ўсе сумують,
Йик би вгадати, дитьи назвати.
Назвали бих го сйите Василье!
Пречіста Діва тай ни веліла.
Ой та на сйито та на Видорші,
Богородица дитьи узьила.
А де го ўзьила? На Йордан воду.
Иван Хреститіль Исуса хрестиў·
А деж го хрестиў? Тай у Йордані,
На головочку воду изсипаў.
Йик же го хрестиў, имньичко
[ўтвердиў:
Казаў бих »Духа«, сам йис дух
[божий;
Казаў бих »Отец«, сам йис йе
[отец.
Там си ўбйивила Тройца сйитайа.
Йик же го хрестиў, имньичко
[ўтвердиў,
Тай назваў йиго Исусом Христом.
Пречіста Діва тай извеліла,
Тай извеліла, ўвеселила си,
Шо єї сина Христом назвали.
Колиж тот Йордан горі си ўбер-
[нуў,
А Дух из неба голубом зленуў.
И єў літати тай сповідати:
Ой бо се мий син тай возлюбле-
[ний,
О цегож ко ви тай послушьийти!
На сході сонцьи йисна зирниця,
Йисна зирниця, мир веселит си.
Тото ўвиділи два три пастирі,
Ой дали знати ой бо трьом царям.
Ой тоти царі тай зїздили си,
Ой несли ў поклин сумир та злота.
Поклонили си Господу Богу,
Господу Богу, Исусу Христу,
Исусу Христу, ґосподареви,
Ґосподареви, ґречному пану,
Ґречному пану, пану Ивану.
Ой дай вам, Боже, шо ў поли
[ўроже.
А ў поли ўроже, а ў току буйно,
А ў току буйно, ў пасїці рійно,
Ў пасїці рійно, ў коморі поўно,
В коморі поўно, а ў дому склинно.
Вінчуйимо вас шьистьим, здоров-
[йим,
Шьистьим, здоровйим, многа лї-
[тами,
Многа лїтами тай из ґаздинеў.
Ой ґречний, пане, пане Иване,
Ой прийди ид нам, подьикуйже
[нам,
Ой шо ми бо вам зкольидували,
Шьистьим, здоровйим повінчу-
[вали.
При сему двору чьом веселому,
З оцеў кольидкоў, з усеў чьи-
[льидкоў,
А ўсім посполу, шо йе ў сим дому.

Від Микули Маківничука в Жабю-Маґурі 1909 р. записав Михайло Кузьмак, учитель.

Д.

Йий у цім дво- ру тай ве- се- ло- му Ра-дуй си.

Ра- дуй си, зем- ле, сии на- ро- диў си.

Й йупала роса, студена зима.
Ой рано, рано зорі зорьили,
Бой йишьи ранче кури запіли.
Де й ўни запіли? Тай ў біднім містї,
Ай ў біднім містї тай ў Фленейимі,
Йа ў Флимийивім тай у оборі,
У божій стайни межи худобоў,
Пречиста дїва дитьи зродила,
Ай у йисильцьа тай уложила.
З вишного неба звізда світила,
Тото й узнали три гордї царі,
Три гордї царі, божі янгели,
Ай дали знати до господарьи,
До господарьи, пана Івана,
Шьи й до ґаздинї тай до Марічкі:
Ой пидїт ко ви тай у обору,
Ай у обору межи худобу,
Там Пречіста Дїва дитя ўродила.
Ай бо й йузьили тай плащіницу,
Ба й ўни увійшли тай у обору,
Ў ризи ўповили, ўнесли до хати,
Ўнесли до хати, ўложили ў йисла.
Ой на сьйитий день та на Рождество
Зійшли сьиті з вишного неба.
Ай сїли собі тай коло стола,
Ай коло стола йиворового.
Ай ўни сумуйут, гадку гадайут,
Гадку гадайут тай раду радьи,

Йик би й удати дитьи назвати;
Назвали бих го сьйитим Рождеством!
Пречіста Діва так ни веліла.
Ай тогди сьйиті тай розійшли си,
Ай на сьйитий день тай на Новий рік,
Ай на Новий рік тай на Васильи.
Ай зійшли сьйиті з вишного неба,
Ай сіли собі тай коло стола,
Ай ўни сумуйут, гадку гадают,
Гадку гадайут тай раду радьи,
Йик би й йудати дитьа назвати;
Назвали бих го тай Новим роком,
Ай Новим роком, сйитим Васильем!
Пречіста Діва так ни веліла.
Тогди сьйитії тай розійшли си,
Ой на сьйитий день, на Водосйитьи,
На Водосйитьи, на сйитий вечір.
Изійшли сйиті з вишного неба,
А мижи ними тай один старий,
Йа один старший, Йиван Христитель.
Йа й сіли собі тай коло стола,
Бай ўни сумуйут тай раду радьи,
Бай раду радьи, гадку гадайут,
Бай йик би ўдати дитьи назвати;
Ми бих назвали Сйитим вечиром,
Сйитим вечиром тай Водосйитім!
Пречіста Діва тай ни веліла.
Але й бо ў ночи тай у півночи,
Ай тогди світло тай засвітили,
Витак янгелї ў трубки трубили,
А витак другі ў дзьвони дзьвонили;
Тогди й узьили дитьи на руки,
Ай узьили ўни на синье море,
Воду сйитили, ймйи твердили.
Иван Хреститель тогди исказав,
Тогди йизказаў: Най буде Христос!
Пречіста Діва ўвеселила си,
Шо породила Исуса Христа,
Ой бо без плоду, з Божого Духу.
Велика радість по ў сему сьвіту!
Ой засвітили звізди на небу,

Звізди на небу, сонце и місьиць,
Ўвеселила си й рибка й у воді,
Рибка й у воді, звірка у лїсї,
Радість велика по ўсему світу!

Записав М. Кузьмак у Жабю-Ільци.

Е.

Ой ў містї слаўнім я ў Вефлеєвім,
Дунаю, пійшла Пречиста ўсе по зїленько до раю!*
У Вефлеєвім, дому Дувидовім,
Пречиста Ґіва Христа зродила.
Як изродила, ў ризи повила,
Ў ризи ўповила, ў яслї ўложила.
Воликі їли тай дитя гріли,
Віўцї блеяли, дитя бавили.
Пречиста діва ўсе листє пише,
А листє пише по ўсему сьвіту,
По ўсему сьвіту ў парафіяни,
Як дитя звати, пімінувати.
Изїхали сї парафіяни,
Стали читати, як дитя звати,
Як дитя звати, пімінувати.
Дочитали сї, шо сьвитий Паўло.
Пречиста Діва не полюбила,
А не злюбила ай не ўхвалила.
Ой пише листє по ўсему сьвіту,
По ўсему сьвіту, по ўсих сьвитіїх.
Як сї з'їхали усї сьвитії,
Як дитя звати, піймінувати.
Дочитали сї, шо сьвитий Петро.
Пречиста Діва то не ўлюбила,
Та пише листє по ўсему сьвіту,
По ўсему сьвіту по ангелоньках.
Як сї злекіли ўсї ангелоньки,
Стали читати, як дитя звати,
Як дитя звати, пімінувати.
Дочитали сї, шо сам Сус Христос.
Причиста Діва то улюбила,
То улюбила тай ухвалила,
Ўсе нам сї земльи увеселила.

Зап. в Зеленици, Надвірн. пов. від Ів. Мельника Ан. Онищук.

Ж.

Там на ріці, на Йордані,
Пречиста Діва Сина купала,
Сина купала, черців питала:
Ой ви черчіки, Василянчіки,
Охрестїте ви моєго Сина,
Сина моєго єднородного.
Они го взяли тай не хрестили,
Там на престолї го положили;
Зачали они гадку гадати,
Яке би єму імя дати.
Як дати, дати, хиба єго Павлом назвати.
Пречиста Дїва то не влюбила,
То не влюбила, с церкви вступила.
Назвали би 'го святим Петром.
Пречиста Дїва то не влюбила,
То не влюбила, с церкви вступила.
Назвали би 'го Паном Ісусом.
Пречиста Дїва імя влюбила,
Імя влюбила, в церков вступила.
— — — — — — — — — —

Зі здірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

З.

Рукоп. Оссол. 2411, т. II, к. 165, має такий варіянт із Глубокого:

Света Пречиста Христа вродила,
Христа вродила, красно повила.
Ой розіслала по усїх святих,
По усїх святих, по монастирах,
Служби служити, імнє судити,
Імнє судити, найменовати,
Найменовати, як імнє дати.
Служби служили, імнє судили,
Імнє судили светого Петра.
Света пречиста не улюбила,
Не улюбила, не ухвалила.
Ой розіслала по усїх святих
— — — — — — —
Імнє судили светого Павла.
Света пречиста не улюбила,
— — — — — — —
— — — — — — —
Імнє судили Ісуса Христа.
Света пречиста то й улюбила,
Ой улюбила тай ухвалила.

Приспів: Радуй се! Радуй се земле, син нам се божий народив!*

Збірка Івана Вагилевича.

I.

Та в славнім місті я в Вефлеемі,
Радуй ся! Зрадовали ся всї святії.*
Пресвята дїва сина породила,
Сина породила, в пелени повила,
В пелени повила, в ясла положила,
В ясла положила, сїном прикрила,
Сїном прикрила, найменовала.
Ясная звізда з востока вийшла,
З востока вийшла, три царі вела,
Три царі вела царя йменовати,
Царя йменовати, що царю за ймя дати?
Дати царю ймя — пророк Ілия.
Пресьвята дїва то не ухвалила,
То не ухвалила і не улюбила,
Не улюбила, до церкви не вступила,
До церкви не вступила, царям ся не поклонила.
Та в славнім місті я в Вефлеемі,
Пресвята дїва сина породила,
Сина породила, в пелени повила,
В пелени повила, в ясла положила,
В ясла положила, сїном прикрила,
Сїном прикрила, найменовала.
Ясная звізда з востока вийшла,
З востока вийшла, три царі вела,
Три царі вела царя йменовати,
Царя йменовати, що царю за ймя дати?
Дати царю ймя святого Петра.
Пресьвята дїва то не ухвалила,
То не ухвалила, та не улюбила,
Не улюбила, до церкви не вступила,
До церкви не вступила, царям ся не поклонила.
Я в славнім містї, я в Вефлеемі,
Пресвята дїва сина породила,
Сина породила, в пелени повила,
В пелени повила, в ясла положила,
В ясла положила, сїном прикрила.
Ясная звізда з востока вийшла,
З востока вийшла, три царі вела,
Три царі вела царя йменовати,

Царя йменовати, що царю за йм'я дати?
Дати царю йм'я Ісуса Христа.
Пресвята діва то ухвалила,
То ухвалила, та улюбила,
Та улюбила, до церкви вступила,
До церкви вступила, царям ся поклонила.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 45. Онисько Данилиха з Ожидова.

К.

У місті, місті, в місті Флиємі,
Гой дай Боже.*
Пречиста Діва дитє вродила,
Дитє вродила, в єсла вложила,
В єсла вложила, сінцем накрила.
Ой поза стілю всї сьвєтї сидє,
Всї сьвєтї сидє, радочку радє,
Книги читают, імя шукают,
Як би вгадати, йке би ймнє дати.
Ой даймо ймнє сьвєтий Петро.
Пресьвета Діва прислухала си,
Я з тих заслінців заговорила:
Я так не люблю тай так не хочю,
Би моє дитє Петром зостало.

Далї хотять назвати Ілієм, але Богородиця не годить ся. Тодї святі кажуть:

Ой даймо ймнє Йсусе Христе,
Йсусе Христе, тай Сине Божий!
Пресьвета Діва прислухала си,
Прислухала си й врадувала си,
Зза тих заслінців заговорила:
Ой я так люблю тай я так хочю,
Би моє дитє Христом зостало.

Зап. в Кобаках, Косівського пов. від Ірини Подюк М. Тимяківна.

З дальших варіянтів вистане навести тілько початок. У вар. Вас. Басараби с Ляховець, Богородчан. пов. він такий:

А в місті, в місті, йа Вефлеємі,
Діва пречиста зродила Христа.
Як го зродила, борзо повила,
Писала письма по манастирях,
По монастирях, то по всїх святих,
Аби ся зийшли усї святії,
Та всї святії, всї соборнії,
Тай всї святії, тай пастирії.
Стали читати, як на йм'я дати.
Так дочитали, »свят Павло« дали.
Діва пречиста не узлюбила,
Не узлюбила, не ухвалила,
Синком не звала, корону не дала.

У варіянтї Нат. Левицької з Івановець, Жидачівського повіта, початок такий:

Там на ріцї на Ярданї,
Ярдан вода студеная.*
Там Божая Мати сина купала,
Сина купала, в пелени повивала.

Тії пелени з китайочки,
Тії повивачі самі шовковії.
Ой як зійшли ся я всї міщани,
Я всї міщани, я всї Львівяни,
Стали гадати, як му імя дати.
Далиж му імя: сьвятий Павло.

У вар. Зен. Грушкевича з Новиці, Калус. пов. початок такий:

Ой у луженьку на заріноньку
Дзвононьки дзвонят, святі ся сходят.
Святі ся сходят все з книжечками,
Все з книжечками, все з молитвами.
Взяли читати, як му імя дати.
Дали му імя святого Петра.
Свята Пречиста тай не злюбила,
Тай не злюбила, тай не схвалила.

У вар. о. Ів. Созанського, зап. 1888 р. в Журавнї, початок такий:

В поли керничка обрубаная,
Й а в тій керниченцї Сус Христос купав сї,
В пелени повив сї, в яселка вложив сї.
Света Пречиста пісmember посли розіслала,
Післи розіслала по всїх святих.
Світї сї зійшли й а взяли гадати і т. д.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 32—35, ч. 38—42. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 333—335, ч. 62.—Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 11—12, ч. 16; ст. 13—14, ч. 19; ст. 27, ч. 37; ст. 39—40, ч. 59; III, ст. 23—24, ч. 30; ст. 102—103, ч. 2; ст. 549, ч. 1. — Этногр. Обозрѣніе, 1890, кн. I, ст. 258. — Кіев. Старина, 1895, кн. II, Хр. Ящуржинскій, Колядки рел. ан содер., ч. 3; 1903, кн. IV, ст. 153—154. ч. 15, О. Пчілка, Укр. Колядки. — Ів. Колесса, Гал. р. нар. піснї, ст. 14—15, ч. 17. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 137—138, ч. 43—44. — Zieńkiewicz, Pieśni ludu Pińskiego, ст. 16, ч. 6; ст. 34, ч. 13. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 749—752, ч. 79. — C. Neyman, Materyały etnogr. z okolic Pliskowa (Zbiór wiadomości do antr. kraj., т. VIII, III, ст. 144—145, ч. 78). — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 75. — Правда, 1868, ст. 128, ч. 1; 1877, ст. 302—303, ч. 7. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 30—31, ч. 3; — ст. 141—146, ч. 8—9; ст. 148, ч. 12. — В. Кравченко, Етногр. матеріяли, ст. 19, ч. 51.

38. Богородиця не хоче віддати Христа на короля.

А.

А в славнім домі, в Вефлеемі,
Света Пречиста зродила Христа
На королика, на цїсарика.
Света Пречиста, ми возмем Христа,
На королика, на цїсарика.
Підіть ви собі на високу гору

Та порахуйте шовкову траву;
Як тоту траву порахуєте,
Тогди і в мене синка возмете.

А в славнім місці, в Вефлеемі,
Света Пречиста зродила Христа
На королика на цісарика.
Света Пречиста, продай нам Хри-
[ста
На королика, на цісарика.
Підіть ви собі на заріночок
Та порахуйте дрібний пісочок;
Як той пісочок порахуєте,
Тогди си в мене синка возмете.

А в славнім місці, в Вефлеемі,
Света Пречиста зродила Христа
На королика, на цісарика.
Света Пречиста, даруй нам Хри-
[ста
На королика, на цісарика.
Підіть ви собі в зелений лїсок
Та порахуйте дрібненький листок;
Як той листочок порахуєте,
Тогди си в мене синка возмете.

Зап. у Струтині Вижнім, 1864 р. Вас. Булка.

Б.

А д' сему дому, а д' веселому
Ой, дай, Боже!*
Ту ся панови все із'їжджали,
Все із'їжджали, раду радили.
Ай у тім дому була Пречиста.
»Свята Пречиста, продай нам
[Христа,
Продай нам Христа на королика,
Бо в наші земли короля нема,
Короля нема, тай згоди нема.
Ой як-же і в нас королець буде,
Королець буде, тай згода буде.«
»Ой, підіт-же ви в темний лїсо-
[чок,
Там порахуйте дрібний листочок;
Як ви листочок порахуєте,
А тогди Христа с собов возьмете.«

»Свята Пречиста продай і т. д.«
»Ой, підіт-же ви в Чорную гору,
Там порахуйте шовкову траву;
Ой як ви траву порахуєте,
Тоди-ж ви Христа с собов возь-
[мете!«

»Свята Пречиста, і т. д.
»Підіт-же ви в синоє море,
Та порахуйте жовтий пісочок!
Як ви пісочок порахуєте,
То тогди Христа с собов возьмете.«

Зап. 1889 р. у Григорові, Бучацького пов.

39. Богородиця ходить щедрувати.

І дзвін дзвонит, місяць сходит:
Ой на небі дорожечка,
Туда ішла Мати Божа щедрувати.
Защедрувала кружок воску,
Я зсукала ясну свічку,
Таку ясну, аж до Бога.
Ой Боже, Боже, чис не видів
Мого сина, ангелика?

Ой я видів, ой я бачив на Ярдани
Твого сина ангелика.
Там воду світили, ангелика обступили
І ангелика я втопили.

Від Федора Загарії записав Дмитро Єндик 1891 в Зазулинцях.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 24, ч. 34.

40. Богородиця і три черниці.

Ей попід Бескид, попід зелений,
Синя мгла, гей, синя мгла,
По полонині полегла!*
Тамтади лежит давна стежейка,
Тов стежейков ішли три черничейки:
Ой єдна ішла, сьвятий крест несла,
А друга ішла, дві сьвічі несла,
А третя ішла, сьвяту Тройцу несла.
І стрітила їх Матїнка Біжа:
»Де-сте бували, три черничейки?
Де-сте бували, що-сте слишали?«
»Билисме в Римі, в Єрусалимі,
Там ся розлучат душа од тїла,
Душа до неба, тїло до землї.«
Честь Богу, слава з нашого слова,
Богу на хвалу, людьом на славу!

Я. Головацкій, Народ. пѣсни Гал. и Угор. Руси, II, ст. 42, ч. 7.

Паралелї: А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 784–785, ч. 88.

41. Колядники в гостинї у Христа.

Ой мости, мости, ви калинові!
Славен ясен наш Господь Бог на небесах!*
Ой туди ішли три колядничкі,
Туда ішла Матер Божая.
Зостріла вона трьох колядничків:
Ви колядничкі, ви манесенькі,
Чи бачили сина моего,
Сина моего, Христа своєго?
Ми в його були ще й вечеряли
Ще й вечеряли, горілку пили.

Зі збірки І. Манжури. Мурафа, Богод. п.

Паралелі: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 48, ч. 62. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, III, ст. 40, ч. 55. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 64—65, ч. 19; ст. 151—152, ч. 17; ст. 154—155, ч. 21.

42. Христос судія.

Ой ішло, ішло три пахолики,
Святий вечер, три пахолики!
А стрічає їх Божая мати:
— Чи не бачили сина моєго,
Сина моєго, Бога вашого?
Ой один каже: — Яж бо й не бачив.
Другий каже: — Я мов зобачив.
А третїй каже: — Я й добре бачив.
У господаря за столом сидить,
За столом сидить, три суди судить:
Один суд судить — у поли врожай,
Другий суд судить — животинцї плїд.
Третїй суд судить — пчілцї яриї,
Пчілцї яриї, — меди густії,
Меди густії, — гостї світлиї.
А за тим словом та й бувай здоров,
Ой сам собою, з своєю жоною,
З своєю жоною, із дїтойками,
Ще й із близькими сусїдойками.

О. Пчілка, Укр. Колядки, (Кіев. Стар. 1903, кн. IV, стр. 142—143, ч. 9.

43. Свята вечеря.

Ой д сему дому, ой д веселому —
Святая!*
А у сім домі та золотий столик,
А на тім столику та стоїть отавка,
А на тій отавцї — золота скатирця,
А на тій скатирцї та тайна вечеря.
А ґаздиня файна та й вечерю вносить,
Та й вечерю вносить та й милого просить.
Та й принесла она та й бутельку вина.
Ой сїла собі та й коло милого,
Та й коло милого та й коло столика.
А Божая Мати та й тото узріла,

Та й тото узріла та й то похвалила,
А тайну вечерю поблагословила:
Ой ти, Боже, Боже, та й ти, мій синочку,
Та пішлім ми собі по два-три ангели,
Хоть на годиночку та по сім світочку,
Та по сім світочку, по всіх монастирях.
Ой они ходили та не находили,
А що ся попили, та що ся сварили,
А тайну вечерю не благословили.
За сим же нам словом, ґречний паночку,
Ґречний паночку — з свойов челядкою,
Ой рік до року, ой вік до віку.

Ослави Чорні, пов. Делятин, зап. Юрій Мельник, 22 цвітня, 1905.

44. Грішні душі.

А.

Гей сів сам Господь тай вечеряти,
Входит до него Божая Мати:
Ой дай ми, Сину, од пекла ключі,
Повипускати ті грішні души.
Бериж ти, Матко, од пекла ключі,
Іди, випусти грішнії души;
Лиш одну душу не випускати,
Що зневажає отца і мати,
Що зневажала, словом вкорила,
Слоьом вкорила, судом судила.
Ще другу душу тай не пускати,
Що не приймала бідного в хату,
Що не приймала, не приоділа,
Нікому добра не приобріла.
Ще й тоту душу та не пускати,
Що чужолоством ся забавляє;
Тим душам на вік в пеклі горіти,
В пеклі горіти, в смолі кипіти.
— — — — — — — —

Зі збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

Відміни: В вар. Вас. Басараба з Ляховець, Богородчан. пов. запис. 1900 р., говорить Христос про третю душу так:

Ще й трету душу ба й не пустити,
Що йшла фалшивим свідком свідчити.
Тим тром на віки і т. д.

В вар. В. Яблоновського, зап. 1903 р. в м. Глодосї, Єлисаветградського пов., Херсонської ґуб. не випускаєть ся отсеї душі:

Що в пятницю та рано співала.
А в суботу та не вмивала ся,
А в неділю Богу не молилась.

Б.

Славен єс, Боже, по всему свиту
И по всїх церквах, и монастирах,
По монастирах, по людских домах.
Ми вам скажемо файну писночку
За свету Діву, Матку Христову.

Пречиста Діва, Матка Христова,
Просила сина Назарянина:
Дайко ми, синку, від пекла ключі,
Повипускати всї грішні душі!
На тобі, мамко, вид пекла ключі
Тай повипускай всї грішні душі;
Лиш одну душку бай ни пускати,
Шьо зогрішила отцу й матери;
Вна зогрішила, шьо ни слухала,
Словом корила, судом судила.
Тай другу душку бай ни пускати,
Шьо неділеньку ни светкувала.
Тай трету душку бай ни пускати,
Шьо ни приймила бидного в хату,
Шьо ни приймила, ни приоділа,
Никому добра ни приобріла.
Тим трьом на віки в пеклї горіти,
В пеклї горіти, в смолї кіпіти.

Славен єс, Боже, по всему свиту,
И ти є славний, наш ґосподарю.
Ми тя винчуєм шьистем, здоровем,
Шьистем, здоровем, пробутком добрим,
Пробутком добрим тай виком довгим.
По двору шьистя на худобочку,
А в дїм здоровя на челядочку.

Всими светками, все й Риздвеними,
А шьи прийшлими все й зелеными,
Все й рик вид року, токма до вику.

Записав В. Михайлюк від Михайля Кіцняка Лукащукового в Красноїли, пов. Косів.

В.

Ой сів Христос вечеряти,
Щедрий вечор, добрий вечор,
Добрим людям на сей вечор.*
Пришла к' йому Божа Мати:
Покінь, Синку, вечеряти,
Бери ключі пекельниї,
Випусть душі спасенниї.
Тилько тую й не випускай,
Що в неділю рано їла,
А в пятницю пісню піла.

Зап. Василь Степаненко в Канївськім повіті 1894.

Відміни; В вар. Ів. Манжури з Алексіївки, Александр. пов. Христос:

Вечеряє щуку рибу, осятрину.
Прийшла к йому Божая Мати:
Сідай, мати, з нами вечеряти!
Спасибі, синку, за цю вечеринку.

Далї просить Богородиця, ключів. Одну душу задержуєть ся в пеклї:

Бо та душа та прегрішила,
Отця-неньку та налаяла,
Не налаяла, тільки подумала,
В неділеньку рано проснідала
І пятінку рано проспівала.

В вар. Д. Щербаківського з Уманського пов. Христос просить також Богородицю до вечері, а вона дякує. Грішна душа лишаєть ся в пеклї тому:

Що в нидїлю рано їла,
А в пятницю пісень піла,
А в суботу не вмивалась,
З старшим братом позмогалась.

У двох варіянтах Марка Вовчка, в вар. Бодянського, та в вар. Ів. Антоненка з Вороніжа, Глухів. пов., Черниг.ів. губернії грішну душу не випускаєть ся тому, що:

Отцю й ненці налаяла,
Не так налаяла, як подумала,
Ота думка гірше лайки!
(Тільки погадала да у пеклї стала!).

Паралелї: А. Малинка, Сборникъ матеріаловъ, ст. 51—55, ч. 69—76. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 444—445, ч. 8; ст 481, ч. 63. — Полтав. Губ. Вѣдомости, 1891, ч. 2. — Этногр. Обозрѣніе, 1891, кн. I—II. ст. 194. — П. Лукашевичъ, Малор. и червон. нар. пѣсни, ст. 91, ч. 5. — Кіев. Старина, 1895, кн. II, Х. Ящуржинскій, Кол. рел. апокр. содер., щедрівка 1—2. — П. Кулишъ, Записки о Юж. Руси, II, ст. 242—243, ч. 8. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 156—158, ч. 13; III, ст. 543, ч. 1. — Ол. Пчілка, Укр. Колядки, ч. 17 (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 155—156). — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 779—782, ч. 86. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 135, ч. 40. — Семейная библіотека, 1855, ст. 31. — Кіев. Старина, 1906, I, ст. 9. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 140—141.

45. Христос роздає щастє.

Славен єс, Боже, по всему свиту
И по всїх церквах, по монастирах,
По монастирах, по людских домах.
Ми вам скажемо файну писмочку
За свету Діву, Матку Христову.

Пречиста Діва, Матка Христова,
Синка шукала тай си питала
В великім містї, в Єрусалимі.
Тай пишла вона у чісте поле
Тай здибала там три колядничкі:
Ай Бог помагай бих, три колядничкі!
Бих подай здоров, Божая Мати.
Ай десте були, шьосте чували,
Ци мого Сина де ни видали,
Моєго Сина, своєго Бога?
Хотьбих виділи, хотьбих з ним були,
Тож ми би єго бай ни пизнали.
Ай бо мий синок все й изначненький:
То праве личко — світле сонечко,
А ліве личко — єсний місяцю,
А в грутцях єго зоречка сяє.
Ай ми виділи тай из ним були,
Я в чола стола у ґосподаря,
У ґосподаря все в пан Ивана.
Тамки роздает шьистя, здоровя,
Шьистя, здоровя, многії літа,
Многії літа любого сьвіта.

Славен єс, Боже, по всему свиту
И ти є славний, наш ґосподарю,
И ти є славна, ґосподинечко.
Ми вас винчьуем шьистєм, здоровєм,
Шьистєм, здоровєм, пробутком добрим,
Пробутком добрим, тай виком довгим.
По двору шьистя на худобочку,
А в дім здоровя на челядочку.
Всими святками — все й Ризденими,
А шьий прийшлими все й зеленими,
Все й рик вид року, токма до вику.

Записав В. Михайлюк від Михайла Кіцняка Лукащукового в Красноїли, пов. Косів.

46. Христос купаєть ся в ріці зі сліз

А в нашого дядька, да в його в дому
Святий вечір*!
В кінець стола там стояв Микола,
Підпер ся мечем, під праве плече.
А в лївій ручцї клубочок держав,
А з того клубочка сльоза канула;
А з тії сльози Дунай розлив ся,
А в тім Дунаю Христос купав ся;
Христос купав ся, на муку здав ся!
А Божая Мати по берегу ходила,
По берегу ходила, Сина свого питала:
Ой Сину Божий, де ж ти бував,
На святу кутю де ж ти вечеряв,
На святе Різдво де ж ти обідав?
Ой вечеряв я да в пана дядька,
Там я обідав — його одвідав.
Бувай же здоров да пане дядьку!
Не сам з собою з своєю женою;
Із милим Богом, з хорошим родом.

Збірка Бодянського.

Варіянт із Золотоноші в збірцї Бодянського починаєть ся так:

Сидить Микола ув кінець стола,
На стіл схилив ся, слїзоньками обмив ся.
А з тії слїзочки розійшлись річечки,
А з тих річечок став тихий Дунайок;
А в тім Дунаї Христос купав ся,
Христос купав ся, на муку здав ся! і т.д.

Б.

У пана (імя) да за його сталом,
Да за його сталом седєв Бог з Петром,
Седєв Бог з Петром і галуовку скланйв,
І галуовку скланив, сльуозаньку уранйв.
Де слеза впала, — озером стала;
А в туом озері Гаспóдь купáв се;
А Пречиста Мати па бережкý ходить,
Па бережку ходить, белий рушник носить,
Белий рушник носить, Гóспада просить:
»Ой, Гаспóдь, Гаспóдь, годї купатца,

Годї купатца, пара втиратца.
Да хадем, Го́спадї, да да пана (імя)
Ой тепер же в його да абе́дня буде,
Да абедня буде — ме́дам да вином,
Медам да вином, кудря́вим пивом.
Зелене вино́ Богу надабно́,
А кудряве пиво людем на диво,
А салодкий медо́к тайна вечера.
Да бувай же здаров да пане (імя),
Да не сам сабою, з сваєю женою,
З сваєю женою ще й з детачка́ми.
Ми ж тебе пане (імя) не зневажаем,
З светим ражеством паздаравляем.
Ой сіє светка светкуйте здарові,
Сіе праважайте, других дажидайте.

В с. Будї, Чернигів. пов. зап. Б. Чернявський.

Паралєлї: Б. Гринченко, Этногр. матеріалы. III, ст. 38—39, ч. 54. — Кіев. Старина, 1887, I, ст. 185, ч. 1. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 305—307, ч. 38. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 151, ч. 16.

47. Христос кличе господаря на нараду.

Пане господаре,
На твоїм двору ялина стоїть
Тонка — висока, листом широка.
На тій ялинї трійця горіла,
Три гискри впало, три морі стало.
У першому морі Господь купав ся,
У другому морі у ризи вбирав ся,
У третьому морі став на престолї.
Послав ангола до господара:
Пане господару,
Просить вас Господь на порадочку:
Перша радочка, то й хаточка,
Друга радочка, то й комірочка,
Третя радочка, то й обірочка;
Ой у хаточку щастя, здоровя,
А в комірочку жито пшениця,
Всяка пашниця:
А в гобірочку, воли — корови,
Всьо полові, круторогії.
За цим же словом бувай же здо-
[ров,
Наш пан господар,
А ції святки святкувати.

В. Кравченко, Етногр. матер. стр. 23—24, ч. 58.

48. Що більше: небо чи земля?

А.

Сему нашему пан ґосподарю,
Пан ґосподарю на імє Йванко,
В него обори усе в острозї,
Серед обори три огнї горят,
Коло тих огнїв усе светії,
Усе светії, Господь тай Петро.

Ой пют же они ороне вино.
Ой пили, пили, сперечили се:
Господь же каже, що земля більша,
А Петро каже, що небо більше.
»Николо! Николо! ти вірне слу-
[жиш,
Возьми-ж ти собі золоте бело,
Та змірей же ти небо і землю«.
А видиш, Петре, Богова правда,
Богова правда, а твоя кривда.
Що земля більша, гори й долини,
Гори й долини, всї верховини,
Темнії лїски, жовтії піски,
Жовтії піски, бистрії річки;
Небо меншеньке, всюди рівненьке.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 50. Михайло Боечко зі Стїнки.

В варіянтї Б. Заклинського, зап. 1904 р. в Угринові Горішнім, Станїсл. пов. суперечка йде також при питю:

В сего нашего господаренька,
В господаренька нова світлонька,
А в тій світлонцї тисові столи.
Поза столове сидять панове,
Ой сидять тай пють тай ся перечуть і т. д.

Те саме й у варіянтї, що записав тамже 1905 р. М. Федюшка.

У вар. Б. Заклинського з Ріки, Косів, пов. сперечають ся не святі, але сонце, місяць і дощ:

Я в цего ґазди білії двори,
Дай Боже!*
На йиго двору три царі стойи.
Вой стойи, стойи тай перечут си.
Вой один каже, шо земля бирша,
Вой другий каже, шо й небо бирше.
Вой третий каже: Ни перечмо си!
Купімо собі шовковий шнурок,
Єк поміримо тай повіримо.
Є земля бирша — гори, долини,
Гори долини, ше й полонини;
Є небо менше, бо всуда ривне.
Тото й один цар — сьвітлий місяцю,
А то другий цар — ясное сонце,
Я то третий цар — дрибненький дощик.

Б.

У цего ґазди новії двори,
Новії двори, тисові столи.
Ой на тих столах сріблї скатерти,
Ой на тих скатертах круті колачі,
Круті колачі з ярої пшениції.
А по за стілю все сьвяті сиде,
Ой сьвяті сиде, Господь із Пе-
[тром,
Ой сиде, сиде, не пють, не їде,
Не пють, не їде, все раду раде

Ой раду раде все старовіцку.
Ой Господь каже, що небо більше,
А Петро каже, що земля більша.
Ой стій же, Петре, не перечмо ся!
Ой всучім собі шовковий шнурок
І зіслїм собі два-три ангелї,
Ой зміримо ми небо и землю.
Ой як зміряли, тогди звірили,
І так ся стало, як Господь казав,
Так ся не найшло, як Петро ка-
[зав:
Небо більшеньке, всюда рівненьке,
Земля меншенька, гори, долини.

Зап. Юр. Федорчук у Джурові.

B.

А в чистім поли блиско дороги
Стоїт грушечка підмурована,
З тої грушечки впала росице,
Впала росице на муравицю,
А з муравицї стала кирнице.
А в тій кирници Господь се купле,
Господь се купле із светим Петром.
По купанїчку перерекли се;
Сказав Біг Петру, що земля більша,
А Петро каже, що небо більше.
Сказав Біг Петру: »Не перечмо се,
Гей зішлїм собі два-три ангели,
Та най зміреют небо і землю.«
Чим небо меньше? Всюди рівненьке,
Всюди рівненьке та звіздененьке.
Чим земля більша? Гори й долини,
Гори й долини тай полонини.
Ой видиш, Петре, що твоя кривда,
Що твоя кривда, а боже правда.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 49. Василь Бушта з Глубокого.

У вар. Мик. Чубатого, зап. 1904 р. в Озерянах, Товмацького пов., є такий початок:

Ой встань, ґаздо, тай підойми ся,
Відсунь кватиру тай подиви ся.
На твоїй оборі божая милость,
Божая милость, божая радість:
Спала росиця, стала кирниця,
А в тій кирници чашенька плавле,
Христос ся купле із святим Петром і т. д.

В вар. Леся Киселицї з Берегомету, Буковина, стає керниця також із роси. Сперечаєть ся тут не Петро, але Іван із Христом.

В вар. М. Тимяківної, зап. 1911 р. в Кобаках, Косів. пов. початок узятий з колядки про будову церкви:

Светий Никола камінє коле,
Камінє коле, бруси брусує,
Бруси брусує, церков мурує,
Церков мурує з трома верьхами,
З трома верьхами, з чотирма вікни.
В перше віконце — зорі зорєют
В друге віконце — сонечко сходит,
В трете віконце — місяць заходит,
В четверте віконце сам Господь входит,
Сам Господь входит тай службу правит.
Де слїзка капе, керничька стане.
А в тій керничцї Господь си купав,
Не самий з собов, із сьвєтим Петром і т. д.

Вар. Богд. Заклинського зі Старих Кут, Косів. пов. починаєть ся так:

Я в цего газди на подвірєчку
Красно метено, мнєтков стелено.
На ту мєтицу впала росиця,
З тої росицї стала керниця,
А в тій керници Господь із Петром
Купаючи си сперечили си і т. д.

У вар. Костя Ганущака з Корнича такий початок:

В нашого ґазди садок саджений,
А в тім садочку стала росиці,
З тої росиці в саду керниці.
У тій керници Господь сї купав.
Господь сї купав зі світим Петром.
Покупали сї, повбирали сї,
До сего ґазди на вечеру прийшли.
До хати ходї, зниска сї клонї,
За стів сїдають, шапки здіймають,
Шапки здіймають, раду витають.
А Господь каже, що небо більше і т. д.

Г.

Ходит, походит, місяць по небі,
Тай кличе, кличе зорки до себе:
Ходїмо, зірко, Бога шукати!
Найшли вни Бога у господаря,
За столом сидит, голову склонив,
Голову склонив, слїзоньку вронив.
А с тої слїзки Дунай розлив ся,
А в тім Дунаю Господь купав ся.
Господь купав ся, з Питром змагав ся.
А Господь каже, що земля більше,

А Петро каже, що небо більше.
Ой Петре, Петре, суперешнику,
Суперичаїш, шо й сам не знаєш.
Небо маленьке, що скрізь рівненьке,
А земля більше, гори й долини,
Гори й долини, високі могили.

Зап. Д. Щербаківський в Краснопольці, Уман. пов. Київ. губ.

Вар. Бодянського з Золотоноші — лкше відривок; кінчить ся словами: Невод візьмімо, небо зміримо!

Д.

Сидіў Никола йа ў конец стола,
Славен йис, славен йис, Боже, по ўсему світу, славен єс.*
На стіў си склониў, слезку йурониў.
Йа з тої слезки стала кирничка,
А ў тій кирничци Христос си купав,
Христос си купаў йиз сйитим Петром.
Купаючі си спеdo сперечіли си.
Ой Господь каже, шо земля шьирша,
А Петро каже, шо небо шьирше.
Ой Петре, Петре, не перечми си!
Пішлїм ми собі два-три ангелї,
Два три ангелї, ґречного пана,
Ґречного пана, пана Ивана,
Ой най нам знесут шоўковий шнурок,
Шоўковий шнурок, терновий вінок.
Будем мірьити гори й долини,
Гори й долини, темниї лїси,
Темниї лїси, синиї моря.
Бо ўже си найшла божая правда,
Шо шьирша земля, йик боже небо.
Небо меншеньке, бо ўсе ріўненьке,
Земля йи шьирша, гори й долини,
Гори й долини, темниї лїси,
Темниї лїси, широкі поля,
Широкі поля, синиї моря.

Дай жеш вам, Боже, шо ў поли ўроже,
Йа ў поли ўроже, йа ў току буйно,
Йа ў току буйно, ў пасїцї рійно,
Ў пасїцї рійно, ў коморі поўно,

В коморі поўно, йа ў дому склінно,
Йа ў дому склінно на чьилядочку,
По двору шьистьа на худобочку,
На худобочку, на роговую,
По двору шьистьа тай на дрибную.
Се, ґречний пане, пане Иване,
Ой прийдіт ид нам, подьикуйте нам,
За кольидочку, за співаночку.
Ой шож бо ми вам зкольидували,
Шьшьистьим, здоровйим повінчували.
Вінчуйимо вас шьшьистьим, здоровйим,
Шьшьистьим, здоровйим, многа літами.
Многа літами з свойоў ґаздинеў,
З свойоў ґаздинеў тай з діточками,
Из діточками тай з Новим Роком,
При сему дому чом веселому,
А ўсім посполу, шо йи ў сім дому.

Від Федя Мартищука в Жабю-Маґурі 1912 р. записав Михайло Кузьмак.

До сього варіянта дуже близький Вас. Басараба, зап. 1900 р. в Ляхівцях, Богородчан. пов. В ньому також зі слези Николая стає вода, але не керниця, лиш цілий Дунай, в якім святі купають ся і сперечають ся. — Такий саме варіянт Мих. Куцериба з Тисовиці, Самбір, пов.

Е.

В пана господара все с хорошенька,
Все с хорошенька двір заметений,
Двір заметений, стів застелений.
А по застіля я все святії,
По конець стола святий Николай.
Склонив головку на праву ручку,
Головку склонив, сльозочку зронив:
Де сльоза впала, кирниця стала.
Я в тій кирници Господь ся купав,
Господь ся купав с всіма святими,
С всіма святими тай святим Петром,
Тай святим Петром тай с святим Павлом.
Купаючи ся спиречили ся:
Ой Господь кажи, що земля більша,
А Петро кажи, що небо більши.
Ой стіймо, Петри, не пиречмо ся,

Зішлїм на землю два-три ангели,
Та най посучут шовкові шнури,
Та най зміряют небо з землею.
Гой як зміряли, тогди ввірили:
Ой видиш, Петри, що твоя кривда,
Що твоя кривда, а Божа правда.
Небо минченьки, всюда рівненьки,
А земля більша, гори, долини,
Гори, долини, всякі язвини.

Від сего слова та бувай ми здоров,
Та бувай ми здоров, пани господару,
Ни сам с собою, з своєв жоною.
Тай зо всїм домом тай святим Богом.
Вінчуем вас сев колядков,
А Бог щастем та здоровем.

Зап. Ст. Томенчук у Сапогові, Борщівського пов.

Ж.

В господаренька нова сьвітлонька,
А в тїй сьвітлонци тисовий столик,
За тим столиком я всї сьвітії,
Посеред стола сьвітий Николай.
Радучку радїт первовічную,
Як Жиди Христа на муку брали,
Тирновий вінець на голов клали,
Ожинкою го впирізували,
Всєке му древо за нїхтї били.
Їго сї тото дриво ни брало,
Взела его сї червива ива,
Червива ива кровцю пустила.
Капнула кровцї з крайного пальцї,
А з тої кровцї стала кирницї,
З тої кирницї Дунай сї зіграв,
А в тім Дунаю Господь сї купав,
Господь сї купав із сьвітим Петром.
Купаючи сї сперечили сї:
А Петро каже, що землї ширша,
А Господь каже, що небо визше.
Ой Петре, Петре, не перечмо сї,

Зішлім ми собі два-три ангели,
Най ізміріют небо і землю.
Міріют землю — барзо широко,
Міріют небо — барзо ще вище.
Ой видиш, Петре, що божа правда,
Божая правда, Петрова кривда.
Росте береза тонка й висока,
Тонка й висока — в споду широка.
Вінчуємо вас щістєм здоровйом,
Щістєм, здоровйом з Ісусом Христом,
Най сї вам родит жито-пшениції!

Записав 1905 р. Ілярій Брусак із Калуша.

У вар. Леся Киселиції з Лукавця н. Серетом сидять панови і говорять про давнину. Згадують про іву і про кров Христову, з якої стає керниця; в нїй купають ся святі і сперечають ся.

3.

Як тото було с-першу початку,[1]
Коли Жидове Христа мучили,
Христа мучили, на хрест розпяли,
Всяке деревце за ніхтя били.
Всяке деревце за ніхтя не йшло,
Червива ива ай согрішила,
За ніхтя пішла, кровцю пустила.
Де кровця цяне, там Дунай стане.
А в тім Дунаю Христос купав ся,
Христос купав ся із святим Пе-[тром.
Купаючи сьи сперечили сьи.
Ой Христос каже, що небо більше,
А Петро каже, що земля більша.
Ой Петре, Петре, не перечмо ся,
Але зішлїмо два-три ангели,
Най поміряют небо та й землю.
Ой прилїтают два-три ангели,
Третої днинки, третої хвильки.
Ой так ся стало, що небо більше;
То за-тим більше, що всюди рівне,
Ай земля менша, гори й долини,
Гори й долини, всякі яскини.
А за сим словом . . .

Записано в Дубі — 10 липня, 1867 р.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 43, ч. 54—55. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 31—32, ч. 44; III, ст. 25—26, ч. 33. — Ів. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 8, ч. 10. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 305—307, ч. 38; ст. 335—336, ч. 63; ст. 344—346, ч. 75. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 773—778, ч. 85. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 150—151, ч. 14—15. — В. Кравченко, Етн. матеріяли, ст. 19—20, ч. 53.

49. Буря на Дунаю.

Ой у нашого господаренька
Гой, дай Боже!*
Стоїт королиць[2]) на береженьку,
А в тім корольци самі світії,

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой, дай, Боже!" [2]) Поромець.

Ой меже ними сам Ісус Христос.
А сходили ся буйні вітрове,
Буйні вітрове, шайні дождже.
Шайнули король[1]) на тихий Ду-
[най,
На тихий Дунай під крутий беріг.
А всї святії залїкали ся,
Лиш ся не залїк сам Ісус Христос.
Крикнув, покрикнув на всї святії:
»Не лякайте ся, не страхайте ся,
Тешіти весла з білого леду,
Женїт королиць під монасти-
[рицьк,
Під монастириць, під світу гору!«
Ой була-ж туди здавна стеженька,
Надийшов нею господаренько;
Ой за ним іде ґаздинька его,
Несе колачі на праві руцї,
Несе колачі з ярой пшеницї.
Сами ся дверцї поутвирали,
Сами ся свічі позажигали,
А всї святії на служби стали:
Служби служили, Бога просили
За здоровлїчка господарскії.

Незвісний записувач.

50. Св. Николай перевізником.

А.

Ой дай Боже[2])!
В нашого пана новії двори,
Новії двори, тисові столи,
Красно покриті — ілчить скатерти,
А поза стілю сидят святії,
Сидят святії, Господь із Петром.
Мовит Господь Бог своему Петру:
Ци всїж ми тутки, мої святії?
Ой лишень нима свят Николая.
Ой Петре, Петре, послугож моя,
Послужи мене — стріть Николая.
Малу годинку ой перегодив:
Ой уже ідет отец Николай.
Впав перед Бога в багровій ризї,
В багровій ризї, в світлій коронї.
Прийшов Николай на-перед Бога,
Корону здоймив, головку склонив.
Отче Николай, де-ж ти си барив?
На синих морях — на перевозах —
Там сїм-сот душок я перевозив,
Нї-одну душку же я ни втопив,

---

[1]) Пором. [2]) Додає ся за кождим стихом.

Лиш одна душка та й потапала,
Ба й грішна була та й в море впала,
Бо согрішила отцу й матери,
І неділеньку ни шінувала.
Як я душки всї поперевозив,
Як звієли си та й буйні вітри,
Морем, кораблем, заколибали —
Тогди та душка в море упала,
В море упала та й ни пропала.
Нирав я в море та й тричі до дна,
Та й ни пропала душка ні-одна.
А за сим словом — тривайте здорові!
— — — — — — — — —

Зї збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

Б.

Ми си изийшли в вашим домочку,
В вашим домочку, єк у дворочку.
Ми вам скажемо пишну пісмочку,
Пишну пісмочку, єк молитвочку.

Я в ваших домах тисові столи,
А по тих столах ерчі скатерти,
Є по скатертах круті колачі,
Є поза стілю сиде светії.
Котрі светії? Господь из Петром.
Ой сидет собі, говорет собі:
Ой Петре, Петре! Послугож моя,
Послужиж мене, встріть Николая!
Прийшов Никола наперець Бога,
Передь Богом став, на колїна впав:
Прости ми, Боже, шо сми зогрішив,
Шо сми зогрішив, шо сми си барив!
На синих морях, на перевозах,
Сїмсот душечок я перевозив.
Одна душечка з тих потапала,
Йа потапала, бо гришна була,
Шо неділеньки ни шінувала,
Витцу й матери все видрікала.
Єк в море впала, тамки потала.
Хтож і вратував? Светий Николай.
Светий Николай всім нам помагай.

Славен єс, Боже, по всему світу
И по всїх церквах, по монастирях,
По монастирях, по людских домах.
По людских домах та по кошерах.

Записав Василь Михайлюк від Федя Миронюка Москалюччиного в Красноїли, пов. Косів.

B.

Славен єс, Боже, по всему сьвіту,
Йи й по всїх церквах, по монастирях.
Йи й ти йи славний, наш ґосподарю,
Наш ґосподарю, пане Федоре.
Йикий ти славний в нашій громадї,
В нашій громадї, тай у порадї!

В нашого ґазди, пана Федора,
Новії доми, тисові столи,
Я поза стілю сидьи сьвйитії.
Котрі сьвйитії? Господь ис Петром.
Так казав Господь свому Петрови:
Я ци всї ви тут, мої сьвйитії?
Тай лише нима одного сьвйитка,
Й одного сьвйитка, сьвйит Николая.
Ти сьвйитий Петре, послугож моя,
Послужи мене, встріт Николая.
Малуж годинку перегодивше,
Тай и сес иде, сьвйитий Николай.
Николай идет тай весну ведет,
Я весну ведет, а зимку женет;
Так весну ведет крутим колачем,
А зимку женет ясненьким мечем,
Ясненьким мечем, теплим вітриком,
Теплим вітриком, дрибним дождж́іком.
А на Николї сьвйита коруна,
А в ручках йиму золотий кубок.
Пришоў Николай навперед Бога:
Прощий ми, Божи, шо я зогрішив,
Шо я зогрішив, шо я си барив?
На синих морах, на перевозах,
Я перевозйў там сїмсот душок,
Сьвйитий Господи, Исусе Христе.

Видкиў си взьили буйнії вітри
В тихім кораблї вони звихнули,
Йи в сине море перевернули.
Тоти душечки там потапали,
Там потапали, тай ни пропали,
Бо йіх ратуваў свийтий Николай.
Лиш одна душка в море потала,
В море потала, бо грішна була.
Вна зогрішила витцу й матери.
Внаниґіленьку ни шинувала,
Старшому, вітцю, вна видрікала;
Її та душечка там ни пропала:
Тай нираў за неў свийтий Николай
У сине море там тричи ди дна.

Наш ґосподарйу, пане Федору,
Що тепер робит ся наша верста?
Ци держи віру старовіцкую,
Старовіцкую, тай старих людий?
Ци вни си мольи свийтому Різдву,
Ци вни си клоньи свийтому Збору,
Ци держи віру старовіцкую?
Вже тепер ни так, йик було даўно,
Йик було даўно за старих людий;
Бо син на витця поривает си,
Донька з матїрйоў суперечит си,
А брат на брата ніж винимает,
Сестра на сестру чирів шукает,
Сусїд сусїда до вийта вдает,
В вийга непраўдоў йиго обмоўльит.
Так си минула стара правдочка,
Стара правдочка тай старих людий.

Зап. від Федора Микитейчука в Головах, Косів. пов. 1902 р. Л. Ґарматїй.

Ся колядка сходить ся з другою п. н. „Зіпсований світ“.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 64, ч. 18; ст. 65—67, ч. 20.

51. Ангели беруть ризи від Богородицї.

Ой на річцї, на Єрданї,
    Щедрий вечер, добрий вечер!*
Там Божа Мати ризи мила;

Ой мила ж вона тай повісила на ялині.
Де взяли ся янголята,
Взяли ризи на крилята
Та понесли попуд небеса (х).
Усї небеса ростворили ся,
Усї святії уклонили ся.

А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 39, ч. 49.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. мат., ст. 39—40, ч. 48, 50—51. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 329, ч. 58; ст. 442—444, ч. 7; ст. 449, ч. 11. — Рус. Филол. Вѣстникъ, 1898, кн. Ш—IV, ст. 38, ч. 2. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VП, ст. 83—84. — Кіев. Старина, 1887, I, ст. 186, ч. 3.

52. Богородиця пере ризи для Христа.

А. Господь править службу божу.

Там на мори, на Ярдани,
Купало сї два янгели.
Зіслав Господь два янгели з неба,
Взели ризи на небеса.
Там сї ризи присьвітили,
Де сам Господь службу мае.
А якую? Ранішную.

Там на мори, на Ярдани,
Купало сї два янгели.
Зіслав Господь два янгели з неба,
Взяли ризи на небеса.
Там сї ризи присьвітили,
Де сам Господь службу мае.
А якую? Вечерную.

Там на мори, на Ярдани,
Купало сї два янгели.
Зіслав Господь два янгели з неба.
Взяли ризи на небеса.
Там сї ризи присьвітили,
Де сам Господь службу мае.
А якую? Північную.

Зап. від Марії Крупівної з Бушкович Юрій Павлюк.

Б. Христос — священник.

По мостах, мостах, по золотеньких,
Ой ходет по них все колєдники,
Все коледники, а все братчики,
А все братчики, старії люде.
Ой[1]) перейшла їх Божая мати,
Та почала їх віпитувати:[2])
»Ци не бачили[3]) моего сина?«
»Ой хоть бачили, коли не знали!«
»Ой мій синонько, господинонько!«
»Ой миж бачили та в монастири,

Рук. Осс. 2411, П, к. 167 [1]) А. [2]) Випитувати. [3]) Бачили.

Та в монастири коло престола,
Служит службоньку все соборную,[1])
Все соборную,[1]) заздоровную,
Та за здоровле усего миру;
На нїм ризочки гатласовиї,
На нїм патрафіль срібний, шовковий,
А нараквички гаптованиї,
На нїм поясок жовтая свіча,[2])
На нїм шапочка[3]) соболевая,
На нїм коруна щирозлотная.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 53. Павло Останкїв із Глубокого.

В. Христос у церкві.

Пішла (Анночка) рано по воду,
В недїлю! В недїлю рано зелене вино саджено!*
Ой пішла она з двома ведерцї.
В єдно начергла,[4]) з другим се вергла,[5])
Вергла[5]) се борзо до матїночки:
»Видїлаж бо я дивноє звіря,
Дивноє звіря, ластївляточку.
Не є бо тото ластївляточка,
Алиж є тото Божая мати;
Божая мати ризоньки прала,
Ризоньки прала, на біл камінь клала.
Десь ми се взели буйні вітрове,
Буйні вітрове, дрібні дождзове.
Шайнулиж они божиї ризи,
Та занесли ми опріч далече,
Опріч далече, аж перед церков.
Сами се двері повідтварели,
Сами се книги пороствварели,
Сами се сьвічи позасьвічували
Ісус Христос ходит, службоньку служит,
Дївчина ходит, на службу носит,
На службу носит, Пана Бога просит,
Пана Бога просит за вітця, за матку,
За вітця, за матку і за всю челядку.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 111. Вас. Дучак із Дулїб.

Г. Попи правлять службу.

Що на Дунаєчку да на бережечку
Там Пречиста ризи мила,
Ризи мила, де й повісила,
Да на дереві, да на кидрові.

---

[1]) Суборную. [2]) Свіче. [3]) Шепочка. Рукоп. Осс. к. 178. [4]) Начерла. [5]) Верла.

Десь узяли ся де й два янголї,
Взяли тиї ризи да на крилечка,
Понесли ти ризи да до церковкі,
Положили ризи да на престолї,
Да на престолї перед Миколаем.
Десь узяли ся да два попики;
Стали вони й умивати ся,
Й умивати ся, ризи надївати,
Ризи надївати, службу служити,
Службу служити, Бога просити.
Да за кого сюю службу служити?
Да за сего пана, пана Івана.
Да бувай здоров, молодець Іванко,
Да не сам собою, з отцем, з мат-
[кою,
З милим Богом і з усїм родом!

Ал. Н. Малинка, Сбор. матерiаловъ, ст. 41, ч. 52.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 480, ч. 62. — А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 41—42, ч. 53. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, П, ст. 90—91, ч. 29: Ш, ст. 64, ч. 1.

53. Жиди шукають Христа.

Перша ґрупа.

II.

Зап. у Станїмири, Перемишлян. пов. Вас. Герчановський.

А.

Ой ти Дїво, ти Маріє,
Де ти Христа нам подїла?
Ой я его не дївала,
В темнім лїсї заховала!
В зірницим го заховала,
У Йорданї го скупала.
Зібрали ся всї Жидове,
Всї Жидови, кагалови;
Пішли они лїс рубати,
Христа Бога в нїм шукати.
Як всї лїси порубали,
Христа Бога не спіймали.
Ой ти Дїво, ти Маріє,
Де ти Христа нам подїла?
Ой я его не дївала,
В пшеницим го заховала.
Пішли Жиди лани жати,
Христа Бога в них шукати.
Усї лани позжинали,
Христа Бога не впіймали.

Ой ти Діво, ти Маріє,
Де ти Христа нам поділа?
Ой я его не дівала,
В місяци го заховала.
Стали Жиди з книг читати,
Мусїв місяць Христа дати.

Від Ів. Карамчиша зап. Дм. Єндик, Зазулинцї.

Б.

Там на ріцї, на Ярданї,
Пречиста Діва сина купала;
Як купала, повивала,
У зірници колисала,
У місяци заховала.
Прийшли, прийшли всї Жидови,
Всї Жидови, кагалови.
Ой ти Діво, ти Маріє,
Де ти сина ой поділа?
Ба я его не дівала,
У Ярданї заховала.
Пішли Жиди Ярдан спускати,
Христа Бога в нїм шукати.
Усей Ярдан ізпустили,
Христа Бога не спіймали.
Ой ти Діво, ти Маріє,
Де ти сина ой поділа?
Ба я его не дівала,
У пшеници заховала.
Пішли Жиди лани жати,
Христа Бога в них шукати.
Усї лани позжинали,
Христа Бога не спіймали.
Ой ти Діво, ти Маріє,
Де ти сина ой поділа?
Ба я его не дівала,
В темнім лїсу заховала.
Пішли Жиди лїс рубати,
Христа Бога в нїм шукати.
Увесь лїс до пня ізтяли,
Христа Бога не спіймали.
Тогди Жиди вертаючи,
Аж на собі пейса рвучи:
Ой ти Діво, ти Маріє,
Де ти сина ой поділа?
Ба я его не дівала,
У місяци заховала.
Стали Жиди з книг читати,
Мусїв місяць Христа дати.
Ти місяцю, ти ізмінний,
Даєш Христа на невірних.
Они его зараз взяли,
На тяжкії муки дали.
Всяке древо в пушки били,
Нї одно сї не приймило.
Начервива тая ева,
Бога тяжко прогрішила;
Бога тяжко прогрішила,
Ізза нігтїв кров пустила.
А це тая кровця кане,
Там церковця зараз стане,
Там сам Господь службу служит,
За здорових, за недужих,
За богатих, за убогих,
За кроваві Христа ноги,
За кроваві его руки,
Слава Христу та на віки.

Зап. в Іванївцях, п. Жидачів, 1904, Нат. Левицька.

Подібний варіянт, лиш недокладно переписаний, заховав ся у збірці Он. Савчука в Ясенова Гор., Косів. пов.

Друга ґрупа.

А.

Тай шумит, гуде збрійная війна,
Ой війна, війна, погана віра,
Погана віра, самі Жидове.
Причиста Діва, дес Христа діла?
Чом го занесла у темні ліси.
Пішли Жидове ліси рубати,
Ліси рубати, Христа шукати,
Ліса искили, Христа не ймили.
Шумит — гуде збрійная війна,
Збрійная війна, погана віра,
Погана віра, самі Жидове.
Пречиста Діва, дес Христа діла?
Шом го занесла ў шоўкові трави.
Жидови пішли трави косити,
Трави косити, Христа ловити.
Трави искили, Христа не ймили.
Ой шумит—гуде збрійная війна,
Збрі́йная війна, погана віра,
Погана віра, самі Жидове.
Пречиста Діва, дес Христа діла?
Шом го занесла на тихи море.
Пішли Жидове море гатити,
Море гатити, Христа ловити.
Море зіграло, Жидіў забрало.
Пливут Жидове доліў водою,
Доліў водою, ў ад головою.
Занесло Жидіў під білий камінь,
Під білий камінь на віки амінь.
Тай за сим словом була здорова,
Була здорова, ґречна невіста,
Не сама собоў, а з усим родом,
Ой з усим родом, докола двором,
Від сего року аж до другого,
Поможи Боже діждати его.

Зап. від І. Мельника А. Онищук у Зеленици.

Б.

Єк за то взнали невірні Жиди,
Маткую Божу вони спіймали:
Чесная Діва, дес Христа діла?
Їм промовляла, шо сми пислала,
Пислала сми го в широке поле,
В широке поле, в шовкову траву.
Невірні Жиди и тула пишли,
Траву косили, траву микали,
Христа шукали, там го ни най-
[шли.
Тай они відтив назад прийшли,
Маткую Божу знов испиймали:
Пречиста Діва, дес Христа діла?
Їм промовляла, шом го пислала,
Пислала сми го в високу гору,
А у найвисшу, в найкаменишшу.
Невірні Жиди и туда пишли,
Гору копали, каминь лупали,
Так розкопали, шо и зривнали,
Христа шукали, там го ни найшли.
Тай вони відтив ба й назад прий-
[шли,
Пречисту Діву ишье спіймали:
Пречиста Діва, дес Христа діла?
Пислала сми го в стримкі потоки,
А у стримкії, у глубокії.
Невірні Жиди и туда пишли,
Вони всю воду там погатили.
Єк погатили, води ни пустили.
Єк зийшов Илей (грим такий) з
[вишного неба,
Єк лусло, трісло з вишного неба,
Вси тоти гати попирирвало,
Жидівське войсько води забрали.

Втопило їх си й а 700 тисїч,
Й а 700 тисїч ше и чотири,
А шьи їх си ба и три лишили.
Ти Матку Божу йднако спиймали.
Кажи, Пречиста, дес го пислала?
Я го пислала в вишні небеса.
Тогди Жидове посмутили си;
Земня широко, небо високо,
В небі ни будем, Христа ни най-
[дем.
Тогди Жидове й а согрїшили,
Христу з за нигтий кровцу пу-
[стили.
Де кровця кане, там вино стане,
Де слїзка кане, там церков стане.
Вой тото винце людем на закин,
Вой тоти церкви людем на прихід.
Усе то Богу ба й на охвалу,
Ґосподареви сему на славу.
Ой ше на славу й його ґаздини,
Усїм посполу, шо у сим дому;
Околом двором из цїлим домом,
Вой з цїлим домом, з усим обхо-
Радуй си, [дом.
Радуй си, земле, син народив си!*

Зап. в Жабю-Ільци, Кос. пов. 1911 р. Б. Заклинський.

B.

Ой у містї, у Флейивім,
[Славен йис, славен йис, Боже,
[по ўсему сьвіту славний.*
Там зирниця ўсу ніч сьвітила,
Коли Пречіста Христа ўродила.
Йик го ўродила, ў йисла ўложила,
Ў йисла ўложила, сіном прикрила,
Сіном прикрила, притирюсила.
Де го купала? Ой на Ардані,
Пелінки жмикала йа на Дунайи.
Де їх сушила? Ў вола на розї.
Йик бів біленькі, йик шовк то-
[ненькі.
Жиди нивірнї мамки питали,
Мамки питали, Христа шукали:
Пречіста Діва, дес Христа діла?
Йам го занесла ў широкі поля.
Жиди нивірні поля орали,
Поля й орали, Христа шукали.
Поля зорали, Христа ни найшли.
Христа не найшли, мамки питали:
Пречіста Діва, дес Христа діла?
Йам го занесла ў шоўкові трави.
Жиди нивірні трави косили,
Трави косили, Христа шукали.
Трави косили. Христа не найшли,
Христа не найшли, ў мамки пи-
[тали:
Пречіста Діва, дес Христа діла?
Йам го занесла ў тернові лїси.
Жиди нивірні лїси рубали,
Лїси рубали, Христа шукали,
Лїси зрубали, Христа не найшли.
Христа не найшли, ў мамки пи-
[тали:
Пречіста Діва, дес Христа діла?
Йам го занесла ў погані скали,
Ў погані скали, ў глубокі штоли.
Жиди нивірні скали лупали,
Скали лупали, штоли скопали.
Скали злупали, штоли скопали,
Штоли скопали, Христа не най-
[шли.
Христа не найшли, ў мамки пи-
[тали:
Пречіста Діва, дес Христа діла?
Йам го занесла у сине море.
Жиди нивірні моря спускали,

Моря спускали, Христа шукали.
Море зійграло, Жидіў забрало,
Лиш лишило си боже й имйи,
Боже й имйи Суса Христа,
Суса Христа, ґречного пана,
Ґречного пана, пана Андрія.
Най же вам буде Биг на дорозї.

Від Федя Марищука в Жабю-Маґурї 1912 р. записав Михайло Кузьмак.

Г.

Ой рано, рано куроньки піли,[1])
А ще найранше ґаздонька устав,
Ґаздочка устав, слуги побуджав:
Ой уставайте, біднії слуги,
Та вікачайте вози ковані,
Та запрягайте конї вороні,
Та повеземо визину рибу,
До Пречистої на народини,
Ай на родини, ба й на хрестини.
Свята Пречиста зродила Христа,
Христа зродила, в ризи повила,
В ризи повила, в ясли вложила.
Прийшла Жидова до Пречистої:
Свята Пречиста, дес діла Христа?
Ой сам Йсус Христос у темнім [лїсї.
Жиди ся взяли, лїси зрубали,
Лїси зрубали, Христа не взяли.
Прийшла Жидова до Пречистої:
Свята Пречиста, дес діла Христа?
Ой сам Йсус Христос у темній [горі.
Жиди ся взяли, гори скопали,
Гори скопали, Христа не взяли.
Прийшли Жидове до Пречистої:
Свята Пречиста, дес діла Христа?
Ой Ісус Христос у ярім житї.
Жиди ся взяли, жито ізжали,
Жито ізжали, Христа не взяли.
Прийшли Жидове до Пречистої:
Свята Пречиста, дес діла Христа?
Сам Ісус Христос в шовкові траві.
Жиди ся взяли, траву скошали,
Траву скошали, Христа не взяли.
Прийшли Жидове до Пречистої:
Свята Пречиста, дес діла Христа?
Ой сам Йсус Христос в ярі пше- [ници.
Жиди ся взяли, пшеницю зжали,
Пшеницю зжали, Христа узяли.
Свята Пречиста, взялисмо Христа!
Ой підїт-же ви в глубоке море,
Та порахуйте жовті піскове;
Як ви піскове порахуете,
Тогди ви в мене Сина возьмете.
А за сим словом . . . . . .

Записано в Дубї, 10 липня, 1867 р.

Д.

Ой у містечку, а в Вефлеемі,
Радуй се! радуй се земле, син нам се божий народив!*
А в Вефлеемі, в убогій стайни,
Света пречиста Христа вродила,
Христа вродила, в ясла вложила.

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай, Боже!“

А в яслах[1]) лежит, увесь світ держит.
Прийшли[2]) Жидове[3]) до Пречистої:
— »Пречиста діва, десь Христа діла«?
— »Сховалам его а в темний лїсок«.
Пішли Жидове[3]) лїси рубати,
Ліс ізрубали, Христа не взяли.
Прийшли[2]) Жидове[3]) до Пречистої:
— Пречиста діва, десь Христа діла«?
— »Сховалам его в яру пшеницю«.
Пішли Жидове[3]) пшеницю жати,
Пшеницю зжали, Христа не взяли.
Прийшли[2]) Жидове[3]) до Пречистої:
— »Пречиста діва, десь Христа діла«?
»Сховалам его а в пашну траву«.
Пішли Жидове[3]) траву косити,
Траву зкосили, Христа не взяли.
Прийшли[2]) Жидове[3]) до Пречистої:
— »Пречиста діва, десь Христа діла«?
— »Сховалам его а в білий камінь.
Пішли Жидове[3]) камінь лупати,
Камінь лупали, Христа не взяли.
Прийшли[2]) Жидове[3]) до Пречистої:
— »Пречиста діва, десь Христа діла«?
»Уже[4]) Ісус[5]) Христос аж на небесах«.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 47. Павло Останків із Глубокого.

Відміни: Як бачимо, вислід пошукувань буває в ріжних варіянтах не однаковий. В одних Жиди знаходять Христа і віддають його на муки; у других не можуть його знайти, бо він укрив ся на небі; у третїх шукаючи Христа Жиди самі гинуть у мори.

Подаю що важнїйше з тих варіянтів, які не ввійдуть у цїлости до сеї збірки. У другім варіянті Д. Єндика з Зазулинець початок колядки такий:

Славний, преславний господарский дім,
Шо си народив Ісус Христос в нїм.
Як си народив, в миру скупали,
В миру скупали, в рай заповили.
В рай заповили, в ясла вложили,
В ясла вложили, сїнцем прикрили.
Над ним стояли сивії воли,
Над ним стояли, над ним фукали.
Пречиста Діва, десь Христа діла? і т. д.

Рук. Осс. 2411, II, к. 164: [1]) Яслех; [2]) Прійшли; [3]) Жидове (буква ж велика, в нашім тексті мала); [4]) А вже; [5]) Йсус.

В вар. М. Бучинського приходить таке закінчене:

Дрібнії пчілки меду наносили
І пшениченьку на вечереньку,
На вечереньку ґосподареви,
Ґосподареньку, ґосподинонці
Й всій челядонці.
Райські пташки красно співали,
Красно співали, дім звеселяли,
Дім ґосподарський, мир християнський.

В вар. Яр. Пастернака з Зіболок, Жовків. пов. такий початок:

Ў господарейка (є) керничейка,
На ті керници зявив сї образ,
На тім образї пречиста Дїва.
Пречиста Дїва сина купала,
Сина купала і повивала.
Прийшли до неї і т. д.

В вар. невідомого записувача приходить таке закінчене, яке буває ще в инших колядках:

Пресвята Діво, десь Христа дїла?
Занеслам його в святу церковцю.
І самі дзвони тай задзвонили,
Самі ся двері тай отворили,
Самі ся свічки тай засвітили,
Самі ся столи тай застелили.

Варіянт із Цїневи, Долин. пов. кінчить ся:

Тріє Жидове лїси рубали,
Лїси рубали, Христа шукали.
Кожда древина Христа тулила,
Червона ива Христа зявила.
Тріє Жидове клинє тисали,
Клинє тисали, за нігтї били,
За нігтї били, Христа губили.

Варїянт А. Мусяновича з Каміня, Калус. пов. замітний лише способом відповіди Богородиці:

Дїво пречиста, десь дїла Христа?
Христос ся сховав в яру пшеницю,

а далї в „вишневу траву“, в густ. лїси, на небеса.

В варіянтї Р. Заклинського, зап. 1871 р. в Пасїчній, Станїслав. пов. Богородиця „пускає“ Христа в яре жито, а навіть:

Пустила я го в огонь жаркий.
Жиди ся взяли огонь заляли і т. д.

Конець колядки причіплений з иншої про будову церкви з трьома верхами.

У другім вар. Р. Заклинського з Кнїгинина, Станїслав. пов. початок узятий з колядки про хрещене Христове, а закінчене таке:

Пустилам єго в високу церков.
Жиди сї дізнали, церкву розібрали,
Церкву розібрали, там Христа знайшли,
Як Христа знайшли, тай з Христом пішли.

У варіянті з Устя над Черемошом початок узятий із колядки про будову церкви:

Ой перед дворами впала росиця,
Чідрий світий, вечір добрий *
Я с тої росиці стала си кірниця,
Я с тої кірниці стала си церковця,
Я в тій церковці трії віконці,
Трії віконці тай і трії дверці.
Я в першім віконці я вже сходит сонци,
Я в другім віконци я в полудни сонци,
Я в третім віконци вже заходит сонци.
Я у перших дверях сам Господь сидит,
Я у других дверях сам Христос сидит,
Я у третих дверях Причиста Діва.
Прийшли три Жидови до Причистої Діви:
Причиста Діва, дес Христа поділа? і т. д.

Богородиця ховає Христа в керницю, скали, трави, море. Жиди:

Мори счирпали, Христа ни найшли,
Найшли білий камінь, там всім Жидам амінь.

У вар. Леся Киселиці з Чагри, Буковина, Богородиця ховає Христа в волові ясла, в мокру траву, в Чорне море. в темний лужок, в темненький лїсок, в високі ялиці. Врешті Жиди знайшли Христа і почали бити скалки за нігті, а:

Проклята єва кровцю зрапила.
Де кровця капла, там церква стала;
Де слоза капла, там вино стало.
Гей (а) до церкви люди си сходили,
Люди си сходили, Христа величили,
Христа величили, з вином си вклонєли.
Два лани вівса, бо коліда вся;
Два лани гречки та на пирожечки.

В вар. Пл. Горницького з Вільок Мазовецьких, Равського пов. Богородиця ховає Христа в чорную ріллю, чорну тернину, біле камінє. Конець такий:

Просимо тебе, красний сподарейку,
Чи не дав би ти Богу свічейку
Богу свічейку тай до церковції.
Високо стоїт, яснейко горит,
Буде горіти і всю службойку.
Щастїйко на двір, на худобойку.
Здоровлє в ваш дім на челядойку.

Паралелї: Ол. Пчілка, Укр. Колядки, ч. 16 (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 154—155). — Ів. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 2, ч. 3. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 25—26, ч. 35—36; III, ст. 25, ч. 32; ст. 112—113, ч. 5; ст. 550—551, ч. 2. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 343—344, ч. 74; ст. 348—350, ч. 78. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 747—748, ч. 77. — Правда, 1868, ст. 129, ч. 2. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 31—32, ч. 3; ст. 34—35, ч. 6; ст. 38, ч. 4; ст. 141—146, ч. 8—9.

54. Юда продає Христа.

Живний четвер вечерівши,
Сїмсот Жидів сотворивши.
Іде Христос дорогою,
За ним Жиди громадою,
І зачали си гадати,
Як би Христа ізлапати.
Прислухав ся слуга его:
Що ми дасте, продам его!
Дамо тобі срібла много,
Іно ти нам продай его.
Як же ми ти срібло дамо,
Коли ми го не знаемо?
Ей ходїте ви за мною,
Станьте собі за стїною,
Котрий буде хлїб лупати,
Ученикам роздавати,
То Христос, — беріте его.
Всїм полупав і подавав,
Іно Юдї зо сольом дав,
Бо він его Жидам продав.
Слуги мої возлюбленні,
Не спіте ви, іно чуйте,
Мої страсти очікуйте!
Ученики спали, вснули,
Взяли Христа тай не чули.
Прийшли Жиди громадою,
Взяли Христа ізрадою.
Понесли го ба й на гору,
До Пилатового дому.
Пилат руци умивае,
На хрест Христа розпинае,
Гвізди в ноги, руци прибивае,
Терновий вінец на голову за-
[кладае,
І кров его проливае.
Стоїт мати фрасоблива,
Стоїт під ним ледво жива.
Ей сину мій возлюбленний,
Серцюсь мому ест болестний;
Коби я тя могла зняти,
Моглабим тя вратувати;
Головкум би ти підперла,
Святу крівцю з личка зтерла.
Що ти зробив, лютий Юда,
Що ти продав Суса Христа?
Продав Христа, продав пана,
Пішов Жидам за шафара.
Став же Юда, засмутив ся,
Пішов в бзину, повісив ся.
Всьо дерево повтїкало,
Вішати ся не давало,
Іно бзина схилила ся,
Аж там Юда повісив ся.
Аж там Юда повісив ся,
Аж там Юдї вік скінчив ся.

Бірки Великі, Тернопіль. пов. зап. 1866 р. П. Білинський.

55. Христос і Петро.

Славен ес, Боже, по всему світу,
Йи по всїх церквах, по манастирах.
И ви йи славні, наш ґосподарйу,
Наш ґосподарйу, пане Їване!
Йикі ви славні в нашій громадї,
В нашій громадї тай у порадї.
Ми до вас пришли колїдувати,
Колїдувати, правду казати

За Суса Христа пресьвітлійшего,
Йик Исус Христос по земни ходиў,
По земни ходиў, з людьми говориў.
Друга коліда за Суса Христа,
Шо вибраў собі дванатціт сьвйитих,
Дванатціт сьвйитих, побожних людий,
Тай пишоў з ними у чисте поле,
В велике місто, до Русалима.
Я в Русалимі там зрада була,
Там зрада була на Суса Христа,
Бо в Христа були тамки вороги,
Шо погадали Христа стратити.
А й Исус Христос увсе тото знаў,
Йиго сьвйитії нічо ни знали.
Я в чистім поли коло дороги,
Коло дороги кирничка була;
Я увни приходьи там до кернички,
Водиці брали, попочівали.
Там Христос казав тим своїм сьвйитим:
Мої сьвйитії, лишийте мене,
Й иши мете си мене зрікати.
Тоті сьвйитії всї замоўчили,
Всї замоўчили на боже слово;
А свйитий Петро то заговориў,
Так казав Петро до Суса Христа:
Свйитий Господе, Йисусе Христе,
Йисусе Христе, не лишим тебе!
Чогож би ми си Бога зрікали?
Приймайимо смерть увсї за тебе.
Свйиті ни знали, що великий страх,
Я й Йисус Христос увсе тото знаў,
Увсеж тото знаў, тиму й їм казаў.
Видтиў вни прийшли й ув чисте поле,
Я в чистім поли коло дороги,
Керничка й була увже там друга.
Я вни приходьи та до другої,
Там йидна жона водиці брала,
Вни ї застали коло кернички.
И тота жона, Самаріянка,
Бо тогди люди, то такі були,
То такі були Самаріяни,

И тота жона Самаріянка;
Вна говорила до Суса Христа,
Вна так казала до Суса Христа:
Я вас пизнаю, ви люди свйиті,
А минї треба шош вас просити,
Бо в нашім містї водиці нима,
У нас водиця дуже делеко,
У чістім поли, що днина ходу,
Ми без водиці, то бідуйимо.
Я й Йисус Христос из неў говориў,
Казаў йі Христос: Самаріянко,
Лиши й коноўки коло кирнички,
Коноўки лиши й та в місто біжи,
Клич суда людий дуже богато,
Я ми будемо на вас чикати.
Дамо вам воду таку живущу,
Таку живущу, мете ї мати.
Йи тота жона, Самаріянка,
Христа слухала, в місто бігала,
Містом бігала дужи кричила:
Ходїте, люде, у поле зо мноў,
Коло кернички йи люде свйитї,
Дадут нам воду таку живущу,
Дадут нам воду, я їх просила!
Йи тота жона, Самаріянка,
Сімсот народа тогди зибрала
И з ними пришла до Суса Христа.
Йик вони пришли до Суса Христа,
Я вни казали, шо ми ни вчинї,
Ми ни знайимо, йик вам казати
И йикий гонїр вам виддавати.
Свйитї казали: Кажіте, люди,
Кажіте люди, що слава Христу.
Тоти народи дуже кричили,
Дуже кричили, що слава й Христу.
Сьвйитї казали: На віки слава!
Даваў йім Христос воду живущу,
Шо в лїтї спека, в кижкій роботї,
Вни ни горіли водиці пити,
Бо в собі мали воду живущу,
Йи тоту воду Христос їм даваў.

Видтиў вни пишли до Русалима,
За Христом ишли тоти народи,
Та все кричили, шо слава Христу!
Сьвйитї казали: На віки слава!
Йик увни пришли до Русалима
Тай стали собі на серед міста.
Увздріли Христа погані Жиди,
Погані Жиди, Жиди — Жидове,
Жиди — Жидове, кати — катове;
Йимили Христа, в ланц заковали,
Тай до темницї Христа загнали.
Йиго свйикії в великім страсї,
В великім страсї всї поўтїкали,
Всї поўкікали, Христа лишили,
Лиш свйитий Петро ищи ни втїкаў,
Ище ни втїкаў, на Христа чикаў.
Петро ни втїкаў, на Христа чикаў,
Я що вни будут с Христом робити.
Вни си зачили тамки радити,
Тамки радити, Петра ловити:
Сей йи товариш Исуса Христа
Й отсего Бога, шо нам у руках.
Єк свйитий Петро за тото учуў,
Вже свйтий Петро в великім страсї,
Йив си ховати тай утїкати.
Йа вни забігли там вуличками,
В йидний вулици имили Петра:
Ти йи товариш Исуса Христа
Й отого Бога, що нам у руках!
Й а свйитий Петро в великім страсї
Христа си зрікат, тай си ни приймат.
Так казаў Петро невірним Жидам:
Шо я и з роду Христа ни видїў,
Ни що я би буў Христїў товариш.
Бо свйитий Петро в великім страсї
За тото забуў, шо Христос казаў,
Шо вни си будут Христа зрікати.
Йи сам си Петро Христа изрікаў,
Так ни пропало Христове слово,
То так си стало, йик Христос казаў
Тим свойим свйитим коло кирнички.

Бо Петро свйитий гадаў, що пустьит;
Свйитого Петра вни ни пускали.
Увзьили й Петра, в ланц закували
Тай до темниці Петра загнали.
Тай до темниці, лиш до другої,
Шоби вни си два там ни виґіли.
А свйитий Петро смутненький сидит,
Смутненький сидит, нічо ни винен.
Так казаў Петро у тій темници:
Вже ми тут тепер, тут погинемо,
Кобих у купі іс Сусом Христом!
А на то перші кури запіли,
А тогди Жиди вси си зуміли:
Відколи стоїт місто Русалим,
Ни чутиж було сего голосу,
Сего голосу, що кури піют.
Йи тоти кури попочивали,
А хто курам даў отаку мову,
Отаку мову, що вміют піти?
А на то другі кури запіли,
А тоти Жиди всї подуріли,
Що загонили Исуса Христа,
Що загонили свйитого Петра.
Й и другі кури попочівали,
Попочівали малу годинку,
А на то треті кури запіли.
Кайдани тогди зацоркотіли,
Впали кайдани из Суса Христа,
Впали кайдани з свйитого Петра,
Сами си казнї порозмикали,
Сами си казнї порозтворяли.
А Жиди дурнї ходьи з ключами,
А їх арешти усї втворені.
А вни виходьит оба на місто,
Тай містом ходьит, собі говорьит.
А свйитий Петро тогди нагадаў:
Прощьий ми, Боже, що я зогрішиў,
В великім страсї Христа си зрікаў;
Я забуў тото, що Христос казаў,
Шо ми се будим Христа зрікати;
Йик Христос казаў, то так си стало.

Погані Жиди Богу си мольит,
Йа видтак берут, Бога карают;
Кому си мольит, того карают,
Сами ни знают, що й уни робйит.
Они так кажут за Суса Христа,
За Суса Христа, шо то другий Бог,
Шо Господь йиден у Тройци стоїг,
У Тройци стоїт, у трох особах:
Перша особа — Господь предвічний;
Друга й особа — то йи божий Син,
То йи божий Син, так Иеус Христос;
Трета особа — то йи свйитий Дух:
Шо Господь оден, а в Тройци стоїт.
Наш ґосподарю, Пане Йіване!
Ми вас вінщуем сими свйитками,
Сими свйитками та різдьвйиними,
Видтак пришлими тай зеленими.
А за сим словом ти свйиткуй здороў,
А все в радости, та в веселости,
Все рик вид року, токма до вйику.

Зап. 1902 р. в Головах, Косів. пов. Лука Гарматїй.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 166—171, ч. 24.

56. Страсти Христові.

Перша ґрупа.

А.

Зійшла зоря на край сьвіта
Засьвітила на пів сьвіта.
Аллилуя!*

Не так зоря, як то чиста,
Як Марія є пречиста.

Ишла Матка на (не зрозуміле):
»Чи ви Христа не виділи?«

А ми Христа та виділи,
Ба й у четвер при вечери.

Хлібець ламав, та нам давав,
Свойов кровцьов листок писав.[1])

За крижевим за потоком,
Вздріли Жиди Христа оком.

Як уздріли, так спіймали,
До Пилата знанє дали.

Узєв Пилат суд судити,
Казав Жидам Христа вбити.[2])

Били Христа, тратували,
На хрест руки розпинали.

На хрест руки розпинали,
А пісочком годували, а золою
[напували.

Ідуть Жиди дорогою,
Ведуть Христа терниною.

Терен ніжки пробиває,
Сліда кровцє заливає.

Чорний ворон надлїтає,
Тоту кровцю іспиває.

Сьвята Матка як то вздріла,
В тім сї часу розболїла.

Сьвятий Петре! чого стоєш?
Чому Матку не розмовиш?

Сьвятий Петре! розмов Матку!
Будеш мати в Бога ласку.

Зап. Омелян Гординський від С. Деренька у Хмелїєцї, Богородчанського пов.

Відміни: В варіянтї Сем. Арсенича з Матїєвиць, Коломийського пов. — не поправнїйшім від сього — приходять такі зміни. [1]) По сім ідуть такі дві стрічки:

Їжте, пийте, проживете,
Суса Христа втрачиете.

[2]) Замість сих двох стрічок приходять такі:

А Пилат ся израдував,
На Христа той ланцух кував.

Б.

Там Жидова раду радить,
Як Сус Христа на муки брати.

Як Сус Христа на муки брали,
В ручки, в ножки гвоздї гнали.

В ручки, в ножки гвоздї гнали,
Терновий вінець надївали.

Терновий вінець наложили,
У гріб його положили.

У гріб його положили,
Ще й сторожу поставили.

Вся сторожа обіснула,
Божа Мати прилинула.

Божа Мати прилинула,
На гріб впала, заплакала.

На гріб впала, заплакала:
Ой Синку мій, ой Боже ж мій!

Ой Синку ж мій, ой Боже ж мій,
За кого ти приняв муки?

Приняв муки, приняв рани
За вас, грішні христіяни!

За вас, грішні христіяни,
Щоб недїльку почитали.

Щоб недїльку почитали,
Як Сус Христа на муки брали.

Записав 1895 р. В. Яблоновський в с. Каїрах, Одеського повіта, Херсонської губернїї.

Друга ґрупа.

А.

Славен єс, Боже, по всему світу
И по всїх церквах, и монастирях,
По монастирях, по людских домах.
Ми вам скажимо файну пісмочку
За Суса Христа, сотворателя,
Нас усїх грішних видкупителя.
Вин за нас грішних свою кров пролив.
За его страсти, за его муки.
Я в неділеньку, ай у бечькову,
Єк ишьов Христос до Русалима,
В стріть него вийшло много народа:
Бечьки ломили, д земли метали,
З себе лудине вни познимали,
Скрізь дорогою повистеляли,
Бога хвалили, пісми співали.
Невирні Жиди, чом Фарівони,
Христа шукают, Матки питают.
Тай зострітили Пречьисту Діву:
Пречьиста Діва, дес Христа діла?
Пречьиста Діва їм видповіла:
Єго пислали в великі поля,
Там, де зродьила шовкова трава.
Невірнї Жиди, чом Фарівони,
Поля зміряли, трави скосили,
Трави скосили, Христа ни найшли,
Д Пречьистїй Діві сердитї прийшли:
Пречьиста Діво, — нами ни крути,
Нами ни крути, нам правду кажьи!
Пречьиста Діва їм видповіла:
Я го пислала в великі міста,
В великі міста, аж до Киева,
Пророкувати, правду казати.
Нивірнї Жиди, чом Фарівони,
Пишли до міста, аж до Киева,
Тай там шукают, тай си питают,
Ци де ни чьути Ісуса Христа.
Ой пишов Христос до огорода,

До огорода гициманьского
Господу Богу помолити си,
Тай тамки вийшло шьий много воська,
Христа имили, в ланц заковали,
В ланц заковали, з собов займили.
Вни Христа женут тай си збиткуют.
Пригнали Христа аж до Пилата,
Пилат видповів: »Стїйте ви, люди!
Для сего царя ни маю края!«
Вни закричьили, всї запишьили:
Пусти Вараву, виддай на кару!
Пилат видповів: »Дайте ми води,
Дайте ми води умити руки,
Я ни повинен светого криви!«
Займили Христа вже й вид Пилата
И то женучї, тай збиткуючї
И збиткуючї, в лице плюючї,
По три шатани хрест завдаючї.
Вигнали Христа з верхи на гору,
З верхи на гору тай то Голгофту.
З верха на горі на хрест прибили,
Остров оревов (свербиус) опирезали,
Терновий винок на голов клали
Тай остров джідов в серце бодали.
Христос светенький все тото терпив,
В великих муках головку склонив,
Головку склонив тай дух изпустив.
Тогди стала тьма по всему світу,
Светї ангели в дзвони дзвонили
В великім містї Єрусалимі,
Тото по душі нашему Христу.
Пишли голоси по всему світу.
Тамки си зийшли вирнїї Христу,
Просили тїлце тай у Пилата,
Шьоби изволив из христа зняти,
Из христа зняти, в гріб заховати.
Нивірнї Жиди, чом Фарівони,
Велику печить на гріб поклали
Тай тверду варту установили.
То в свету днинку, в свету пятноньку.
А в неділеньку дуже зраненьку

Сонце сияєт, Бог воскресаєт,
А в своїй славі з гроба устаєт.
Тогди духовнї паски свєтили,
На нарид кричьи, шьо Христос воскрес.
Нарид відповів: »Воістен воскрес!«
Славен єс, Боже, по всему свігу.

Записав Василь Михайлюк від Михайла Кіцняка в Красноїли, повіт Косів.

Б.

Славен єс, Боже, по всему сьвіту
І у всїх церквах, по манастирях.
І ви є славні, наш ґосподарю,
Йикі ви славні в нашій громадї.
Ми до вас прийшли коледувати,
Й кольидувати, правду казати
За Суса Христа пресьвітлїйшего,
Йик Ісус Христос по земли ходив,
По земли ходив, з людьми говорив,
И на сий земли вин смерти пожив.
Шо в неділеньку та на бечкову,
Йик ишов Христос до Русалима,
За Христом ишли тогди народи,
Лудинє з себе порозгортали,
Порозгортали, землев метали,
Христу дорижку туда стелили,
Й бечки ломили, землев метали,
Йи тоти бечки позацвитали.
Йик прийшов Христос до Русалима,
А вин собі став на серед міста
Й уздрілиж йиго погані Жиди:
Имили Христа, в ланц заковали,
Перед Пилата Христа пригнали.
Ой ти Пилати, Пилати, царю,
Пилате царю, позвольий кару;
Позвольий кару саму смертеўну,
Ми гезди ймили нового царя,
Нового царя, ниприятеля.
Й уни так кажут за Суса Христа,
Шо крайим ходит, міста бунтуєт.

Пилат зґлідував там двісто мужа:
В переднім ґлїдї були корбачі,
Були корбачі тай гарапники;
Я в другім ґлїдї гостра тростина.
Там Христос ходив тогди улицев.
Передний ґлїд бив арапниками,
А другий ґлїд бив остров тростинов.
Вни тамки Христа тыжко вкарали,
Пречисту креўцу попроливали,
А дегле Пилат на нї галтував,
На нї галтуваў, що буде бити.
Припов кривавий вперед Пилата
Подьикувати, йако цареви,
Йако цареви, тай Пилатови.
Й а Пилат сказав: Дайти ми води,
Дайте ми води умити руки,
Бо в мене руки цалком криваві.
Йа йиго вкараў так нивинного,
Йа йиго вкараў почерез Жиди,
А я сам вижу, що вин ни винен.
Тай випускайит два розбойники,
Йа Христа поклав до середини,
До середини ид розбойникам.
Тай зачив тогди бефелювати,
Бефелювати, Жидам казати:
Сисї два люди, два розбойники,
Два розбойники будим тратити,
Бо сисї на смерть вже засужені.
Нового пана Исуса Христа,
То на грабунку ніде не було;
Сисї два льуде, два розбойники,
То грабували, тай забирали,
Сего третого з ними ни було!
Так казав Пилат до Суса Христа:
Ти новий пане, ти новий царю,
С котрогож ти йи тай, пане, краю?
А Христос сказав: Я з Вефлеема,
Я там си родив, там моя мати,
А я роду йи Давидового.
Я Пилат тогди голосно кричив
На усї Жиди, на всї кагали:

Вефлеєм місто то ни підо мнов,
Пид другим царем, онь пид Иродом,
Ни маю права бильше карати!
Я тото було все пид Пилатом,
Вин лиш так казаў почерез Жиди,
Бо вин ни хотїў Христа карати.
А вни вибрали тогди патролю,
Займили Христа онь до Ирода:
Ироде Цару, позвольий кару,
Й ми гезди ймили нового царя,
Нового царя, иеприятеля.
А Ирод сказав: Блисше го суда!
Вони Христа бйут, ид нему женут.
Йик прийшоў Христос вперед Ирода,
А Ирод сказав: Ти новий цару,
А я не маю для тебе краю.
Килька йи земньа, то вся йи моя!
Й а Исус Христос з ним ни говорив,
Бо Христос видїв, що вин фальшивий,
Бо Йисус Христос земню сотворив,
А й Ирод каже, що земньа йиго.
А килький йи світ, то все Христовий,
Бо Йисус Христос всес світ сотворив.
И сказав Ирод невірним Жидам,
И сказав Ирод так розибрати,
Публїчну барму (мундир) Христови дати,
Публїчну барму тай кримінарну.
Узили Христа, вни розибрали,
Публїчну барму Христови дали,
Публїчну барму тай кремінарну.
На Сусу Христу то була манта,
И дуже красна, дужи дорога.
Ни могли вни си тим подїлити,
Тим подїлити, Христовоў мантов,
Й они сказали манту пидрати,
Кавальчіками си подїлити,
Си подїлити Христовов мантов.
Там си й обібраў так один Жидок,
Христову манту й ни дав вин драти:
То шкода драти, шкода псовати,
Несїмо манту перед Ирода,

Най вин таксуєг, шо вна коштує.
Тай розстелили вперед Ирода,
Й а Ирод ходит та обзираєт.
Так казав Ирод невірним Жидам:
Ни можна манту су стаксувати,
Бо сеса манта дуже дорога,
Такої манти нима містами,
Нима містами, нї ярмарками.
На сису манту я вас поражу,
На сису манту тьигнїмо льоси:
Котрий льос візме пірше лумеро,
Пірше лумеро, то того манта.
Самий той Жидок уфатив льосок;
То сему Христос таке шистьи дав,
Таке шистьи дав, що манту ни драв,
Вин манту війграв цїсарским правом.
Тим товаришам манту він сплатив,
Тото їм сплатив, то що сам хотїв,
Бо вни не знали, що вна коштує.
Знов завернули з ним до Пилата:
Пилати, царю, позвольий кару,
Вин уже дистаў публїчну барму,
Публїчну барму тай кремінарну.
А Пилат тогди голосно скричав:
А чому йиго Ирод ни вкарав?
Ирод ни карав тай я ни буду,
Ни маю права на смерть судити.
Так казав Пилат до Суса Христа:
Ти новий пане, ти новий царю,
Хошь бути царем ти на сий земли?
А Христос казав, що я ни хочю,
Що я ни хочю тут бути царем,
Я вже йи царем дуже делеко,
Дуже делеко, дуже високо,
Я вже йи царем ув светім небі.
Я тут на земни царем ни буду,
Лиш хочю бути таким пророком:
Можу слабого з лужка здоймити,
Можу калїку поздоровити,
Можу нїмому бесїду дати,
Можу слїпому я очи дати,

Можу вмерлого з гроба здоймити,
И його на світ знов воскресити.
От таким хочу бути пророком.
Пилате цару, меш умирати,
Кіло си лишит тут на сій земни,
А ти там придеш навперед мене;
Ой я тут прийшов навперед тебе,
А ти там прийдеш навперед мене.
Я буду царем сес світ судити,
Сес світ судити, всїм вам платити,
За ваші діла з оцего світа;
Йик ни по правдї ви ту жийите,
И ни по правдї права судите,
Таку заплату від не гозмите.
А Пилат тогди так засмутив си,
Христові слова до себе приймив.
А Христос приймив його в »Вірую,«
Його в »Вірую,« що в »Пилатї« йи,
Що в Пилатї йи і складаўшую,
Бо вин си складаў Христа карати.
Погані Жиди тогди кричили:
Пилате царю, розпніте його
На Пана Бога вин нарікайи
Вин показує, що вин божий син,
Що вин божий син, що вин йи Христос.
Я в наших книшках тото ни стоїт,
За його хрести ми ни знаємо;
Коли Господь Бог без жони жиєт,
Видки би вин мав своєго сина?
Коли Господь Бог ни має жони,
То вин ни має своєго сина.
Пилате царю, будем тьигати,
Й будим ис тобоў вогонь тримати.
Збунтувала си й увся старшина,
Й увся старшина, котра жидівска,
На против царя, протиў Пилата,
Й ізбунтував си цілий Русалим
Напротив царя, против Пилата.
Й а Пилат тогди так засмутив си,
Гадайи Пилат: Нічо ни враджу
Напротив міста, так Русалима;

Мушу я йиго Жидам звольити:
Берітеж йиго, куда вам треба.
Ни пизвольию на смерть карати!
Чорнокнижники то записали,
То записали, тай так сказали,
Шо Пилат зволив на смерть карати.
Та втьили дуба на серед міста,
Йи то ссадили на Суса Христа,
Займили Христа тогди на гору,
Тогди на гору, на Городлівску.
Вни того дуба там закопали,
Йи там розпйили та Суса Христа,
Два розбойники там коло Христа.
А в котру днинку? То в у пйитничку,
То й у в пйитничку великодную.
А й Исус Христос щи заговорив,
І сказаў Христос, що: Маю жажду,
Що маю зажду, бо хочу води.
А й вни скочіли тогди у луги,
У лузї втьили довгу тростину,
Тай до тростини погар сильили,
Ни дали води, лиш дали оцту,
Мішили уни у оцет жовчу.
А Йисус Христос то питьи ни пив,
Голоўку склониў, житьи закінчив,
А то в пйитничку великодную.
Тогди на небі сонце стемніло,
Вни набігают так до Пилата,
А Пилат тогди голосно скричив:
Я вам ни зволив на смерть карати.
Я ни вобідав. Котра година?
Година вже йи так дванатціта,
Чуму на небі сонечка нима?
Вни взьили відти велику піку,
Тай вни пробили Йисуса Христа.
Кроў ни чуріла, лишень болото,
Криви ни було, бо Христос умер.
Там набігайи тот светий Йосип,
Приносит собі тай плахтьиночку,
Щоби го схоьав в свою пивничку.
Подали Жиди Йисуса Христа,

Загорнуў Йосип у плахтьиничку,
Поховав Христа в свою пивничку.
Уни поклали твердії варти,
Тоту пивничку запечитали.
В першій годині по й опівночі
Йак дужа земньа, так задрижила,
Й и та пiївничка си й отворила,
И тота варта там попадала.
То в ниґіленьку, так пораненьку,
Оскресеніє нашего Христа,
Бо в неґіленьку Христос оскресав,
Нас многогрішних увсїх потїшав.
Многая лїта, лїта, лїта.

Зап. у Головах, Косївського пов. 1902 р. Лука Гарматїй.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 49, ч. 63. — Кіев. Старина, 1895, кн. 2: Х. Ящуржинскій, Колядки рел. апокр. сод., ч. 6—7. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 138—140, ч. 5—6; ст. 155—161, ч. 22.

57. Грішна іва.

А.

Ой дай Боже[1])!
Скажемо ми вам тай новиночку,
Ой новиночку, вірну правдочку
За Йсуса Христа, Сотворителя,
Шо нам сотворив небо і землю:
Невірні Жиди, чом Фаріони,
Ісусу Христу вже ни вірили,
І до Каяфи попровадили.
Та й іззігнали сїмсот ковалїв,
Сїмсот ковалїв та й ремісників:
Робіт-ко гвіздя, товсте, велике.
Але-ж ковалї си вимовили:
Ми ни зробимо, бо ни вміємо,
Хиба тоненьке тай коротеньке.
Невірні Жиди, чом Фаріони,
Нашему Христу все ни вірили.
Кілько го-ж бито, то ни ловило,
Остров ожинов оперезали,
Терновий вінчик на голов клали,
Остров копіов в серце бодали,
Святїшу кровцу все проливали.
Чирвива іва все согрішила,
Христу зза нігтїв кровцу пустила.
Невірні Жиди, чом Фаріони,
Нашему Христу все ни вірили,
Ісуса Христа на хрест прибили,
З нашего Христа си поругали.
Тогди стала тьма по всему світу,
Коли Сус Христос душку іспустив,
Богу-Отцу і у руки віддав.
Тогди си гроби поростворали,
Мертві от гробів поуставали,
Много си Жиди та й покаяли,
Шо вони тяжко та й согрішили,
А другі Жиди, шо ни вірили.
Побожні люди — Йосиф, Никодим,

---

[1]) Додає ся за кождим стихом.

А взяли тілце Ісуса Христа,
Ісуса Христа та й поховали,
Та й поховали і в новім гробі.
І тверду варту та й поставили,
Бо в'ни Господу та й ни вірили,
Бо в'ни на гробі варту поклали.
А в неділеньку та й пораненьку,
Сонце сіяєт, Бог воскресаєт.
Тогди злинули з неба ангели
І апостоли розвеселили.
Тогди ангели скрізь іcказали,
Аби хрестяни Христу вірили,
Бо Ісус Христос за нас умирав,
За наші гріхи кровцу проливав,
Нас усїх грішних с пекла відку-
[пив.
Ой дай вам, Боже, що в поли
[вроже і т. д.
— — — — — — — —

Зі збірки Онуфрія Савчука, Ясенів Горішний, пов. Косів.

Б.

В ґосподаренька, на імя (Йвана),
На подвіріньку нова світлонька,
А в тій світлоньцї тисовий сто-
[лик,
Коло столика все старі люде,
Радє радоньку старосьвіцкую:
Ой як Жидове Христа мучили,
Як они єго на муку брали,
Всєке дерево за нїхта били.
Всєке дерево за нїхта не йшло,
Червива іва тай согрішила,
З пальця — мізинця кровцю пу-
[стила.
Де кровцє кане, церковцє стане,
Церковцє стане з трома верхами,
З трома верхами, з двома окнами,
З двома окнами, з райскими двер-
[ми.
В одно оконце сонїчко сходит,
В друге оконце сонце заходит,
Райскими дверми сам Господь хо-
[дит,
Сам Господь ходит, службоньку
[служит,
Службоньку служит за ґосподаря,
За ґосподаря, за єго жону.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 51. Мих. Боєчко зі Стїнки.

Відміни: Варіянт В. Булки зі Струтина Вижного, зап. 1864 р., дуже неповний і стягнений в одно з колядкою на тему, що більше, небо чи земля.

В.

Ой давно, давно та із перед-віку,[1])
[Та із перед-віку, з перво-діянї,][2])
Тогди[3]) Жидове Христа мучили,
Христа мучили, на муку брали,
На роспятию гей роспинали,
Клюков за ребра гей розбивали,
Терновий вінец[4]) на голов клали,
Глогові шпильки за нїхта[5]) били,
Всєке деревце били у тїльце.
Всєке деревце не лїзло в тїльце,
Червива іва[6]) та[7]) согрішила,
Ісуса Христа кровцю пустила.
Де кровце кане, церковце стане,
Де плечі впали, престоли стали,
Де руки впали, там свічки стали,
[ ][8])
Де личка впали, образи стали,
Де зуби впали, дзвононьки стали.

Сами сє престоли позастїляли,
Сами сє свічі позажигали,
Сами сє книги перечитали,
Сами сє образи помальовали,
Сами сє дзвони передзвонили,
Сами сє служби переслужили.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 52. Павло Останків із Глубокого.

Рук. Осс. к. 163: [1]) Колись то було давно, з перед віку; [ ][2]) нема; [3]) коли; [4]) вінець; [5]) ніхтї; [6]) їва; [7]) ой; [ ][8]) де очи впали, там книги стали.

Г.

Ой шож нам нарче́ ґосподáречку?
А йак то було́ іс первовíка,
Іс первовíка, с перводыйáнья,
Йак то Жидо́ве Христá му́чили,
Христá му́чили тай катувáли,
Тернóвий вінéц на го́лу' клáли,
Та й ожёу́койу у́перíзували,
У́сьáке дереу́цé за ныíхты брáли.
У́сьáке дереу́цé за ныíхты не йшлó,
За ныíхты не йшлó, бо сы бойáло,
Бо сы бойáло тай сы ламáло.
Прокльáта єва сыíмсот згрішúла,
Сыíмсот згрішúла, за ныíхты пішлá,
За ныíхты пішлá, крóу́цьу пустúла,
Крóу́цьу пустúла, крóу́цьа кáпала.
Де крóу́ца кáпне, церькоу́цьá стáне,
Церькоу́цьá стáне с пйитьмá верь-[хáми,
С пйитьмá верьхáми, с трьомá [вікнáми:
У́ пéршім вікóнци й а схóдит сóнце,
У́ дру́гім вікóнци у́ полу́дни сóнце,
У́ трéтым вікóнци захóдит сóнце.
Ой у́ ты церькоу́ціи й а три грó-[бочки:
Й у пéршім грóбі сьвітá Йелéна,
Й у дру́гім грóбі сьвітá Пречúста,
Й а у́ трéтым грóбі Сус Хри-[стóс лежúт.
Над Йелéнойу вірґáни грáйут,
Над Пречúстойу Херу́вúм сьпі-[вáйут,
Над Су́сом Христóм вíросла рóжі.
Й а с тóйі рóжі вілетыіу́ птáшок,
Та полéтыіу́ він пóпід небесá:
Йіму́ небесá утворúли сьа,
Йіму́ у́сыі сьвітыí поклонúли сьа.
Не йе то птáшок, йе то бóжий син,
Шо по у́сыім сьвíты льудúй нау-[чьúу́!

Ой за сим слóвом в дзвонóчки [дзвóним,
В дзвонóчки дзвóним, Бо́гу сьа [мóлим;
Бо́гу сьа мóлим. Бо́гу в небесьíх.
Ой пáне, пáне, ґосподáречку,
Ой вíйдыт же д нам тай запла-[тыíт нам,
Тай заплатыíт нам, нам колядни-[кáм,
Ой шо це ми вам крáсно сьпівáли,
Крáсно сьпівáли, кольідувáли,
Йак соловéйко йа у́ шу́зы-лузыí,
Йак ластыíвочка при новúх сыíнех,
Йак матыíночка при малúх дыíтех.
Нам кольадникáм не мнóго тóго,
Не мнóго тóго, хоть золотóго,
Хоть золóтого, хоть червóного.

За колядниками записав Іван Чупрей у Печенїжинї.

Д.

Я в ліску, ліску, на жовтім піску,[1])
Росте й деревце тонке, високе,
Тонке, високе, я в лист широке,
Я в лист широке, в корінь ду-
[плаве,
В корінь дуплаве, в верхю кудряве.
Гой у тих кудрях сив соків сидит,
Сив соків сидит, далеко видит,
Далеко видит, я в чисте поле,
Я в чисте поле, я в саме море.
Гой у тім мори карабель плавле,
В тім карабели самі столове,
Поза столове сиде панове,
Гой раде раду первовісную,
Єк Жиди Христа на муки брали,
Червонов вжинков оперезали,
Терновий вінец на голов клали,
Всіляке древо за нігті били.
Все си ломило, все си кришило,
Червива єва тай зогрішила,
Христу за нігті кровцю пустила.
Де кривця капне, там винце стане,
Де слізка капне, там церков стане.
Гей тото винце людем на закін,
А тота церква людем на прихід,
Людем на прихід, Богу на хвалу,
Й Богу на хвалу, людем на славу.

Гой дай, Боже, в сес дім здорове,
В сес дім здорове й на чалядочьку,
Гой на двір шесте на худобочьку,
Гой на худібку на роговую.
Вінчуємо вас шестем, здоровем,
Шестем, здоровем, свйитим Рож-
[денством,
Свйитим Рожденством тай Новим
[Роком,
Тай Новим Роком, тай довгим ві-
[ком.

Зап. в Бабинї, Косівського пов. від Палія Палїйчука, 1911 р. М. Тимяківна.

Е.

Ой у городї, у Юросалимі,
Славен єси, славен єси,
Наш милий Боже, на небесї!*
Ой там Жидова Христа мучила,
Тернові вінки в голови клали,
А шепшиною підперезали;
Видро-дерево за нїхта пхали,[2])
Каменем голову розбивали!
Де ноги впали, пороги стали;
Де руки впали, престоли стали:
Де головка впала, церковця ста-
[ла!..
А в тій церковцї попи священні,
Попи священні, дяки навченні.

Збірка Бодянського, ч. 42.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 33—34, ч. 33; III, ст. 26—27, ч. 34—35. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 96—97, ч. 4. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 325—326, ч. 63; ст. 358, ч. 86; ст. 407—408, ч. 136.— А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 766—772, ч. 84. — Г. Купчанко, Пѣсни, ст. 395, ч. 32. — Правда, 1877, ст. 301—302, ч. 6; — 1879, ст. 298—299, ч. 2. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 29—30, ч. 2; — ст. 58—59, ч. 11; ст. 137—138, ч. 4.

---

[1]) Ся колядка назив єть ся „росохата“. [2]) В ориг.: За нїшто мали.

58. Житє й смерть Христа.

Ой рано, рано, гей там задзвонено,
Там задзвонено в містї в Флиеві,
Гой еще ранше й Пречиста встала,
Й Пречиста встала, Йсуса вродила,
Йсуса вродила, в ризи вповила.
Пресетий Йосип я й впеленував,
Сетий Гавриїл я й пророкував:
Й оце ж нам буде наш царь предвічний,
Наш царь предвічний, наш уткупитїль,
Й наш уткупитїль, душем спаситїль.
Царь Ирод узнав, тай дїти стинав;
Ой и тепер си дїти стинає,
Й ни одному си пардон ни дає,
Бо тот, же мав си той народити,
Шо вин без кінця тай майи жити.
Пресьвитий Йосип я в ночи устав,
Я в ночи устав, й осля осїдлав,
Й осля осїдлав, я й Сусом втїкав,
Я й Сусом втїкав в Гепецку земню,
Там трицїт лїт жив, віру потверджев.
Ой у трицїть лїт й на вичеру йшов,
Й на вечеру йшов, на тайну, смутну.
Й на Живний Читвер Йсуса мучели,
Гой у петницю на хрест роспнули,
Гой у суботу в гріб поховали,
В гріб поховали в самий камений,
Жвавим каменем го привалили.
Гой ми ж будемо й лїси рубати,
Й лїси рубати, Йсуса шукати.
Гой ми-ж будемо море копати,
Й море копати — воду спускати,
Й воду спускати — Йсуса шукати.
Гой ми-ж будемо й камінь лупати,
Й камінь лупати, Суса шукати.
Найшлиж ми Йсуса в старшего брата,
В старшего брата, в его ґаздинї.
На Воскресїнє Сус воскресив си,
На Вознесїнє Сус возносив си,
Йсус возносив си й аж на небеса.

Там сидит собі все й Отца й паки,
Все й Отца й паки всегридушую,
Зийде судити живих и мертвих.
Гой живі, живі, котре праведні,
Я вмерлі, вмерлі, тай котре грішні;
Праведним буде й велика радість,
Й велика радість, царство тай небо,
Я грішним буде й велика втрата,
Й велика втрата, й тежка заплата.
Я дай же, Боже, в сес дім здорове,
В сес дім здорове, на чалядочьку,
Гой на двір шесте на худобочьку;
На чалядочьку, на домовую,
Гой на худібку, на роговую.
Вінчуємо вас шестем, здоровем,
Шестем, здоровем светим Рожденством,
Светим Рожденством, тай новим роком,
Й а й новим роком, тай довгим віком.

Зап. від Палїя Пилїйчука в Бабинї, Косів. пов. 1911 р. М. Тимяківна.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 147—148, ч. 11.

59. Смерть і воскресенє Христове.

В нашего брата новії двори,
Новії двори штирогранчьистї,
Штирогранчьистї тай позолочьи-
[стї.
Гей серед двора золот стів стоїт,
На тім столику Йсус Христос
[лежит,
Гей на вкруг стола все світї сиде,
Йсус Христос лежит, вхрест ручь-
[ки держит.
Ґей навкруг стола все світї сиде,
Межи світими Пречьиста Діва,
Пречьиста Діва, мати Христова.
Мати Христова питає сина:
»Чогож ти, синку, такий смутнень-
[кий?«
»Невірнї Жиди мене мучили!
»Мене мучили, на муки брали,
»Терновий вінец на голов клали.
»Гей клали, клали, тай потискали,
»В тернову постіль спати ложели,
»Гей ожиною вперізували,
»З постелї брали, навхрест роз-
[пели.
»Вбили я в ручьки залїзні цьвичь-
[ки,
»Вбили я в ручки, вбили я в
[ніжки.
»З хреста спускали, в гріб зако-
[пали,
»В гріб закопали, плитов при-
[клали,
»Плитов приклали, варту покла-
[ли.«

Чьогож тут треба, дасть Господь
[з неба,
Дасть Господь з неба два, три
[янгели.
Янгели прийшли, гріб розкопали,
Гріб розкопали, плиту ссунули,
Плиту ссунули, Христа пустили.
Єк Христос воскрес, звеселив світ
[ввес;
Христос літає, світ оглядає.
Пішла та ясність в сіянцку гору,
В сіянцку гору, Богу на хвалу,
Богу на хвалу, людям на славу.

Рожнів, Снятин. повіта, зап. Сава Никифоряк.

60. Чудо при Христовім воскресеню.

А.

Ой ци так у вас, йак тепéр у нас?
На сьвіте́ Різдвó Христóс родиў сьа,
А на Відóрщі тай охрестиў сьа,
А на Вели́кдень бай прославиў сьа.
Тай прославиў сьа тай віправиў сьа,
Тай віправиў сьа до Йерусали́му.
Ў Йерусали́мі богáты льу́ди,
Богáты льу́ди на дві пáртійі.
Однá пáртійа — богáты льу́ди,
Буду́йут мости́ ж жóўтойі кóсти,
Йа пору́чічка чом золотыйі.
Дру́га пáртійа — бідньіщі льу́ди,
Буду́йут мости́ чом калинóві,
Й а пору́чічка чом тростинóві.
Туди́ж нам ішлá погáна віра,
Погáна віра, старі Жидóве.
Ой ішли́, ішли́, рáду рáдили:
»Йак би ми тепéр Йісу́са спіймáли?
Йісу́са спіймáли, на хрест роспньіли?«
Та йак рáдили, так сьа і стáло.
Ой ішóў туди́ тай Ісу́с Христóс.

Тай уви́ йігó тай іспіймáли,
Тай іспіймáли, на хрéст роспньіли,
С христá здоймúли, ў гріб положи́ли;
Поклáли вáрту старі Жидóве,
А сами́ пішли́ вечéрьу йісти.
Вечéрьу йіли: ріпку — льільійку,

Ріпку — льільійку тай кугу́гика.

Ой йіли, йіли, тай говорйіли:
»Колй сьи рйпка у Дунáй хльýсне,
Тогдй Йсýс Христóс з грóбу воскрéсне.

Йак сей кугýтик закукурíче,
Тогдй Йсус Христóс з грóбу й утечé.«
Йак говорйіли, так сьа і стáло.
Рйбка стрибнýла, ý Дунáй плюснула,

Кугýт трíпнуў сьі, закукурíкаў.
Тодй Йсус Христóс тай з грóбу устáў.
Жидй сидьіли, застоўбаньіли,
Застоўбаньіли, закаменьіли.

Ой за сим слóвом бýдьте-ж нам здорóў,
Бýдьте-ж нам здорóў, ґосподáречку,
Ґосподáречку з ґосподйнейу,
З ґосподйнейу, тай ш чальáткойу,
Тай ш чальáткойу, тай з усьíм дóмом,
Та з усьíм дóмом, ше й сь сьвітйм Бóгом.
[Родй вам Бóже ý горóды зелó,]
[Ў горóды зелó, дóма весéлó.]

Від Олени Чупрей записав Іван Чупрей 1901 р. в Печеніжині.

Б.

На свете Різдво Хрестос родив си,
Гой на Відорші то й охрестив си,
Гой на Великдень я й прославив си,
Я й прославив си й по всему світу,
Я й по всему світу, й всему Єгипту.
Й всему Єпипту й до Русалиму.
Я в Русалимі люде убогі,
Гой робе мости самі дубові,
Кладут поруче саме троскине.
В другій стороні погана віра,
Й погана віра, сама Жидова,
Гой робит мости з жовтої кости,
Кладе поруче й саме й золоте:
Буде суда йти самий Сус Хрестос!
Гой пішов туда наш царь небесний,
Перейшла его й погана віра,
Погана віра, сама Жидова,
Хоче вна тебе на муки брати.
Й на муки взяли, на хрест прибили,
З хреста здоймили, в гріб есховали,
В гріб есховали, в самий камяний,
Жвавим каменем го привалили,
Два Жиди — варти постановили,
Гой сами пишли и до вичері.
Вни вечерели еру пшеничьку,
Єру пшеничьку й рибку величьку,
Й рибку величьку тай кугутика.
Вни вечерели тай заклинали:
Коли ця рибка в Дунай поплине,
Тогди Сус Христос із гробу встане!
Коли цес кугут закукурідже,
Тогди Сус Христос із гробу війде!

Рибка величька с стола стрибнула,
С стола стрибнула, в Дунай по-
[плила.
Гой Йсуса Хреста вже в гробі нема!
Кугут схилив си, крильцями збив,
Крильцями збив си, закукуріґав,
Й тогди Сус Хрестос я з гробу
[устав,
Й два Жиди— варти закаменіли.
Погана віра застороніла,
А Хрестос устав, вна не виділа.
Мироносниці миро принесли,
Миро принесли й тіло ни найшли.
Й обевив їм си є й светий ангель:
Ой їдіт же ви до Галилею,
Там го знайдете, тай си вклоните,
Тай си вклоните, й тіло помазаєте.
Гой за цим словом будь, ґаздо
[здоров і т. д.

Зап. в Бабинї, Косівського пов. від Палїя Палїйчука 1911 р. М. Тимяківна.

В.

На саме різдво Христос родив си,
Я на Відорші Христос христив си.
Як охрестив си, загадав собі,
Загадав собі до Русалима.
Туда дороги камінненькиї,
Я поручічка тростиновиї.
Як він туда йшов, здибали єго,
Здибали єго три злиї люди.
Як його здибали, тай 'му казали:
Ой ти небесний, маєм на тебе,
Маєм на тебе три річі злиї:
Першую річю головку стяти,
Другую річю на хрест розпяти,
А трету річю в гріб поховати.
В гріб поховали, до дому пішли,
До дому пішли, вечерю найшли,
Вечерю найшли, тай вечеріли,
Як вечеріли, тай говорили:
Як рибка—ленька в море поплине,
Тогди небесний з гробу воскресне.
Як когутичок крильцями зібе,
Крильцями зібе, закукуріче,
В той час небесний з гробу во-
[скресне.
Когутик юстав, крильцями їзбив,
Крильцями їзбив, тай зупу розлєв,
Тай зупу розбив, закукурікав.
В той час небесний з гробу во-
[скреснув.
Ой рибка—ленька в море поплила,
Варта й у гробу на вік заснула.

Ой за цим словом будь, ґаздо,
[здоров!
Будь, ґаздо, здоров, тай не сам
[собов,
Не сам собою, з ґаздинев свою,
З ґаздинев свою, шьи з діточками,
З нами гостями, з колїдничками.
Гой цісї світки світкуй ти здоров,
На многі літа дочікай здоров!
Дай-жи ти, Боже, я в дім здорове,
Я в дім здорове на головочку,
По двору шьисте на худобочку,
На худобочку на роговую,
Я по тім часї на всю дрібную.
Я в город зіле, я в дім весіле,
В пасїці ріно, я в дому скріно.
Дайжи-ж вам, Боже, три стоги
[гречки,
Три стоги гречки на пирожечки,
Я три пшениці на паланиці,
Я два-три вівса, тай коляда вся.
За цю колїдочку нам пива бочку

Бочку ни бочку, хоч коновочку;
Я з цего жерту, коби хоч кварту;
Жьиртуй ни жьиртуй, бири тай [чистуй!

Зап. 1904, в Бергометї, А. Киселиця.

Г.

На Різдво рано Христос ся вро- [див,[1]
А на Відорщі він ся прославив.
Як ся прославив, в Русалим [їхав,
А в Русалимі при однім боці,
При однім боцї — самі богачі,
При другім боцї — самі убогі.
Тоті убогі поклали мости,
Поклали мости — з жовтої кости,
А тим мостом їхав 'Сус Христос.
Ой 'Сусе, 'Сусе, маю на тебе,
Маю на тебе дві-три огляди:
Першу огляду — в гріб опустити,
Другу огляду — хрест розпілити,
Трету огляду — варту покласти.
Варту поклали та й самі пішли
Вечерю їсти — рибку, когута.
Коли сей когут закукуріче,
Тогди Йсус Христос з гробу [устане.
Когут ся стріпав, закукурікав,
Рибка ся стрясла, на Дунай пли- [сла,
Погана віра закаменїла,
Твердо заснула, Христа не вчула.

За сим нам словом — бувай нам [здоров,
Ґречний паночку, господаречку,
Ой рік до року, ай вік до віку.

Зі збірки Бог. Заклинського — Ославы Чорні, пов. Делятин — зап. Юрій Мельник, 22 цвітня, 1905.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 6, ч. 8. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 763 і ст. 765, ч. 82. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 112—113, ч. 17. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 26—29, ч. 1; ст. 149—150, ч. 13.

61. Заведенє постів.

Зза тамтой гори, зза високої
Славен єси, гей, славен єси, [наш милий Боже,
На високости, славен єси*!
Виходит ми там золотий крижик,
А під тим крижом сам милий Го- [спідь:
Ой іде, іде, книжейку читат,
Книжейку читат, постойку глядат.
Різдвяного найшов несповна [шість неділь,
А великого сповна сім неділь,
А Матки Божей лем дві неділї,
А Петрового кивко пан-Біг дасть.
Кто-же го спостит по справедли- [вости,
Тому-ж мі буде рай й отворений,
Рай й отворений, пекло замкнене,
Пекло замкнене, кліч затрачений.

Я. Головацкій, Народ. пѣсни Гал. и Угор. Руси, II, ст. 7, ч. 10.

[1]) За кождим стихом додає ся „Ой дай Боже.“

Параделї: Я. Головацкій, Нар. пѣсни, II, ст. 41-42, ч. 6; ст. 242—243, ч. 3. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 763 і 765.

62. Богородиця шукає Христа по його смерти.

Там попід гори бита стежейка лижила,
Ой там по нїй божа матїнка ходила.
Ой ходить, ходить, синонька свогу глядає,
Синонька свогу, з духа сьвітогу.
Чись не видїла синонька мого?
Допомагай Біг, ясна зорейко.

Там попід гори бита стежейка лижила,
Ой там по нїй божа матїнка ходила.
Ой ходить, ходить, синонька свогу глядає,
Синонька свогу, з духа сьвітогу.
Чись не видїло синонька мого?
Допомагай Біг, ясне сонейку!
Високо сходиш, далеко сьвітиш,
Допомагай Біг, ясне сонейку.

Там піди Львовом, там під Краковом,
Там го спіймали, роскрижували.
Єго рученьки гвоздем прибити,
Єго ножейки гвоздем прибити,
Єго головойка тернем обита,
Єго очейки зажмуренії,
Єго губойка затуленая,
Довкола него ланцух опасаний,
На проти сердейка смоляна сьвічейка.
Терпів єсь рани за нас християни!
Бивай веселейкий, пане спудару,
Із цїлим домом, із милим Богом.

Зап. від Марії Крупієвної з Бушкович Юрій Павлюк.

Паралелї: Я. Головацкій, Народн. пѣсни, II, ст. 38, ч. 57; ст. 43—44, ч. 9; ст. 46—47, ч. 12. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 367, ч. 91. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 753—759, ч. 80.

63. Три раї.

Ой у Бога три раї стоїт:
В першім раю сам Господь лежить,
В другім раю їх син лежить,
А в третїм раю пресвятая діва.
Над Господом книгу читають,
Над єго сином свічи палають,
А над Марією рожа зацвіла.

Збірка З. Ходаковського, ч. 322, з Брацлавщини.

64. Свята Пятниця обдаровує господиню.

Ой рано, рано кури запіли,
А господиня ще раній встала.
Господинейко, одчиняй двері,
Маєш гостойки в свойому дворі;
Одчиняй двері всї тисовиї,
Стели кілими та все новії,
Маєш гостойки вельми світлиї:
До тебе іде свята Пятюнка,
Дарує тебе от як матюнка:
В комори іде замиканиї,
Одчиня скринї мальованиї:
У одну кладе — тонке прядево,
У другу кладе — біле полотно,
У третю кладе — добреє сукно.
Свята Пятниця дари давала,
Бо господиня мудрая була:
Що у пятницю кужіль не пряла,
Свіч не сукала, хустя не прала,
Хустя не прала, в золу не клала.
А за цим словом бувай здорова.
Сама собою і з дітойками,
І з кумойками, з сусїдойками!

О. Пчілка, Укр. колядки (Кіев. Стар. 1903, кн. IV, стр. 143, ч. 10)

65. Мати св. Петра.

Ой в раю, в раю, ангели граут,
  Ялилуй, гей, ялилуй,
  Господи Боже, помилуй!*
Лем сьвятий Петро такой не грає,
Бо його мати аж на днї в пеклї.
»Позвідуй же ся тай сьвятий
            [Петре,
Тай сьвятий Петре своєй матінки,
Ци сила дала во імя боже?«
»Ей я не дала, лем пів повісма,
Лем пів повісма, пів плоскінного.«
»Складуй же ти їх до волокенця,
Подай же ти їх на дно до пекла,
Ой стане она ся того хапати!
Подав же Петро на дно до пекла,
Стала она ся того хапати,
Стали ся на ню душки вішати,
Стала ся она отріповати:
»Ей гетьте, гетьте, бо ви не
            [дали,
Бо ви не дали во імя боже!«
Сьвятий Петро став, тяжко за-
            [плакав:
»Ей мати-ж моя тай проклятая!
Не творилась добрі, та юж і не
            [будеш,
Не вийшла 'сь з пекла, тай юж
            [не вийдеш.«

Я. Головацкій, Народ. пѣсни Гал. и Угор. Руси, II, ст. 44—45, ч. 10.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 244, ч. 5. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 783, ч. 87.

III. Колядки господареви.

—▬—

66. Початок світа.

А.

Коли не било з нащада світа,
Подуй же, подуй, Господи, із свя-
[тим духом по земли!*
Тогди не било неба, нї землї,
А но лем било синоє море,
А серед моря зелений явір.
На яворoньку три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радят,
Радоньку радят, як світ сновати:
»Та спустеме ся на дно до моря,
Та дістанеме дрібного піску;
Дрібний пісочок посїеме ми:
Та нам ся стане чорна землиця.
Та дістанеме золотий камінь,
Золотий камінь посїеме ми:
Та нам ся стане ясне небонько,
Ясне небонько, світле сонїнько,
Світле сонїнько, ясен місячик,
Ясен місячик, ясна зірниця,
Ясна зірниця, дрібні звіздочки.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 1. В. Поль із Кальницї.

Б.

А йáк то бýлó с почітќý сьвíта,
Нȩ бýлó тогдыí нéба, ны землыí,
А лишéнь бýлó сíнеє мóре,
А на тыíм мóри ой два дýбочки,
На тих дýбоньках два голýбоньки,
Два голýбоньки з нéба зыслáны,
З нéба зыслáны на відпитáны.
Стáли рáдити, йак сьвіт сотворíти:
Спустыíм сьа ў мóре до самóго дна,
Вíбȩрім собí сíний каменéц,
Сíний камéнец, сíнеє нéбо.
Вíбȩрім собí жóўтий каменéц,
Жóўтий каменéц жóўтайа зȩмльá.
— — — — — — — —

Не скінчена, бо співачка далї не знала.

Від Олени Чупрей записав 1901 р. Іван Чупрей.

В.

Щож нам було з світа початку? — Боже наш!*
Не було нічого, їдна водонька.
На той водонці їдне деревенко,
На тім деревенку шовкове ґнїздо,
А в тім гнїзденку три голубоньки:
Не три голубоньки, три ангелоньки.
Юж ся впустили в глубокоє море,
В глубокоє море на самоє дно.
Винесли нам (вни) три пожитоньки:
Перший пожиток — возимо жито,
Возимо жито людям на хлїбец;
Другий пожиток — яру пшениченьку,
Яру пшениченьку на проскіроньку,
До служби Божой до церковоньки;
Третий пожиток — зелену траву,
Зелену траву для худобоньки.

Збірка З. Ходаковського, ч. 371.

Г.

Гей як там було на початку світа? — Боже наш!*
Гей не булож там нї неба, нї землї,
Гей інож там були темненькії моря,
Гей а на тих морях зелен явіронько,
На тім явіроньку на верха гнїздонько,
Гей а в тім гнїздоньку тріє просфороньки,
Тріє просфороньки, а всї три маленькі.
— — — — — — — — — — —

Рудно під Львовом, 1879 р.

Д.

Сїдів голубок в тихім Дунаю,
Дунаю —
Гей, гей Дунаю, все в милім
Бозї гадаю.*
Крильцями стрипав, у Дунай упав.
Вилетів відтам та за три лїта,
Виніс він відтам троє насїня:
Перше насїня — яра пшенойка,
Друге насїня — пахнячий лотань,
Трете насїня — сьватий воскочок.
Яра пшенойка — на проскуройки,
Пахнячий лотань—на кадильницї,
Сьватий воскочок—та на свічейки.
Бувай ми здоров, ґосподару наш,
Із дїтойками, із звіздойками.

Зі збірки Мирослава Капія — Бандрів, пов. Лїсько — зап. від Катрі Зарінок, 6. XII, 1906.

E.

Бай стойит царю на синім мори,
Радуй си, радуй си, земле, син
[Божий нам си народив!*
Ой бо приходи тай Исус Христос:
Бай подобрий день, ти мирський[1])
[царю!
Бай подай здоров ти годний царю,
Ти годний царю тай войиводо!
Послухай мине, шо тобі скажу:
Послужи мине ў синейе море,
Ў синейе море тай у преcподне.
Йискажи тамки тай во мйи Отца,
Бо й повтори ко ў сйитого Духа.
Йискажи: Земле, йа беру тебе,
Йа тебе беру на божу волю!
Вин понирайит ў синейе море,
Ў синейе море тай у преcподне.
Вин зачірайит сйитої землї,
Сйитої землї тай повні жменї.
Ой вин ни сказаў тай во мйи Отца,
Бай вин ни казаў ў сйитого Духа.
Вин винирайит з синого морьи,
З синого морьи из преcподного,
Ой нима землї ў него й у жменї!
Бай Исус Христос то промовйи-
[йит:
Ти мирський царю, бай войиводо!
Так то ни буде, йик ти гадайиш,
На свою волю землї ни возьмеш.
Бай понирай ко бай по другий раз
Ў синийе море тай у преcподне,
Бай искажи ко тай во мйи Отца,
Бай скажи ко пьи ў сйитого Духа·
Йискажи: Земле, йа беру тебе!
Вин понирайит ў синийе море,
Тай вин ни кажет тай во мйи Отца,
Тай вин ни каже ў сйитого Духа,
Сйитої землї ўзьиў поўні жменї.
Вин винирайит з синого морьи:
Ой нима землї ў него й у жмени!
Бай Исус Христос тай промовйи-
[йит:
Бой так ни буде, йик ти гадайиш,
На свою волю землї ни возьмиш.
Ти мірський царю, поганий духу,
Ба й понирай ко та ў третім разї
Ў синийе море та у преcподне.
Пережегни си, перехрести си,
Йискажи тамки: Йа тебе беру,
Йа тебе беру на божу волю!
Вин понирайит ў синийе море,
Вин понирайит та у преcподне.
Вин тогди сказаў тай во мйи Отца,
Однак ни каже ў сйитого Духа.
Вин зачірайит сйитої землї,
Сйитої землї тай поўні жменї.
Вин винирайи з синого морьи,
З синого морьи из преcподного.
Ни майи землї ў него й у жмени,
Бірше ни майи, лиш за нігтами.
Бай Исус Христос йиў видирати,
Сйитуйу землю тай из за ніхтіў,
Ўни паліничку йили плескати.
Ой полігали на паліничку,
Ай полігали там ночувати.
Божая сила си розрастала,
Ой синї моря та й заставала.
Бай заснували гори, долини,
Широкі поля, синії моря.
Радість велика по ўсему світу,
Радість велика из сйитоў землеў.
Ой засвітили звізди на небі,
Звізди на небі, сонце и місьиць.
Радість велика по усім світї,
Ба'ле й отото Богу й на хвалу,
Богу й на хвалу, господареви,

---

[1]) Морський.

Господареви тай писареви,
Бай на йославу усім посполу.
Ми вас вінчуйим шьистьим, здо-
[ровйим,
Шьистьим, здоровйим, многа літа-
[ми,
Многа літами, цими сйитками,
Ай вид цих сйиткіў та на дру-
[гий рік.

Зап. М. Кузьмак у Жабю-Ільци, Косів. пов.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 5, ч. 7. — Н. Костомаровъ, Объ истор. значеніи рус. нар. поэзіи, ст. 66. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 738—740, ч. 75. — A. Nowosielski, Lud ukraiński, I, ст. 102—104. — Правда, 1868, ст. 82, ч. 2. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 132—136, ч. 1—2 (найповнійші з відомих доси варіянтів).

67. Райське дерево.

А.

Ой долів, долів, долів луженьки,
Ой течат ними[1]) бистрі річеньки.
Ой плинеж, плине райское древце,
Райское древце з трома вершеньки:
В однім вершеньку сив соколонько,[2])
В другім вершеньку сива кунонька,
В третїм вершеньку сив ластовлята.
Ой не еж тото сив соколонько,
Але еж тото господаренько.
Ой не еж тото сива кунонька,
Али[3]) еж тото бай ґаздиненька.[4])
Ой не еж тото сив ластовлята,
Али[3]) еж[5]) тото[6]) еіх[7]) дитята.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 10. Вас. Григоряк із Ясеня.

Відміни: Рук. Оссол. 2411, II, 167: [1]) Йдут долів ними; [2]) соколонька; [3]) але [4]) каздиненька; [5]) но еж; [6]) то; [7]) еї.

Б.

Ой долів, долів, долів луженьки,*)
Ой плинут туда бистрі річеньки.
Наднесли собі райское древо,
Райское древо з трома вершечки.
В еднім вершечку сив соколонько,
В другім вершечку сива кунонька,

---

*) За кождою стрічкою додае ся: „Ой дай Боже!"

В третїм вершечку ай ластовонька.
Не був-же тото сив соколонько,
Ай був-же тото ґосподаренько.
Не була-ж тото сива кунонька,
Ай була-ж тото ґосподинонька.
Не була-ж тото ластовлятонька,
Ай були-ж тото їх дитятонька.
А за сим словом . . .

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

В.

Ой течут, течут бистрі річеньки,
На тих річеньках сплавиноченьки,
На тих сплавоньках по три вершечки:
В першім вершечку сив соколонько,
В другім вершечку сив зазуленька,
В третїм вершечку ластовятонько.
Ой не тото есть сив соколонько,
Але тото есть господаренько.
Ой не тото есть сив зазуленька,
Але тото есть господиненька.
Ой не тото есть ластовятонько,
Але тото есть їх дитятонько.
А за сим словом будьте здорові,
Господиненько з господаренько.

Новиця, Калуськ. пов. зап. 1884 р. З. Грушкевич.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, III, ст. 280, ч. 12.

Г.

А в пана, в пана, в пана Івана
Святий вечер!*
Стояла яблоня посеред двора,
На той яблонї золотая кора.
Золотая кора — то его жена;
А что почечка — то его долечка;
А что віточки — то его діточки;
А что сучечки — то его синочки.
Бувай же здоров, сам пан хазяїн,
Із Новим годом, із усім родом,
Ні сам собою — с своею семею.

Ал. Н. Малинка, Сбор. матеріаловъ, стр. 76, ч. 112.

Паралелї: Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, III, ст. 3, ч. 2. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 211—245, ч. 15. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 30—31, ч. 42.

68. Родина господаря.

А.

Шо у нашого пан-оца широкії ворота,
За тими воротами стоять стовби золотії.
Сам хозяїн ходить, як місяць іходить;
Єго жена ходе, як сонечко сходе;
Єго діти ходять, як зорочки сходять.

Ал. Н. Малинка, Сбор. матеріаловъ, стр. 75, ч. 110.

Б.

Що й у нашого пан-отця
Золотії ворітця,
А за тими ворітьми
Стоять стовпи золоті.
А за тими стовпами
Стоять столи заслані.
А за тими столами
Сидить батько з синами.
Сидить батько з синами
Пише листи перами.
Шо на небі молодик,
До то божий чоловік;
Шо на небі зоря,
До то божая жона;
Шо на небі зірочки,
До то божі діточки.

Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 3, ч. 1.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матер., ст. 75—76, ч. 111. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 433, ч. 170; ст. 460—462, ч. 24; ст. 463, ч. 25 (початок). — А. Метлинскій, Народ. южн. рус. пѣсни, ст. 342—343. — O. Kolberg, Wołyń, ст. 81—82, ч. 147. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Щ, ст. 37, ч. 52. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 619. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 54, 111 і 113. — Кіев, Старина, 1889, П, ст. 482.

69. Господар вижидає потомка.

Чи дома, дома сей же пан хозяїн?
  Рай розвив ся,
  Ой рай розвив ся,
  Христос народив ся
  Та в його дому.*
Немаж його дома, — він у царя в Бога,
Сидить за скамнею, усе листи пише,
Усе листи пише, та до милої шле:
»Коли-б же я знав, що то син буде,
То я б коня купував, сіделечко змалював,
Сіделечко змалював, та й у службу віддав.
Колиб-же я знав, що то дочка буде,
То я б скриню купував, худібоньку готував,
Худібоньку готував, та й заміж би віддав!«

Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 3, ч. 3.

70. Дві радости.

Ішов, перейшов місяць по небі
Та стрів ся з ясною зорою;
Ой зора, зора, де в Бога була,
Де в Бога була, де маєш стати?
Де маю стати? В пана Івана,
У пана Івана, на його дворі,
Та на його дворі, та в його хатї.
А в його хатї та дві радості:
Першая радость — сина женити,
Другая радость—дочку віддавати.

П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 415, ч. 140.

Паралелї: Н. Маркевичъ, Обычаи и повѣрья, ст. 23.

71. Одяг господаря.

А.

Ой дома, дома господаренько,
Господаренько, чом Василенько?
Ой знаємо-ж ми, же єсь він дома,
Ой сидит собі по-конець стола,
По-конець стола з жовтог' явора.
На нім кошулька як сніг біленька.
А де вна прана? В краю Дунаю.
А де кручена? В тура на розї.
А де шушена? На явірничку,
На явірничку в самім вершечку.
А де качана? В Львові на столї.
А де вбирана? В світлій світлонцї,
В світлій світлонцї при оболонцї,
При оболонцї, при яснім сонци.
А вбирали 'го три ангелове:
Як 'го вбирали, на руки взяли,
Тай занесли 'го а в рай до Бога.
Тепер ти в раю, наш ти паночку,
Ой наш паночку, господареньку.
Служи службоньку вірну до Бога,
А по Богови Божой Матери,
А по Матери і усїм святим.

А за сим словом будьже нам здоров,
Ой наш панонько, господареньку,
Господареньку, чом Василеньку.[1])

Зап. В. Посацький, Лолин.

Б.

Ци дома, дома ґосподаренько?[2])
Ай знаємо ми, що він є дома,
Сидит же собі по конець стола,
По конець стола красше сокола.
На нім шапочка як мак дрібненька,
На нім кошулька як біль біленька,
Як біль біленька, як лист тоненька.
Туркинька брала, ткаленька ткала,
Шевкинька шила, пралечка прала.
Де-ж она прала? В краю Дунаю.
Де вна кручена? В тура на розї.
Де вна сушена? В верху явора.
Де вна тачана? В Львові на столї.
Де вна вбирана? В світлї світлонцї,
В світлї світлонцї против оконце.
Ой убирав ї можний панонько,
Можний панонько, ґосподаренько.
А за сим словом . . .

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

[1]) Ітд. вінчує ся, як хто хоче. — Пр. запис. [2]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!"

В.

Та ци дома, дома, пане ґосподарйу,
Пане ґосподарйу, йа ўвес доматарйу?
Жіночки кажут, нима го дома,
Нима го дома, пойіхаў до Львова.
Ой ми го видим по конец стола:
На ным кошулька йак біль біленька,
Йак біль біленька, йак лист тоненька.
На ным шипочка йак мак дрібненька.
Та за сим же словом бувай ми здороў,
Та бувай ми здороў, пане ґосподарйу.
За кольидочку дай пива бочку;
Бочку ни бочку, хоть кватирочку,
А с того жарту, горіўки кварту.

Зап. в липни 1902 р., в Коропци, Бучацького пов.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина IV, ст. 62, ч. 15.

72. Соловій у садочку.

А.

В нашого ґазди нова світлонька,
Нова світлонька тай оборонька,
Тай оборонька, тай сад-виноград.
А в тім садочку, виноградочку,
Соловієнко красно співає,
Нову світлоньку розвеселяє,
Нову світлоньку тай обороньку,
Тай обороньку тай сад-виноград,
Тай сад-виноград тай пана ґазду,
Тай пана ґазду тай ґаздинечку.
Ой збрикали ся буйні волоньки,
Садок-виноград тай поломали,
Соловієнка повідганяли.
Ой ізбіглиж ся близькі сусїди:
Воли сивани позаганяли,
На оборонцї поприпинали,
Садок-виноград знов посадили,
Соловієнка знов принадили.
— — — — — — —[1])
Ой ми вже ся вам відщебетали,
Як соловейко у лузї, в тузї,
Як зазулечка в вишневих садах,
Як ласківонька в побитих домах,
Як перепелка при буковинцї,
При буковинцї, при густій нивцї,
При густій нивцї, в ярі пшеничцї.

Зап. р. 1900 Василь Басараб у Ляхівцях, Богородчанського пов.

Б.

Що в пана дядька да на єго дворі
Щедрий вечор! добрий вечор![2])
Там сад виноград да посажений,
Райськії пташки да принажени.

---

[1]) Тут повторюють ся початкові стрічки від: Соловієнко красно співає — до: Тай пана-ґазду тай ґаздинечку. [2]) Приспів по кождім стисї.

Наїхали гості да не прохани,
І непрохани і несподівани;
Попускали коні непутани й не-
[нуздани;
Вони сад виноград да поломали,
Райськиї пташки да розогнали.
Не гнівай ся, пане господару!
Ми сад виноград да посадимо,
Райськиї пташки да принадимо.
Ми ж тебе, Іванко, да не пони-
[жаем,
З святим Василіем поздоровляем.
Щедрий вечор!

Ал. Н. Малинка, Сбор. матеріаловъ, стр. 78—79, ч. 116.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матер., ст. 77—78, ч. 114—115. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 280—281, ч. 13; ст. 357—358, ч. 85. — В. Кравченко, Етн. матеріяли, ст. 20—21, ч. 54, 2.

73. Три соколи.

В нашого пана три соколоньки:
Соколе! Не лїтай рано, рано ра-
[ненько на поле!*
Єдин полетїв в чистеньке поле,
Другий полетїв в бистрі потоки,
Третїй полетїв в темні лїсоньки.
Тот, што полетїв та в чисте поле,
Приніс на обід перепелоньку;
Тот, што полетїв в бистрі потоки,
Приніс рибоньку та на сніданя;
Тот, што полетїв в темні лїсоньки,
Приніс він пану чорну куноньку:
З чорной куноньки панї шубонька.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 8. В. Поль із Кальницї.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 2, ч. 2; Ш, ст. 6, ч. 6. — А Потебня, Колядки и щедровки, ст. 253—260, ч. 17.

74. Господарські вжитки.

А.

В нашого пана ґосподаренька
Біг му дав! Не заздростїте, панове
[братя, даст і вам!*
Стоїт сосонька серед риноньками:
В корені сосни перепілоньки,
А в пнї сосновім ярі пчолоньки,
В вершеньку сосни чорні кунонь-
[ки.
Перепілоньки пану на обід,
Ярі пчілоньки пану на медок,
Чорні куноньки панї й на шубу.

Збірка І. Вагилевича, ч. 7. В. Поль із Кальницї.

Б.

В нашого брата обгороджено,
Обгороджено, красно ометено,
Серед подвіри зелений явір,
Під тим явором чорниї бобра,

На восиридки ярії пчоли,
А на вершечку сиві соколи,
Ой дай Боже! —
Чорнії бобра на шуби добрі,
Ярії пчоли меду на столи,
Сиві соколи Богу на хвалу.
Ой дай Боже!

Зі збірки Мирослава Капія — Костільники, пов. Бучач (Наддністрове) — зап. від П. Провальнюк, 1904.

Паралелі: Я. Головацкій, Народ. пѣсня, Ш, ст. 6, ч. 5.

75. Три користи.

Ци є ти дома, пан ґосподарю?
Ой нема дома, в сосновім бору,
Соснойку отворит, Богу сє помолит.
Дай-же мі, Боже, три користойки:
Першу користойку — яру пчолойку,
Другу користойку — жовтий воще чок,
Третю користойку — солодок медок.
Яру пчолойку на роботойку,
Жовтий вощочок на божу хвалу,
Солодкий медок на поживлінейко.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 21. Павло Свірчевський з Вишні.

Паралелі: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 473—474, ч. 46. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 38, ч. 53. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 211—245, ч. 15. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, ІІ, ст. 3, ч. 4; ст. 51—52 ч. 20; — Ш, ст. 12, ч. 15.

76. Господар закладає пасіку.

А.

Щож то за хмара від ліса стала?
Повінь Боже духом своїм!*
Господару, в чисте поле,
Пізрийже на чорну хмару.
Не єст же то чорна хмара,
Іно то ярі пчолоньки.
Перейшов же їх святий Миколай,
Пережегнав їх правой рученькой,
Скропив же їх священой водой,
Заяв же їх до городенька,
Розділив же їх на три частонці:
Єднії всадив в грубу дубину,
Другії всадив в білу липину,
Третії всадив в жовту соснину.
В грубій дубині господареви,
В білой липині то господині,
В жовтой соснині синонькови єго.
Зародьже, Боже, густії меди,
Густії меди, жовтії воски:
Жовтії воски Богу на хвалу,
Густії меди людьом на славу.
Бувай же здоров!

Збірка З. Ходаковського, ч. 867.

Б.

Понад буковим лісом три гро-
[моньки греміли,
Не хмароньки летіли, три роєнки
[летіли:
Найперше пали на калиноньці,
Другії сіли на пасіченьці,
Третії сіли на ялиноньці.
Що в пасіченьці ґосподареві,
На калиноньці ґосподиноньці,
На ялиноньці єго доненьці.
Зародь же, Боже, густії меди,
Густії меди, жовтії воски.
Густі медоньки до горілоньки,
Жовтії воски до церковоньки,
До церковоньки на престолоньки,
На престолоньки, на всеночное,
На всеночное, на хвалу божу.

Збірка З. Ходаковського, ч. 852.

77. Нарада про весноване.

Заколядуймо ми цему ґаздóви,
Цему ґаздови й єго столови.
Гой дай Боже.*
Поза столови сидят панови,
Сидят панови тай раду радят,
Тай раду радят за святу весну,
За святу весну, за сиві воли,
За сиві воли, за сріблі плуги:
Сивії воли впрягати в плуги,
В плуги впрягати, лани орати,
Жито, пшеницу тай засівати,
Жито, пшеницу, всяку пашницу.

Вінчуємо вас щастем, здоровєм,
Щастем, здоровєм тай святим
[Різдвом.
А за цим словом будь, ґаздо,
[здóров!

Співала Домніка Тулик, писала Олександра Рак у Раранчу, пов. Чернівці.

78. Святі орачі.

А.

У ґосподаря плужок[1]) найраньше вийшов:[2])
Бриніли! Бриніли волойки, а всі чотири в золоті!*
Святий Спас волойки напас,
Святий Михаїл[2]) воли напоїв,[3])
(А) Святий Петро воли погонив,[4])
Пророки яли, воли запрягли,
Святий Микита заніс затика.
Сам Господь-Бог за плужком ходит,
Пресвята Діва їстоньки носит:[5])
»Оріте, синки, довгії нивки,
Будем сіяти жито, пшеницю.[6])
Буде житонько як очеретец,
Буде пшениця як тростїниця,

Будут женці, сами панянькы,
Будут вязальники, самі молодчики.
Будут снопонькы як дробен дожджик,
Будут копоньки яко звіздоньки,
Будут стоженьки яко місяченьки,[7])
Будут молотнички все паробочки.
Що снопочок, то хліба бохоночок,
Що колосочок, то перожочок,
Що зерначочко, то проскурочка.
Все ж тото буде для господаря.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 20. Онисько Данилиха з Ожидова.

Відміни: В вар. В. Равлюка з Сінькова, Каменецького пов. зап. 1896 р. приспів такий: Всї чотири, всї чотири волоньки, бодай здорові ходили! — Крім того є такі зміни: [1]) Ой чий то плужок. [2]) По сїм іде стрічка: Ой вдовин плужок найраньше вийшов. [2]) Ілія. [3]) Напував. [4]) Поганяв. Зам. дальших трьох стрічок отся: А святий Павло за плугом ходив. [5]) Несла. А далї: Їстоньки несла і слово рекла. [6]) Зам. дальших чотирьох стрічок отся: Будут женчики молод хлопчики.

[7]) Будут стиртоньки й а в три рядоньки.
Свята Пречиста коло стирт ходит,
А святий Павло Богу ся молит.
Щастенько на двір і т. д

Варіянт зі збірки Бодянського — се лише незначний відривок. Те саме треба сказати про вар. зі збірки З. Ходаковського. З нього вистане навести перші стрічки:

Ой на горі полуцвітки процвітають,
А всю гору камяную укривають.
На загумінку плуженько оре і т. д.

З відривка В. Доманицького з Липок, Ровен. пов., Волин. ґуб. наведу конець:

Де він ногою, там жито копою;
Де він хвостом, там жито кущом.
З колосочка — коробочка, а з снопочка — жита бочка.

В йогож відривку зі Столпина:

З колосеню — бочка ячменю,
З колосниці — бочка пшаниці.

Б.

По загуменю плуженько оре,
Та в його! та в його дому а все
[ангели глаголет!*
За плужком ходит сам Біг небес-
[ний,
А светий Павло волоньки гонит,
А светий Петро волоньки водит.
А війшлаж іт ним Біжая мати:

»Оріт, синочки, здрібна нивочки,
Будем сїяти жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всеку сївбицю.
Уродит се нам як тихий Дунай,
Будем збирати краснії женцї,
Краснії женцї, дївки, молодцї.
А все серпочки як місеченьки.
Будем складати та три стирсоньки:

Єдна стирсонька для насїнїнька,
Друга стирсонька для челедоньки,
Трета стирсонька Богу на хвалу,
Богу на хвалу, людьом на дору.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 29. Пилип Саблаташ із Тишевницї.

В.

Ой чий же то плужок найранїй вийшов?
Врадуй сї, земле, туй сї син божий народив!*
Господарський плужок найранїй вийшов.
Світий Петро за плугом ходив,
Світий Павло волонькі водив,
А сам Господь Бог пшеничку сїяв;
А світий Ільо заволочеє,
Світа Пречиста їстоньки носит,
Їстоньки носит, все Бога просит:
Зароди, Боже, жита, пшеницї,
Жита, пшеницї, всьої ярицї.
Йдут половичейки — самі панїноньки,
Ідуть женчейки — самі паничейки.
Ставлїт снїпойки, як дрібний дощ,
Ставлїт купойки, яко звіздойки,
Їдут візоньки, яко слободойки.
Ставлїт стіжочки у три рідочки:
Перший стіжочок на обсївочок,
Другий стіжочок на челїдочок,
Третїй стіжочок на розхідочок.

Зап. Дмитро Єндик від М. Худого. Кульматичі коло Судової Вишнї.

Г.

На оней горі, оней високій,
Собота, собота гора висока!*
Там же ми оре золотий плужок,
Там же ми оре сам милий Господь,
А святий Петро єму поганят,
Божая мати насїня носит,
Насїня носит все троякоє:
Єдно насїня — пахнячий ладан,
Друге насїня — яра пшеничка,
Трете насїня — зелене вино.
Пахнячий ладан до кадильницї,
Яра пшеничка на прускуроньки,
Зелене вино на потїшеня,
На потїшеня, душ очищеня.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 28. В. Поль із Кальницї.

Подібний вар. записав я в Коропци, Бучацького пов. 1902 р. від Ол. Сеньчука.

Д.

По ўсьо́му двору́ господа́рському,
Завита́й, завита́й, Бо́же, ў госпо-
[да́ренька — йа ў тїм до́мі!*
— — — — — — — —
Побуди́ усю свою челя́доньку,
Няй вона піде по домонькови,
Як я́рі пчілкі по цьвітонькови.
При ту́зї-лу́зї при калино́ньцї,
При калино́ньцї плу́женько о́ре.
Оре-ж він, оре четвери́ною,
А сьвятий Пе́тро за плу́гом хо́дит,
А сьвятий Па́вел во́ликі гонит,
А сам Бі,—Госпоть—сам посїва́є,
А сьвятий Юрий поволо́чує.
Бі́жая ма́ти обід вино́сит:
»Ма́йбі — пома́йбі, робі́тниченькі,
Робі́тниченькі, плугота́ренькі!
Ой ході́т зо мноў чом на обі́дець!«
»Ми не піде́ме, по́киль не ў́ро́бимо,
По́киль не по́бремо широ́кі ла́ни,
Широ́кі ла́ни, доўгі нив́оньки.«
Бі́жая ма́ти ўсе й питає ся,
Що сам Бі-Госпоть ўсе посїва́є?
На широ́кіх ланах я́ра пшениця,
На доўгих ни́вах шоўко́вий лино́к.
Яра пшениця — Бо́гу дариця,
Шоўко́вий лино́к — Бо́гу сьві-
[тильце́.

Зап. у Кропивнику Нов., Дрогоб. пов. 1901, В. Левинський.

Е.

Ци до́ма, до́ма господа́ренько?
Гей дай Бо́же!*
Нема́ го ў до́ма, пішо́ў у по́ле,
Пішо́ў у по́ле, там плужо́к о́ре,
А у тїм плужку́ чоти́ри во́ли:
Ой сьвіти́й Петро́ за плугом хо́дит,
А сьвіти́й Паўло во́лонькі гонит,
Бо́жая ма́ти пшени́цю сїє,
Пшени́цю сїє, а ў рука́х но́сит,
А ў рука́х носит, шче Бо́га про́сит:
Заро́дь, Боже́ньку, ту пшениче́нь-
[ку,
Заро́дь, Боже́ньку, жи́то, пшеницю,
Жито, пшени́цю, ўсяку ярицю!..
А за тим сло́вом бива́й нам здо́роў,
Бива́й нам здо́роў, господаро́ньку,
Господаро́ньку з господине́ю,
З господине́ю, з око́лим дво́ром,
З око́лим дво́ром, с хоро́шим ро-
[дом!
Да́йже ти, Бо́же, а ў по́ли по́лон,
А ў по́ли по́лон, а зо ўсїх сторон;
Да́йже ти, Бо́же, густї копо́нькі,
Густї копонькі, рісні снопо́нькі,
Що копу́ зібе́, най коре́ць набе́.

Зап. у Кропивнику Н. 1901, Вол. Левинський.

Ж.

Чий то нам плужок найранше вийшов?
Зрадуй ся, зрадували ся я всї святії над нами.[1])
Пана господаря найранше вийшов.

---

[1]) Повтаряє ся за кождим стихом.

А сьвятий Павло волоньки водит,
А сьвятий Петро за плугом ходит,
Пречиста Діва їсти виносит,
Їсти виносит, все синів просит:
Оріт, синойки, довгі нивойки,
Не так довгії, як широкії.
Будем сіяти жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, ячмінь, ярицю.
То будут женці. дівки, молодці,
Будут снопойки, як дрібний дощик,
Будут копойки, яко звіздойки,
Будут фіроньки, яко хмароньки.
А що снопочок, то бохоночок.
Що колосочок, то пиріжочок,
Що зерняточко, то проскурочка,
А проскурочка на престолочок.
Най то буде людям славно,
Людям славно, Богу явно.
Будьте здорові, господареньку,
Господареньку з господинею,
З господинею, дім з челядкою.
Здоровля в той дім на челядоньку,
Щастенько на двір, на худобоньку.

Зап. в Желдци З. Тимкевичівна.

3.

А в чистім поли там плужок ори,
Ардан вода студиненька!*
Там плужок ори чотири воли,
Чотири воли, чом полові,
Чом полові, роги сьвітлиї.
А сьвітий Петро за плугом ходит,
А сьвітий Павло волики гонит,
Сьвіта Марія їсти їм носит,
Їсти їм носит, а все їх просит:
Оріт, дітоньки, добре нивоньку,
Добре нивоньку, з дрібна ски-
[боньку,
З дрібна скибоньку на проску-
[роньку,
На проскуроньку, на Службу божу,
На Службу божу за ґосподара,
За ґосподара, за ґосподиню,
За ґосподиню, за челядоньку,
За челядоньку, за худобоньку.
Добрий вечер, пане ґосподару.

Зап. у Пасічні, Станісл. пов. 1903 р. Ів. Савяк.

4.

Встаньте, ґуспудару, не спіт довго,
Бо на вашім поли плужок оре.

Сьвітий Петро за плугом ході́,
Сьвітий Павло воли воді́,
Пречиста Діва їсти носі́,
Їсти носі́, Бога просі́:
Зароди, Боже, на вашім лану,
На вашім лану, пшеницю як лаву!

(Повтарявть ся все так само, тільки замість „пшеницю" вкладавть ся: „жито", „ячмінь", „овес", „просо", „гречку").

Зап. у Станїміри, п. Перемишляни, Вас. Герчановський.

Сей варіянт заслугує на увагу строфічною будовою

К.

Чий тото плужок по горі ходит?[1])
То ґосподарский плужочок ходит.
Ой а хто-ж єму волоньки гонит?
Святий 'му Павло волоньки гонит.
Ой а хто єму за плугом ходит?
Ой сам Господь 'му за плугом
[ходит.
Ой а хто єму та й посїває?
Святий Николай а й посїває.
Ой а хто-ж єму поволочує?
Богородица поволочує.
Ой а хто-ж єму з поля збирає?
Всї 'му святії з поля збирают.
Ой а хто-ж єму снїдане носит?
Свята Пречиста снїдане носит.
Ой не носи нам ране снїдане,
Бо ти заблудиш по загуменю.
По загуменю густі копоньки,
Густі копоньки, яра пшениця.
З тої пшенички проскурки пече,
На Службу дає за здоровленько,
За здоровленько господарскоє,
За весь миронько, за православ-
[ний.
А за сим словом . . .

Записано в Дубі, 10 мая, 1867 р.

Л.

Ти ґосподару наш, прийди си до нас,
Ми ти шось повемо, аж ті потїшемо:
Й а на твоїм поли злотий плужок оре.
Оре плужок, оре, — скибку оборали,
Скибку оборали і си посїдали.
І сьвата Пречиста снїданя принесла,
А вни поснїдали тай си посїдали,
Гадочки гадали, шо будут сїяли:
На перші стаєнцї — горох й енґерицю,
На другі стаєнцї — жито і пшеницю,

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!"

На треті стаєнці — дрібну комоницю.
І зараз скочили, в купойки зложили.

Зі збірки Мирослава Капія — Бандрів, пов. Лісько — зап. від Г. Бідник, грудень, 1906.

М.

Ой чий то плужок так рано й оре?
Славен єс! Славен єс, Боже, по
[ўсему сьвіту, славен єс!*
Нашого пана ґосподаренька,
Ґосподаренька, чом Ивасенька.
Волики гонит ой сьвитий Юрко,
Волики гонит ой сьвитий Петро,
За плужком ходит ґосподаренько.
Ой лівоў ручкоў за плужок держит,
Ой правоў ручкоў Богу сї молит,
Ой за щістечко, за здороўлечко,
За здоророўленько, за імененько.
Ой промоўлеї з тихими слови:
Зоремо божу сесю земленьку,
Ой засїємо яру пшеницю,
Ой засїємо та косовицю,
Ой та ше будїм Бога просити,
Бога просити тай волочити;
Заволочимо кіньми копити,
Срібна борозна на штири гони.
Ой єще будїм Бога просити
За буйні вітри, теплу годину,
За годиноньку, за пшениченьку,
Шоби пшеничка ўсе посходила,
Ўсе посходила, я уродила.
Ой пшениченька як тихий Дунай,
Як тихий Дунай, широкий Дунай.
Витяти стебло, золоте дзерно,
Ой стебелечко на сьвітилнечко,
А пшиниченька на проскуроньки,
На проскуроньки ой до цер-
[квоньки.
Ой до церквоньки Богу на славу,
Богу на славу, людим на закін.
Ой та ше будїм Бога просити,
Бога просити, женціў збирати:
Збиремо женціў сїм сот молодціў,
Гей то молодці добиранії!
Червоні барви з ясними мечи,
Яру пшеницю ми бо зіжнемо.
Ми ї зіжнемо, ў кіпки складемо,
Ў кіпки складемо, як звізд на небі,
Як звізд на небі, так кіп у ниўці.
Ґосподаренько межи копами,
Як ясен місьиць межи звіздами.
Ой єще будїм Боги просити,
Ой єще будїм воліў збирати.
Ой зберем воліў сїмсот оборіў,
Збиремо возїв сїмсот обозїў.
Стоє волоньки я ў обороньках,
Стоє возонька я ў обозоньках.
Стоє волоньки ўсе рогакії,
Стоє возонька ўсе кованії.
Ой запрьижемо сиві воликі,
Ой запрьижемо тай поїдемо,
Яру пшеничку ў вози складемо,
Ў вози складемо тай привеземо,
Ой привеземо у жоўті піски,
У жоўті піски, ў мідьині токи,
А там зложимо ўсе до притоки,
Ой до притоки у три стиртоньки:
Одна стиртонька на насінєнько,
Друга стиртонька для чельидонь-
[ки,
Трета стиртонька на проскуронь-
[ки,
На проскуроньки ґосподареви,
Ґосподареви д' сьвит вечерови.
Ой за сим словом будьте здорови,
Були здорови ґосподаренько,

Ґосподаренько чом Ивасенько.
Ни сам из собоў, из усим родом,
Из усим родом добре здороўля,
На многи літ, на доўгий вік,
Поможи, Боже, діждати его.

Зап. від Ів. Мельника в Зеленици А. Онищук.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 55—57, ч. 77—80. — Я. Головацкій, Народн. пѣсни, II, ст. 8, ч. 11; ст. 16—17, ч. 23; ст. 39, ч. 58; III, ст. 16—17, ч. 19—21. — Этногр Обозрѣніе, 1890, кн. IV, ст. 72. — Кіев. Старина, 1894, кн. II, Св. пѣсни, В. Ястребова, посѣвальная. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 390, ч. 116, В.; ст. 428—429, ч. 161; ст. 450, ч. 13 (конець); ст. 451—452, ч. 15. — Ів. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 10, ч. 13. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 98—99, ч. 6.— Lud, 1899, V, ст. 67: R. Gawroński, Szczedrówki z Michowy. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 105—115, ч. 8. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 41, ч. 9; ст. 52—53, ч. 4; ст, 58, ч. 10; ст. 59—60, ч. 12; ст. 68, ч. 23.

79. Оранє на пшеницю.

А.

А в чистім поли, блисько дороги,
Орет ми плужок четвірничкою,
Жич, Боже, нарік шестїрничкою!
А все волове, не половії,
На них роженьки все золотії,
А воловоди все шовковії,
На них ярема все тисовії,
На них снісочки все кидровії,
А занісочки все мідянії.
Та вішла-ж іт ним Божая мати,
Та ісказала-ж: »Оріт же, синки,
Оріт же, синки, а з довга нивки,
А з довга нивки, а з дрібна
[скибки.
Ой посїємо яру пшеницю,
Та вродит же ся що стебло сребро,
Що стебло сребро, золотий колос.
Зберемо женцї, дївки-паненьки,
А носільнички хлопцї-молодцї;
А вязальнички середні люде,
А порадничи старії люде.
Накладемо-ж кіп як на небі звізд,
Стане ґосподарь межи копами,
Як ясен місець межи звіздами.
Зберемо вози на три обози,
Звезем пшеницю в ґосподарске
[гувно
І складемож ї а в три стирточки,
А в три стирточки, а в три ря-
[дочки.
Ой іскладемо а в спід широко,
А в спід широко, а в верх високо,
Та завершимо сив соколоньком.
Сив сокіл сидит, далеко видит,
Ой видит же він чистоє поле,
Чистоє поле, синоє море.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 26. Вас. Бушта з Глубокого.

Б.

А в поли, в полй плужочок оре,
Ой, дай Боже!*
Господаренько за плугом ходит,
Лївов рученьков чепіги держит,
Правов рученьков Богу ся молит.
А в них волоньки все половії,
На волах ярма все кидровії,
В ярмах снїсочки позолочені,

А запісочки — білі лісочки.
Сьвятий Николай воли їм гонит,
Свята Пречиста їсти їм носит,
Їсти їм носит, та все їх просит:
Ой, оріт, синки, йа з довга нивки,
Йа з довга нивки, йа з дрібна [скибки,
Та посієемо яру пшеницю,
Уродит нам ся стебло серебло,
Стебло серебло, золотий колос;
Зберемо женцї — гречні панїнки,
А носілочки — молоді хлопцї,
А кладілнички — старії люди,
Накладемо кіп, як на небі звізд.
Стоїт господар межи копами,
Як ясний місяць межи звіздами.
Звеземо еї к' новому двору,
К' новому двору, к' господарскому.
Поставим стожок в споду широчок,
В споду широчок, в верху височок,
Та завершимо сивим соколом.
Сив сокіл сидит, далеко видит,
Далеко видит, в Дунай ся дивит,
В Дунай ся дивит, виз-рибу видит,
Виз-рибу видит, із нев говорит:
Ой визо-рибко, де-би нам бути,
Деж би нам бути ой на вечері?
Ой тобов, рибко, юшки перчити,
А мнов соколом стожки вершити.

Зап. 1900 р., Василь Басараб у Ляхівцях, Богорд. пов.

В.

Рук. Оссол. 2411, т. II, кар. 154 і 161. Село Розгірче.

Ой чий то плужок найраньше [вийшов?[1])
Сякий то[2]) плужок найраньше [вийшов.[1])
Сам Господь божий волики гонит,
Света Пречиста їстоньки носит,
Їстоньки носит, все Бога просит:
»Ой родиж, Боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всеку сївбицю.
Буде пшеничка Богу на хвалу,
Богу на хвалу, людьом на дару.
Будут женчики, все молодчики,
Будут волоньки як повозоньки;
Будут копоньки яко звіздоньки,
Будут снопоньки як дробен дож- [джик.[3])
Будут возити, в стоги стожити,
А в ширш ширити, а в вис ви- [сити.
А на вершечку сив сокіл сидит,
Сив сокіл сидит, в море се дивит;
В море се дивит, рибоньку ловит;
Рибоньку ловит господареви,
Господареви на вечереньку.[4])
Господареви тай господини
Тай господини и всї челедцї.

Приспів: Радуй се, радуй се, земле, син нам се божий народив.

Варіянт на кар. 161.: [1]) Війшов; [2]) такого то; [3]) дожчик; [4]) господареви на вечереньку, на вечереньку, на светий вечір. Двох останнїх стрічок нема.

Вар. Ів. Ляторовського з Городницї, записаний у 50-тих роках XIX ст. по двох початкових стрічках звучить далї так:

Вийшов до него батенько его;
Ори, синоньку, дрібну скибоньку,
Будеш сїятоньки яру пшеничоньку.
Буде пшениця, як тростиниця,
Будут женчики всї молоденькі,
Будут снопоньки, як колодоньки,
Будут копоньки, мов тї зороньки,
Буде гуменьце, як ясне соньце.

Г.

А ў льіску, льіску, на жóўтім піску,
Росте́ дерₑвцé тонкé, висóке,
Висóке, тонкé, ў кóрінь глыбóке,
Ў кóрінь глыбóке, ў вₑрьхý кудрьáве.
На тьім кудрьавці́ сíў-сóкіл сидйт,
Сíў-сóкіл сидйт, крýто сьа дивйг.
Ой вйдит-жₑ він на чйсте пóле,
На чйстым пóли сáм плужóк óре.
Ой за тíм плужкóм сáм Гóсподь хóдит,
Сьвітйй Николáй вóлики гóнит,
Сьвітá Прₑчйста йісточк(и) нóсит.
Ой нóсит, нóсит тай Бóга прóсит:
»Ой оріт. синкй, на дóўгі ниўкй;
Мéмо сьіййати жйто, пшₑнйцьу,
Жйто, пшₑнйцьу, ўсьáку пашнйцьу;
Склйчₑмо жéньцьів — сьімсот молодцьів;
До ўйізаночóк — сьімсот дьівочóк.
Ой звₑзéмож мй на крáй Дунайá,
Складéмо-же мй ў велйку стйрту,
Тай завₑршимó сйвим сóколом.«
Тай за сйм слóвом бýдьтₑж нáм здорóў,
Родйж вáм, Бóже, ў горóды зₑлó,
Ў горóды зₑлó, дóма веселó.

Від Олени Чупрей записав Іван Чупрей в Печенїжинї 1901 р.

Д.

Ой у поли, в поли сам Христос оре,
А святий Петро волики гонит,
А Пречиста Діва їстоньки носит,
Ой носит, носит, тай синка просит:
Ореш ми, синоньку, довгу нивоньку,
Довгу нивоньку, з дрібна борозду.
Посїємо ми яру пшеницю,
Уродит нам се золотий колос,
Золотий колос, срібнеє зерно,
Срібнеє зерно, мідяне стебло.
Зберемо женцї, женцї молодцї,
Самі молоді, молоді хлопцї.
Зберемо возів з усїх обозів,

Повеземо ми д краю Дунаю,
Д Краю Дунаю на той бік моря.
Заложимо стожок,
Сподом широкий, верхом високий.
Ой там у горі сивий сокіл сидит,
Сивий сокіл сидит, у гору сє дивит;
Дивит сє, дивит, щось він там видит:
Ой видит він там ой щипку-рибку.
Ой щипко-рибко, комуж ти будеш?
Ой будуж бо я своєму пану,
Своєму пану, ґосподареньку,
Ґосподареви, ґосподинонції
Тай усій челядонції.
А за сим словом, бувай нам здоров,
Віншуємо те, щістем, здоровем,
Тай сев коледков,
З цими сьветами, многими літами,
Пане ґосподарю из сего дому.

Зап. у Гринівцях, 1866 р. М. Бучинський.

В тім самім селї записав М. Бучинський ще два варіянти сеї колядки 1867 та 1868 р. З остатного подаю відміни:

Ой рано, рано кречний пан устав,
Гой устав, устав, три свічції всукав,
При одній свічції сам сє убирав,
При другій свічції ноженьки взував,
При третій свічції коника всїдлав.
Гой всїдлав, всїдлав, в поле поїхав.
Гой там у поли Йсус Христос оре,
Йсус Христос оре из святим Петром,
А Матїр Божа, їстоньки носит.

Далї:

Зберемо женців самих молодців,
А вязальничок самих дївочок.

Знов далї:

Зберемо возів я з трьох обозів,
Повезем ми їх на тихий Дунай,
Накладемо стіг, як на небі звізд,
Привершимо їх сивим соколом.
Сив сокіл сидит, в воду сї дивит.
Ой дивит, дивит, щось він там видит;
Ой узрів же він щипку рибочку:
Щипко рибочко, чияж ти будеш? і т. д.

Гринівції, 1868.

Варта ще навести початок вар. Гр. Леґіня, зап. 1864 р. в Перегинську:

Ой рано, рано два братя встали,
Два братя встали, в поле ся брали,
В поле ся брали з плужком орати,
З плужком орати на пшениченьку,
На пшениченьку та на дївоньку (!).
А святий Юрій волоньки гонит і т. д.

Е.

Ой наш паноньку, господароньку,
Ой вийдиж собі я на обороньку!
Ходить Господь Бог по обороньції,
Паруе волоньки я в три плу-
[гоньки,
Піде орати в чистоє поле.

Светий Петронько волики гонить,
Сам Ісус Христос за плугом хо-
[дить.
У лївій руцї чепиги держить,
Правов рукою Богу ся молить.
Божая мати їстоньки носить,
Їстоньки носить, свого синка
[просить:
Ой ори, синку, з дрібна нивочку,
Будеш сїяти яру пшеничку,
Яру пшеницю, злотостеблйцю.
А зберем женців, як дробен пі-
[сочок,
Накладем кіпок, як на небі звіздок,
Зберемо возів сїмсот обозів,
А звезем її на тихий Дунай,
На тихий Дунай, над крутий беріг,
А складем її тонко й високо,
Тонко, високо, в споду широко,
Завершимо ї сив соколоньком.
Сив сокіл сидить, в Дунай ся
[дивить,
В Дунай ся дивить, він рибу ви-
[дить.
Ой за сим словом, бувай же ми
[здоров і т. д.

Зап. у Зазулинцях 1891 р. Д. Єндик.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 388—390, ч. 116; ст. 399, ч. 125; ст. 424, ч. 153; ст. 441, ч. 5; ст. 465—466, ч. 29. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 18—20, ч. 20. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 246—252. — А. Метлинскій, Народ. южнорус пѣсни, ст. 330. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, П, ст. 16—18, ч. 23—24; ст. 57—58, ч. 8; ст. 608, ч. 46; Ш, ст. 117, ч. 4. — Мета 1863, ст. 167, ч 4. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 37, ч. 9; ст. 82, ч. 15; ст. 97—98, ч. 13.

80. Господар при ораню.

А.

На вметїніньку красно вметено,
Дай йому! Дай йому, Боже, ще-
[сте, здоровле а в дому!*
Красно вметено перед світлоньков,
А в тій світлоньцї стоят столове,
На тих столовех стоят обруси,
Стоят обруси все ільчистії;
По тих обрусах стоят повноньки,
Стоят повноньки щирозлотнії,
Щирозлотнії, з вином повнії.
За столом сидит ґосподаренько,
Ґосподаренько, чом (такий то).
Перед ним стоят его служеньки,
Ой стоят, стоят, шепочки держат,
Шепочки держат, ниско се клонят:
»Ой наш паноньку, ґосподареньку,
Ой як ми тобі вірне служиме.«
»Вірне служите, я добре плачу.
Мої служеньки барзо вірнії,
Беріт ключики, а все дрібнії,
А гоніт воли а все з обори;
Ой поїдеме в чистое поле,
В чистое поле за Чорне море.
Будем сїяти жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всеку сївбицю.
Уродит нам се як тихий Дунай,
Богу на хвалу, людьом на дору.
Будем збирати краснії женцї,
Краснії женцї, дївки, молодцї,
А з серпочками як з місечками.
Зберемо вози як чорна хмара,
Та повеземо а в чисте поле,
Та іскладемо широкий стожик.
На стіжку сидит ґосподаренько,

Ґосподаренько, чом (такий то).
Ой сидит, сидит, в море се дивит,
В море се дивит, з рибков гово-
[рит:
Ци будеш, рибко, пану на обід,
Пану на обід, рано на уклін?

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 27. Пилип Саблаташ із Тишевниці.

Б.

Ой ци дома-ж ви, господареньку?
Гой, дай Боже!*
Кажут служеньки, же есть пан
[в дома.
Ой лежит собі йа в комнатонції,
Йа в комнатонці на перинонці.
Ой сперед него в коновці винци,
В коновці винци, а друга пивци;
По з боку него служеньки его.
Держат шапочки ай за вершички,
Ой просет пана: »Просимо ж ми
[вас,
Пусціт же ви нас в чистое поле,
В чистое поле, невміряемо,
Ой най-же ми го поміряемо,
З вірненьким плужком ой поореемо.
Ой посіємо яру пшеницю,
Заволочимо сив кониченьком,
Ой ізберемо женці, молодці,
Женці молодці, дівки та хлопці.
Ой зіжнемо го в дрібнії снопи,
Тай іскладемо а в густі копи;
Буде пан ходити меже копами,
Як ясний місяць меже звіздами.
Ой ізвеземо над край Дунаю,
Ой іскладемо ой у стиртоньки,
Ой завершимо сив соколочком.
Сив сокіл сидит, далеко видит,
Ой видит же він йа сине море,
Вісмотрів же він рибочку в мори:
Ой плини, рибко, близько д кра-
[еви,
Нашому пану на вечероньку,
На вечероньку, на в сятий вечер,
Ой на обідець на сьвяте Різдво,
На Василінка на сніданінько.

Незвісний записувач.

В.

Ци дома, дома ґосподаренько?[1])
Ой знаемо-ж ми, що він е дома.
Ой сидит собі конец столика,
Конец столика а й тисового,
Стоїт перед ним коновця вина,
А коло него служеньки его.
Держат шапочки все за вершечки,
Та й просят пана низким уклоном,
Низким уклоном, ангельским сло-
[вом:
Пустиж нас, пане, у чисте поле,
Не вмірямое, не в'ораное,
Най-но ми его поміряемо,
Осмірним плугом ой поореемо,
Яру пшеницю ой посіемо.
А вроди-ж, Боже, яру пшеницю,
Ой ізберемо білу челядку,
Ай ізожнемо в дрібні снопочки
Та й зіскладемо в густі копочки.
Ой ізберемо сімсот молодців,

[1]) За кождою стрічкою додае ся: „Ой дай Боже!“

Сімсот молодців, сімсот повозців,
Ай ізвеземо в края — Дуная,
Ой ізкладемо а в шир широкий,
А в шир широкий, а в вис ви-
[сокий,
А завершимо сив соколоньком.
Сив соків сидит, в Дунай ся дивит,
В Дунай ся дивит, з визом говорит:
Ой визе, визе, приплини ближе,
Най я тя зловлю своєю пану,
Своєму пану на вечереньку,
На вечереньку на святий вечер.
А за сим словом . . .

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Г.

Чий тож ми плужок по горі оре?
Нашого пана господаренька.
Найстарший синок за плужком ходит,
Правов ученьков волики гонит,
Лївов ученьков за плужок держит.
Надойшли туди татуньо єго:
Ориж ми, синку, з дрібонька ниву,
Тай посїємо яру пшеницю.
Та вродит ся нам пшеничне стебло,
Пшеничне стебло, пшеничне зерно.
Тай ізберемо женцї молодцї,
Тай ізіжнемо в дрібонькі сніпки,
Тай ізложимо в золоті кіпки,
Тай заїдемо шістьма волами,
Шістьма волами, трома возами,
Тай забиремо ковані вози,
Тай заберемо, тай повеземо,
Тай повеземо на тихий Дунай,
На тихий Дунай, на крутий беріг,
Тай ізложимо на білий камень,
Тай завершимо сим соколоньком.
Сив сокіл сидит, в Дунай ся дивит,
В Дунай ся дивит, з рибков говорит:
Ой рибко, рибко, я тебе йму
Свому панонньку на вечероньку,
На вечероньку свят вечерову.
А за сим словом, будь нам здоровий і т. д.

Зап. у Новици, Калуського пов. 1884 р. Зен. Грушкевич.

Відміни: В вар. Ст. Томенчука з Сапогова, Борщів. пов. є такі ріжниці: Початок зачинаєть ся:

Попід дубину, попід зилену,
Там оре плужок осьмиречкою,
А за ним ходит гречний молодчик,
Гречний молодчик, на імя хлопчик.
Вийшов до вего дядичко его:
Гей ори, синку, і т. д.

Кінчить ся колядка так:

Сив сокіл сидит, далеко видит,
Ой видит же він куну в дереві,
Тай видит же він панну в дерені.
Тобі, дядичку, куна в дереві,
Мені, дядичку, панна в дерені.
Від сего слова та бувай ми здоров і т. д.

В вар. В. Яблоновського з Отак, Хотин пов., Бесараб. ґуб. говорить ся так про посіяну пшеницю:

Будемо жати все шабельками,
Будем вязати все нагайками.

Конець колядки такий:

З тобою, рибко, юшка перчена,
З тобов, соколе, стирта вершена.
Юшка перчена людям на страву,
Стирта вершена Богу на славу.

Варіянт із Дуби, зап. 1867 р., зачинаеть ся:

Ой й а у лїсї, у недоборі,
Блудило блудців сімсом молодців.
Віблудили ся в чистое поле,
В чистое поле, де плужок оре:
Орімо, синку, і т. д.

Д.

Гей попід лужок оре там плужок,
Чотири, чотири воли,
[все в золотеньку ходили!*
А ходит за ним ґречний молодець.
Приходит д' нему татонько его:
»Ори-ш мі, синку, з дрібненька
[нивку,
Будем сїяти яру пшеницю,
Дасть Бог урожай, як зелений гай.
Чим-же ми тото заволочимо?
Ой підемо ми до коваленька,
До коваленька, до слюсаренька,
Покуем собі гусції щити,
Заволочимо яру пшеницю,
Дасть Бог урожай, як зелений
[гай.
Як же-ж ми тото ой та зіжнемо?
Зберемо женців сімсот молодців,
А вязальночок сімсот дівочок.
Ай де ми тото ба й ізвеземо?
Звеземо тото над тихий Дунай,
Ай ізложимо в круглий стожечок,
Завершим тото сив соколоньком.
Сив сокіл ходит, в Дунай ся дивит,
В Дунай ся дивит, рибоньки видит.
»А вязю, вязю, мій побратиме,
Тобою, вязю, постріт клеїти,
А мнов соколом попюровати«.

*Крехович*ї, *1863*.

Е.

Ой в чистім поли, там плужок оре,
За плужком ходит ґречний моло-
[дець,
Правов рученьков чепіжки дер-
[жит,
Лївов рученьков воликі гонит.

Виходит д' нему татуньо его:
Ой ори, синку, з дрібненька нивку,
Будем сїяти жито й пшеницю,
Жито й пшеницю, всяку пашницю.
Зароди, Боже, серебло-стебло,
Серебло-стебло — золоте зерно.
Наробим серпів самих золотих.
Наймемо женцїв сїмсот молодих.
Нажнемо снопів, як дробен дощик,
Накладемо кіп, як на небі звізд.
Зберемо вози на всї три обори,
Вивеземо ї на круту гору.
Накладем стирту саму золоту,
Завершимо ї сивим соколом.
Сив соків сидит, в море сї дивит:
»Ой рибко, рибко, чи йму я тебе?
Й комуж ти будеш пану на обід?
Пану на обід, Богу на хвалу.

Зап. в Угринові, Станїсл. пов. М. Федюшка.

Ж.

Славен єс, Боже, по всему свиту,
И по всїх церквах и монастирах,
По монастирах, по людских домах.
И ти є славний, ґречний паничу!

Ми тобі скажем файну писмочку,
Шо попид гірку, попид дубривку,
Там пасе стадце все й вороненьке.
Хто его пасе? Все й ґречний па-
[нич.
Вийшов ид нему его дедечок:
Цуґуй ко конї в дві-три боронї,
Тай зашкореть ко яру пшеницю.
Уна изийде файна як Дунай,
Та вродит нам си земчужний колос,
Земчужний колос, золоте зерно.
Зберемо женцїв, хлопцїв-молотцїв,
Нажнемо снїпків, як дробен дожю,
Складемо кіпок, як звизд на небі,
Зберемо возів из усїх свiтів,
Звеземо її у край Дуная,
Складемо її до бів каменя,
Искладаючі тай говорячі
Все за дівочки, як пуговички.

Славен єс, Боже, по всему свиту,
И ти є славний, ґречний паничу!
Винчуєм тобі в городї зїля,
В городї зїля, а в дім весїля.
В городї зїля все й рожевого,
А в дім весїля все й веселого.
То й на радости, на веселости,
Все й рик вид року, токма до
[вику.

Записав В. Михайлюк від Михайла Кіцняка Лукащувого в Красноїли, пов. Косів.

З.

Попід лїсок зелененький,
Й оре плужок йиворовинький.
За ним ходи ґречний пане,
Ґречний пане, пане Дмитро.
Лівоў ручкоў за плуг держи,
Правоў ручкоў Богу си моли.
Волики води ґречний пане,
Ґречний пане, пане Василю.
Волики гони ґречний пане,
Ґречний пане, пане Йиване.
Приходи ид ним їх дьидичок,
Йих дьидичок тай мамочка:
Оріг, синку, з дрибна ниўку,
Посійгеж на ний йиру пшеницу,
Йиру пшеницу и йири жито.
Йик Бог изроди, й а зберіт женцї,

Й а зберіт женці, самі молодці,
Самі молодці, самі дівочки.
З густа, з дрибна звізди на небі,
Й а шьи з гусшьи сніпки на стер-
[ни.
Запрьигайте чотири волй,
Чотири воли й а пид два вози.
Возіт же го ŭ широкі токи,
А складайте ŭ вісім рьидкіŭ,
У вісім рьидкіŭ, у два стожки.
Завершіт го сивим соколом,
Другий стожок струцевим пером.
Тото перо перевивано,
Шірим злотом закітічено,
А ŭ хлопчикіŭ за шьипочкоŭ,
Й а ŭ дівочок за кисочкоŭ.

Зап. Мих. Кузьмак у Жабю-Магурї.

I.

Шо в полї, полї, близко даро́зї,
Ой там (імя) арла́ми оре,
Арлами оре, стрелкаю сеє,
Стре́лкаю сеє, лучко́м валочить,
Лучком валочить да й Бога просить:
»Й ура́ди, Боже, жито густеє,
Жито густеє, каласи́стёе;
Паставим женцуов семсот маладцуов,
Нажнемо куопак, 'к на небі зуорак,
Паставим стажок, залатенький вершок.
Ми ж тебе (імя) да й не зневажаем,
З светим ражеством паздаравляем«.

В с. Козлї, Чернигів. пов. зап. Б. Чернявський.

Паралелї: Я. Головацкій, Нар. пѣсни, III, ст. 10, ч. 12; ст. 14—15, ч. 18.

81. Бог засїває

А.

Ой ходит, ходит, місяць, по небі
Гей дай Боже!*
Та прикликує зороньку д собі:
Зоронько ясна, ходиж ти з нами,
Ходиж ти з нами Бога шукати,
Найдемо Бога, я в господаря,
Я в господара по конец стола.
Щож він там діє? Пшеницю сіє.

Зап. в Опришівцях, Станїсл. пов. Корнило Заклинський, 1877 р.

Б

Чий же то плужок так рано оре?
Так рано, так рано, раненько!
Радуй сє, земленько, син Бо-
[жий нам сї народив!*
Там сам ґосподар за плугом ходит,
Там світий Павло воли поганяє.
Посіяв Господь ярого жита,
Злоте зеренце, злоте стебелце і т. д.

Посїяв Господь яру пшеницю,
Злоте зеренце, злоте стебелце і т. д.
Посїяв Господь ярий ячменик,
Злоте зеренце, злоте стебелце і т. д.

Зап. М. Федюшка, Войнилів, 1905.

82. Обіцяний врожай.

А.

На добрий вечер,[1]) пане господарю,[2]) до тебе,[3])
Кличе тя Господь[4]) на порадоньку[5]) до себе.[6])
Дасть тобі Пан Бог[7]) сто кіп пшеницї[8]) на полї[9]),
Дасть тобі Господь[10]) щастя, здоровля[11]) в тім домі.[12])

Дальше співають так само, лише замість слова „пшеницї" говорять: „жита" „ячменю" „гороху" „сочевицї" „рики" „фасолї" „сто кірців картофлїв".

Яструбичі, п. Сокаль, зап. Ів. Стельмащук.

Відміни: В вар. Ів. Процика з Залїся, Золочів. пов: [2]) Пане ґосподару. [3]) Ми в теби. [4]) Просив тя Господь. [7]) Обіцяв ти Господь. [9]) Вродити. [10]) Дай же ти, Боже. [12]) Прожити.

В вар. Анд. Букиди з Красного, Золочів. пов.: [2]) Господароньку. [3]) Я в тебе. [6]) Прислав мене Господь Бог на порадок до тебе. [7]) Обіцює ти. [9]) Вродити. [10]) Дай же ми, Боже. [11]) В щастю, здоровлю. [12]) Прожити.

В вар. Вас. Герчановського зі Станїміра, Перемишлян. пов.: [1]) Нема. [2]) Панї ґуспудару. [3]) Ми з вами. [4]) Запросив вас Господь. [7]) Обіцяв вам Господь. [9]) Вродити. [10]) Та дай же вам, Боже. [12]) Прожити.

В вар. Вікт. Єзерського з Глещави, Теребовель пов.: [3]) Я в тебе. [4]) Просив тє. [5]) На пораду. [7]) Вубіцяв ти. [8]) Зародити. [10]) Дай же ти, Боже. [12]) В світї прожити.

Подібні дрібні відміни приходять і в инших варіянтах, але вони не впливають на вигляд і зміст цїлости піснї.

Б.

Ой добрий вечир, ґосподароньку, до тебе,
Кличе тї Господь на порадоньку до себе.
Вбіцев він тобі сто кіп й а жита[1]) на поли,
Ґосподинонцї щісте, здоровлє в тім домі.

Зі збірки о. Ів. Созанського — Черче, пов. Рогатин — зап. від Гаськи Ґелети, 1904.

---

[1]) Пшеницї, ячменю, вівса, гороху, гречки — кождим разом зачинаючи від початку.

B.

А в нашого ґосподаренька в саду
[кирниченька:
Христив сї Христос на Ярдани.*
Ой вийди, вийди, ґосподареньку,
Кличе тї Христос на порадоньку.
Обіцєє він ти сто кіп ячменю!
А ластовонька прилїтає,
До віконенька припадає.

Сю строфку повтаряють кілька разів від початку, при чім зміняють слова: „сто кіп ячменю,“ на сто кіп „вівса,“ „гречки,“ „пшениції,“ „жита“.

Кінчать: „Бувай здоровий, ґречний ґосподару,
Не сам с собою, з ґосподиненьков,
З ґосподиненьков, зі всьов челядоньков.
Щастенька на двір, на худобоньку,
Здоровлє в той дім на челядоньку.

Зап. 1871 р. у Сороках коло Щирця М. Цар.

83. Бог господарить.

A.

Ой наш паночку, господаречку,
В сїм двору! В сїм двору все
[ангелоньки глаголет!*
Господаречку, на імє (таке то).
Ой подиви се на кватирочку:
Господь ти ходит по подвірочку,
Шарує коровки на три яселка,
А ялівничок все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку, на імє (таке то).
Ой подиви се на кватирочку:
Господь ти ходит по подвірочку:
Шарує волоньки на три плу-
[жоньки,
А чабанисті бай на чотири,
Бички тритечки все окремішне,
А нарік Біг дасть бай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку на імє (таке то).
Ой подиви се на кватирочку:
Господь ти ходит чом по стаєнь-
[ках.
Цугує коники на три цугоньки,
Ой воронії бай на чотири,
Ой а стріжечки все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Ой подиви се на кватирочку:
Господь ти ходит по кошероньках,
Шарує овечки на три струночки,
А ялівничок чом на чотири,
Ой а стріжечки все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку, на імє (таке то)!
Господь ти ходит по пасїченьках,
Кладе пчолоньки на три лавоньки,
А первіньчики чом на чотири,
А нерійнички все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку на імє (таке то)!
Ой подиви се на кватирочку:
Господь ти ходит по комороньках,

Мірєє гроші получвертками,
Котре червоні полумисками,
Білими грішми все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку на імє (таке то)!
Господь ти ходит а по ізбоньках,
Шарує суконьки бай на три шну-
[роньки,
Котре блавати чом на чотири,
А кітаєві все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Ой наш паночку, господаречку,
Господаречку, на імє (таке то)!
Ой подиви сє на кватирочку:
Господь ти ходит по загуменю,
Шарує стиртоньки на три шну-
[роньки,
Яру пшеницю все окремішне,
А нарік Бог дасть тай іще більше.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 24. Мих. Бесаґій з Ляховець.

Б.

А у[1]) нашего господаренька,[2])
Біг єму дав! Не завидуйте, милії братя,.
Біг єму дав!* [3])
Господаренька на імє (Ивана),
По дворі[4]) єму калинові мости,
Мостами ходит сам божий Господь,
В правій[5]) рученьці свіченьку носит,
Токмит[6]) волики[7]) на три плуженьки,[8])
А нарік буде чом на чотири.

А у[1]) нашего господаренька,
Господаренька на імє[2]) (Йвана),
По дворі[4]) єму калинові мости,
Мостами ходит сам божий Господь.
В правій[5]) рученьці свіченьку носит,
Токмит[6]) корови на три обори,
А ялівничок чом на чотири.

А у[1]) нашего господаренька,
Господаренька на імє[2]) (Йвана),
По двору єму калинові мости,
Мостами ходит сам божий Господь.
В правій[5]) рученьці свіченьку носит,
Ой токмит[6]) коні чом на три стайні,
А жеребчики чом на чотири.

А у[1]) нашего господаренька,
Господаренька на імє[2]) (Йвана),

По двору єму калинові мости,
Мостами ходит сам божий Господь.
В правій[5]) рученьці свіченьку носит,
Токмит[6]) овечки[9]) чом на три стружки[10]),
А ялівничок чом на чотири.

А у[1]) нашего господаренька,[2])
Господаренька на іме (Йвана),
По двору єму калинові мости,
Мостами ходит сам божий Господь.
В правій[5]) рученьці свіченьку носит,
Токмит[6]) пчолоньки[11]) чом на три лавки,
А первіньчики[12]) чом на чотири.

Рукопис Оссол. ч. 2411, т. П, кар. 154, колядка 1.: [1]) в: [2]) господаренка — сякого то; — [3]) Приспівок: Та не завідуйте, милії братя, біг єму дав. [4]) двору; [5]) праві; [6]) шєцує; [7]) воли; [8]) плуги; [9]) вівці; [10]) стрижки; [11]) пчілки; [12]) первінчики.

Рук. Оссол. 2411, П, к. 160 є инший варіянт: [1]) в, [2]) господаренька, [4]) двору, [5]) праві, [6]) токмит, [7]) воли, [8]) плуги, [9]) вівції, [10]) струнки, [11]) пчілки, [12]) первінчики.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 25. Яким Дїдух із Розгірча.

В.

Рук. Осс. 2411, П, к. 167. Село Ясїнь.

Ой устань, ґаздо, та твердо не
[спи,
Ай війдиж собі на подвірінько,
Та подиви сє в чистоє поле.
А в чистім поли ходит ти Господь,
Ходит ти Господь по тих рілень-
[ках,
Кладеж ти воли та у три плуги,
А молодчики та у чотири.
Ой устань, ґаздо, . . .
. . . . . по тих ріленьках,
Кладеж ти клячи у три борони,
А жеребчики та у чотири.
Ой устань, ґаздо, . . .
. . . . по тих ріленьках,
Кладе коровки у три черідки,
А ялівничок та у чотири.
Ой устань, ґаздо, . . .
Кладе стоженьки у три шароньки,
Кладе копоньки та у чотири.
Ой устань, ґаздо, . . .
Мірєє жито в три переруби,
Яру пшеницю та у чотири.
Ой устань, ґаздо, . . .
Кладе рублики у три шкатули,
А червінчики та у чотири.

Г.

Ой рано, рано, ше ў неґіленьку,
[Зове вас!
Зове вас Господь на порадоньку
[до себе!*
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадоньки,
До пораденьки, до обороньки.
Бог вам упрьига ваші волоньки.

Старі волики со три плужики,
Тритьички—бички ўсе у чотири:
Так воликами на хліб робити,
На хліб робити, на сьвіті жити.

Ой ў неґіленьку дуже раненько,
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадочки,
До порадочки, ўсе до стаєнки.
Бог вам цуґлює ваші коники;
Старі кобилки ўсе ў три цуґлики,
Млоґі лошьички ўсе у чотири.
Старі кобилки бо до стаєнки,
Та до стаєнки бо до слугоньки;
Млоґі лошьички ў широки поле,
Ў широки поле ўсе до стаденька,
Та до стаденька ўсе про славоньку
Та про славоньку ґосподареви.

А ў неґіленьку дуже раненько
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадоньки,
До порадочки до кошьирочки.
Господь вам ходит у кошьирочці,
Бог вам пускає ваші овечки
Та Бог пускає та розлучає;
Старі маточки на три струночки,
Ой ўсе ярочки бай на чотири,
Ваші баранці круторогії
А віўці ўсі шоўковоўнії.
Ой с тої воўни дорогі шати,
Дорогі шати ўсе сї ўбирати
Ґосподареви з ґосподиненькоў,
З ґосподиненькоў, з усеў челяд-
[коў,
Ой про славоньку про неґілоньку.

А ў неґіленьку дуже раненько,
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадочки,
До порадочки до пасїченьки,
Шо Бог вам робит ваші пчолонька:
Старі маточки на три главочки,
Молоді пчілки ба на чотири,
Старі пчолочки измедяніі,
Молоді пчілки извосчинії.
Бог вам міряє солодок медок,
А Бог шьицує жоўтий вощечок.
Солодок медок д' сьвитвечерови,
Д' сьвитвечерови ґосподареви,
Ґосподареви з усеў чельидкоў.
Жоўтий вощечок на тоўсті сьвічі,
На тоўсті сьвічі д' сьвитому
[Різдву,
Тоўстії трійцї д' сьвитій Водорщи.
Ой будут попи воду сьвитити,
Трійцї палити, ў воду нурити,
А люди будут Бога просити.

А ў неґіленьку дуже раненько
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадоньки,
До порадоньки до стодолочки.
Бог вам росклада ваші снопочки,
Ваші снопочки у три шарочки,
У три шарочки, у три стирточки.
Одна стиртонька на насїненько,
Друга стиртонька на проскуронь-
[ки,
Трета стиртонька для челядоньки.

А у неґілю дуже раненько,
Слухай, послухай, ґосподареньку,
Шо Бог вас зове до порадочки,
До порадочки до коморочки.
Шо Бог вам ходит у коморонцї,
Бог вам шьицує вашу одежу,
Тай Бог міряє ваші сукoнцї,
Ваші суконьки на три лавоньки,
На три лавоньки, на три жер-
[тоньки.
Тай Бог міряє ваші грошики:

Червоні гроші ўсе ґарчиками,
А сорокіўці полумисками,
А срібні гроші срібними коші.
Та грошеками на сьвікі жити,
А ў неґілоньку службу наймати.

А за сим словом були здорови,
Були здорови, ґосподареньку,
Були здорови не сами собоў,
Не сами собоў, з ґосподиноньком,
З ґосподиноньком, из ґіточками,
Із усим родом, до кола двором,
На многи літ, на доўгий вік,
Від сего року аж до другого,
Поможи Боже ґіждати его.

Зап. від Ів. Мельника в Зеленици А. Онищук.

Д.

Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Камяні двори, тисові столи,
На століх єму круті колачі,
Круті колачі з єрої пшениці,
На століх єму пиво варене,
Пиво варене, вино зелене.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) по загороді:
Дает 'му воли, сірі корови,
Дает 'му воли все на три плуги,
Молоді бички все на чотири.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) і по коширі:
Дает 'му вівці все й на три
[струнці,
А єлівничок все й на чотири.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) і по кіннику:
Дает 'му коні я все вороні,
Котре-ж молоді—на три[3]) бороні.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) і по пасіці:
Дает 'му рої все у[4]) три шири,
Котре-ж парої—все й на чотири.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) і по жит-
[ници:
Дает 'му хліби все й на три стоги,
А єру пшеницу все й на чотири.
Ой в[1]) нашого пана, пана (Івана),
Притомний Господь[2]) по том[5])
[дворови:
Дает 'му шисте[6]) і здорове:
По двору шисте — на худобочку,
Й а в дім здоровя — на челя-
[дочку.[7])

Зі збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

Відміни: В вар. М. Сеника з того самого села: [1]) Гей у. [2]) Ходит Господ Бог. [3]) Тай по. [4]) На. [5]) Подо. [6]) Господ шісці. [7]) Далі йде поколядь.

Е.

В сего нашего ґосподаренька,
Я в єго, я в єго дому все по ангельски глаголю.[1])
В господаренька нова сьвітлонька,
Я в тій сьвітлонци ходит му Господь.
Ой ходит, ходит, а все глагодит:[2])

---

[1]) За кождою стрічкою повтаряє ся: Я в єго..., або: Бог му дав, що отца матір шанував. [2]) Обзирає.

Кладе столоньки я в три шароньки,
Чом тисовії все на чотири.

В сего нашего ґосподаренька,
В ґосподаренька красненько в него,
Красненько в него, в коморах єго.
Ходит му Господь по єго коморах,
Ой ходит, ходит, я все глагодит:
Кладе суконьці я в три лавоньці,
Чом бавєннії все на чотири.

В сего нашего ґосподаренька,
В ґосподаренька красненько в него,
Красненько в него, в оборах єго.
Ходит му Господь по єго оборах,
Ой ходит, ходит, я все глагодит:
Кладе волоньки я в три лавоньки,
Чом чибанистї[1]) все на чотири.

В сего нашего ґосподаренька,
В ґосподаренька красненько в него,
Красненько в него, в стаєньках єго.
Ходит му Господь по стаєньках єго,
Ой ходит, ходит, я все глагодит:
Шінцує[2]) конї я в три боронї,
Чом воронії все на чотири.

В сего нашего ґосподаренька,
В ґосподаренька красненько в него,
Красненько в него, в кошарах єго.
Ходит му Господь по єго кошарах,
Ой ходит, ходит, а все глагодит:
Кладе овечки я в три струночки,
А чом дійнії все на чотири.

В сего нашего ґосподаренька,
В ґосподаренька красненько в него,
Красненько в него, в гумноньках єго.
Ходит му Господь по єго гумноньках,
Ой ходит, ходит, я все глагодит:

---

[1]) З малими рогами. [2]) Проганяє.

Кладе стиртоньки я в три шароньки,
Чом пшеничнії все на чотири.

Бувай же здоров, ґосподареньку,
Ни сам з собою, з ґосподинею,
З ґосподинею тай з челядкою.
Дай же ти, Боже, що в Бога просиш.
Я в Бога прошу щісте, здоровле,
Щісте, здоровле, на цілий мій двір,
Я ще до того, що ласка его.

Зап. в Угринові Горішнім, Станісл. пов. 1904 р. Б. Заклинський.

Ж.

Ци спиш, ци чуеш, господареньку? Гой дай Боже!*
Ой як же не спиш, то підойми сї:
По твоїм гумнї сам Господ ходит,
Тасуе воли у три обори.

Ци спиш, ци чуеш, господареньку?
Ой як же не спиш, то підойми сї:
По твоїм гумнї сам Господь ходит,
Тасуе корови у три обори.

Ци спиш, ци чуеш, господареньку?
Ой як же не спиш, то підойми сї:
По твоїм гумнї сам Господь ходит,
Тасуе вівцї у три кошірцї.

Колинцї, 1868, зап. М. Бучинський.

З.

Ой пане Дмитре, підведи свою,
Підведи свою та й головочьку,
Подіви си д нам я в кватиречьку:
В твоїй кватирі сам Господь хо-
[дит,
Міріе гроші полумисками,
Чьий нарік буде бербеницями.

Ой пане Дмитре, підведи свою,
Підведи свою та й головочьку,
Подіви си д нам я в кватиречьку:
В твоїй загородї сам Господь хо-
[дит,
Шьисуе воли я у три плуги,
Бичьки третьичьки я все в чотири.

Я пане Дмитре, підведи свою,
Підведи свою та й головочьку,
Подіви си ж ти я в кватиречьку:
В твоїм кіннику сам Господь ходит,
Шьисуе конї я в три боронї,
Я вороненькі я все в чьотири.

Ой пане Дмитре, підведи свою,
Підведи свою та й головочьку,
Подіви си ж ти я в кватиречьку:
В твоїй кошьирі сам Господь ходит,
Шьисує вивці все у три струнці,
Єрки, баранці, я все в чьотири.

Ой пане Дмитре, підведи свою,
Підведи свою та й головочьку,
Й подівиж ти си я в кватиречьку:
В твоїй пасїці сам Господь ходит,
Шьисує матки я все в три рядки,
Рої, парої я все в чьотири.

Гой на здорове, наш милий брате,
Й наш милий брате, ти пане
[Дмитре!
Вінчуємо те шестем, здоровем,
Шестем, здоровем, самов молодов,
Самов молодов й отек ягодов.
Я вродиж, Боже, в городї зїле,
В городї зїле, тобі весїле.

Зап. в Бабинї, Косівського пов. від Палїя Палїйчука в 1911 р. М. Тимяківна.

І.

А в Василенька ґосподаренька*)
Ходит єму Бог по подвіреньку,
Ладит волоньки а в три плуженьки,
Чей нарік буде а й у чотири.

А в Василенька ґосподаренька
Ходит єму Бог по стадниченьках,
Ладит жеребцї а в три боронцї,
Чей нарік буде а й у чотири.

А в Василенька ґосподаренька
Ходит єму Бог по обороньках,
Ладит коровки а в три чередки,
Чей нарік буде а й у чотири.

А в Василенька ґосподаренька
Ходит єму Бог по кошароньках,
Ладит овечки а в три струночки,
Чей нарік буде а й у чотири.

А в Василенька ґосподаренька
Ходит єму Бог по пасїченьках,
Ладит пчолоньки а в три льоньки,
Чей нарік буде а й у чотири.

А в Василенька ґосподаренька
Ходит єму Бог по загуменю,
Ладит стоженьки а в три рядоньки,
Чей нарік буде а й у чотири.

А за сим словом будьже нам здоров,
Можний паноньку, ґосподареньку...

Записано в Дубї, 10 липня, 1867 р.

К.

Ой прилетїла сив зазулечка,
Ой сїла собі ба в віконечко,
Зачала собі бардзо ковати:
Ой вийди, вийди, ґаздочко, з хати,
Маєш на дворі все ласку божу.
Сам Господь ходит по твоїх дворах,
По твоїх дворах і по оборах.
Ой Господь ходит, всеж ти лагодит:

*) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Ріхтує воли на два-три плуги,
А нарік буде ба й на чотири.
Ріхтує коні в дві-три бороні,
А нарік буде ба й на чотири.
Ріхтує вівці на дві-три струнці,
А нарік буде ба й на чотири.
Ой прилетіла сив зазуленька,
Ой сіла собі ба в віконечко,
Ой взяла собі бардзо ковати:
Ой вийди, вийди, ґаздочко, з хати,
Маєш на дворі все ласку божу.
Сам Господь ходит по твоїх дворах,
По твоїх дворах і по оборах.
Ой ходит, ходит, всеж ти лагодит:
Коровки ти ся поположили,
Самих воликів ба й начинили.
Ой кобилки ти ся пожеребили,
Самих коників ба й начинили.
Овечки ти ся ба покотили,
Самих баранців ба й начинили.

Зап. Юр. Федорчук у Джурові.

Відміни: Варіянт, що я записав у Коропци, Бучацького пов. 1902 р. від Ол. Сеньчука, виглядає так:

Ци дома, дома, пане ґосподарю?
Славний єс, Божи, цару небесний над нами.*
Ой в теби сам Господь ходит по дворочку,
Парує корови в штири обори.

Дальше повтаряєть ся строфка, тільки зміняєть ся четверта стрічка: Парує бички в штири плужички. Парує овечки в штири турмочки. Парує пеньки (пчіл) в штири шареньки. На кінци йде поколядь.

Паралелї: Ол. Пчілка, Укр. Колядки, ч. 8 (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 141—142). — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 2—3, ч. 3; ст. 14—15, ч. 20—21; — III, ст. 12—14, ч. 16; ст. 111, ч. 3. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 136—140, ч. 10. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 97—98, ч. 5. — Мета, 1863, ст. 168, ч. 6. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 39, ч. 5; ст. 43—45, ч. 12—13; ст. 46—47, ч. 16; ст. 48, ч. 18; ст. 61—62, ч. 14. — П. Чубинскій, Труды, ст. 346—348, ч. 76.

84. Бог обдаровує господаря.

А.

Маладий (імя), Бог тебе кличе,
Светий вечер!*
Бог тебе кличе, три долї дає:
Первую долю — ярие пчоли,
Другую долю — жито густеє,
Трейтюю долю — вараного каня.
Ярие пчоли Богу свеча,
Жито густеє на пропитаніє,
Вараного каня на пракатаніє.
Ми ж тебе (імя) не зневажаем,
З светим вечером паздаравляем.

Зап. 1911 р. Б. Чернявський в с. Козлї, Чернигів. пов.

Б.

Пану-хозяїну, Бог тебе кличе,
Святий вечір!*
Бог тебе кличе, дар тобі дає,
Дар тобі дає: три долї в полї,
Три долї в полї, на сто коп жита.
На сто коп жита, сорок пшеницї,
Сорок пшеницї на паляницї,
Мірочку гречки на варенички.

Ал. Н. Малинка, Сбор. матеріаловъ, стр. 70, ч. 94.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 370, ч. 94; ст. 385, ч. 109; ст. 386, ч. 111; ст. 421—422, ч. 149. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 93—98, ч. 6.

85. Бог дає долю господареви.

Прилетїли щебетоньки
Перед ваші океноньки:
Сїли, пали, защебетали:
Будете ви тут гостеньки мали.
Перший гостонько сам Госпо-
[донько.
Закликав Господь в океноньк:
Ой вийди, вийди, господареньку!
Господар вийшов, Богу ся вкло-
[нив:
Щоб мині Господь доленьку дав!
Обозри ся, господароньку,
Чи світит зора на подвіроньку?
Вже (зора) вийшла (тай) розсві-
[тила,
Всю челядоньку розвеселила.
А за зоронькою доленька іде.
Яла она ся допитувати:
Для кого ви столи стелите?
Ми тут, доленько, трійцю робили,
Трійцю з вощеньку, до божого
[домоньку.
Яла ся (доля) допитувати:
Яку вам доленьку дати?
Дай нам доленьку всім здоро-
[венько,
Бо пійдемо в божий домонько,
Понесемо трійцю з вощеньку,
Поставимо на престоленьку:
Трійця буде ся сьвітити,
Ми ся будем Богу молити.

Збірка З. Ходаковського, ч. 333.

86. Господар при роботї.

А.

Ци дома, дома, пане ґосподару?
Жіночки кажут: Нима го дома,
Нима го дома, пойіхаў до Львова,
Пойіхаў до Львова, дес на загуменьу.
Шчо він там дыйі? Золото війи.
На шчо він війи? На золотий хрест,
На золотий хрест, на срібний образ.
За сим же словом та бувай ми здороў,
Та бувай ми здороў, пане ґосподару,
Пане ґосподару, й а ўвес доматару.

Зап. 1902 р. в Коропци, Бучацького пов.

Б.

Чи дома, дома господаренько?
Гой дай Боже!*
Нема го дома! — На загуменю!

Пшеницю віє, срібло леліє,
Чілце втинає, собі ховає,
А відзадєчко на наймитечко.
А за сим словом...

Зап. Микола Чубатий від Антона Вовчука 1904 р. в Озерянах, Товмацького пов.

В.

Ци в дома, в дома, пані їуспудару?
Нима гу в дома — на загуменю.
На загуменю житу[1]) сіі.
Заруди, Божи, зулутої зерну,
Зулутої зерну, срібнуї стеблу.

Від сестри Рузї в Роздїловичах, Рудецького повіта, 1897 р. записав Петро Рондяк.

Г.

Чи дома, дома, сей пан господар?
Ой дай Боже!*
Кажуть діточки, що нима дома.
Ой ми знаемо, що вни е дома.
А де они е? — На оборонці.
А що-ж вни дїють? — Волонькам [дають.
Ходїмо, хлопці, ізберімо ся,
Ізберімо ся, поклонїмо ся,
Та чей нам дадуть хоть по волови,
Хоть по волови, по сиванови,
По сиванови, по чабанови.

Чи дома...
Кажуть слугоньки, що нема дома.
Ой ми знаемо, що вни е дома.
Та що вни дїють? — коровкам [дають і т. д.
Та чей нам дадуть хоть по коровці,
Хоть по коровці, по тій сивонці.

Чи дома...
А що вни дїють? — Пшеницю [віють і т. д.
Та чей нам дадуть хоть по дїлетьці,
Хоть по дїлетьці, по тій четверці,
Хоть позадїчко на насїнечко.

Чи дома...
А що вни дїють? — Гроші міріють,
Міріють гроші полумисками,
Білими грішми все окремішни.
Ходїмо, хлопці, ізберімо ся,
Ізберімо ся, поклонїмо ся,
Та чей нам дадуть хоть по единому,
Хоть по единому, по чирвоному,
По чирвоному, по золотому.

Зап. 1900 р. Василь Басараб у Ляхівцях, Богородчан. пов.

[1]) Потім; пшиницю, ячмінь, вувес, просу і т. д.

Господарські гаразди.

87. I. Ластівка будить господаря.

А.

А ластівойка прилїтає,
Сподарейка пробуджає:
Ой устань, устань, сподарейку,
Побуди свою (та) челядойку.
Пошли їх по оборойках,
Чи се корови потелили;
Пішли їх по стайоньках,
Чи се вівцї покотили;
А сам піди по пасїчейках,
Чи се пчоли пороїли.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 20. Андр. Навроцький з Любичі.

Б.

Защебета́ла гей ласті́вонька,
Ще́дрий ве́чір, сьвяти́й ве́чір!*
Защебета́ла, у́сей промаул́яла,
Господа́ренька у́сей побуджа́ла:
Ой уста́нь, уста́нь, господа́реньку,
У ва́с на дворі́ бі́жая ра́дість,
Бі́жая ра́дість, а ва́ша мі́льнісьть.
Коро́виції сї вам потели́ли,
Ко́никі сї вам помолоди́ли,
Овечкі́ сї вам за́сь покоти́ли.
Рихту́й во́лонькі на три плу́жонькі,
Ай на́рік Бі́х дасьть хоць на чо-
[ти́ри.
Ла́ди ко́ничкі на три бо́рони,
Ай на́рік Бі́х дасьть хоць на чо-
[ти́ри.
Ли́чи ове́чкі на три стру́ночкі,
Ай на́рік Бі́х дасьть хоць на чо-
[ти́ри.

Зап. у Лікти, Дрогоб. пов. 1901 р. від Гната Парищака Волод. Левинський.

В.

Надлетїла ластівочка,
Сїла, впала в віконячко;
Як зачала щебетати,
Господара викликати:
Вийди, вийди, господару,
Подиви ся на обору;
Корови ти ся пeither положили,
Все по бичкови поприводили.

Надлетїла ластівочка,
Сїла, впала в віконячко;
Як зачала щебетати,
Господара викликати:
Вийди, вийди, господару,
Подиви ся на кошару;
Всї ти ся вівцї покотили,
По баранцеви поприводили.
Всї баранцї на кожушки,
А ягнички на сардачки.

Надлетїла ластівочка,
Сїла, впала в віконячко;
Як зачала щебетати,
Господара викликати:
Вийди, вийди, господару,
Подиви ся на обору;
Воли ти ся повривали,
Ми добрі хлопцї повпинали.

Зап. Ст. Томенчук, Сапогів, Борщів. пов.

Відміни: Вар. Антонюка з Бучацького пов. має 7—8 стр. відмінну, при чім 8 стр. повтаряєть ся у кождій строфі: А молодії на четвернії. Сема стрічка зміняєть ся в кождій строфі: Всї сї кобили пожеребили; всї сї корови (по)положили; всї сї вівцї покотили; всї сї свинї попоросили.

Вар. Дм. Єндика, зап. 1891 р. від Гната Васильчика в Зазулинцях має 6 стрічку постійно: Маєш радість на оборі; 7—8 стрічки у ріжних строфах звучать: Коровки си положили, а бички си породили. Кобилки си пожеребили, лошачки си породили. Овечки си покотили, ягнички си породили.

В вар. Невідомого початок колядки такий:

Ой із за гори, з за високої,
Щедрий вечер, сьвятий вечер.*
Ой іде, бреде сам ясен місяць.
Гой за ним, за ним ясна зірниця,
Ясна зірниця, єго сестриця.
Місяцю брате, погоди мене!
Я не погоджу, бо тяжко несу.
Несу я собі тріє часикі:
В першім часику дзелене вино,
В другім часику медок солодок,
В третім часику вороне пиво.
Ластавонька прилїтала і т. д.

Г.

Прилетїла ластівонька,
Сїла собі на віконцї;
Щедрий вечир, святий вечир!*
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
Вийди, вийди, господарю,
Подиви ся на кошару,
Чи всї вівцї покотились,
Чи баранцї породились.
А баранцї круторогі,
Вискакують на гоборі.
А ягнички карнавушки,
Вискакують вище грушки.

С. Подобна, Уман. пов., Київ. губ. зі збірки Д. Щербаківського.

Відміни: В вар. Д. Щербаківського з Кочержинець зам. 9—12 стрічки отсї:

А бичечки половії,
В них ріжечки золотії.

В вар. В. Яблоновського, зап. 1895 р. в Каїрах, Одеського пов. зам. 9—12 стрічки отсї:

Чи баранцї круторогі,
Чи ягнички чорноброві?

Д.

Чи дома, дома, ґосподаренько?[1])
Ластавоньки залїтають,
Ґосподаря побуджають:
Встань, ґосподару, встань, не лежи,
Вийди до стаєнки тай погляни:
Кобили ти сї пожирибили,
Все й коники поприводили,
Все й коники білокопитї,
Білокопитї — все й на чотири.
Чи дома, дома...
Вийди до стаєнки тай погляни:
Корови ти сї тай положили,
А все й биченьки поприводили,
А все й биченьки — все на чотири.
Чи дома, дома...
Вийди до кошари тай погляни:
Овечки ти сї тай покотили,

[1]) За кождим стихом додає ся: „Щедрий вечір, святий вечір“.

А все й баранці поприводили,
А все й баранці — все й на чо-
[тири.
Чи дома, дома.....
Вийди до пасіки тай погляни:
Пчоли ти сї тай пороіли,
Все й нерініцї поприводили,
Все й нерініцї — все й на чо-
[тири.

Зї збірки Дмитра Катамая — Ямниця, пов. Станїславів — зап. від Федя Катамая, 1905.

Е.

Ластівочка щебетала,
До оконьця[1]) припадала,
Господаря побужала:
Ой устань, устань, пане господарю!
Да засьвіти свічку восковую,[2])
Да й побуди челядь молодую:[3])
Хай вона піде[4]) по дворочку
Як бжілочка по медочку!..

Здірка Бодянського.

Відміни: В вар. Ів. Антоненка з хут. Ковтунового, Глухів. пов., Чернигів. губ: [1]) Ік оконечку. [2]) Свічечку ясненькую. [3]) Дївицю красную. [4]) Хай походить.

Ж.

Цяя хата веселая!
Мати сина зродила!
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір.*
Мати сина зродила,
На престолї садила,
Золотим хрестом хрестила.
Сюди ластівка прилетїла,
Під віконцем щебетала:
Встань, хазяїн, не лежи,
Воскову свічу світи,
Молоду челядь побуди,
Нехай свіча погорить,
Поки зірочка сходить.

Люботин, Волк. пов. зап. І. Манжура.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 32, ч. 45; ст. 77—79, ч. 11—12; III, ст. 11, ч. 14. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 135, ч. 39 і ст. 138, ч. 45. — Г. Купчанко, Пѣсни, ст. 382, ч. 13. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 454—455, ч. 20; ст. 459—460, ч. 23. — А. Метлинскій, Нар. южнор. пѣсни, ст. 341—342. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 41—42, ч. 10.

88. II. Радість господаря.

А.

Господареньку, господиноньку!
(Встань горі! Люба ти радість
[на дворі![1])
Господиноньку, чом (такий то)!
Покажи личко а в окінїчко,[2])
А з окінїчка[3]) на подвірічко;[4])
В тебе на дворі радість божія:
Всїж ти се[5]) коровки та потелили,
А все бичечки половенькії,
Половенькії, жовторогії.

Господареньку, господиноньку,
Господиноньку, чом (такий то)!
Покажи личко на[6]) окінїчко,[2])

А з окінїчка[3]) на подвірічко.[4])
В тебе на дворі радість божія:
Всїж ти се клячки пожеребили,
А все коники вороненькії,
Вороненькії, золотогриві,[7])
Золотогриві,[7]) білокопиті.[8])

Господареньку, господиноньку,
Господиноньку, чом (такий то)!
Покажи личко на[6]) окінїчко,[2])
А з окінїчка[3]) на подвірічко.[9])
В тебе на дворі радість божія:
Всїж ти се овечки та покотили,
Та покотили, поблизничили,
А все баранцї лаїстенькії,
Лаїстенькії, круторогії.

Господареньку, господиноньку,
Господиноньку, чом (такий то)
Покажи личко та в окінїчко,
А з окінїчка на подвірічко.[9])
В тебе на дворі радість божія:
Всїж ти се пчілки та пороїли,
Та пороїли, попароїли.

Рукоп. Осс. 2411, II, 160: [ ] [1]) Ой дай Боже; [2]) оконїчко; [3]) оконїчка; [4]) подвірєчка; [5]) ти-сь; [6]) а в; [7]) біло-копиті; [8]) золото-гриві; [9]) подвірєчко.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 22. Гаврило Фльока з Ясеня.

Б.

Ци спиш, ци чуєш, господареньку?
А встаньже! а встаньже т горі,
[люба ти радість на дворі!*
Господареньку, чом (такий то),
Підведи свою чом головоньку,
Побуди свою всю челядоньку,
Най си походит по світонькови,
Як ярі пчілки по цвітонькови.
Ой вийди собі на обороньку,
Кличе те Господь на порадоньку.
На оборонцї любая радість,
Любая радість, божая милість.
Корови ти се та положили,
Все по бикови, по чабанови.
Кобили ти се пожеребили,
А все коники білокопиті.
Овечки ти се та покотили,
Все бараньчики круторіжкії.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 23. Пилип Саблаташ із Тишевницї.

В.

А д' сему двору, а д' веселому!
Славен есь! Гей, славен есь,
Наш милий Боже над нами!*
І встань собі, ґосподареньку,
Побуди собі всю челядоньку,
Вийди собі на обороньку.
На оборонцї божая радість:
Волики ричат, їстоньки просят,
Коровоньки ся ай потелили,
Кобилоньки ся пожеребили,
Овечки му ся гей покотили,
Пчолоньки му ся гей пороїли.
Кладь си пчолоньки а в три ла-
[воньки,
А на гід буде сот у чотири.
Аби ви мали чим Бога чтити,
Чим Бога чтити, Бога хвалити;
Бога хвалити проскуроньками,
Проскуроньками, тай свічечками,
Тай свічечками, тай службонь-
[ками,
Тай службоньками, парастасами,

Парастасами, акафістами.
Дай же ти, Боже, в поли урожай,
В поли урожай, жито, пшеницю,
А в дому множай всяку пашницю.

А за тим словом будьте ми з Богом,
Будьте ми здорові, господареньку.

Дай же вам Боже щасті, здоровле,
Ой здоровлічко на головоньку,
А щастїнко на худїбоньку,
На худїбоньку, на обороньку,
На обороньку, на челядоньку.

Зап. 1 лютого 1864, Іван Луціїв у Струтині Нижнім.

Г.

Ой ци до́ма-ш, до́ма, господа́-
[реньку?
Ще́дрий ве́чір, сьвяти́й ве́чір!*
Слу́женькі ка́жут, нема́ го у̂ до́ма!
Ой зна́емо ми, що є він у̂ до́ма,
По ха́ті ходит, го́стеньки го́стит.
По коне́ц сто́ла святи́й Мико́ла,
Ко́ло Мико́ли біжая Ма́ти;
Ко́ло Мико́ли вірга́ни гра́ют,
Ко́ло Ма́тінки ру́жа проквита́є.
Не є́ст то ру́жа, то є син бо́жий,
Що на у̂сі́м сьвіті людей́ намно́-
[жиу̂.
У вас на дворі́ біжая ра́дість:
Коро́виці сї вам потели́ли,
А у̂се воло́ве сьві́гло-рого́ве;
Ко́никі вам ся помолоди́ли,
А у̂се ко́никі білокопи́ті;
Ове́чкі вам ся тай покоти́ли,
А у̂се бара́нці круторі́женькі,
А у̂се ягни́чкі ваклеши́стийі.[1])
Ла́дит волонькі у три плужонькі,
А на́рік Біх дасть хоть на чоти́ри.
Ла́дит коникі́ у три бо́рони,
А на́рік Біх дасть хоть на чоти́ри.
Пу́шчат коро́виці на три обо́-
[ронькі,
А на́рік Біх дасть хоть на чоти́ри.
Лі́чит овечки́ на три стру́ночки,
А на́рік Біх дасть хоть на чоти́ри.

Зап. в Лікти від Ів. Гаврильцева 1901 р. В. Левинський.

Д.

А вставай, вставай, господареньку,
Зажи свічоньку в праву рученьку,
А війди собі на обороньку,
На оборонці божая радість:
Корови ти ся та потелили,
А все волове жовторогове.
А вставай, вставай, наш господа-
[реньку,
Зажи свічоньку в праву рученьку,
А війди собі та до стаєнки,
Там у стаєнці божая радість:
Кобивки ти ся пожеребили,
А все коники білокопиті,
Білокопиті, золотогриві.
А вставай, вставай, господареньку,
Зажи свічоньку в праву рученьку,
Та війди собі до кошароньки,
А в кошаронці божая радість:
Овечки ти ся та й покотили,
А все ягнички, самі близнички.

---

[1]) Ваклешистий — грубий, низький.

А вставай, вставай, господареньку,
Зажи свічоньку в праву рученьку,
Та війди собі ба й в пасіченьку.
А в пасіченці божая радість:
Ой пчілки ти ся ба й пороїли,
Ой бо там рої а в три парої.
Впрягай волове а в три плугове,
Чей на-рік Бог дасть ба й у чотири.
Дій-же овечки на три струночки,
Чей на-рік Бог дасть ба й на чо-
[тири.
Вікладай пчолки на три лавочки,
Чей на-рік Бог дасть ба й на чо-
[тири.
Господареньку, можний паноньку,
Можний паноньку, наш ксендзу-
[неньку.
Вінчуемо-ж вас щастем...

Зап. В. Посацький в Ломні.

Е.

Ступив Господь з неба на землю,
[Глаголю,
А в тім дому все по ангельску
[говорут.*
На его дворі божая радость,
В его стаенці божая милость:
Стоят коникі все во чотири,
Стоят волонькі у три рядонькі,
Стоят корови все во чотири.
В его гуменці божая радость:
Стоят стоженки в три рядоньки,
Стоят бороги все во чотири.
В его коморі божая радость:
Стоят скриночки во три рядоньки.
Бувайже здоров, пане господару.

Збірка З. Ходаковського, ч. 716.

Паралелї; Я. Головацкій, Народ. пѣсни, П, ст. 15—16, ч. 22; — Ш, ст. 14, ч. 17. — Ів. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 11—12, ч. 15. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 70—82.

89 Боярське господарство.

В чистум полю криж мальовани,
На тому крижу зазуля рабая,
Раненько встала, защебетала,
Славного пана дай попугала:
Встань раненько, вмий ся білень-
[ко!
Ой пойди собі до нової стайнї,
Ой вибер собі коня вороного,
Ой поїдь собі в чистее поле!
В чистум полї ратае твое;
Ратае твое, всьо молодие,
Волики твое, всьо половие,
Яремця твое, всьо буковие,
Ой сохи твое, дай золотие,
Сочнїчки твое, всьо медзяние,
Подвое твое, всьо дроцяние,
Полиці твое, всьо срібрание,
Поводки твое всьо шолковие!
Радуй ся не сам собою,
З своєю женою, з своїми дзетками!

В. Антоновичъ и Драгомановъ, Историч. пѣсни, I, ст. 52—53, ч. 17.

Паралелї: Zieńkiewicz, Piosenki gminne ludu Pińskiego, ст. 10—12. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 99—104, ч. 7.

90. Господарські стада.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людим на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой утворіт нам тай воротечка,
Заженемож ти стадочко коний.
А всї конї воронії,
А всї конї воронії,
На них сїдла золотії.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людим на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой утворіт нам тай воротечка,
Заженемож ти стадочко волів.
А всї воли голубії,
А всї воли голубії,
На них ярма золотії.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людим на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой утвориж нам тай воротечка,
Зажинемож ти стадочко коров.
А всї корови чобанистенькі,
А всї корови чобанистенькі,
Під ними бички букулистенькі.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людим на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой утвориж нам тай воротечка,
Заженемо ти стадочко овець.
А всї вівцї щиборігцї,
А всї вівцї щиборігцї,
Під ними баранцї круторігцї.

Зап. у Корничи Кость Ганущак.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, ст. 45, ч. 14.

91. Достатки у господаря.

Гой ти наш пане, пане (Іване),
У тебе в домі, так як у раю:
У тебе верби й а груші родят,
У тебе сини у царя служат,
А царевичку все собі дружат;
Ой в царя дочку все заручили
Тай до домочку все пригостили.
У тебе воли все половії,
У тебе плуги все золотії,
У тебе двори все кидрові,
У тебе столи калинові:
На них скатерти все шовкові,
На них тарелї все цінові.
У тебе лани, як загаї,
У тебе хліби, як тихий Дунай:
На них жита, як жир ситі,
На них пшениця, як стояниця.
У тебе вівси жіброванії,
У тебе ячмені золотії,
У тебе конї все турецкії,
У тебе стрільби все стрілецкії,
У тебе воли, як стодоли,
А корови, як обороги;
У тебе вівцї гори покрили,
У тебе худоби без рахуби,
У тебе скринї все кованії,
У них червонцї не рахованії.
У тебе шуби соболевії,
А горностаї коралевії,
У тебе жупани, як у пана,
А контуші, як скочусї.
Ой ти наш пане, пане (Іване),
Вінчуєм тебе ізо всїм домом:
І з дружиною і с челядкою,

I с челядкою і с худібкою,
I с челядкою тай богатою,
I с худібкою тай рогатою,
I с сусїдками околичними,
I с Христом Богом, тай на лїт
[много.
— — — — — — — —

Зі збірки Онуфрія Савчука, Ясенів Горішний, пов. Косів.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 551—553, ч. 3.

92. Господар розчислює гроші.

»Ци спиш, ци не спиш, госпо-
[дареньку,
Господареньку, на імє (таке то)!
Підведиж собі сву головоньку,
Зажжиж свіченьку в праву ру-
[ченьку,
Та підиж собі до комороньки,
Розлїчи[1]) собі[2]) свою[3]) худобу:[4])
Ой червінчики бай на дзвоночки,
[ ][5])
Ой на[6]) рублики, на образочки,
Ой а дудочки бай насвіченьки.«
Сами дзвоночки бай задзвонили,
[ ][7])
Сами[8]) се образи помалювали,[9])
Сами се свічі позажигали,
[Сами ризочки службу служили],[7])
I[10]) всї се душі порадовали,
До пана Бога хвалу давали.

Відміни: Рук. Осс. 2411, II, к. 166: [1]) перелїчиж; [2]) си; [3]) свое; [4]) іміне; [ ] [5]) Ой талярочки бай на ризочки; [6]) а; [ ] [7]) сами ризочки служби служили; [8]) самі; [9]) повдотваряли; [10]) А. Приспів: Ой дай Боже!

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 5. Василь Григоряк із Ясеня.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 22—23, ч. 32.

93. Господар будить челядь.

А.

Ой устаньтеж ми господареньку,
Ой дай Боже!*
Та підведіте сву головоньку,
Та побудіт же всю челядоньку,
А насамперед господинечку,
Щоби ґаздинька враненько встала,
В світлї світлонцї повімітала,
Тисові столи позастеляла,
Пшеничним хлїбом позакладала.
Клади хлїбоньки та в три ридоньки,
У три ридоньки, на три службоньки:
Єдна службонька на Боже Різдво,
Друга службонька на Василонька,

Трета службонька аж на Великдень,
Аж на Великдень, на той Божий день.

Зап. 1902 р. в Ріпнім М. Росткович.

Б.

Ой хтож нам такий як наш паночок,
Ой ранењко!*
Як наш паночок, ґосподаренько,
Ґосподаренько, на іме (таке то).
Він раненько встав, сам себе убрав.
Дорогі шати чом на плеченька,
Дорогі шуби на лїдвиченька,
А червін чобіт тай на ноженька,
Дорогу шаблю тай до боченька.
Ой як се убрав, а все з ніг збуджав,
А все з ніг збуджав, грімко закричав:
»Ой мої слуги все вірненькії,
А встаньтеж бо ви, а вберіте се,
А вперед Богу помолїте се.
Мої служеньки, все вірненькії,
Подивіте се до оборочки:
Ой щож бо наші волики діют.
Мої дївочки, ґречні панночки,
Подивіт ви се та до світлочки:
Накрийте столи все тисовії.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 13. Дмитро Попович із Хутькова.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 9—10, ч. 11.

94. Господар і слуги.

А.

Ой в чистім поли та на Дунаю,
Та на Дунаю, на береженьку,
Стоїт ми наміт білий, шовковий,
А в тім наметї золотий столик,
На тім столику гордий пан сидит,
Гордий пан сидит, на іме (такето).
Ой сидит, сидит, лїчбоньку лїчит,
Лїчбоньку лїчит незлїчоную.
Поперед него служеньки его,
Держет шепочкй поза вершечки:
»Ой наш паночку, господаречку,
Ой поплатиж нам за заслужечку;
Ой дай же ти нам гроші нелїчені,
Гроші нелїчені, конї неїжджені,
Конї неїжджені, поля немірені.
Ой ми-ж бо гроші перелїчимо,
Вороні конї попроїздимо,
Широкі поля переміримо:

Ой засїеме золотими стрілкі,
Заволочимо тугими лукі,
Тугими лукі, вороними кіньми.
Все-ж тото буде пан ґосподарю,
Пан ґосподарю та на охвалу.«

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 15. Василь Смеречик із Хмелївки.

Б.

Гордий, пишний тай наш панонь-
[ко,
Тай наш панонько, господаренько!
Ой сидит собі в новій світлоньцї,
В новій світлоньцї та на кріс-
[лоньцї.
Слугоньки его коло него ходят,
Доносят єму дорогий напій,
Дорогий напій, зелене вино.
Він сї бай того тай напиває,
До своїх слугів тай промовляє:
Слугоньки мої, служіт же менї,
Я вам заплачу по червоному,
По червоному, суккнї до того.
Слуги то взяли, подзїнькували,
Подзїнькували своему пану,
Своему пану за заплатоньку.

А за сим словом бувай же здо-
[ров,
Не сам собою, з господинею,
З господинею тай челядкою,
Тай челядкою, тай з усїм домом,
Тай з усїм домом, тай з світим
[Богом.

Зап. у Кнїгининї, Станїслав. пов. 1877 р. Корн. Заклинський.

В.

Ци дома, дома ґосподаренько?[2])
Ґосподаренько, чом (такий то).
Кажут служеньки, що нема[3]) дома,
А ми знаемо, що е він дома.
Сидит же собі по конец[4]) стола,
По конец[4]) стола, краще[5]) сокола.
А пілї него служеньки его,
Держет шепочки поза вершечки.[6])
Він собі сидит, грошики лїчит,
Грошики лїчит на три столики.
Перед ним колачі з ярої[7]) пше-
[ниції,
Помежи колачі воскові свічі,
Помежи свічі золоті кубки.
Щож ми в тих кубках? Дзелене[8])
[вино.
Дзелене[8]) вино розшайнуло сє,
Розшайнуло се по тисовім[9]) столї,
По тисовім[9]) столї, в ґосподар-
[скім домі.

Рукоп. Осс. 2411, т. П, к. 16.: [1]) з Глубокого; [2]) господаречко; [3]) нима; [4]) конець; [5]) красше; [6]) та й за крисочки; [7]) ярой; [8]) зелене; [9]) тїсовім.
Приспів: Ой дай Боже.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 14. Мих. Бесаґій з Ляховець.

Г.

Рукопис Осс. 2411, т. П, карт. 167 і 172.

Ци дома, дома господаренько?
Господаренько на імя (таке то).
Ой знаємож ми, що є він дома,
Ой сидит собі по конець стола,

А коло него служеньки его,
Держет шепочки поза верштечки:
»Пущей нас, пане, в чистое поле,
В чистоє поле, невміреное,
Та най ми его поміреемо,
Вірненьким плужком бай пооремо.
Та посіємо яру пшеницю,
Яру пшеницю, всяку пашницю.«

(Ясінь).

Паралелї: А Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 153—154, ч. 224—225. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 28—29, ч. 39.

Д.

Ой в поли, в поли, блисько дороги,
Ой стоїт, стоїт шовковий наміт,
А в тім наметї золотий столик,
Коло столика гордий пан сидит,
Гордий пан сидит тай пан Михайло.
Ой сидит, сидит, тай в китай[1]) грає,
Ой в китай грає, ще красше співає.
А коло него служечки его,
Носї шапочки у загиночки.
Ой ходї, ходї, та все пана просї,
Та все пана просї та пана Михайла:
Ой ти пане наш та добродїю,
Ой просим тебе о заплаточку,
О заплаточку та не великую.
Ой як ми тобі вірно служили,
Від молодости аж до старости;
Та вже нас жінки не поприймают,
Та вже нас дїти не попізнают!
Всї мої слуги, всї вірненькії,
Ой є у мене три міста славні:
У першім містї Богу сї молити,
У другім містї тай їсти, пити,
У третїм містї касу робити,
Касу робити, слугам платити!
Пане Михайле, вінчуєм тебе,
Вінчуєм тебе щістїм, здоровем,
Щістїм, здоровем, тай віком довгим,
Тай віком довгим, пробутком добрим.

Зап. у Корничи Кость Ганущак.

Початок сеї колядки подібний до колядки п. н. „Парубок грає на китарі“.

---

[1]) В китару.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 277, ч. 7. — А. Метлинскій, Народн. южнор. пѣсни, ст. 338. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 40—41, ч. 57. — Черниг. губ. Вѣдомости, 1889, ч. 6. — В. Антоновичъ и М. Драгомановъ, Историч. пѣсни, I, ст. 8—9, ч. 5. — О. Kolberg, Pokucie, I, ст. 109—110, ч. 14. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 20—21, ч. 28

95. Золоті човна.

Ци дома, дома ґосподаренько,
Ґосподаренько, чом (Іваноньк0).
Кажут служеньки, що є він дома.
Зберім се, братя, ходім до него,
Ходім до него на порадочку.
Ой дасть овін нам мису золота,
Мису золота, а другу срібла.
Покуєм собі золоті човна,
Золоті човна, срібні весельці.
Ударили-ж човна попід паркани,
Що се паркани бай поздригали,
Що їм вершечки бай поспадали.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 17. Петро Плїш з Ясеня.

96. Господар дарує стадо коний.

Красній молодче, в кресличку сидиш,
В кресличку сидиш, листочки пишеш.
Прийшло до него три кавалери,
Держать шапочки попід рученьки
І просять його, як пана свого:
»Пане-ж наш, пане, подаруй же нам,
Подаруй же нам цю ниву землї,
Бо ми цїй землї тай не віримо.«
»Не дарую вам цю ниву землї,
Но дарую вам стадце вороне,
Стадце вороне, й сивця — воронця.«
Он оченьками листоньки пише.
А ушинькамп радоньку слише,
Золотий копит камень лупає,
Шовковий огон слїд замітає.
За цим словом оставайсь здоров,
Оставайсь здоров, красний молодче.

В. Кравченко, Етноґ. матеріяли, стр. 22, ч. 54, е

97. Господар на ярмарку.

Ой наш панонько, ґосподаренько!
Дай єму! Дай єму, Боже, добре
[здоровлє а в дому!*
Ґосподаренько, чом — (такий то),
А все-ж він собі з горда починат:
Ой ходит собі по ярмаркови,
Ой ходит, ходит, волики бракує,
Котре лїпшії, все собі бере,
Котре плїхшії, служенькам дає.

Ой наш панонько, ґосподаренько,
Ґосподаренько, чом — (такий то),
А все-ж він собі з горда починат:
Ой ходит собі по ярмаркови,
Ой ходит, ходит, коні бракує,
Котре ліпшії, все собі бере,
Котре пліхшії, служенькам дає.

Ой наш панонько, ґосподаренько,
Ґосподаренько, чом — (такий то),
А все-ж він собі з горда починат:
Ой ходит собі по ярмаркови,
Ой ходит, ходит, коровки бракує,
Котре ліпшії, все собі бере,
Котре пліхшії, служенькам дає.

Ой наш панонько, ґосподаренько,
Ґосподаренько — (чом такий то),
А все-ж він собі з горда починат:
Ой ходит собі по ярмаркови,
Ой ходит, ходит, овечки бракує,
Котре ліпшії, все собі бере,
Котре пліхшії, служенькам дає.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 23. Петро Пліш з Ясеня.

98 Господар судить суди.

А.

Ой нема дома господаренька,
Ой лелія!*
Господаренька, чом (такого то),
Поїхав же він до Судомира.
Чо-ж там поїхав? Суди судити.
Що-ж йому дано за тоти суди?
Ой даное йому та три селечка:
А в еднім селї старії люде,
А в другім селї все парубочки,
А в третім селї усе дівочки.
Старшими людьми село порадне,
Парубочками село горїжне,
А дївочками село весело.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 37. Гринь Турчин із Синевідська.

Б.

Пане господару, чи є ви дома?
Ой дай Боже!*
Служечки кажут, нема вас дома,
Нема вас дома, пішли на судоморе,
Там суди судя, там діло радя.
Тай за се їм заплачено, три селї [дано:
Перше село а з старими людьми,
Друге село а з парубочками,
Третеє село а з дївочками.
А з старими людьми село розумне,
А з парубочками село буйненьке,
А з дївочками село веселеньке.
Ой за сим же словом, бувайте [здорові,
Ґрешний господарю і ґрешна [господине,
З своїми дїточками.
Ой дай Боже!

Зап. В. Яблоновський.

В.

Ци до́ма, до́ма, аренда́роньку?[1])
На ко́ню, на ко́ню, зло́те пюренько на ньо́му!*
Слу́гонькі ка́жут: Нема́ го у̑ до́ма,
Бо він поі̂хау̑ чом на контра́кта,
Сконтрактувау̑ си чом три се́ленька:
Пе́рше селе́нько з стари́ми лю́дьми,
Дру́ге селе́нько з парубочка́ми,
Тре́те селе́нько з відданицями.
З стари́ми лю́дьми до порадечки,
З парубочка́ми до оже́нїнька,
З відданицями до відданїнька.

Зап. від Гн. Парищака в Лікти, Дрогоб. пов., 1901 р. В. Левинський.

Г.

А в пана Ивана весь двір на помостї,
Великдень та лїлія!*
Весь двір на помостї, світлоньки новії,
Світлоньки новії, столи тисовії.
А в пана Ивана хорошая жінка,
По світлонцї ходе, ключі в руках носе:
Ключі мої, ключі, ключі золотії,
Нема пана дома, десь у гатьмана,
Суди судить, ради радить.
А за тії суди — золотії шуби,
А за тії ради — коника в нарядї.

Вільшана, Хар. пов. зап. Ів. Манжура.

Д.

Ой ходили та блудили та колядничкп,
Виноград красно зеленая!*
Та шукали та питали у пана двора.
А де того пана двір,
Шо високий частокіл,
Кристалеві ворітечка отчиняют ся?
Отцеж того пана двір,
Пана дома не має,
Десь суди суде, ради раде.

---

[1]) Сю колядку співають арендареви.

Він за суд бере та по сто рублїв,
А за ради бере та по тисячі.
Передав женї золоту тканку,
А своїй дочцї золотий перстень,
А свому сину вороного коня.
А жена в тканцї та погаркує,
А дочка в перстенї та похвастує,
А Петречко на конику викрашает ся,
Його батенько утїшает ся:
Ой ти синку мій, та чадо моє,
Та піди в Москву, послужи царю.
А чим тебе цар та пожалує:
Чи рублем, чи полтиною,
Чи золотою ружиною,
А чи вірною дружиною?
Не хочу рубля, нї полтини я,
Нї золотої ружини, а хочу я вірної дружини.

Мурафа, Богодух. пов. зап. І. Манжура.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 11, ч. 15; ст. 33—34, ч. 47; ст. 607, ч. 45. — В. Антоновичъ и М. Драгомановъ, Историч. пѣсни, І, ст. 49—50, ч. 14. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 369, ч. 93. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 710—714, ч. 70. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 58.

99. Родина при вечери.

А.

Остроже остронош двір;
В тім остроженцї три віконцї:
В першім віконци ясний місяць,
В другім віконци ясне сонце,
В третїм віконци ясні зорі.
Не есть же то ясний місяць,
А єсть же то пан господар;
Не єсть же то ясне сонце,
А єсть же то жона його;
Не єсть же то ясні зорі,
А єсть же то дїтки його.
Сидить собі кінець стола,
Їсть кутицю пшеничную;
Коло його жона його,
Коло жони дїтки його,
Коло дїток челядонька.

Зап. З. Ходаковський в Мимові, Володимир. пов. ч. 450.

Б.

На схід сонця стоїть хатка,
А в тій хатцї — три оконцї:
Єдно оконце — ясен місяць,
Друге оконце — ясне сонце,
Трете оконце — ясні зірки;
Ясен місяць — то господар,
Ясне сонце — господиня,
Ясні зірки — його дїтки.

Коростятин, Воскодави, Липки, Ровен. пов., Волин. губ. зап. В. Доманицький.

В.

А в пана Йвана золота верба,
Радуй ся земле,
Весели ся, Боже наш, над нами!*
А на тій вербі золота кора,
А на тій вербі рожеві квіти.
Ой то-ж не верба, Йванова жона,
Ой то-ж не кора, Йванова неня,
Ой то-ж не квіти, Йванові діти.
А в пана Йвана три столи стоїть:
На першім столї гірка горілка,
На другім столї вино-зелено,
На третїм столї медок-солодок.
Гірка горілка для чоловіка,
Вино-зелено для жони його,
Медок-солодок для його дїток.
Добрий вечир!

Зап. Василь Степаненко — в Канївськім повітї, 1895 р.

Г.

В сего нашего пан ґосподаря,
Ой раненько!*
Пан ґосподаря, на імє (таке то),
На дворі єму нова світлонька,
Нова світлонька з мрамор каменя,
А в тій світлоньцї а все столове,
А все столове, все тисовії,
Все тисовії, позастилані,
Ой обрусами все шовковими,
Все шовковими, кітаєвими.
Поза столове сидєт панове;
Ой межи ними найстарший панок.
Найстарший панок, ґосподаречко.
Поперед него дїточки его,
Слухают ради своего пана,
Своєго пана, свого батенька:
»Ви, перші дїте, стадо лїчіте;
Ви, другі дїте, вівцї лїчіте;
Ви, третї дїте, шати лїчіте.«
Першії кажут, що стадо в цїли,
Другії кажут, овечки в цїли,
Третії кажут, що шати в цїли.
А тото стадо а сріблороге,
А сріблороге, золотогриве,
Золотогриве, сріблокопите.
А тото овечки а сріблорогі,
А сріблорогі, золотововні.
А тото шати а все блавати,
А тото шати, чем не блавати.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 11. Дмитро Попович із Хутькова.
Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 7—8, ч. 8.

100. Приготовлюванє гостини для святих.

А.

Йшов місячейко попід небойка,
Буде Христос на вечери!*
А за ним, за ним темна темнойка,
Темна темнойка, его матїнойка.
Ясний місячейко, его батейко,
Ясна зоройка, его сестройка.
Я єздем посел від Господа Бога,
Щоб ми ту були тисові столи,
Тисові столи, обруси лянні,
А кубойки в три рідойки.
Півмиски порцелянові, лижки
[цинові,

Цинові лижки, воріхові миски,
Відельці золотії, ножі срібнії,
Ножі срібнії, хліби пшеничнії.
В першім рідойку солодок медок,
В другім рідойку зелене вино,
В третїм рідойку пшеничне пиво.
Солодок медок для Пречистої,
Зелене вино для Господа Бога,
Пшеничне пиво для всїх сьвятих.
Сама сї церков розтворила,
Сами сї дзвони роздзвонили,
Само сї сьвітло розсьвітило,
Сами сї книги розложили,
Щедрий, сьвятий вечеройко!*
Сам Господойко службу божу
[правив,
А коло него ангели єго.
Сьвічоньки сї сьвітять за госпо-
[диню,
Служба Божа сї править за го-
[сподаря,
Ангели сьпівають за челядойку.
Дай же вам, Боже, щасте, здорове,
Щістейко на двір, на худобойку,
Вам на здорове, на всю челядойку.

Зап. у Вульцї Гамулець.

Б.

Уставай пане, пане господаре!
Щедрий вечор да й добрий вечор
Добрим людям да й на здоровя!*
Уставай да й с постелї, да й одчиняй двері,
Да й застїлай столи, столи тисовії,
Клади паляниці з ярої пшениції,
Бо прийдуть до тебе да й три гостоньки:[1])
Первий гоститель — святе Рожество;
Другий гоститель — святий Василій;
Третїй гоститель — Іван Хреститель.

Записав 1906 р. В. Яблоновський у м. Нїжинї, Черниг. губ.

Подібний вар. зап. Д. Щербаківський в Бабанц., Уман. пов.

В.

Прибирай сї, славні гуспудару,
На тайну вечеру,
Буди в теби Госпудь на вичери.
Ісус Христос на Ярдани.*
Стили вубруси всї шувкувиї,
Клади хлїбови все пшиничниї,
Став півмискі все вуріховиї,
Став флїшке, склїнке, дуругий
[напій:
Мід, вино сулодкє!
Буди Госпудь на вичери.

Г.

Пан господар, уставай с постелї!
Славен, ясен, наш милий Бо-
[же на небесах!*
Уставай с постелї, застеляй столи,
Застеляй столи, клади калачі,
Клади калачі з ярої пшениці,

[1]) Або: „Да й меншиї гостї“.

Будуть до тебе (і)з неба гостї.
Шо первий гостю — ясен місяць,
А другий гостю — ясне сонечко,
А третїй гостю — дробин дощ іде.
Шо звір у полї, товар у дворі...
Дарує Господь два лани жита,
Два лани жита, третїй пшеницї,
Третїй пшеницї на паляницї,
Четвертий проса, колядка довша,
А пятий вівса, колядка уся.

Мурахва, Богодух. п. зап. Ів. Манжура.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 45—48, ч. 58—61. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 165—166, ч. 17. — Б. Гринченко, Матеріалы, Ш, ст. 4—6, ч. 4 (Б, В, Д). — O. Kolberg, Wołyń, ст. 80, ч. 144. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 68, ч. 22. — В. Кравченко, Етноґр. матеріяли, ст. 22—23, ч. 56 і 57. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 335—336, ч. 63 і ст. 337, ч. 66.

101. Святі в гостинї.

А.

Святи, Боже, вечереньку, на
[святий вечір!*
Ходит сам ґосподарь по світлойцї,
Ставит столики в три рядойки,
Кладе обруси всеж шовковії,
Кладе тарільцї всеж сріберниї,
Кладе ножики всеж сталениї:
Просит Боженька на вечерейку.
Посадив Бога посеред стола,
Святу Пречисту при другім столї,
Усї святиї та коло неї.
Приймає Бога зеленим вином,
Святу Пречисту солодким медом,
Усї святиї шумнов горівков,
Свою челядку чисто водою,
І сам пе воду з свою женою.
Світит їм сонце в єдно оконце,
А ясен місяць в друге віконце,
Ясниї зори світят довкола.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 4. Андр. Навроцький з Любичі.

Б.

Чи є, чи нема, пан сподар в дома?[1])
Є вони в дома, столойки ставлет,
Столойки ставлєт все тисо́вії,
Стеліт обруси все лянéйкії,
Кладут лижо́йки все сріблéйкії,
Ста́віт тарілцї все шовко́вії,
Кладут хлїбойко житний, пшеничний,
Житний, пшеничний, Богу величний.
Приймают Бога миром-кадилом,
А всї сьвітиї приймают хлїбом,
Пречисту Діву зеленим ви́ном.
Пречиста Діва книгу читає.

---

[1]) За кождою стрічкою повтор.: Щадрий сьвітúй вечер божий.

Книгу читає, сльозоньки ронит:
Де слеза впала, керниці стала.
А сьвітий Павло ключі тримає,
Ключі тримає, рай відмикає,
Рай відмикає, душі впускає.
Іно їдної не випускає,
Бо та єдная бардзо грішная,
Старшого брата споличкувала,
Молодшу сестру споневірила.

Зап. у Вільках Мазовецьких, Равського пов. З. Горницький.

Другий варіянт із Равського пов., що записав у Стаях М. Яворський, має початок такий, як у колядці про будову церкви. Дальша частина в нїм така:

За першим столом сам Господь сидить,
За другим столом Пресьвята Діва.
За третим столом всї сьвяті сидять,
На конець стола сьвятий Микола.
Сьвятий Микола листоньки пише,
Листоньки пише, сьльозами рони.
Де сьльоза капне, криниця стане.
А в тій криниці Пресьвіта Діва,
Пресьвіта Діва три сини мала:
Ой сини, сини, не журіть ся ви.
Буде ся за вас служба служити.
Першая служба за господара,
А друга служба за господиню,
А третя служба за челядойдку,
Щастє, здоровє, за худобойку.

В.

Ци є, ци нима ґусподар дома?
Щідрий вечір, божій вечір*!
А є він дома, сїв кунец стула,
Сїв кунец стула, грошї рахуї.
А сут там в ньогу тисові стули,
А на тих стулах лїнні вубруси,
На тих вубрусах хлїби пшиничні,
Хлїби пшиничні, Богу виличні.
А є там в ньогу а три келюхи:
В їднім келюху миру-кадилу,
В другім келюху мидок сулудок,
В третїм келюху мидок зилинок.
Запрусив він си а три густонькі:
Їдногу густонька, Госпуда Бога,
Другугу густонька, сьвітогу Пи-[тра,
Третугу густонька, сьвітогу Павла.
Пусадив він Бога кунец стула,
А кулу Бога сьвітогу Питра,
А кулу Питра сьвітогу Павла.
Госпуду Богу миру-кадилу,
А пирит Питром мидок сулудок,
А пирит Павлом мидок зилинок.
Дай їму Божи щестїньку:
Їдно щестїньку на вубістеньку,
Други щестїньку на худубоньку,
Трети щестїньку на чилїдоньку.

В Роздїловичах, Рудецького пов., від сестри Касї записав 1897 р. Петро Рондяк.

Г.

Й а в цего ґазди новії двори,[1])
Новії двори, тисові столи.
Гой на тих столах білі скатерти,
На тих скатертах пара колачів,
На тих колачах два-три кубочки.
В однім кубочку мід та горівка.

---

[1]) За кождим стихом додає ся „Гой дай Божи."

В другім кубочку зелене пиво,
В третім кубочку кідрове вино.
Кідрове вино для закінників,
Зелене пиво для сповідників,
Мід та горівка то для нас усіх.
Гой поза стіля самі світії:
Гой сиде, сиде, радочку раде,
Раді радочку первовічную,
Первовічную, старосвіцкую.
Гой як Жидове Христа мучили,
Гой як мучили та й розпинали,
Терновий вінец на головку клали,
Й а в кропивіну сорочку вбрали,
Гой оживкою вперізували.

Зі збірки В. Равлюка, 1890, Орелець, Снятин пов.

Паралелї: Правда, 1877, ст. 301—302, ч. 6.

Д

А до пана господара сам Бог завитав[1]),
Святий вечір![2])
Сам Бог завитав зо всїми Святими.
Ой сїв Господь Бог й у конень стола,
А його Святії поза стильлечком.
Ой пив Господь Бог зелене вино,
А його Святії кудряве пиво.
Закушує Господь Бог білої проскури,
А його Святії пероги мнякії.
Ой встаньте, Святцї, підведіте ся,
Підведіте ся й облїчіте ся!
Ой встали Святцї да й підвели ся,
Да й підвели ся й облїчили ся.
Чи всї, чи не всї, Святії Святцї?
Ох нема Святця, святої Ільлї.
Стали читати, в книгах шукати,
Якого Святця по Ільлю послати,
По Ільлю послати, Ільлї шукати.
Пошлїмо Святця святого Петра.
Ой тілько Петро за ворітечка,
Аж іде Ільля — заросивши ся,
Заросивши ся, замочивши ся.
А де-ж ти була, святая Ільля?
Була же бо я — в пана господара,
В пана господара — на його ниві.
Зарожала йому два лани жита.
Два лани жита, третий — пшеницї,
Третий — пшеницї на паляницї,

[1]) Як колядники ввійдуть у хату. [2]) Додає ся за кождим двостихом.

Четвертий — гречкі на перожечкі.
Ой щоб нажинав снопкі частенькі,
Ой щоб наставляв кіпкі густенькі.
Ой щоб накладав стоги високі,
Стоги високі, скирти широкі.
Ой щоб він дождав жито корити,
Жито корити, синів женити,
Дочок 'ддавати, на весільле звати.
— — — — — — — —

Зап. Василь Степаненко в Канївськім повіті 1894.

Е.

Що у пана (імя) да на його дваре,
Да на його дваре гарелї агнї,
Гарелї агнї все васкóвие,
Да стаялї стали все тесовие,
А за тими сталами усе светие.
»Разщитáймо се, разлúчимо се!«
Разщитáли се, различúли се,
Аж туольки нема светого Іллї.
Дýмати-гадáти да кого пасл́ати?
»Пашлемó пасл́а светого Петра«.
Петро да каня, аж иле Ілля.
»Ой, Ілля, Ілля, де ти бував?«
»А у пана (імя) да па полю хадив,
Да па полю хадив, жи́там зарадив.
Да й уради, Боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, усяку пашницю.
Ми ж тебе (імя) не зневажаем,
З светим Ражеством паздаравляем.
Бувай же здаров, пане (імя),
Да не сам сабою, з сваею женою,
Із милим Богам, із усем родам.
Ой сіе светка светкуй же здаров,
Сіе праважай, других дажидай.
Сіе у стола, дажидай же ізнова.

В Будї, Чернигів. пов. зап Б. Чернявський.

Паралелї: Я. Головацкій, Народн пѣсни, II ст. 31, ч. 43; Ш, ст. 5, ч. 3. Б. Гринченко, Матеріалы, III, ст. 4—5 ч. 4 (А, Г). — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 143—163, ч. 12. — В. Кравченко, Етногр матеріяли, ст. 27, ч 68

102. Сонце, місяць і дощ у гостинї в господаря.

Чи є, чи не- ма ґо- спо- дар до- ма? Сла- вен є- си

сам ми- лий Го- сподь на не- бе- си.

Зап. у Станїміри, Перемишлян. пов. Вас. Гердановський.

А.

Ой у нашого господарентя,
Біг йому дав. Не завидуйте, милоє
[братя! Біг йому дав!*
Господарентя, на імє (таке то),
Підвірінько му красно вметено,
На тім підвіріньку світлонька стоїт,
А в тій світлоньці тисові столи,
А по тих столах тонкі обруси,
На тих обрусах все колачеве,
Все колачеве житні, пшеничні,
Коло колачів жовтії чеши,
Жовтії чеши з дзеленим вином,
З дзеленим вином, з солодким
[медом,
З солодким медом з вареним пивом.
За столом сидєт три товариші:
Перший товариш ясен місячик,
Другий товариш світлоє сонце,
Третий товариш сам Біг небесний.
Перед ними стоїт господаречко,
Господаречко, на імє (таке то).
Ой стоїт, стоїт, шепочку держит,
Шепочку держит, нисько се кланет:
»Ой я вас прошу, три товариші,
Ой я вас прошу, на що ми Біг дав,
Ой я вас прошу, їжте та пийте.«
Вихвалює се перший товариш,
Перший товариш, ясний місячик:
»Як же я зийду з вечера пізно,
Ой я освічу гори, долини,
Гори, долини, господарентя.«
Вихвалює се другий товариш,
Другий товариш, світлоє сонце:
»Як же я зийду в неділю рано,
Я обігрію гори, долини,
Гори, долини, темні лїсове,
Темні лїсове, чистеє поле.«
Вихвалює се третий товариш,
Третий товариш, сам Біг небес-
[ний:
»Як же я спущу дрібного дождджу,
Зрадує ми се весь мирний світок,
Весь мирний світок, жито, пше-
[ницє,
Жито, пшеницє, всєка сївбицє.«

Збірка Ів. Вагилєвича, ч. 3. Гринь Турчин із Синєвідська Вижного.

Б.

Рукоп. Оссол. 2411, II, к. 172.

(Місточко Поморяни).

Стоїт же, стоїт нова світлонька,
А в ті світлонці тисовий столик.
При тім столику три гостї сидят,
Три гостї сидят, три товариші:
Єдин товариш ясне сонїчко,
Другий товариш та місєченько,
Третий товариш та дробен дож-
[чик.
Сонце же мовит: »Нима над мене.
Як же я зійду в неділю рано,
Вогріюж бо я гори й долини,
Гори й долини, поля й дуброви,
Морози спадут, а роси станут.«
Місєць же мовит: »Нима над мене.
Як же я зійду разом з зорями,
Урадуют се гостї в дорозї,
Гостї в дорозї, войска в обозї.«
Дробен дожчь мовит: »Нима над
[мене.
Як же я піду три рази мая,
А зрадує се жито, пшениця,
Жито, пшениця, всяка пашниця.
Будут снопоньки як повозоньки,
Будут копоньки яко звіздоньки.

Приспів: Словен єси! Ангели поют на небеси, а ми грішнії на земли. Словен єси!*

Відміни: Вар. Яр. Пастернака з Зіболок, Жовків. пов. починаєть ся так:

Ой чи є, чи є ґосподар в дома?
Ой є вн в дома, сидит край стола,
Край стола сидит, чалядойку рядит.
А слугам каже: Замітайте двори!
Кухаркам каже: Застелюйте столи!
Бо я сї сподїю й а трох гостойків:
Перший гостойко — ясное сонце і т. д.

Вар. Д. Шимчука з Сапогова, Борщів. пов. зачинаєть ся так:

Ой вставай, не спи, замітай двори,
Замітай двори, застелюй столи,
Бо йдут до тебе рокові гості,
Рокові гості, три товариші.
Перший товариш чим ся пофалиш?
Ой сонце каже, нема по мене і т. д.

Вар. Г. Лвтіня, запис. 1864 в Перегинську, має такий початок:

Чи спиш, чи лежиш, красна дівонько?
Вставай із лавки, одмикай замки,
Одмикай замки, двори нові,
Заноси столи все тисові,
Вистелюй хуста все шовкові,
Наладь колачі все пшеничнії,
Бо йдуть до тебе троє гостеньки,
Троє гостеньки, колядниченьки.
Одні гостеньки — місяць біленький і т. д.

Вар. зі збірки З. Ходаковського (ч. 893) зачинаєть ся:

Встань, господару, не лежи,
На твоїм двору райская студня,
Над той студней три братя горит:
Єден братенко — ясний місяченко і т. д.

Вар. Б. Заклинського з Пасїчної, Станїсл. пов. зачинаєть ся:

Гей ходить, блудить сїмсот молодців,
Они блукають, пана шукають:
Гей пане, пане, ти пєш, гуляєш,
Ти пєш, гуляєш, за дім не дбаєш,
А в твоїм дворі три господарі:
Перший господар — ясное сонце і т. д.

Вар. П. Білинського, зап. 1866 р. в Залізцях, Бродського пов. має такий початок:

А в чистім полю світлонька стояла,
А в тій світлонці три столи стояло,
А на тих столах лянні обруси,
А на тих обрусах три хлїби лежало,
Коло тих хлїбів три гостї сиділо:
А перший гостенько яснеє соненько і т. д.

Вар. Мих. Романюка з Івановець, Коломийського пов. зачинаєть ся:

Господаречку, ґречний паночку,
Ой ми до тебе в рік пригостили,
В рік пригостили три королеве,
Ой три королї з чужої землї.
Ой один король — ясне сонїчко і т. д.

Початок варіянта В. Деркача з Вербівця, Теребовель. пов. такий:

Аш там надійшло три риболовцї,
Три риболовцї, всї три молодцї.
Ой ішли ж вони, сперечили се:
А місець кажи: Нема над мени і т. д.

Вар. Костя Ганущака з Корнича починаєть ся:

Чи спиш, чи чуєш тай пане ґаздо?
Прийшли до тебе три колядники.
Перший колядник — ясненьке сонце і т. д.

В сім вар замітний спосіб відповідий „колядників." Коли питають ся: Чим сї похвалиш, ясненьке сонце? Воно відповідає:

Ой я не маю чим сї хвалити
Ой як я зійду в неділю рано і т. д.

В вар. В. Доманицького з Головина, Ровен. пов., Волин. губ. початок такий:

Ой не гнївай ся, пане господару,
Ми твого двора не минаємо,
Святим Різдвом величаємо,
Ми твої дітки пробуждаємо.
У господаря на єго дворі,
Горить три огнї. Не єсть то огнї,
Не єсть то огнї, то товарищі.
Єден товарищ — ясний місяць і т. д.

Варіянт З. Тимкевичівної з Желдця має такий початок:

Ой мав батенько я три синойки:
Хвален єст, хвален єст Господь Бог над
[небесами і нами!*
Перший синойко — ясне сонейко,
Другий синойко — й а місячейко,
Трегий синойко — дрібний дощейко.
Сонейко каже: Нема над мене і т. д.

Варіянт Юр. Федорчука з Джурова зближуєть ся до вар. Д. Шимчука:

Чисна ґаздине, ой устань, не спи,
Ой устань, не спи, світло засвіти,
Світло засвіти, столи застели,
Столи застели, двори замети,
Бо будеш мати троякі гостї:
Ой перші гостї — ясне сонечко і т. д.

У другім варіянтї зі збірки З. Ходаковського (ч. 409) початок такий:

Ой рано, рано куроньки піли,
Ой (а) ще раньше Марися встала,
Двори умітала, столи устїлала,
Сподївала ся троє гостеньків:
Один гостенько — ясне сoненько і т. д.

B.

Ой ізійшли ся[1]) три товариші:
Славен єси! Славен єси, наш милий Боже,
на небеси!*
Єден[2]) товариш біл місяченько,[3])
Другий[4]) товариш ясне сонінько,
Третий[5]) товариш та[12]) дробен[13]) дожджик.
Місець же каже: »Нема[6]) над мене.
Як же я зийду[7]) в вечір[8]) під повнї,
Освічуж[14]) бо я гори й долини,
Гори й долини, поля, дуброви,[10])
Поля, дуброви,[10]) гостїм дороги.«
А сонце каже: »Нема[6]) над мене.
Як же я зийду[9]) в недїлю рано,
Обігріюж я гори й долини,
Гори й долини, поля, дуброви,[10])
Поля, дуброви[10]), церкви, костели.«[15])
А дожджик каже: »Нема[6]) над мене.

Як же я піду три рази в маю,
Розвеселюж я гори й долини,
Гори й долини, поля, діброви,[10]
[11] . . . .
Жита, пшениці, всякі пашниці.«

Рукоп. Оссол. ч. 2411, т. II, кар. 154, кол. 3:

Село Сгрутин Виж.

[1]) се; [2]) един; [3]) місеченько; [4]) другій; [5]) третій; [6]) ни-ма; [7]) як же зійду; [8]) вечер; [9]) зійду; [10]) поля й діброви; [11]) поля й діброви, жита, пшениці.

Рукоп. Оссол. ч. 2411, т. II. кар. 162:

Село Бовшівець.

[1]) се; [2]) един; [3]) місеченько; [4]) другій; [5]) третій; [12]) то; [13]) дрібен; [7]) зійду; [8]) вечер; [14]) освічуж; [10]) поля й діброви; [6]) ни-ма; [15]) костьоли.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 2. Марія Стрільбицька з Болшівця.

г.

Гей сходімо ся, милії братя,
Ў неділю! геййже ў неділю,
ў неділю рано ясне сонїнько сходжає.*
А сходімо ся, милії братя,
Ой прийшли ід нам йа три гостенькі:
Перший гостенько — ясне сонїнько,
Другий гостенько — світельний місяць,
Третий гостенько — дробельний дожджик.
Шчо-ш ти ми повіш, перший гостенько?
Як я ізийду ў неділю рано,
Як я освічу гори, долини,
Гори, долини, — ўшихні країни.
Шчо-ш ти ми повіш, другий гостенько?
Як я ізийду ў ночи с піўночи,
То я освічу ўшихнії гори,
Ўшихні долини, ще й полонини.
Шчо-ш ти ми повіш, третий гостенько,
Третий гостенько, дробельний дожджик?
Як я іспаду три рази ў маю,
Три рази ў маю — ўшихні до гаю!
Возвеселят ся гори, долини,
Гори, долини, ўшихні країни,
Ўшихні країни, ўшихні ярини,

Ушúхні ярúни, жúто, пшенúця,
Жúто, пшенúця, ушúхна ярúця.

Зап. від Гната Паращака у Лікти, присілку Рибника, у вересні, 1901, Вол. Левинський.

Відміни: Другий вар. В. Левинського, записаний 1901 р. в Кропивнику Новім, майже цілком сходить ся з варіянтом Ів. Вагилевича з Поморян. Зовсім дрібних ріжниць не зазначую тут.

Д.

Гей дай Боже![1])
На святе Різдво тай на Рожде-
[ство,
Ой зібрали си сім апостолів,
Та й пішли в'ни до Єрусалима,
Та й зустрітили в'ни Пречисту
[Діву:
Ой біг-помаʼй-біг, Пречиста Діво!
Біг-подай-здоров, ви апостоли.
А де-ж ви йдете, ви апостоли?
Ой в чисте поле, на сине море.
Та й зистрітили Ісуса Христа,
Ой зістрітили та й ни пізнали
Своєго Бога, Ісуса Христа.
Склали вони си по чирвоному,
Купили собі золотий човен,
Золотий човен, а срібне суло,
Перевезли си на сине море,
Тогди пізнали Господа Бога,
Господа Бога, Ісуса Христа,
Бо в правім личку — світле со-
[нечко,
А в лївім личку — ясний місяцю,
А в грудех єму — ясна зоречка.
А що-ж нам нарчиш, ясне сонечко?
Я тото нарчу: Єк я ізійду,
То я засвічу по всему світу.
А що-ж нам нарчиш, ясний мі-
[сяцю?
Я тото нарчу: Єк я ізійду,
Єк я ізійду в ночі — в північі,
То врадует си гість у дорозї,
Гість у дорозї і воли в возї.
А що-ж нам нарчиш, ясна зорейко?
Я тото нарчу: Єк я ізійду,
Тамтої ночі — перед зорями,
Зрадуе ми си вся звір у поли,
Вся звір у поли і риба в мори.
А що ж нам нарчиш, світлеє сон-
[це?
Я тото нарчу: Єк я ізійду,
То врадует си мір християньский,
Мір християньский і ґосподар-
[ский.
Зрадуют ми си в церквах престоли,
В церквах престоли, всї апостоли.
Всї апостоли Бога молили,
А шо в'ни в Христа та й увірили,
За правдиву віру — муки прий-
[мили.
А ґосподарю, наш пишний пане,
Ми тя вінчуем і т. д.

Зі збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

Е.

Є сьвіт великий, є ще й сине море;
Гей дай Боже!*

---

[1]) Додає ся за кождим стихом.

На тих синих морах росте чемерушка,
На тій чемерушці три голуби сидет,
Три голуби сидет та радочку радет.
Єден голуб каже: Я сї пущу в море.
Другий голуб каже: Вінесу пісочку.
Третий голуб каже: Я его розсїю,
Я его розсїю на штири часточки:
Першая часточка — свитанечко ранне,
Другая часточка — сонце правидненьке,
Третая часточка — ясен місяченько,
Четверта часточка — дробен дощик сїє.
Свитанечко каже: Нема понад мене;
Як я засвитаю, ввесь мир утїшаю.
А сонечко каже: Нема понад мене;
Ой бо як я зійду в неділю раненько,
Обгрію же я гори тай долини,
Гори тай долини, тай всї полонини,
Я всї ляні дзвони, а в церквах престоли.
Місяченько каже: Нема понад мене;
Ой бо як я зійду темненької ночи,
Темненької ночи аж по опівночи,
Обсвічу же я войско у залозї,
Войско у залозї, гостї в дорозї,
Я всю звірку в лїсї, я всю птицю в стрісї.
Дробен дощик каже: Нема понад мене,
Ай бо як я спаду я три рази в маю,
Та мнов взрадує сї жито, пшениці,
Жито тай пшениці, всякая пашниці.

Зап. в Угринові Горішнім, Станїсл. пов. Б. Заклинський.

Відміни: Початок сього варіянта сходить ся близько з початком колядки, що я записав у Коропци, Бучацького пов. 1902 р. від Олекси Сеньчука. Дальша частина відмінна і сходить ся з иншими варіянтами.

Ж.

Чи спиш, чи чуєш, пан господарю?
Ой дай Боже!*
На вашім мостї стояли гостї,
Не домовії, все-ж рокові̇ї:
Один ми гіщик — ясноє сонце,
Другий ми гіщик — ясний міся-
[чик,
Третий ми гіщик — ой дробен
[дощик.
Перший товариш, чим ся похва-
[лиш?
Ой як я зийду рано в неділю,
Рано в неділю, межи службами,
І обігрію гори й долини,

Гори й долини, всї полонини,
Дім господарский, мир христїян-
[ский,
Буйнії нивки, жовтії піски,
Та вродит ми ся жито, пшениця,
Жито, пшениця, всяка пашниця.
Другий товариш, чим ся похва-
[лиш?
Ой як я зийду темної ночи,
Темної ночи, ще й о півночи,
То зрадує ся гість у дорозї,
Гість у дорозї й а в перевозї,
Зрадує ми ся звір в темнім лїсї,
Заячик в поли в своїй тревозї,
Зрадує ми ся вівчар во Бозї,
Вівчар во Бозї, кінь на облозї.
Третий товариш, чим ся похва-
[лиш?
Ой як я спаду в маю, на веснї,
То зрадує ся жито, пшениця,
Жито пшениця, всяка пашниця,
Гай зелененький розвивае ся.

Зап. 1900 р. *Василь Басараб у Ляхівцях, Богород. пов.*

3.

В нашего брата, а в его дворі,
Гой дай Боже!*
А в его дворі два-три королї:
Перший королю — ясне сонечько,
Другий королю — ясний місяцю,
Третий королю — ясна зірничько.
Ясне сонечько, чим си пофалиш?
Ой я си маю чим пофалити!
Ой як я зийду рано в неділю,
Урадуют ци светї в церковцях,
Светї в церковцях, попи в пре-
[столах,
Попи в престолах, деки у столах.
Ясний місяцю, чим си пофалиш?
Ой я си маю чим пофалити!
Я як ізийду з вечера з пізна,
Урадує си гість ув дорозї,
Гість ув дорозї, волики в возї,
Волики в возї, звіринка в поли,
Звіринка в поли тай рибка в
[мори.
Ясна зірничько, чим си пофалиш?
Ой я си маю чим пофалити!
Бо як ізийду дуже досвіта,
Тай як я пустю з дробен дощьику,
Урадує си жито, пшениця,
Жито, пшениця, всяка сївбиця.
Вінчую вас шестем, здоровем,
Дайже вам, Боже, в поли уроже,
В поли уроже, а в току буйно,
А в току буйно межи стижками,
В пасїцї рійно межи пчілками,
А в дому склінно межи дїтками.
Шестечька на двір, на худобочьку,
Шестя, здоровя, наш милий брате.
За цими слови будьмо здорові!

Зап. від Єрини Бодюк у Кобаках, Косівського пов., в падолистї 1911 р. М. Тимяківна.

Відміни: До сього варіянта зближують ся два буковинські Л. Киселицї, один із Берегомета, другий з Лужан.

I.

Шо й ми до тебе все в рік гостеве,
Все в рік гостеве, все ни простії,
Все ни простії, всї три світії:

Старше колїдник — світлоє сонце,
Друге колїдник — єсний місецю,
Трете колїдник — з дробен дошьику.
Гой шож нам нарчеш, світлоє сонце?
Ой я вам нарчю: Тай єк я зийду,
Гой єк я зийду рано в неділю,
Я врадуют си церькви, косцьоли,
Церькви, косцьолї, в церьквах престоли.
Гой шож нам нарчеш, єсний місецю?
Гой я вам нарчю: Тай єк я зийду,
Гой єк я зийду темної ночьи,
Темної ночьи, тай о півночьи,
Я врадуют си гори, долини,
Гори, долини, темнї лїсове,
Темнї лїсове й синї одзери.
Гой шож нам нарчеш, з дробен дошьику?
Гой я вам нарчю: Тай єк я спаду,
Гой єк я спаду мая місєця,
Я врадує си й жито, пшениця,
Жито, пшениця, всєка пашниця.
Під віконечьком три колїдничьки,
Три колїдничьки все й ни простїї,
Все й ни простїї, всї три світїї.
Ци дома, дома, господаречьку?
Чалядка каже, шо й нима дома.
Гой ми знаємо, шо є вин дома:
Гой сидит собі по конец стола,
Й по конец стола єворового.
Гой на тим столї в їльцї скатерти,
На тих скатертах круті колачі,
Я в тих колачах зелене винце,
Зелене винце й кудряве пивце.
Вин тих колачів попоїдає,
Гой зелїн винце все попиває,
В їльцї скатерти все си втерає.
Гой на здорове, наш милий брате,
Й наш милий брате, наш брате Козьмо!
Вінчюємо те шєстем, здоровем,
Шєстєм, здоровем, свєтим Рожденством,
Свєтим Рожденством тай новим Роком,
Гой новим Роком тай довгим віком.

Зап. від Палїя Палїйчука в с. Бабинї, Косів. пов. 1911 р. М. Тимяківна.

К.

Ци дома, дома, ґосподаренько?
Гой дай Боже![1])
Ой нам ся здае, що він е дома.
Входит с комори, застилат столи,
Бо ся надіе трояких гостий:
Єдного гостя — ясного слонца,
Другого гостя — ясен місяца,
Третого гостя—дробен дожджика.
Ой що-ж ми скажеш, ясное слонце?
Ой як я зійду в неділю рано,
То ся зрадуе весь мир на земли,
Весь мир на земли йдучи до цер-
[кви.
А що-ж ми скажеш, ясен місяцю?
Ой як я зійду темної ночи,
Темної ночи ба й о північи,
То ся зрадуе весь звір при лїсї,
Всїй звір при лїсї, гість у дорозї.
А що-ж ми скажеш, дробен дож-
[джику?
Ой як я спаду мая місяцї,
То ся зрадуе жито, пшеницї,
Жито, пшеницї, всяка пашницї.
Аби-с так ходив межи копами,
Як ясен місяць межи звіздами!
Гой дай Боже!

Зап. Йосиф Попадюк, дяк — Ровна.

Л.

Ой вийди на двір, ґосподареньку,[2])
Та подиви ся попід зореньку:
Прийдут до тебе два-три гостеньки.
Єдин гостенько — ясне соненько,
Другий гостенько ой місяченько,
Третий гостенько дробен дожденько.
Ой коби-ж я знав котрий найстарший!
Каже соненько: Я-ж бо найстарший,
Бо як я зійду в неділю рано,
То ся врадуе мир православний,
У звони звонят, а Бога просят.
І врадуют ся всї пташки в лїсї,
Всї пташки в лїсї, воробцї в стрісї.
А місяць каже: Я буду другий,
Бо як я зійду в ночи в північи,
То ся врадуе вся звір у поли,
Вся звір у поли, рибонька в мори,
Гість у дорозї, войско в обозї.
Ой дожджик каже: Я бо найстарший,
Бо як я спаду мая місяця,

---

[1]) Додае ся за кождою стрічкою.

[2]) За кождою стрічкою додае ся: „Ой дай Боже!“

То ся зрадуют гори, долини,
Кремінні гори, житенько в роли,
Жито, пшениця, свята земниця.
А за сим словом...

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

М.

Пане господару! чи спиш? чи лежиш?
Святий вечір![1])
Ой коли-ж ти спиш — Господь з тобою,
А коли не спиш — говори зо мною.
Вставай з постелї, одчиняй двері,
Одчиняй двері, застїлай столи,
Застїлай столи — все тісовиї,
Клади калачі — з ярої пшеницї,
Буде у тебе — а трое гостей,
А трое гостей — трое радостий:
Перший гость — яснее сонце,
А другий гость — ясен місяцю,
Третий гость — а дрібен дощику.
А коли ти зійдеш яснеє сонце?
Я зійду рано, рано у недїлю,
Возрадуе ця весь мир хрещений,
Возрадувавшись — до церкви піде,
До церкви йдучи, свічі несучи.
Коли ти зійдеш, ясен місяцю?
Ох я зійду темної ночи,
Темної ночи, коло півночи,
Возрадуе ця весь звір у лїсї,
Весь звір у лїсї й гість при дорозї.
А коли ти зійдеш, дрібен дощику?
Я зійду трейчи, трейчи й у маю,
Возрадуе ця жито й пшениця,
Жито й пшениця, всяка пашниця.
Возрадувавшись — да в гору піде,
В гору йдучи, колосочкі вючи.

Зап. Василь Степаненко — в Канївськім повітї, 1894.

Паралелї: А. Малинка, Сборникъ матеріаловъ, ст. 66—69, ч. 89—92. — Свѣтъ (Унґвар), 1868, ч. 31. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 4, ч. 5; ст. 8—9,

[1]) Додає ся за кождим стихом.

ч. 12; ст. 10—11, ч. 14; ст. 19—20, ч. 26—27; ст. 40, ч. 60; Ш, ст. 3—4, ч. 1—2; ст. 105; ст. 136—137. — Кіев. Старина, 1890, кн. 12, ст. 519, IV; 1894, кн. 9, ст. 448. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 409—414, ч. 138; ст 452—453, ч. 17. — Ол. Пчілка, Укр. колядки, ч. 1- 5 (Кіев. Старина, 1903, IV, ст. 133—136). — І. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 2, ч. 2. — Русалка Днѣстровая, ст. 38—39, ч. 3. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 181—210, ч. 14. — Правда, 1868, ст. 81—82, ч. 1. — В. Щухевич, Гуцульщина, IV, ст. 36—37, ч. 2; — ст. 62—63, ч. 16; ст. 82, ч. 15; ст. 85—86, ч. 3; ст. 154, ч. 20.

103. Гості в господаря.

Ой вечер добрий, пане господару,
Святий вечер!*
Чи рад же ти роковим гостям?
Ой рад же, я рад, бардзо веселий!
Прошу, гостоньки, до себе в го-
[споду;
В мене столики позастилани,
В мене в господі всего доволї,
Всего доволї — хлїба і солї,
Лежать калачі з ярої пшениці,
А паляниці з ярого жита.
Святий вечер!
А за тим словом бувай здоров.
Вечер добрий!

Ал. Н. Малинка, Сбор. матеріаловъ, стр. 77, ч. 113.

104. Напитки в господаря.

А.

Ци дома, дома ґосподаренько?
Ґосподаренько, на імє (таке то).
Служеньки кажут, що нема дома,
А ми знаємо, що є він дома.
Ой сидит собі по конец стола,
Перед ним колачі з ярої пшениці,
Помежи колачі воскові свічі,
Помежи свічі золоті кубки.
Щож ми в тих кубках? Зелене
[вино.
Зелене вино службі служило,
За ґосподаря, тай за ґаздиню,
За всю челядку, за всю громадку.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 19. Мих. Бесаґій з Ляховець.

Б.

»Ци дома, дома ґосподаренько?
Славен єси! Наш милий Боже,
[на небеси!*
Ґосподареньку, чом (такий то).«
Служеньки кажут: »Ой єж він
[дома,
Сидит же собі по конец стола.«
Перед ним колачі з ярої пшениці,
Ой два, три куб(оч)ки з дорогим
[напойом.
В єднім кубочку зелене вино,
В другім кубочку солодкий медок,
В третім кубочку ороне пиво,
Зелене вино для ґосподара,
Солодкий медок для ґосподинї,
Ороне пиво для челядоньки.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 9. Павло Остапків із Глубокого.

В.

А в нашого пана ворота з під злота,
Радуй ся,
Ой радуй ся, Боже, весели ся земле,
[для Христа!*
А в нашої пані три кубочки на скамї:
Шо в первому кубочку, зелено вино;
А в другім кубочку, червоні ягідки;
А в третїм кубочку, солодок медок.
Зелене вино задля пана сього;
Червоні ягідки задля жінки його;
Солодок медок задля діток його.

Люботин, Валк. пов. зап. І. Манжура.

Г.

У сього пана скамя заслана:
Розвивай ся раю у сього пана.*
У його дворі на його столї,
На його столї три кубки стоїть:
Що первий кубок медок солодок;
А другий кубок зелене вино;
А третїй кубок гіркее пиво.
Медок солодок для його дїток,
Зелене вино для гостий його,
Гіркее пиво для жони його.
Будь (же нам) здоров, пане го-
З Ісусом Христом, [сподар,
З святим Роздеством,
Не сам з собою, з дїтками, з жо-
[ною!

Лубенщина, М. Вовчок.

Д.

По під Хотинец битий гостинец,
Гой дай Боже!*
Хто єго убив? Ой наш пан Власїй![1])
Чим він[2]) їго вбив?[3]) Зелїзним возом.[4])
Шо він[2]) ним возит? Троєке пите:
Перше питечко — медок солодок,
Друге питечко — червоне пиво,[5])
Трете питечко — зелене вино.
Вінчуемо вас, пане Власїю,
Шистем, здоровлем, многая лїта,
Довго прожити й нарік діждати.

Зап. від Дмитра Бойчука зі Старих Кут, Косів. пов. 1910, Б. Заклинський.

Відміни: В тім самім селї співають сю колядку також дївчинї з такими змінами: [1]) Дївка Марія. [2]) Вна. [3]) Го вбила. [4]) Кованим візком. По сїм іде ще стрічка:

Кованим візком, сивим коником. [3] Зам. сеї стрічки стоїть: Трете питечко — марне зїлечко. А далї:
З вечера пила зелене вино,
На опівночи медок солодок,
На розвіднячку марне зїлечко.
Вінчуєм тебе, дївко Марїє.

Е.

Ой чи є, чи нема, пан ґосподар дома?
Сьвітий вечир, Божий вечир, пан ґосподар дома.*
Ой нема, ой нема, поїхав ді Львова,
Поїхав ді Львова скуплети дерево.
Дерево купує, світлицю будує:
А в ті світлойцї три тисові столи,
А на тих столойках три лїнних обруси,
А на тих обрусах три килїхи вина.
С першого килїха Господь Бог заживав,
З другого килїха его син заживав,
С третого килїха Пресвятая Дїва.
Бувай здоровий, пане ґосподару, і т. д.

Зїболки, пов. Жовква, 1912, зап. Яр. Пастернак.

Ж.

Ой ци є, ци нема, пан ґосподар дома?
Ой нема го дома, поїхав до Львова
Дерева купити, світлицю ставити,
Із трома верхами, із трома столами.
Ой на трех столоньках три хлїбове разові,
Ой на тих же хлїбовах три кілїхи золоті:
Ой у першім кілїху солоденький медок,
А у другім кілїху студененьке вино,
А у третім кілїху свіченая водиці.
З першого кілїха сам Господь уживає,
З другого кілїха свому сину хиляє,
А з третого кілїха всї люди чїстує.

Зап. М. Федюшка, 1905, Войнилів.

З.

Ой наш паноньку, ґосподареньку,[1])
Ой маєш же ти ай три світлоньки,

За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Ой три світлоньки, три пивниченьки.
В єдні пивници — вороне пиво,
В другі пивници — зелене вино,
В треті пивници — солодок медок.
В єдні світлонці сам Господь ходит,
В другі світлонці Свята Пречиста,
В треті світлонці ґосподаренько.
Ой сидит собі конец столика,
Ладит колачі а в три рядоньки,
А в три рядоньки, на три службоньки:
Єдну службоньку на святе Різдво,
Другу службоньку ай на Новий рік,
Трету службоньку ай на божий день,
Ой на божий день, ай на Великдень.
А за сим словом...

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

I.

Ой ци є, ци нема, наш ґосподар дома?
Щедрий добрий світий вечер, наш ґосподар дома.*
Ой нема го дома, поїхав до Львова
Камінь купувати, церкву будувати,
Я з трома верхами, а штирма вікнами.
Ай у тій церковци три престоли стоят,
На тих трох престолах три й обруси стоят,
На тих трох обрусах три келїхі стоят:
Ай в єднім келїху дзелененьке вино,
У другім келїху вороненьке пиво,
У третїм келїху є свічена вода.
Дзелененьке вино сам Господь заживав,
Вороного пива свому синови давав,
А свічену воду ввесь мир заживав.
За сїсю колїду та бувай же здоров,
Та бувай же здоров, наш ґосподареньку.

Від Стефана Павлїського з Угринова Гор. записав 1904 р. Б. Заклинський.

К.

Ой чи є, чи нема, пан господар в дома?
Щедрий вечер, добрий вечер, пан господар дома.*
Ой нема, в лїсї є, камінець лупає,

Камінець лупає, церковцю ставляє.
А у тій церковці три столи тисові,
А на тих столойках три обруси лїних,
А на тих обрусах, хлїб житний, пшеничний,
А на тих хлїбойках три келюхи стоют:
У першім келюху єст вино зелене,
У другім келюху кадило заквило,
У третїм келюху єст медок солодок.
З першого келюха сам Господь зажив,
З другого келюха Син божий заживав,
З третого келюха Пресвятая Дїва.
Пресвятая Дїва по церкві ходила,
По церкві ходила, кадилом кадила.

Невідомий записувач.

Л.

Чи дома, дома, наш пан господар?
Щідрий вечір! Добрий вечір!*
Нема го дома, поїхав до Львова,
Поїхав до Львова, деревце купує,
Деревце купує, церковцю будує.
А в тій церковци три пристоли стоят,
На тих пристолах три килїхи стоят:
В еднім килїху хлїб житний, пшеничний,
В другім килїху мід-вино солодок,
А в третїм килїху сам Господь заживав,
Сам Господь заживав, тай всїм людям роздавав.

Зап. Микола Чубатий від Антона Вовчука в липнї, 1904, в Озерянах, Товмацького пов.

М.

Ци дома, дома сей пан господар?
Ой дай Боже!*
Челядка каже, що нема дома,
А пан господар тай собі дома,
Ще й сидить собі по конець стола,
А на тїм столї троякий напій:
Оден ми напій медок солодок,
А другий напій багриве пивце,
Третий ми напій зелене вино.
Медок солодок на челядочку,
Багриве пивце на колядочку,
Зелене вино тай до церковці.
Коло престола святий Никола,
В дзвоники дзвонять, Богу ся [молять.
На райских дверох сам Господь [ходить,
Сам Господь ходить, тай службу [править:

Ой першу службу за господаря,
А другу службу за господиню,
А трету службу за челядочку,
За челядочку, за худібочку.

Зап. 1900, Василь Басараб у Ляхівцях, Богород. пов.

Паралелї: Ż. Pauli, Pieśni, I, ст. 12, ч. 13. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 80–81. — Мета, 1863, ст. 169, ч 8. — В Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 35—36, ч. 1; ст. 47, ч. 17. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 7, ч. 7; ст. 11, ч. 13; ст. 109, ч. 1; ст. 111—112, ч. 4; ст. 544—545, ч. 3. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 416—417, ч. 142-143; ст. 472, ч. 42. — Н. Маркевичъ, Обычаи и повѣрья, ст. 24.

105. Господар у похмілю.

Шо в саду, в саду да й винограду,
Святий вечор!*
Там молодий Петро пяненний лежить,
А його жона в головках стоїть,
Держить водицю на вмиваннейко,
Держить хусточку на втираннейко,
Винне яблучко на похміллейко.
Бувай здоровий, зличний паничу,
Зличний паничу, паничу Петре,
Не сам с собою, с своєю жоною,
С своєю жоною, із діточками.
Добрий вечор!

Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, стр. 6—7, ч. 7.

106. Будова церкви.

Перша ґрупа.

А.

Чи є, чи нема, господар в дома?
Та дай Боже, господар в дома.*
У темнім лузї дрова рубає,
Дрова рубає, церков складає.
А в тій церковцї два-три престоли:
В першім престолї сам Господь [сидить,
В другім престолї пресвята Діва,
В третїм престолї отець Николай.
Чим Господь жиє? Миром, кади- [лом,
Пресвята Діва зеленим вином,
Отець Николай солодким медом,
І всї святії солодким медом.

Яструбичі, п. Сокаль, зап. І. Стельмащук.

Відміни: В тім самім селї записав ідентичний варіянт К. Денеґа.

Б.

Чи є, чи нема, господар в дома?
Щадрий вечер — господар в дома?*

Нема го в дома, в темному лїсї,
Камінь лупає, церков складає.
А в тій церквоньцї два-три престоли:
Коло першого престола — Матка Христова,
Коло другого престола — святий Николай,
Коло третого престола — святий Михаїл.
Книжку читають, Христа вблагають,
Христа вблагають за господаря,
За господаря, за господиню,
За худобоньку, за челядоньку.

Зї збірки В. Равлюка, Криве, пов. Камінка Струм. зап. від Ів. Козаря, 1896.

В.

»Ци дома,[1]) дома, пан ґосподарю?«
Щедрий, добрий, светий вечір!*
Ой нема[2]) дома, а в темнім лїсї.[3])
Щож він там робит?[4]) — Камінь лупає,
Камінь лупає, церков мурує,
Церков мурує з трома верхами,
З трома верхами, з трома олтарами.[5])
В еднім[6]) вершочку дзвононьки дзвонят,
В другім вершочку служба (божа) се правит,[7])
В третїм вершочку світлонько горит.[8])
Дзвононьки дзвонят за ґосподаря,
Служба (божа) се правит[7]) за ґосподиню,
Світлонько горит[8]) за всю челядку.[9])

Здірка Ів. Вагилевича ч. 6. Луць Микитин із Зарваницї.

Відміни: В вар. Вікт. Єзерського з Глещави, п. Теребовля, є такі зміни: [2]) Нема го. [3]) В темнім лїсочку. [4]) В темнім лїсочку. [5]) Престолами. [6]) В першім [7]) Мшу сьвенту правлєт. [8]) Сьвіци палают. [9]) За челядоньку. Далї: Щастенько на двір, на худобоньку.

В вар. Мих. Мосори з Поручина, Бережан. пов.: [1]) Ци є ти. [2]) Нема го. [3]) Дальшої стрічки нема. [5]) Сеї стрічки нема. [7]) Відправа се правит. [8]) Сьвітло се сьвітит. [9]) За всю родиноньку. Далї йде поколядь.

Варіянт М. Царя з Підберезець, Львів. пов. Початок такий:

Ой щож то було з почітку сьвіта?
Синії мори, яснії зори,
Яснії зори, три ангеленьки.
Три ангеленьки церкву будуют,
Церкву будуют з трома верхами,
З трома верхами, з трома дверима.
Єден вершочок на схід соненька,
Другий вершочок на полудненько,
Третий вершочок на захід соненька.
В першім вершочку і т. д.

В вар. Л. Киселицї з Чагри, Буковина, колядники викликають господаря з хати і повідомляють:

В твоїм лїску камінь лупают,
Камінь лупают, церькву мурують,
Церькву мурують з трьома верхами:
В першім вершечку Дух світий сидит,
В другім вершечку Сус Христос сидит,
В третїм вершечку служба си прави,
Служба си прави за ґосподаря.

В вар. Юр. Павлюка з Бушкович лише початок узятий з сеї колядки, а решта з колядки: „Напитки в господаря“.

Г.

Гей д цему двору, гей д веселому,
Прийшли смо до вас, чи дома ґазда?
Ой слуги кажут, що нема дома,
Ой нема дома, піймов він до Львова.
Що він там дїє? Золото сїє.
Золото сїє, срібло палає,
Срібло палає, коником грає,
Коником грає, кремінь лупає,
Кремінь лупає, церков мурує,
Церков мурує з трьома верхами,
З трьома верхами, з двома вікнами,
З двома вікнами, з райскими [дверми.
В перше віконце сонечко сходит,
В друге віконце місяць заходит,
Ой в райскі двері сам Господь [ходит.
Ой ходит, ходит, три службі пра- [вит:
Ой першу правит за господара,
Ой другу правит за господиню,
Ой трету правит за чалядочку,
За чалядочку за домовую,
За худобочку за роговую.
Гей на здоровя тай господарю!

Зап. Юр. Федорчук у Джурові.

Д.

Чи дома, дома, єґомосьць дома?
Славен єси, наш милий Боже, на [небеси.*
Нема їх дома, пішли до Львова.
Шо-ж вни там робйит? Камінь [купуют,
Камінь купуют, церков мурують,
Церков мурують с штирма углами,
С штирма углами, с трома верхами.
А в ті церковци троє дверенькiв:
Єдьнї двереньки до схід соненька,
Другі двереньки до полудненька,
Третї двереньки до заходонька.
В перших двереньках людоньки [стоют,
В других двереньках сьвіченьки [горут,
В третих двереньках служби сї [правльит,
Єґомостеви за здоровенько,
Єґомостеви, ґосподиноньцї,
Ґосподиноньцї, всї челядоньцї.

Вацовичї, 1908 р. зап. Ярослав Пастернак.

Е.

Ой ізза гори, зза небесної,
Радуй се! Радуй се, земле, син нам се [божий народив!*

Сам светий Юрий коником іграв,
Коником іграв, шабельков звивав,
Шабельков звивав, біл камін лупав,
Біл камін лупав, церков муровав.
А в тій церковці трої дверечка,
Трої дверечка, трої вершечки:
Одні дверечка ой із схід сонця,
Другі дверечка с під полуднічка,
Треті дверечка із захід сонця.
На едні входит сам Біг небесний,
На другі входит сам светий Павло,
На треті входит Біжая мати,
Біжая мати — проскурниченька.
Сам Біг небесний службоньку служит,
А светий Павло в дзвононьки звонит,
Біжая мати проскури пече,
Ґосподареви на здоровленько.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 35. Пилип Саблаташ із Тишевниці.

Ж.

. . . .
Де се взела сива зазулейка,
І всї осади облїтала,
Іно в еднім не бувала.
Муровали еї три вірлоньки,
Іно един не мурував,
Но їм тільки розказував:
Кладїт на спід біле каміня,
На каміню біле залїзо,
По залїзї сиру дубину,
По дубинї кленинонньку,
По кленинонцї яворинонньку,
Під самий верх біле залїзо.
В тій церковци сам Біг попом,
А дячата янголята.
Сами се свічи посвітили,
Сами се книги почитали,
Сами се служби повідправляли.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 63. Андрій Навроцький з Любичі.

З.

Ой в бару̂, бару̂ валохи гудуть,
Светий вечер!*
Валохи гудуть, церкву будують.
Збудували церкву з трема хре-
[стами,
З трема хрестами, з трема акна́ми.
В перве аконце вскочило сонце,
В друге аконце месец ізийшов,
В трейте аконце сокал улетев;
Сокал улетев, на престолї сев,
Крильцами стрепенув, сльозаньку
[урану̂в.
А 'к слеза впала, так река стала.
На туой же реченцї чавнок пливе,
А в туом чавночку (імя) пливе,
(імя) пливе, стрелачки струже:
»Пливеть да, стрелачки, да маей
[девачки.«

В с. Будї, Чернигів. пов., Чернигів. ґуб. зап. Б. Чернявський.

I.

Ой в лїску, в лїску, на жовтім піску,*)
Там стоїт церковця[1]) з петьма[2]) верхами.[3])
На них сиділи[4]) два сив голуби.
Закрав си стрілец з темного луга,[5])
Кур[6]) натїгає, стріли пускає.[7])
Ой не зміряй ти, не стрілей ти в нас,
Ми ни голуби, але ангели.
Нас післав Господь з неба на землю,
Як люди си тут бай і справують,[8])
Ци дают вино людим на закон,
Ци варє пиво д' світому Різдву,
Ци сите мидцї[9]) д' світому Збору,
Д' світому Збору[10]) — Богу на хвалу,
Ци гаразд си тут люди справуют?
Ни гаразд си тут люди справуют.[11])
Син з своїм отцем до права стає,
Донька на мати руку здоймає,
Брат на брата ніж витягає,
Сестра на сестру чирів збирає.

Зї збірки В. Равлюка, Орелець, пов. Снятин, зап. від М. Лукенчука, 1890.

Відміни: Вар. невідомого записувача: [1]) Церква. [2]) Трьома. [3]) По сїм нова стрічка: З трьома верхами, з трьома хрестами. [4]) А на тих хрестах. [5]) Гей ходит туда тай пан (Іванко). [6]) Лук. [7]) Стрільбов зміряє. [8]) Ци гаразд си тут люди. [9]) Меди. [10]) Ци дают вино. [11]) Тепер ідуть відповіди на попередні питаня, а аж опісля: Отец із сином до права стає і т. д.

К.

На ґорі, горі топірцї дзвенї,
То єму! То єму Бог даў, шо
[вітцьи, матку шьинує!*
Топірцї дзвенї, біл-камінь тешут;
Білий молодчик камінь збирає,
Камінь збирає, ў купи складає,
Ў купи складає, церкви будує,
Церкви будує, Біг помагає.
Та сподом иде, біл-камінь кладе,
А ў середину суху ялину,
А при вершечку жоўту кидрину.
Ой та церкоўцьи з трема хрестами,
З трема хрестами під облаками,
З трема хрестами, з двома вікнами.
Одним віконцем зорьиют зорі,
Другим віконцем исходит сонце,
Райскими двермп Сус Христос
[ходит,
Сус Христос ходит, а службу слу-
[жит,
Служебку служит ўсе собірную
Молодчикови заздороўную.

*) За кождим стихом додає ся: „Гой дай Божи!“

С перед церкоуцї біл камін стоїт
Та на камени дві галузоньки,
А при вершечку два голубоньки.
Тай віпала ми здаўни стеженька
Тай та стеженька тай дороженька.
Та иде нею білий молодчик,
Білий молодчик, то панї стрілчик.
Ой иде собі тай несе собі
По правім боцї ўсе тугий лучок,
По лївім боцї ўсе сніпок стрілок.
На голубоньки ўсе позирає,
По однї стрілцї ўсе набиває,
Та наміряє, не докигає.
ІІ промоўльиют два голубоньки:
Ой стій, не стріляй, білий молодче,
Та не стріляй нас, не погубляй нас.
Ой бо ми не є два голубоньки,
Але бо ми є два ангелоньки,
Бо ми учера з неба зіслані.
Ой ми зіслані на признаване,
Ци так на земли, як даўно було,
Та даўно було, ис предовіку.
Ци сьвитьит медку д' сьвит ве-
[черови,
Ци варьи пиво д' сьвитому збору,
Ци сучут сьвічі д' сьвиті водорщи.
Шо деж му Богу гидно постало,
Гидно постало, не так бувало.
Не сьвитьит медку д' сьвит ве-
[черови,
Нї сучут трійцї д' сьвитій водор-
[щи,
Не варьи пива д' сьвитому збору.
Гидно постало, не так бувало,
Бо по ўсїм сьвітї почьирувано:
Ой бо син вітцьи до пана зове,
А дочка матїр все проклинає,
Та проклинає, Бога гнїває,
А брат на брата мечем збиває,
Сестра на сестру чьиріў питає,
Чьиріў питає, Бога гнїває.
Сусїд сусїда хлїба збаўляє,
Хлїба збаўляє, Бога гнїває,
А кум на кума права складає,
Права складає, Бога гнїває.
А за сим словом були здорови,
Від цего року аж до другого,
Поможи, Боже, діждати его.

Зап. від Ів. Мельника А. Онищук, у Зеленици, Надвірнян. пов.

Л.

Ци громи громе, ци дзвони дзвоне?
Дай Боже!*
Громи ни громе, дзвони ни дзвоне,
Самі янгели роботу робе.
Шо за роботу? Камінь лупают,
Камінь лупают, церков складают,
Церков складают из трома дверми,
Єз трома дверми, с чотирма вікни,
З чотирма вікни, з петьма вер-
хами:
Я в перші двері сам Господь ходи,
Я в другі двері ходе янгелї,
Я в третї двері ой ходе люди.
В одно виконце вой місїць сьвіти,
В друге виконце зірничка чяє[1]),
В трете виконце зоря зоряє,
Я в то читверте сонце сияє.
На йодним верху зазулька кует,
На другим верху все й ластивочка,
На третим верху все й голубочка,
Вой на читвертім все й соколочка,
Вой на тім петім ґречная пайня,
Ґречная пайня, пайня Марія,
Вой сиди, сиди, далеко види.
Єк заделеко? На сине море:

[1]) Плеше (= сяє).

На синим мори коробіль плавле,
Я в тим короблї сиде панове,
Сиде панове тай старі люде.
Вой сиде, сиде, тай судок суде:
Вже типер ни так, ек стародавно;
Вой син на вітця поривает ця,
Донька й матери ни послушає,
Вой брат на брата меч вітегає,
Сестра на сестру чьирів шукає,
Сусїд сусїда в пана тегает,
В пана тегает, пан кару дает.

Зап. 1911 р. від Дмитра Мартищука, господаря в Зеленім-Ріцї, Косів. пов. Богдан Заклинський.

М.

Ой дай Боже[1])!
Ой за горою, за високою,
Ци громи громят, ци звони звонят?
Нї громи громят, нї звони звонят.
Два-три ангели кремінь лупают,
Кремінь лупают, церковцу ставют:
Іс трома дверми, іс трома вікни,
Іс трома вікни, іс трома хрести.
А на всїх тих верхах сидят ангели,
Сидят ангели та й Бога молят.
В едно віконце — сіяет сонце,
В друге віконце — місяцю світит,
В трете віконце — зірничка чает,
Зірничка чает, ґаздинька встает.
Як вона встает, личко вмиваєт,
Личко вмиваєт, Богу ся молит,
Богу ся молит сама за себе,
Сама за себе й за свого пана.
Як вона тїлце свое встроїла,
Як свічку з воску жовту зсукала,
Господу Богу на службу дала.
А в котру днинку? — На святе [Різдво.

Зі збірки Онуфрія Савчука — Ясенів Горішний, пов. Косів.

Н.

Щедрий вечир, святий вечир!*
Сивисенька зозуленька,
Я всї луги облїтала,
А в одному не бувала:
Я в тим лузї три церковцї,
Я в тїй церкві три віконця:
Я в їдному ясний місяць,
Я в другому ясне сонце,
Я в третему ясні зорки.
То ни місяць, сам господар,
То не сонце, господиня,
То ни зірки, то їх дітки.
Добрий вечир!

С. Цеґермановка, Уман. пов. Д. Щербаківський.

Відміни: В подібнім вар. З. Д. Ходаковського (ч. 450) трохи відмінний початок:
На горі, на камяній,
В(о)лохи кують, церкву будують,
З трема верхами, з трема вікнами і т. д.

Паралелї: Ż. Pauli, Pieśni, I, ст. 9, ч. 8. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 5—6, ч. 4; ст. 533, ч. 2. — А. Потебня, Щедровки и колядки, ст. 619—624, ч. 52. — Г. Купчанко, Пѣсни, ст. 376—377, ч. 6. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 79—81, ч. 13—14; ст. 175—176, ч. 5—6.—П. Чубинскій, Труды, III, ст. 422, 150

[1]) Додаеть ся за кождим стихом.

Друга ґрупа.

А.

Святая Варвара церков будовала,
 Радуй ся, радуй ся, земле,
 І Ти, Сине Божий, нам народивсь.*
Церков будовала й з трьома верхами,
Й з трьома верхами й з трьома окнами:
В перше оконце — засвітило сонце,
А в друге оконце — ясен місяць світить,
А в трете оконце — янголї щебечуть,
Янголї щебечуть, слїзоньками плачуть.
Де слїзонька впала, там криниця стала.
В ті криниченцї — образ обявив ся,
Образ обявив ся, Йсус Христос родив ся,
А ми веселїм ся, Христу уклонїм ся.

Зап. Василь Степанєнко, в Канївськім повітї, 1894.

Б.

А сьвіта Марія по сьвітї ходила,
 Щедрий, добрий, сьвітий вечер!*
По сьвітї ходила, руки ломила,
Руки ломила за Сусом Христом,
За Сусом Христом, за сином Божим.
Здибали єї троє Жидове:
Де йдеш, Марійо? В високу гору.
А на тій горі крутеє древо,
А з того древа церковцю ставлять,
Церковцю ставлять з трома верхами,
З трома верхами, з четверма вікна,
З четверма вікна, з четверма дверма.
А в тій церковци три гроби лежать:
А в першім гробі сам Господь лежить,
А в другім гробі син Божий лежить,
А в третїм гробі сьвіта Марія.
Над Паном Богом книги читають,
Над Сином Божим сьвічки палають,
Над Матков Божов ружі зацвила.
А з тої ружі вилетїв пташок:
Не є то пташок, є то Син Божий,

Є то Син Божий, людий нам множить,
І по всім сьвіті і по всій земли.
Добрий вечер, пане ґосподару!

Зап. І. Савяк у Пасічній к. Станїславова.

Відміни: Подібний варіянт, але з иншим початком, записав 1877 р. у Книгинині, Станїслав. пов. Корнило Заклинський.

В.

Ішла Марія понад рікою,
Алилуя, алилуя, понад рікою.*
Та зостріла ся з трома Жидами:
Оцеж ті Жиди, шо Христа мучили!
Ми не мучили, наші предковя.
(Ой там) на горі кряжі кряжують,
Кряжі кряжують, церкву будують.
(Ой) збудували з трьома верхами,
З трьома верхами, з трьома дверями,
З трьома дверями, з трьома вікнами.
А у тій церкві три гроби лежить:
У первому гробі — Ісус Христос,
А в другім гробі — святий Миколай,
А в третїм гробі — Дїва Марія.
Над Сусом Христом книги читають,
Над Миколаєм свічки палають,
Над Марією рожа процьвітає.
А з тії рожі та вилетїв птах,
Та полетїв птах попід небеса;
Усї небеса розтворили ся,
Усї святі поклонили ся.
А це ж не птах, це син божий,
Це син божий, людей намножив.

Зап. І. Манжура, Люботин, Валк. пов.

Відміни: В вар. О. Кошиця з Тарасівки виходить Богородиця на круту гору:
А на тії горі три древа лежить,
З того дерева церкви будують і т. д.
І тут над гробом Богородиці рожа процвитає, але нема згадки про те, щоби з неї вилїтав птах.

В вар. А. Калити з Бориспол церква повстає там, де кров капнула при муках Христа. В церкві ті самі три гроби, над Богородицею процвитає рожа, а з неї вилїтає птах (= Христос).

І в галицькім варіянтї І. Савяка і в отсих усїх попадаєть ся та нельоґічність, що Богородиця шукає Христа і рівночасно в гробі лежить. Сьому зараджено в другім вар. Ів. Манжури з Люботина, в якім:

Три чорнички ідуть, срібло, злото несуть,
Срібло, злото несуть, ше й на церкву подають.

В церкві гроби Василія, Богородиці й Івана Хрестителя. Над Марією процвитає рожа, але про птаха нема згадки.

Два варіянти сеї колядки з дрібними змінами записав Вас. Степаненко, 1895 р. в Канївщині.

Г.

Там ходила Діва Марія по під горою,
Там шукала Діва Марія Божого Сина.
Ой не знайшла Діва Марія Божого Сина,
Тільки знайшла Діва Марія троє янголят.
Ції янгольці, ції святії церковцю строять.
А в цій церковці, в ції святі три гроби стоять:
Що над першим, що над гробом свічі палають,
А над другим гробом книги читають,
А над третім гробом рожа процвітає.
А що в першім гробі Іван Христитель,
А в другім гробі наш Бог Спаситель,
А в третім гробі Діва Марія.

Тарасівка, зап. О. Кошиц.

Подаю сей варіянт у цілости задля його особливого розміру.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 353—354, ч. 82; ст. 447—449, ч 10. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, І, ст. 233; П, ст. 6—7, ч. 9; ст. 47, ч. 12 (конець); Ш, ст. 523, ч. 4. — Ол. Пчілка, Укр. колядки, ч. 12 (Кіев. Старина, 1903, кн. IV, ст. 148—149). — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 762—764, ч. 81. — В. Кравченко, Етногр. матеріяли, ст. 33, ч. 83.

107. Будова церкви св. Софії в Києві.

А що нам било з нащаду світа?
Славен єси, Боже, по й усім світї і на небесіх.*
Ой не билож нам хіба сина вода,
Синая вода тай білий камінь.
А прикрив Господь сиров землицев,
Виросло на нїм кедрове древо
Барз височейке і барз слїчнейке.
Висмотріла го Пресвята Діва,
Зізвала д нему сорок ремісників.
»Ой підїте ж ви, ремісничейки,
А зітнїте ж ви кедрове древо,
Збудуйте з него святу Софію,
Святу Софію в святім Кийові.
Би на нїй било сїмдесять верхів,

Сїмдесять верхів, сїмдесять крижів,
Семеро дверій, а єдні підлоги«.
День будували, в ночи втїкали,
В ночи втїкали, в день прибивали.
А зіслав Господь ангела з неба;
»Не влякайте ся, ремісничейки!
Дав вам то Господь ведлуґ силойки.
Крижі робіте, верхи зводіте!«
Єдин вершейко барз височейко,
Барз височейко і барз слїчнейко.
А в тім вершейку золотий престіл,
За тим престолом сам милий Господь
Служив службойку суборовою,
Суборовою, заздоровную
І за здоровя нашого брата,
Нашого брата і всїх христіян.
Тамтуди лежить з давна стежейка,
Стежкою іде польська вінойка.
Межи ними йде полковничейко.
Стала вінойка в крижі стріляти.
Рече словейко полковничейко:
»А не стріляйтеж в святії крижі,
Бо пустить Господь огняний дожджик,
Огняний дожджик, громові кулї,
Затопить Господь польську вінойку.«
Вни не слухали, в крижі стріляли.
Ай так ся стало, як він говорив:
Іспустив Господь огняний дожджик,
Огняний дожджик, громові кулї,
Затопив Господь польську вінойку,
Хіба нам зістав полковничейко,
Полковничейко, той наш братейко.
Би на здоровя, на многі лїта,
Гей наш панейку, та наш братойку!
Не сам іс собою, а з милим Богом,
Із милим Богом, з господинейков,
З господинейков і з челядойков.

Кіев. Стар. 1889, кн. 1, стр. 231—232.

108. Господар іде до церкви з дарами.

А.

Ци дома, дома ґосподаренько?[1])
Ой кажут слуги, що є він дома,
Ой є він дома в світлї світлонцї,
В світлї світлонцї, на оборонцї.
Що-ж овін дїє? Воли парує,
Воли парує в чотири вози:
На єдин бере самі свічечки,
На другий бере самі книжечки,
На третий бере самі дзвоночки,
А на четвертий я сам сїдає.
А деж ти їдеш, ґосподареньку?
Ой їду, їду під святу гору,
Під святу гору до манастиру.
Надибали го два ангелочки:
'Май-біг, помай-біг, ґосподарень-
[ку!
Здорові були два ангелочки.
А деж ти їдеш, ґосподареньку?
Ой їду, їду під святу гору,
Під святу гору до манастиру.
Ой як із'їхав на злоті мости,
А злоті мости та й зазвенїли,
Сірі волоньки та й забренїли.
Як-же приїхав під святу гору,
Під святу гору до манастиру,
Сами ся двері поодпиради,
Сами ся книги поодщіпали,
Сами ся свічі позажигали,
Сами дзвоночки засиґнували,
Усї Святії на Службу стали,
Службу служити, Бога просити.
Кому найперше службонька буде?
На самий перед самому Богу,
А по Богови Божій Матери,
А по Матери ґосподареви;
Ґосподареви, ґосподинонцї,
Ґосподинонцї, всї челядонцї.
А за сим словом...

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Б.

Ой там в поли пшениченька росте.[2])
Зайшов до неї ґречний ґосподар,
Тай зібрав з неї райскії цвіти,
Тай заніс же їх до золотника — до роботнї.
Ти золотнику, ти робітнику,
Та зроби-ж менї три роботонцї:
Єдну роботу — золотий келюх,
Другу роботоньку — злоту коруноньку,
Трету роботоньку — золотий хрестик.
Золотий келюх — до Господа Бога,
Злоту коруноньку — до Матки Святої,
Золотий хрестик — до Ісуса Христа.

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“ [2]) За кождим стихом додає ся: „Лїлїя — Ісус Христос, Марія“.

Будь-же нам здоров, пане ґосподару,
Не сам з собою — зо свов жоною,
І зі всім домом — Господом Богом.

Зі збірки о. Мих. Мосори — Поручин, пов. Бережани.

В.

По горі, горі, стеженька здавну,
Надійшов нею господаренько,
Надносит свічі при праві руці.
А за ним іде ґаздиня его,
Несе колачі при праві руці.
Тобі колачі з ярої пшениці,
А тобі свічі з ярого воску.
Сами дзвононьки а й задзвонили,
Сами ся двері повдотворяли,
А всі Святії на Служби стали,
Служби служити, Бога просити
За здоровлячко господарское,
Господарское, молодецкое.

Невідомо, де записано.

109. Ангели ведуть господаря до церкви.

Ой через гору та[1]) через Дунай
Стоят мостоньки калиновії,
Калиновії, покощенії,
Покощенії жуковинами.
Ой ішов ними господаренько,
Господаренько, чом (такий то).
Тай зострічае[2]) два-три ангели:
»Біг — помагай — біг[3]), господареньку!
Господареньку, чом (такий то).«
»Бодай здорови, два-три ангели.«
»Ой де-ж ти ідеш, господареньку,
Господареньку, чом (такий то)«?
»Ой яж бо іду в рай дороженьки,
В рай дороженьки, до милог' Бога.«[4])
»Верни-ж се з нами, а з ангелами,
Права-ж ти буде в рай дороженька.«
Ой взели-ж его по під плеченька,
Тай понесли го в рай дороженьки,

Тай принесли го іт[5]) костелови,[6])
Тай занесли го ба й до костела[7]),
Поклали его конец[8]) престола.
Ой на престолї горет свіченьки,
Поза свіченьки стоят чашеньки,
Поза чашеньки сидят ангели.
Ой сидят, сидят, радоньку радят,
Радоньку радят субірненькую,
Субірненькую, недільненькую.
Света пречиста словечко зрекла:
»Ой ви ангели, ви божі[9]) діте[10])!
Беріт на себе церковні[11]) ризи,[12])
Та йдіг до церкви службу[13]) служити,
Бо уже пішли деки дзвонити.«
Кому найперше? Богу светому,
А по Богови божій[14]) матери,
А по матери ґосподареви.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 18. Петро Илїш із Ясеня.

Відміни: Рук. Осс. 2411, II, к. 165: [1]) ой, [2]) зострічає, [3]) помай—біг, май—біг, [ ] [4]) нема, [5]) ік, [6]) костьолови, [7]) костьола, [8]) конець, [9]) божї, [10]) дїти, [11]) церковнї, [12]) річи, [13]) служби, [14]) божї.

Приспів: Ой дай Боже!

Подібний варіянт записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 27—28, ч. 38; ст. 605—606, ч. 42. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 759—761.

110. Ангели випрошують долю господареви.

Що в пана Степана по його двору
Святий вечер!*
Сам Господь ходить с трома святими,
С трома святими, із янголями.
Що перви янголь у Бога просить:
»Ой пошли, Боже, пану Степану,
Пану Степану у полї долю:
У полї долю — густеє жито,
Густеє жито, частії снопи!«
А другі янголь у Бога просить:
»Ой пошли, Боже, пану хазяїну,
Пану хазяїну в пасїцї долю:
Тисячу роїв, сто бочок меду,
Сто бочок меду, сто пудів воску!«

А трейті янгол у Бога просить:
»Ой пошли, Боже, сьому хазяїну у дому долю:
З жінкою жити й з дітками добре!«

Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 6, ч. 5.

111. Святі в церкві.

А.

В пана (такого то) на його дворі
Радуй ся земле! Весели ся, Боже наш,
над нами!*
Стояло древо тонке, високе,
Тонке, високе, листом широке.
Із того древа церков рублена,
А в тій церковці два-три престоли:
В першім престолї святоє Різдво,
В другім престолї святий Василий,
В третїм престолї Іван Хреститель.
Святоє Різдво нам радість принесло,
Святий Василий новий гід приніс,
Іван Хреститель воду перехристив.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 34.

Б.

Пане господару, що в тебе на дворі?
А в тебе на дворі та й клинове древо,
А на тому древі аж три обявленія.
Перше обявленіє — то святе Рожиство,
Друге обявленіє — то святий Василій,
Третє обявленіє — то Іван Креститель.
Святе Рожиство нам радость приносить,
А святий Василій всїй світ розвеселить,
А Іван Креститель воду освящає,
Воду освящає, сей мір прикращає.
Рай нам розвив ся — Христос народив ся.

Ал. Н. Малинка, Сбор. Матеріаловъ, стр. 44, ч. 56.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 44—45, ч. 57. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 20, ч. 25. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 337—338, ч. 67. — Н. Маркевичъ, Обычаи, ст. 23. — А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VП, ст. 66—67.

112. Святі служать службу за господаря.

А.

А у нашого царя помальовані тина,
Рай розвивсь, Христос уселивсь у сьому дому!*

Помальовані тина, с під злота ворота,
С під злота ворота, весь двір на помості,
Весь двір на помості, світлоньки новиї,
Світлоньки новиї, столи тисовиї.
За тими столами — три святі стояли,
Три святі стояли, службу служили,
Службу служили — для пана Ивана,
Для пана Ивана, шей за жінку його,
Шей за жінку його, шей за діток його:
Шо його синочки, так як колосочки,
А шо його дочки — на небі зірочки.

Вільшана, Харьк. пов. зап. І. Манжура.

Відміни: В вар. А. Калити з Борисполя, Переяслав пов. приспів такий: Радуй ся, ой радуй ся, земле, під нами, милосердний Боже наш над нами.

В тексті — сидять святі за столами і:

Правлять вони службоньку а за пана Миколу,
Правлять вони другую а за пані Оленку,
Правлять вони третюю а за його діток.

В вар Д. Щербаківського з Уманщини правлять службу три ангели.

Б.

Ой у сьому домі так як у раю:
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір!*
Стоять столи та все тесовиї,
Та горять свічі та все восковиї,
Та сидять кравці та все молодиї,
Та шиють ризи та все золотиї.
Пошили ризи та повішали
Та на дереві, та на тереңі.
Де взяло ся та три янголи,
Та понесли ризи та у церковцю,
Положили ризи та на престолі.
Де взяло ся та три попики,
Стали вони убирати ся,
Стали вони наряжати ся,
Стали вони три служби служити:
Шо первая служба та за хозяїна,
А другая служба та за його жінку,
А третяя служба та за його ді-
[ток.

Алексіївка, Алекс. пов. зап. Ів. Манжура.

Паралелі: А. Малинка, Сборникъ матеріаловъ, ст. 65, ч. 87. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 387, ч. 113.

113. Зіпсований світ.

А.

Ой в чистім поли, блиська дороги,
Стоїт ми, стоїт церковця нова,
Церковця нова побудована,

Побудована з трома вершечки,
З трома вершечки, з двома оконци.
На тих вершечках три голубоньки,
Попід церковцю лежить стежечка.
Надийшли-ж[1]) нею два мисливчики,
Тай вісмотріли три голубчики,
Тай узели вни гей помірали,[2])
А голубчики к ним промовляют:[3])
»Мірай,[4]) помірай,[5]) а в нас не стріляй,
Ой бож ми не є три[6]) голубчики,[7])
Але-ж бо ми є три[6]) ангелоньки,
Три ангелоньки з небес зослані.
Чомуж так не є, як було давно,
Як було давно, а в преждевіку.
Светам Николам пива не варет,
Светам Рождествам служби не служет,
Светам Водорщам свічи не сучег.
Бо уже давно як правди нема!
Уже се царі повойовали,
Бо царь на царе війско збирае,
А брат на брата мечем рубає,
Сестра сестрици чари готує,
Ой бо син вітце до права тегне,
Донька на матїр гнів піднимає,
Ой бо кум кума зводит з розуму,
Сусїд сусїда збавляє хлїба.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 42. Павло Остапків із Глубокого.

Відміни: Рук. Оссол 2411, т. II, к. 163: [1]) надійшлиж, [2]) поміряти, [3]) А они взели д ним промовляти, [4]) міряй, [5]) поміряй, [6]) два (!) [7]) голубоньки. Дальше нема. — Друга половина сеї колядки є осібно в рук. Осс. і переписана при 109 колядці збірки рук. Петрушевича.

В вар. Олекс. Ракової з Раранча, Чернов. пов. початок узятий з колядки про будову церкви, в якій сидить:

Коло пристола Матер Христова,
Книжку читає, Христа благає.
Святий Николай за Богом ходит
Тай Бога просит, тай Бога просит:
Ой Боже ви наш, прийдїт ви до нас
На святий вечер на вечеречку,
Зваримо ми вам пшениченечку,
Бо на нашім світї ненависть дуже:
Я син тата за чупер тягне і т. д.

В вар. Б. Заклинського в Угринова Горіш., Станісл. пов. у господаря в світлици:

Кедрові столи, жовті заслони,
За заслонами Божая мати,
Поза столоре сидят панове.

Ой сидят тай пют тай ся перечут,
Що так буває, як не бувало:
(Та) що син батька з печі тручає,
Донька на маму руки здирає і т. д.

Варіянт Вас. Басараба з Ляховець, Богородч. пов. подібний до Угринівського, лише що в ньому святі сидять поза столи, книги читають, правди шукають.

Б.

Ой межи двома та дорогами
Стоїт церковця мурованая,
Ой а звіниця будованая.
На тій звіници два сив голуби.
Ой бував туди з давна гостинец,
Ой їхав туди ґречний молодец,
Ґречний молодец, на іме (Йванко).
А взев коника та притегати,
Взев свого лучка тай добувати,
А до голубів тай ізміряти;
Взели голуби т нем' промовляти:
Ґречний молодче, не стріляй до [нас!
Ой бо ми не єст два сив голуби,
Али бо ми єст два ангелове,
Два ангелове з неба зіслані,
Ой ци так тепер, як з первовіку:
Ци ситє меди светому різдву,
Ци курє горілку светому збору,
Ци варє пиво светому Стефану?
Ой не так теперь, як з первовіку,
Як з первовіку, з давну бувало:
Не ситє меди светому різдву,
Не курє горілку светому збору,
Не варє пиво светому Стефану,
Лиш брат на брата меч вінимає,
Сестра на сестру чарів шукає.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 109. Гнат Луців із Різови.

Відміни: Рук. Осс. 2411, II, к. 162:

Чомуж так нима, як було давно,
Як було давно, а з первовіку,
А з первог-віку, з первог-початку?
Светам Николам пива не варєт,
Светам роджеством свічі не сучут,
Светам водорщім трійці не несут.
Ой брат на брата мечем рубає,
Сестра сестрици чари готує,
Ой кум на кума все ворогує,
Сусїд сусїда збавляє хліба,
А донька матір все проклинає,
А син на вітцє право втєгає.

(З Глубокого).

В.

Ай в поли, в поли, є три євори,
Гей дай Боже!*
Тонкі, високі, в корін глибокі,
В корін глибокі, в верху лиснаті.
Ой прилинули два-три голуби
Тай сіли собі на ті євори,
Ай кі євори їх не влюбили.
Ай ізлинули тоти голуби
Тай сіли собі в чистії поля.
Тоті їх поля не полюбили,
Не полюбили, цьвітком змінили.
А ізлинули тоти голуби
Тай сїли собі на білі церкви.
Тоти їх церкви аж полюбили!
Попід цвинтарем вбитий гости- [нец,
Ай їхав туда пишний Василько,
Ай їхав туда чом сивим конем,
На правім плечу стрілбочку несет.

Побачив же він тоти голуби,
Ай ізтег коня тай став стояти,
Затег стрілбочку, хоче стріляти.
Тоти голуби бай промовили:
Васильку ти наш, тай паничу
[наш!
Не зміряй ти в нас, не губи ти
[нас!
Ой бо ми не є сиві голуби,
Алеж бо ми є сьвіті ангели.
Нас Господь зіслав я й в цесе
[село,
Ци є в сім селї старіки люди,
Ци держет права, єк стародавно:
Ци пиво варет сьвитому Різдву,
Ци меди сьвитет свитому Збору,
Ци кум до кума з вичеров ходит.
У нас так нема, єк стародавно:
Ни кум до кума з вечерєв не
[йдет,
Гой брат на брата меч витегаєт,
Сестра на сестру чирів шукаєт.
Ой на здоровлє, пишний паничу,
Из коледкою, з вітцем, з маткою.
Віншуєм тебе многая лїта,
Многая лїта, шістя, здоровля.
Дай жеж ти, Боже, втїху, радости,
Втїху, радости, в дім веселости.
Поза цим словом тревай нам
[здоров!

Зап. в Ясенові Горіш., Косів. пов. від Андрія Боднарука М. Сеник.

г.

Ой цес сам ґазда за Богом ходит,
За Богом ходит, шьипочку носит,
Шьипочку носит, Господа просит:
Ой Господи наш, вступи ко до нас,
Вступи ко до нас на вечиречку!
Ай Господь речит до пана Митра:
Ти йди до дому, а я там буду,
А я там буду тай відознаю,
Ой чи так тепер, єк старих давен:
Чьи смажут меди к сьвітом вечеру,
Чьи варє пиво к сьвітому Різдву,
Чьи душе вино к сьвітому Збору.
Ой ни так типер, єк старих давен:
Ни смажут меди к сьвітій вечери,
Ни варє пиво к сьвітому Різдву,
Лиш курє горівку к сьвітому збору.
Типер на сьвітї тьижко постає,
Тьижко постає, люди си сварьи:
Земля божая людем ни стає,
Ближень до ближня вже ни вступає,
Вже ни вступає, стежку копає,
Стежку копає, перелаз строжи́т,
Перелаз строжи́т терновим глогом.

Вже отец сина д пану тьигае,
Бо син на вітця руки здіймае.
Мама з донькою кров проливае,
А брат на брата міч вікігае,
Сестра на сестру чарів шукае.
Диві́т си, люде, мирі́т си, люде,
Ни за довгий час страшний суд буде,
Страшний суд буде судити люде!
Вінчуемо вас, ой пане Митре,
Щастем, здоровем, многая літа!.

Зап. в селї Старих Кутах, повіт Косів, 1910 р. від Николая Лївака — Богдан Заклинський.

Другий варіянт записаний у тім селї від Власїя Бойчука баламутний і неповний.

Д.

Й а в лїску, в лїску, й на жовтім піску,
Росте деревце тонке, високе,
Тонке, високе й а в лист широке,
Й а в лист широке, в корінь дуплаве,
В корінь дуплаве, в верьху кудряве.
Гой у тих кудрях сив соків сидит,
Сив соків сидит, в Дунай си дивит,
В Дунай си дивит, там виза видит,
Там виза видит, з визом говорит:
Гой ци тепер так, ек з первовіку?
Гой тепер ни так, ек з первовіку:
Гой син на витця руки знимае,
Донтя матери суперечяе,
Гой брат на брата міч винимае,
Сестра й на сестру чирів шукае,
Сусїд сусїда до пана вдае,
Й до пана вдае, сам світком стае,
Через неправду світ си скінчяе.
Найшли ж ми правду в старшего брата,
В старшего брата, й а в брата Козьми,
Й а в брата Козьми, в его ґаздинї.
Коло пристола сьвитий Николай:
Гой ходит, ходит, звоночьком дзвонит,
Звоночьком дзвонит тай Бога просит,
Гой Бога просит за цего ґазду,
За цего ґазду, тай за ґаздиню,

Гой за ґаздиню й за всу чалядку.
Вінчуємо вас шьистем, здоровем,
Шьистем, здоровем, Сьвитим Вечером,
Сьвитим Вечером тай сьвитим Різдвом,
Гой сьвитим Різдвом тай Новим Роком,
Тай Новим Роком тай довгим віком.

Зап. від Палїя Палїйчука в Бабинї, Косів. пов., в 1911 р. М. Тимяківна.

В другім вар. М. Тимяківної, з Соколівки, приходить та зміна, що сокіл дивить ся на море, по якім плине корабель; в корабли сидять панове і говорять, що тепер не так, як з первовіку.

Е.

В нашого пана ґосподаренька
Гей дай Боже!*
Світлонька нова, все горіхова,
А в ті світлонцї а всї Святії,
Ой лишеж нема Ісуса Христа.
Взяли радити, кого післати:
Они-ж врадили святого Петра.
Як урадили, его післали.
Ой пішов Петро, не ввійшов Петро,
Не ввійшов Петро в пів дорожечкі,
Подибают 'го два-три Святії,
Подибают 'го, питают его:
Чи так на земли як з давна було?
Тепер на земли не так постало,
Не так постало, як з давна було.
Тепер на земли царі постали,
Царі постали, повоювали:
Ой цар на цара войско збирає,
А брат на брата мечом махає,
Сестра на сестру чарів шукає,
Донька на матїр гнїв підоймає,
Ой а син вітця до права тегне.
Ой тегне, тегне, та й притегає,
Ой за тото ся Пан-біг гнїває.
Гей дай Боже!
А за сим словом будьте здорові,
Ой ґосподаречку, ой наш ґаночку!

Записано в Петранцї, пов. Калуш, 1863 р.

Ж.

Пани господарю, спиш, ни чуєш,
Нїчого ни знаєш!
За твоїм столом сидя три королї,
Три королї с чужої зимлї;
Смоквини[1]) їдя і раду радя,
Що правда пропала, а кривда [настала.
Сусїд з сусїдою жиють кривдою,
Мати на дїти з свічі капає,
Батько з сином до справи стає,
Брат на брата мич помикає,
Систра на сестру чарів питає.

Зап. у Ракарії, Белицького пов., Бесар. губ. А. Короткий.

---

[1]) Фіґи.

З.

Ой небом, небом, ясень місяцю,
За ним зорниці, его сестриці.
Ой стій, погоди, ясень місяцю!
Не маю часу на те вгожати,
Ой бо я іду в чужії краї:
Ой у тих краях правда пропала,
Правда пропала, кривда настала.
Дедя із сином до права стае,
Неня із доньков в гніву вмирае,
А брат на брата міч помикае,
Сестра на сестру чарів шукае.

Зап. Юр. Федорчук у Джурові.

Відміни: У другім вар. з Джурова, значно більшім, говорить ся про будову церкви, та стрільця, що стріляе у трьох голубів так, як у вар. І. Вагилевича (А). Конець такий, як тут.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 21—22, ч. 29—31; Ш, ст. 21—22, ч. 29—31; Ш, ст. 21—22, ч. 27; ст. 59—60, ч. 34; ст. 103—104, ч. 3; ст. 126, ч. 2. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 414—415, ч. 13г; ст. 417—418, ч. 144; ст. 465—466, ч. 29. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 741—746, ч. 76. — Правда, 1879, ст. 297—298, ч. 1. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 32, ч. 4; — ст. 50—51, ч. 2; ст. 53—54 ч. 5; ст. 98—99, ч. 15; ст. 152—154, ч. 18—19.

114. Святі шукають правди.

Пане господару, а на твоїм двору,
Щедрий вечір, добрий вечір!*
А на твоїм двору ялина стояла,
Ялина стояла тонка да висока,
Тонка да висока, листом да широка.
А під тою ялиною три столи стояло,
Три столи стояло, три свічі горіло,
Три свічі палало, три святі читало.
Книги читали, правди шукали,
Правда пропала, кривда настала.
Пане маляру, змалюй мінї перстень,
Перстень серебряний, чи не дарований?
Пане маляру, змалюй мінї чашу,
Чашу золотую — людей частувати,
Перстень серебряний — челядь дарувати.

Зап. В. Яблоновський, 1895 р. в Одесї від парубка з сл. Ґбцулової, Тирасп. пов. Херсон. ґуб.

115. Святі трубачі.

А.

Гей знати, знати, котре господар,
А то господар, на імя (Іван);

Єго подвіря сріблом леліє,
А в єго дворі два-три королї:
А[1]) перший король — то сам Господь Бог,
А другий король — то святий Юрій,
А третий король — то святий Дмитро.
В святого Дмитра труба[2]) срібна,
В святого Юра труба іс[3]) тура,
А в Господа[4]) Бога труба з однорога.[5])
Ой як затрубів й а святий Дмитро,
Гори, долини копами[6]) вкрили;
Ой як затрубів й а Юрій святий,
Всю кригу розбив, дерево розцвив;
Ой як затрубів сам Господь з неба:
Врадувала ся на роли скиба,
На роли скиба, у мори риба,
У мори риба, у поли зіля,[7])
У горах зіля, у стогах зерно.[8])
Всї ся церковцї поростворали,
Всї ся свічечки позажигали.
Коло престола стоїт Никола,
Господа славит, три Служби служит:
Гой першу Службу за господаря,
За господаря, на імя (Йвана);
А другу Службу за господиню,
За господиню, на імя (Анну);
А третую Службу за челядочку,
За челядочку, за худобочку.

— — — — — — — — —

Зї збірки Онуфрія Савчука, Ясенів Горішний, пов. Косів.

Відміни: До сього варіянта дуже близький Вас. Басараба з Ляховець, Богородчан. пов. [1]) Гой [2]) Трубочка. [3]) З буйного. [4]) В святого. [5]) З єдинорога (труба пропущена). [6]) Всї в біль ся. [7]) У горах зело. [8]) Далї нема.

Вар. В. Булки зі Струтина Вижного, зап. 1864 р., не цїлий, але замітний тим, що в нїм приходить аж пять трубачів: Димитрій, Василій, Георгій, Яков і Спаситель:

А як затрубів святий Яков,
Аж ся зробило на світї не тако.
А як затрубів святий Спаситель,
Уже ся зробило хлїба багато.

Б.

Славен єс, Боже, по всему свиту
И по всїх церквах и монастирях,
По монастирях, по людских домах.
Ми вам скажемо файну писмочку:

В нашого пана новії доми,
Новії доми, тисові столи,
А по тих столах білї скатерти,
А поза стїлю сидет светії,
А в чола стола все три королї:
Один королю, наш светий Царю,
Другий королю, шьий светий Дми-
[тро,
Третий королю, светий Юрію.
Вни сидет собі, тай трубет собі,
Вни трубет собі на штири чьисти.
В нашого Бога трупка золота,
В светого Дмитра трубка сриб-
[ненька,
В светого Юра з буйного тура.
Ай єк затрубив шьий светий Дми-
[тро,
Тай покрив зимков всї гори біло.
Светий Юрію бой єк затрубив,
Всю кригу розбив, дерево розвив.
Ай єк затрубив наш светий Царю,
Тай розвеселив всю божу земню.
Тогди земниця стала весела,
Тай уродьила жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всєку пашницю.
Славен єс, Боже, по всему свиту
Ӥ ти є славний, наш ґосподарю!
Ми тя винчюєм шьистем, здоровем,
Шьистем, здоровем, пробутком
[добрим,
Пробутком добрим тай виком дов-
[гим.
По двору шьистя на худобочку,
А в дім здоровя на челядочку.
Всими светками все й Ризденими,
А шьий прийшлими, все й зеле-
[ними,
Все й рик вид року, токма до вику.

Зап. В. Михайлюк від Михайла Кіцняка Лукащукового в Красноїли, пов. Косів.

B.

В нашого пана хороша жена,
Рано, рано, дужи ранейко!*
Вона Богови всї ризи прала.
Ой прала, прала на край Дуная,
А їх сушила над синим морем,
А їх качила в тура на розї.
За нею ішли три вівчарики,
Три вівчарики, всї три святії.
Носили вони тай три трубойцї,
Тай три трубойцї на праві руцї:
Перший вівчарик, святий Нико-
[лай,
Другий вівчарик тай святий
[Юрий,
Третий вівчарик сам Ісус Христос.
Ой як затрубів святий Николай,
Пішли голоса аж в темні лїса.
А всїї пташки позалїтали,
Позалїтали тай не сьпівали,
А всїї гори позамирали.
Ой як затрубів та святий Юрій,
Та святий Юрій та у срібную,
Пішли голоса аж в темні лїса.
А всїї лїса позацвитали,
А всїї пташки повилїтали,
Повилїтали тай заспівали.
А як затрубів сам Ісус Христос,
Сам Ісус Христос та в золотую,
Та на третий день тай на Велик-
[день,
Аж всї сї церкви порозтваряли,
А всї сї свічки тай запалили,
А всїї ксьондзи на службу стали,
На службу стают тай Бога просят.
Правлят всеношне за ґосподарі,
Правлят ютренї за ґосподиню,

За ґосподиню, за молодую,
Правлят службойку за челядойку,
За челядойку, за домовую,
За домовую, за молодую.
А за тим словом будьти здорові!

Зап. у Ременові, Львів. пов. Ст. Тис, 1912 р.

Г.

Ой в сего ґазди файна ґаздині,
Конець Дуная вна ризи прала,
Вна ризи прала з Господа Бога.
Де їх сушила? В тура на розї!
Де їх тачала? В Бога за дверма!
Ци птах, ци туман, ци білї вівцї?
Ходят за ними три вівчарики,
Три вівчарики, всї три святії.
Носят при собі та по трубоцції:
Й а в Николая та мідяная,
Святого Петра елей рогова,
В Господа Бога елей золота.
Ой як затрубит святий Николай,
Святий Николай у мідяную,
Високі гори аж побілїют,
Ой усї пташки позанїмлює,
Позалїтают, вже не співают.
Ой як затрубит ай святий Петро,
Ай святий Петро й а в роговую,
Високі гори зазеленїют,
Ай усї пташки повилїтают,
Повилїтают, красно співают.
Ой як затрубит ай сам Господь [Бог,
Ай сам Господь Бог й а в золотую,
Та в великий день, та на Велик- [день,
Всї церковцї порозтвирают сї,
А в тих церковцях служби сї [правят.
Правят утреню за господиню,
Правят всеночне за господарем.
Служба сї правит за худібкую,
За худібкую за роговую,
За челядоньку за домовую.
Але й поспулу, що є в сїм дому.

Зап. в Жураках, від 80-лїтного дїда Адама Дрогомирецького, 1898 р. Михайло Яришковський.

Д.

Знати си, знати, тай котре ґазда,
В ґазди ворота з самого злота,
В ґазди подвіре—все срібло біле.
Ци мгла, ци вода на двір налягла?
Нї мгла, нї вода, все білі вивцї!
Гой за вивцями три пастиречьки.
Гой ідут, ідут, по трубцї несут.
В сетого Дмитра трубочька хитра,
Я в Николая все й роговая,
Тай у Юрія все й мідяная,
Тай и в Господа шьирая злотая.
Та єк затрубив пресьвитий Дми- [тро,
Земля замерзла, люд засмутив си.
Тай єк затрубив сьвитий Никола,
Я всї си гори тай забілїли.
Тай єк затрубив пресьвитий Юрій,
Я всї си гори зазеленїли.
Тай єк затрубив сам сьвитий [Господь,
Вдарили голоса попид небеса,
Божі си церькви порозтворяли,
Сеті си сьвічьки тай засьвітили.
Ой коло пристола сьвитий Николай
Гой ходит, ходит, звоночьком дзво- [нит,

Звоночьком дзвонит тай Бога [просит,
Гой Бога просит за цего ґазду,
За цего ґазду тай за ґаздиню,
Гой за ґаздиню, за всу чалядку.

Зап. в Бабині, Косівського пов. від Палія Палійчука в 1911 р. М. Тимяківна.

Е.

Цй дома, дома, наш пан ґосподар?
  Ой дай Боже!*
Ой ми знаємо, що ґазда дома.
В нашого ґазди срібні ворота,
Срібні ворота, з самого злота.
Ой на подвірю ни мгла налїгла,
Ни мгла налїгла, все білі вівцї.
Ой за вівцями три пастері йдут,
Ой ідут, ідут, по трубцї несут.
В сьветого Дмитра трубочка хитра,
А в Николая ще й роговая,
А у Юрія все мідїнная,
А у Господа з щирого злота.
Як май затрубив святий я Дмитро,
Забілїли ся гори, долини,
Гори, долини, ще й полонини.
Як май затрубив святий Николай,
Замерзли гори, люд засмутив ся.
Як май затрубив пресвятий Юрій,
Зазеленїли гори, долини,
Гори, долини, ще й полонини.
Як май затрубив сам Господь святий,
Я звеселив ся весь мир на земли,
Весь мир на земли, церкви, косцьоли,
Церкви, косцьоли, в церквах пристоли.
Що у тих церквах пристоли стоє,
Що на пристолах проскури стоє,
На тих проскурах ксьондз служби правит,
Ксьондз служби правит, все не простії,
Все не простії, а все святії:
Першу службочку на святе Різдво,
Другу службочку на Василїчко,
Трету службочку на великий день,
На великий день, бай на Великдень.

Одну службочку за челядочку,
Другу службочку за мого ґазду,
Трету службочку за мене саму.
Вінчуемо вас щьистем, здоровем,
Щьистем, здоровем, свитим Рождеством.

Зап. в Соколівці, Косівського пов. від Аксентія Колобейчука, М. Тимяківна.

Ж.

Ой з за гір, з за гір, з за полонини
Радуй ся — радувалй ся усї сьвитії [рождéству!*
Та вілинула біла хмаронька.
Шо то не є ми біла хмаронька,
Ей то ми є бóтей овéчок,
Ботей овечок молодчикових,
Молодчикових бай Василькових.
На перед óвец білий молóдец,
А за віўцьими три віўчьирики,
Три віўчьирики, ўсї три сьвитії,
Ўсї три сьвитії, не однакії:
Бо óдно віўчьирь ўсе сьвитий Юрий,
А другий віўчьирь ба сьвитий Петро,
А третий віўчьирь сам сьвитий Господь.
Тай йдут сóбі тай нéсут сóбі
По сóпілонцї, по трóмбітонцї.
Ў сьвитого Юра ўсе листовая,
Ў сьвитого Петра бай цьвітовая,
Ў Бога сьвитого ўсе золотая.
А ў неґіленьку дуже раненько
Посходилй сї ўсї товарйші
Та до купоньки до порадоньки.
Віўцї лишили на молодчика,
На молодчйка, на віўчьирйка,
Сами сї зньили на небесоньки,
На небесоньки та до службоньки.
Службу служйли, раду радйли,
Шо ў котру днину віўцї мішьити.
Та Юрий мóвит, шо ў суботоньку,
А Петро мовит, шо ў неґілоньку,
А Господь рече: Ўсе сьвитий Юре!
Та сьвитий Юре, не так то буде,
Бо суботонька послїдна днинка,
А ў неґілоньку ўсе не годит сї.
Будім мішьити у першу днинку,
У першу днинку, у понеґілчик,
У понеґілчик понад вечірчок,
Будем мішати тай віступляти,
Ой из царйни ўсе ў полонини,
Будім мішати тай тромбітати.
Так Господь мовит: Тромбéчи,Юре,
Тромбечи, Юре, ў свою тромбітку,
Ў свою тромбітку у голосную,
У голосную, у листовую.
Пішли голоса по ўсих низинах,
Та по низинах, по буковйнах,
По буковинах, по ўсих річйнах,
Та по річинах, по кирничинах.
Усї низини зазеленїли,
Буковини сї зашаріли сї
Та зазулéчки повилїтали,
Повилїтали, защебетали.
И ўсї сї річки порозмерзали,
Ўсї сї кирнички повипоўняли,
Пообцвитали ўсе лотадами.
Та ўсї овечки та заблеяли,
Ўсї сї віўчьири израдували,
Тай ўсї віўчьири тай усї душі.
Лиш одна душка сумненька була,
Сумненька була, бо грішна була,
Надогорьила вітцю и ненцї.
Тота сї душка розвеселила,
Покаяла сї, Бога просила.

Та Господь мовит: Тромбечи, Пе-
[тре!
Тромбечи, Петре, ў свою тромбітку,
Ў свою тромбітку у голосную,
У голосную, у цьвітовую.
Як затромбітаў ўсе свитий Петро,
Пішли голоса по полонинах,
По полонинах, по ўсих царинах,
Тай по ўсих садах, по виногра-
[дах,
По виноградах, по пасіченьках.
Ўсї полонини у цьвіту стали,
Ўсї полонини тай ўсї царини,
Тай усї сади тай виногради.
Зродило цьвіту по ўсему сьвіту,
А пчолоньки сї бай изроїли,
Як сї зроїли, на цьвіту сіли,
Та на цьвіт спали, медок зібрали,
Зібрали медок, жоўтий вощечок.
Солодок медок д' сьвит вечерови,
На вечероньку молодчикови;
Жоўтий вощечок на тоўсті сьвічі,
На тоўсті сьвічі д' сьвитому Різ-
[дву.
Як затромбітаў сам сьвитий Го-
[сподь
Ў свою тромбітку, я ў голосную,
Я ў голосную, я ў золотую,
Пішли голоса попід небеса,
Попід небеса, на скрізь небеса,
На скрізь небеса на штири чьиста,
На штири чьиста по манастирьих,
По манастирьих, по ўсїх церкоў-
[цьих.
Сами сї церкви подомикали,
Сами сї сьвічі позажигали,
Сами сї дзвони бай продзвонили,
Та ладани сї запалили сї,
Сами сї книги подощіпали,
Тай ангелоньки на службу стали,
На службу стали тай заспівали,
Та заспівали ўсе соборную,
Молодчикови заздороўную,
Ой за щістечко, за здороўлечко.
Тай за сим словом най росте здороў,
Най росте здороў тай не сам собоў,
Не сам собою, з вітцем, матїнкоў,
Тай из братцьими, из сестричками,
Из усим родом докола двором,
Шо на многи літ, на доўгий вік,
Від сего року аж до другого,
Поможи, Боже, діждати его.

Зап. від Ів. Мельника в Зелєници А. Онищук.

Паралелї: Ол. Пчілка, Укр. колядки, ч. 7 (Кіев. Старина, 1903, IV, ст. 137—138). — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 181—210, ч. 14 — Г. Купчанко, Пѣсни, ст. 374, ч. 2. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 99—101, ч. 7. — Мета, 1863, ст. 164—165, ч 1. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 39—40, ч. 6; ст. 54—56, ч. 6—8. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 110, ч. 2; ст. 532—533, ч. 1; ст. 543-544, ч. 2.

116. Розмова святих.

Ой там на горі древо рубають,
Древо рубають, церкву будують.
У тій церковцї престоли стоять,
А на престолах три святцї сидять:
Першеє святце — святий Микола,
Другеє святце — святе Юрія,
Третеє святце — сам Бог небесний.

Що перший казав — святий Микола:
Ой як я схочу, то й поморожу
Гори, долини, поля, діброви.
Що другий казав — святе Юрія:
Ой як я схочу, то й зазеленю
Гори, долини, поля, діброви.
А третій казав — сам Бог небесний:
Ой як я схочу, все розморожу,
Все розморожу і обігрію
Гори, долини, поля, ярицї,
Поля, ярицї, жита, пшеницї.

О. Пчілка, Укр. колядки, Кіев. Стар. 1903, кн. IV, ст. 136, ч. 6.

117. Як у світї жити?

А.

Гой наш паночку, господарочку,[1])
Ой вийди ід нам на порадочку;
Ой порадь-же нас, як в світї жити,
Як в світї жити, ни зогрішити;
Ни зогрішити, Бога хвалити,
Сина єго і духа світого.

Зі збірки В. Равлюка, Орелець, пов. Снятин, зап. від М. Лукєнчука, 17 січня, 1890.

Б.

Пане, паночку, ґосподарочку,
Війдиж ти ід нам на порадочку.
Ой пораґь ти нас, як у сьвікі жити,
У сьвікі жити, Бога хвалити.
Бога хвалити тай Сина єго,
Ой Сина єго, тай Духа сьветого,
Ой Духа сьветого, та всьі сьвекії,
Ой всьі сьвекії, пречисту Ґіву,
Пречисту Ґіву, Тройцу сьветую.
Колом двором, бувай нам здоров;
Бувай нам здоров, пане ґосподарю,
Та не сам собою, з ґосподиною,
З ґосподиною, з всев челядкою.
Дай же ти, Боже, що в Бога просиш!
Я в Бога прошу бардзо не много,
Бардзо не много: щіськє, здоровє,
Щіськє на дворі, на худобочку,
Здоровє я в ґім, на челядочку.
На худобочку, на роговую,
На челядочку, на домовую.
А за сим словом бувай нам здо-
[ров.

Живачів, Коломийське. Зап. О. Стефанович.

118. Колядники вдають купців.

Ой опоздиў си й місьиць у крузї,
Дай Боже, дай йиму, Боже, шьшьистьи, здоровйи.*
Але й забариў си гість у дорозї.
Ай ишли туда ўсе девять купций,

---

[1]) За кождим стихом додає ся: „Гой дай Божи!“

Ай девять купций, ўсе й чужожонції.
Ой ишли они питаючі си
Дисьитого ґазди, шо й у тім домі.
Ой ми йиго си бай допитали,
Ой шобих йиму пришьибитали,
Йик соловійа йа ў тузї, ў лузї,
Йик зазулечка при буковинї,
Йик ластівочка при новім домі.
Вин бо сиди си тай ў своїм дому,
Але й у дому тай коло столу,
Радочку радьи, йик би й удати,
Йик би й удати, відвінувати.
Відвінуйимо тай сріблом, злотом,
Тай сріблом, злотом, йироў пшеницеў,
Будїм приймати тай чім нам Біг даў.

Коли йис дома, вийди ко ид нам,
Вийди ко й ид нам, подьикуй ко нам,
Подьикуй ко нам за кольидочку.
Вінчуйим тебе многа лїтами,
Многа лїтами, шьшьистьом, здоровйом,
З твойоў ґаздинеў тай з дїточками,
Бай з дїточками тай з худобочкоў,
Вид сего року шьий на другий рік
Гостї приймати, бечьилувати,
Ой сріблом, злотом, тай даром божим,
По двору шьистьи на худобочку.
Йик жи ви дома, вийдїт ко й ид нам,
Вийдїт ко й ид нам, подьикуйти нам.

Зап. М. Кузьмак у Жабю Ільци.

119. Колядники домагають ся коляди.

Прилїтала ластівонька,
Прилїтала, щебетала,
Чи є в дому пан ґосподар.
Яж бо знаю, що є в дома,
Сидит собі в конец стола,
Пише листоньки дрібненькі.
Коло нього жона єго,
Ближше єго дїти єго,
Дальше єго слуги єго.
На нїм поясок щирозлотий,
В тім пояску калитонька,
В калитоньцї девят гривен,
Десятая золотая.
Як не даси нам теє золотоє,
Украдемо у вас красную панну,
Занесемо єї далеченько,
Що батенько конем не доїде,
Що матїнка пішки не дійде,

А братейко з лучка не дострілит,
А сестронька перстенцем не до-
[котит,
А миленький піде, возьме.

Збірка З. Ходаковського, ч. 864.

Колядки священникови.

120. Родина священника при занятю.

Ци дома, дома господинонько?
Ой дома! Не повідаут.*
Що-ж овін діє? Служит служебку,
Служит служебку та у престола.
Ходім же, йому заколедуйме,
Чей же й нам він дасть по ко-
[ледочці,
Чей нам відправит хоть по служ-
[бочці.
Ци дома, дома господинова?
Щож она діє? Колачі пече.
Ходім же, ми її заколедуйме.
Чей же нам она дасть по коледочці,
По коледочці, по колачеви.

Ци дома, дома синоньти його?
Щож они діут? Листя читаут.
Ходім же, ми їм заколедуйме,
Чей же нам дадут по коледочці,
По коледочці, по червоному.

Ци дома, дома донечки його?
Щож они діут? Хустоньти шиут.
Ходім же, ми їм заколедуйме,
Чей же нам дадут по коледочці,
По коледочці, хоть по хусточці.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 31. Гринь Турчин із Синевідська.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 17—18, ч. 22.

121. Священник будує церкву.

По ґо́рі, ґо́рі па́воньки хо́дят,
А на доли́ні ві́ренько ро́нят.
Єґо́мость хо́дят, у̂се заходжа́ют,
Сво́ї тесельці́ у̂се пораджа́ют:
Тесі́г ми, тесі́т у̂се с хоро́шенька,
У̂се с хоро́шенька на тро́є две́рці,
На тро́є дверці́, на три око́нця:
Перші две́ренька до схід со́нінка,
В другі две́ренька еґо́мость ходят,
Єґо́мость хо́дят, ручкі́ у̂бира́ют,
Ручкі́ у̂бира́ют слу́жбу служи́ти,
Слу́жбу служи́ти та собо́ро́у̂ную,
Та соборо́у̂ную, заздоро́у̂ную,
За здоро́у̂лінька господа́ренька,
Господа́ренька й господи́ноньки,
Господи́ноньки, у̂сьої челя́дкі.

Зап. від Гн. Паращака в Лікти, Дрогоб. пов. в вереснї, 1901 р. Вол. Левинський.

122. Прилади до церкви.

Ци дома, дома ґосподаренько?
Ґосподарь дома, слуги в дорозї,
Слуги в дорозї трьома возами,
Трьома возами, шістьма волами.

З дороги їдут, все добро везут:
В однім возочку самі дзвоночочки,
В другім возочку самі книжечки,
В третїм возочку ой проскурочки.
Дзвоночки дзвонят людем до сходу,
А с тих книжечок служби сї правїт,
Служби сї правїт за ґосподаря,
За ґосподаря, за ґосподиню.
А проскурочки на дору крают,
На дору крают, вірним роздают.

Від Якова Жупника зап. Мих. Романюк 1908 р. в Іванївцях, Коломийського пов.

123. Священник приймає гостий

Вибирали сє еґомосценько,
Ой рано, рано перед Йорданом!*
Вибирали сє та до церковки:
Сама сє церков їм вітворила,
Сами сє свічки їм засвітили,
Сами сє книжки їм розложили.
А в тій церковцї коло престола,
Сам Господенько службоньку пра-
[вит,
Службоньку правит за еґомосця,
Свіченьки горят за їмосцуню,
За родиноньку та челедоньку.
Плили зіроньки та по небоньку,
А місеченько серединоньков:
Ой деж ти спішиш та місеченьку?
До іґомосцї та в гостиноньку.
Сами іґомосць хату замітают,
Хату замітают, столи заставляют,
Столи заставляют, хлїба накла-
[дают,
Великих гостей сє сподївают.
Оден гостенько то місеченько,
Другий гостенько ясний соненько,
Сам Ісус Христос на гостиноньцї,
А Матир Божа в серединоньцї.

Зап. 1889 р. у Григорові, Бучацького пов.

124. Хрещенє Христа.

Ой отче, пане, пане ерею,
Ми си ізійшли на святе Різдво,
Бо нас післала Божая Мати,
Ой нас післала — самі братчіки,
Самі братчіки святої церкви.
Ми вам скажемо та й новиночку:
Ой дай вам, Боже, золоті хрести,
Золоті хрести, від царства ключі.
Ви Бога молїт — до церкви йдучи,
А ми вам скажем та й новиночку,
Ой пане-отче та й панї-матко,
Ой новиночку — за Матку Божу:
Пречиста Діва дитя родила
Во Вифлеемі, убогой стайни.
Як 'го вродила, красно вповила,
Красно вповила, в ясли вложила.
Тогди си з неба звізда з'явила,
Тогди в'на Діві й дитю світила
Тогди злинули з неба ангели,
Золоту трону з неба ізнесли,
І злотну трону, злотну корону.
Там си сходили усї пророки,
Усї пророки — Мойсей приказав
Осмої днини обрізувати.
Тогди пророки Бога молили,
Як би вни імя дитю надали?
Імя надали — Ісусе Христе.
А вже лиш дитя по злотій тронї,
По злотій тронї, світлій коронї
Пречиста Діва, Матка Христова,
Зазвала Йоана Хрестителя:
Іди ми, зхрести Сотворителя,

Шо нам сотворив небо і землю.
Узяли дитя на сине море,
На сине море — на Галилейске,
На бристру ріку — на Йордан воду,
Поклали Христа на сине море,
Дитя скупали, головку змили,
Тогди си люди усї сходили,
Водицї брали, Бога молили.
Ми вас вінчуем сими святками,
Сими святками та різдвяними:
Ой дай вам, Боже, шо в поли
[врожай,
У току буйно, в пасїцї рійно,
В пасїцї рійно, а в дому скрійно.
По двору щастя — на худобочку,
А в дім здоровя — на челядочку.

Зі збірки Онуфрія Савчука, Ясенів Горішний, пов. Косів.

Ся колядка призначена спеціяльно для священника, але й усї инші з II роздїлу вважають за такі, що можна їх колядувати священникови.

IV. Колядки господини.

125. Ремісники приладжують строї господини.

А.

Ой над Дунаєм, над береженьком,
Стоїт ми, стоїт світлонька нова,
Світлонька нова, гей оріхова.
А в тій[1]) світлоньці саме столове,
Поза столове сидят особе,
Сидят особе, все реміснички,
Все ремісничкн, самі[2]) шевцеве.
Ой ладет, ладет червін сафіян,
Ой[3]) ґаздиненьці[4]), на іме (Анні).

Ой над Дунаєм, над береженьком,
Стоїт ми, стоїт світлонька нова,
Світлонька нова, гей оріхова.
А в тій[1]) світлоньці саме столове,
Поза столове сидят особе,
Сидят особе, все ремісничкн,
Все ремісничкн, самі[2]) кравцеве,
Ой ладет, ладет дорогу шубу,
Ой[3]) ґаздиненьці[4]), на іме (Анні).

Ой над Дунаєм, над береженьком,
Стоїт ми, стоїт світлонька нова,
Світлонька нова, гей оріхова.
А в тій світлоньці саме столове,
Поза столове сидят особе,
Сидят особе, все ремісничкн,
Все ремісничкн, саме ткачеве.
Ой ладет, ладет дорогий завій,
Ой ґаздиноньці, на іме (Анні).

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 60. Павло Остапків із Глубокого.

Рук. Оссол. 2411, т. II, к. 171.: Удовици. [1]) ті, [2]) саме, [3]) гей, [3]) каздиненьці. Приспів: Ой дай Боже.

Б.

Ой у лужечку, над бережечком,
Стоїт світлонька горіховая,
Горіховая, дуже новая.

А в тїй світлонцї стоят скільчики
На тих скільчиках сидят шевчики,
Ой крают, шиют бутки, чобітки.
Кому-ж то буде? — Наші(й) ґаз-
[дини!

Ой у лужечку і т. д.
На тих скільчиках сидят кравчики,
Ой крают, шиют дорогу шубу.
Кому-ж то буде? — Наші(й) ґаз-
[дини!

Ой у лужечку і т. д.
На тих скільчиках сидят ткачики,
Ой роблют, ткают шовковий завій.
Кому-ж то буде? — Наші(й) ґаз-
[дини!

Зап. 1900 р. Василь Басараб у Ляхівцях, Богородч. пов.

В.

Ой серед села нова світлонька,[1])
А в ті світлонцї тисові столи,
Тисові столи й все китровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи самі кравцьове:
Ой шиют шуби чесні ґаздини,
Чесні ґаздини на недїленьку.

Ой серед села нова світлонька,
А в ті світлонцї тисові столи,
Тисові столи й все китровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи самі ткачове:
Робят завоєц чесні ґаздини,
Чесні ґаздини на недїленьку.

Ой серед села нова світлонька,
А в ті світлонцї тисові столи,
Тисові столи все китровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи й самі шевцьове:
Шиют чобітки чесні ґаздини,
Чесні ґаздини на недїленьку.
А за сим словом...

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 47, ч. 13; III, ст. 33—34, ч. 6. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 406, ч. 133. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 707—709, ч. 69.

126. Господиня вистроюєть ся.

А.

А у̂ лу́зї, у̂ лу́зї, й а у̂ калино́вім,
У недїлю, у̂ недїлю ра́но
[ясне со́нїнько сходит!*
На́ші пова́жна й а вбира́є ся,
Й а вбира́є ся у̂ дорогі́й саят.

А у̂ лу́зї, у̂ лу́зї й а у̂ калино́вім,
На́ші пова́жна й а вбува́є ся,
Ї̂ а вбува́є ся у̂ зло́тї чобітке́,
Єі пахоу̂це́ у̂ кармазино́ньцї.
Ху́сточка го́рит бес поло́мени,

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Перстенець тлїє, як сóнце гріє,
Дорогúй саят хáту замітáт,
Злóтї чобіткé тиснут пальчикé.
А за тим слóвом бивáй здорóва,
Бивáй здорóва, ґрéчна, повáжна,
Ґрéчна, повáжна господúненько.

Не самá с собоў, з окóлим двóром,
З окóлим двóром, с хорóшим рó-
[дом.
Дай же ти, Бóже, а ў пóли пóлон,
А ў пóли пóлон, ай зо ўсїх сторон.
Дай же ти, Бóже, гýстї копóнькі,
Гýстї копóнькі, рісні снопóнькі.

Зап. у Кропивнику II. від М. Шкляря, у вереснї 1901 р. Волод. Левинський.

Б.

Ой в лузї, лузї, а в калиновім,
Там калинойка там процвитає,
Там ґаздинойка там ся вбирає.
Убирає ся в золотуглаву,
Єї пахоля ай у сукиньки,
Єї служейки в лихі шубойки.
Сама ми сидит в світлї світлойцї,
Єї пахоля а в кімнатойцї.
Сама ми пила солодок медок,
Єї пахоля зелене вино,
Єї служейки вороне пиво.

Тисовиця, п. Самбір. Зап. Мих. Куцериб.

127. Господиня вистроєна.

Перша ґрупа.

А.

Гей з тиха, братя, тай наступаймо
До сего двора новесенького.
Гей бо в сім дворі вельможна
[паня,
Вельможна паня тай ґосподиня.
На нї хусточка дуже дорога,
Гей сторгована в містї Сучаві,
А купована в містї у Львові,
В містї у Львові за сто червоних.

Друга строфка і третя така сама, лиш замість слова „хусточка" кажуть у другій строфцї „шубочка", а в третїй: „черевички".
При тім повтаряють: Гой дай Боже.

Зап. Ст. Томенчук, Сапогів, Борщів. пов.

Відміни: Сю колядку співають також дївчинї, змінивши стр. 3—4 так:
Гей бо в сім дворі ґречная панна,
Ґречная панна, чом Марисенька.

Б.

З тиха,[1]) братя,[2]) приступаймо,[3])
До того дому[4]) славненького,[5])
Бо[6]) в тім дому[7]) пишна[8]) панї,
За сто злотих черевички на нїй:
За сто злотих, за червоних,
За пару коників[9]) вороних.

Дальше повтаряють додаючи: панчошки, спідничка, запаска, пояс, кошуля, перстенець, хустка і чипчик.

Збірка З. Ходаковського, ч. 857.

Відміни: В варіянті В. Антонюка в Бучацького пов., зап. 1912 р.: [1]) З ціха. [2]) Браці. [3]) Пристимпайці. [4]) До сего двора. [5]) Шляхецкего. [6]) Я. [7]) Дворі. [8]) Слічная. [9]) За пару коний, за.

В вар. Невідомого: [3]) З ціха, браця, приступайте. [4]) Двору. [5]) Шляхецкего. [7]) Дворі. [8]) Ґречна.

Паралелі: А. Терещенко, Бытъ рус. народа, VII, ст. 29 (поль. вар.) — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 144, ч. 3.

Друга ґрупа.

А.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні панчішки за сороківця,
За сороківця, ба й за червінця.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні чобітки за два червінці,
За два червінці, за сороківці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні сукенки за три червінці,
За три червінці, за сороківці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні кошулька за сороківці,
За сороківці, самі червінці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні поясок за пять червінців,
За пять червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
Ой на ні чіпчик за шість червінців,
За шість червінців, за сороківців,

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні хусточка за сім червінців,
За сім червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
Ой на ні шуби вісім червінців,
Вісім червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
А в неї перстень девять червінців,
Девять червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
Золота тканка десять червінців,
Десять червінців, як сороківців.

Має-ж то она все в коміроньках,
Все в коміроньках та й у світлоньках.
Можна панонька господиненька,
Господиненька сего домоньку,
Сего домоньку, чом Олененька.
Вінчуємо-ж тя щастем, здоровем...

Зап. В. Посацький, Лолин.

Б.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня,
Дай Боже!*
Видимо на ній файні чоботи.
Коштуют її й один золотий,
Й один золотий, а все червоний.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня,
Видимо на ній шовкову сукню.
Коштуєж її два золотії,
Два золотії, все червонії.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня,
Видимо на ній мудрий киптарик.
Коштує її три золотії,
Три золотії, все червонії.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.

Я в сего ґазди ґречна ґаздиня,
Видимо на ній срібную зґарду.
Коштує її штири золоті,
Штири золоті, а все червоні.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня,
Видимо на ні шовкову фустку.
Коштує її пять золотії,
Пять золотії, а все червоні.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня
Видимо на ній злотні ковточки.
Коштуют її шість золотії,
Шість золотії, а все червоні.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка єк зазулечка.

Я в цего ґазди ґречна ґаздиня,
Видимо на ній вой срібний пер-
[стїнь.
Коштує її сїм золотії,
Сїм золотії, а все червоні.
Вна собі ходи єк кукулочка,
Єк кукулочка, єк зазулечка.
Вінчуєм тибе щистем, здоровем,
Щистем, здоровем, многая лїтами.

Зап. від Дмитра Мартищука 1911 р. в Зеленїй Рїцї ад Жабє, повіт Косів, Богдан Заклиньский.

128. Господиня шиє для мужа.

Ой рано, рано куроньки піли,[2])
Ой єще ранше ґаздиня встала,
Ой ходит собі по коморонцї,
По коморонцї, по оборонцї.
Та взяла собі три круги воску
Та усукала три свічи ярі:
При єдні свічи личко вмивала,
При другі свічи личко втирала,

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

При треті свічи роботу взяла,
Роботу взяла, шитенько шила,
Шитенько шила свому мужеви,
Свому мужеви, ґосподареви.
Ой як ізшила тай істачала,
Муженька вбрала, попротягала,
Біле личенько поцїлувала.
Та взяла его за білу ручку,
Повела его перед матїнку:
Ой нене, нене, ци хвалиш мене?
Хвалю тя гоже, хвали тя, Боже.
Убралас мужа Богу на хвалу,
Богу на хвалу, людем на славу,
Людем на славу, собі на гонор.
А за сим словом....

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

129. Господиня вишивае сорочку для короля.

Ой ясна, ясна на небі зора,
Ой красна, красна у Сатка жона...
І красовита і грошовита,
По двору ходить, як сонце сходить,
А в хату ввійде, як зора зійде:
Як заговорить, як дзвін задзвонить,
Як засьміеть ся, сад-виноград веть ся,
Як зажартуе, коня даруе...
А в дома нема, десь у короля,
Шие кошулю самому крулю.
А на рукавцї сиві голубцї,
А на пазусї різнії цвітки,
А на комірцї раськії пташки;
Сиві голубцї як не загудуть!
Разнії цвітки як не зацвітуть!
Раськії пташки в поле полинуть!..
За цим же словом бувай же здорова,
Бувай же здорова, Саткова жона,
А цїї сьвятки сьвяткуй здорова.

В. Кравченко, Етноґ. матеріяли, ст. 24, ч. 59.

130. Господиня вишивае ширинки до церкви.

Йа в лузї, в лузї, в густім топиру,
Гей дай Боже!*
Ой гоньи, гоньи дивне звірйитко,
Дивне звірйитко семирожатко;
А в тім звірйитку по девйит ріжків,
А на десйитім терен із рублїв,
А в тім теренї шовкова постїль,

На тій постільци золотий стільчик,
На тім стільчику ґречна ґаздиня,
Ґречна ґаздиня — Катериночка.
Ой сидит, сидит, робітку робит,
Робітку робит, шитйичко шиет,
Шитйичко шила — позолотила.
Першов ширінцев престіл покрила,
Другов ширінцев сьвічі підньйла,
Трету ширінцу дала на Службу;
За здоровйичко токма за свое,
Токма за свое й за свого ґазду.
Дала на службу на свйите Різдво!
Вінчуем тебе, пишна ґаздине,
Пишна ґаздине — Катериночко.
Вінчуем тебе усїма свйитки,
Усїма свйитки ба й рожденними
И Відорщами тай радощами.
Від цего слова тревай здорова.

Юра Кутащук Ясенів Гор., Косів. пов.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 76—77, ч. 10.

131. Господиня шиє і йде по воду.

Ой ў поли, ў поли, ў шерокім поли,
Сьвитая! сьвитая церкоў по ўсему сьвіту и ў небі!*
Стоїт сьвітлонька мурованая,
Мурованая, оріховая.
У ті сьвітлици млода невіста.
Ой сидит собі, шитьичко шие,
Шитьинко шие на три братчики:
А май старшому бай кошулечку,
Середущому бай обшивочку,
Май молодчому бай шаріночку.
Та ў неділеньку дуже раненько
Та собі ўстала млода невіста,
Ой ўстала собі та личко ўмила,
Личко умила, Бога просила,
Бога просила за здороўечко,
За дольку добру, за щьисливую.
Йде по водицю ў поле ў кирницю,
Так собі ўзьила двое відерцїў:
Одним відерцем води зачерла,
Другим відерцем сама пронерла.
Она пронерла під буковинку,
Під буковинку під зеленую,
Та ўна виґіла сивое пташьи,
Та сивое пташьи, гнїдое турьи.
Так ўна сї круне ўсе до сьвіт-
[лоньки,
Та зі сьвітлоньки до матїноньки:
Ой мамко моя, шо я виґіла!
Я там виґіла ў широким поли,
Ў широким поли, ше ў буковинцї,
Там я виґіла сивое пташьи,
Сивое пташьи, гнїдое турьи.
Так буковинку у пень искити,
Так сиве пташьи до рук спіймити,

Так сиве пташьи, гнідоє турьи,
Та ми занести ў нову сьвітлоньку
И так прибити у верх скіноньку,
Та то ми буде ўсю ніч сьвітити,
Я буду млода шитьичко шити.
А за сим словом була здорова,
Була здорова, ґречна невіста,
Ой не сама собоў, а ўсим родом,
Из усим родом докола двором.
Від сего року аж до другого,
А дай же, Боже, діждати єго.

Зап. від Ів. Мельника в Зеленици А. Онищук.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 75, ч. 8.

132. Господиня білить біль.

Ґречная ґаздинько, сїдай коло нас,
Ой дай Боже!*
Сїдай коло нас, послухай ти нас!
Будемо тобі кольидувати,
Кольидувати, файно сьпівати,
Файно сьпівати, правду казати:
В гаю, Дунаю, чом на камени
Ґречна ґаздинька більцу білила,
Більцу білила Богу на ризи,
Богу на ризи, свийтим на хвалу.
Йик єй білила, дуже заснула.
Ой звійили си буйні вітрове,
Тай тоту більцу чом завійили.
Ой завійили на тихий Дунай,
На тихий Дунай, на тихий берег,
На чисте поле, на сине море.
Упала з неба біла доріжка,
Ой тов доріжков ґаздиня ішла,
Ґречная паня (чом Парасочка).
Ой ішла, ішла дуже смутненька,
Стрітила-с она з свийтов Пречи-
[стов:
Чого сумуєш, ґречна ґаздинько?
Того сумую, свийта Пречиста,
Більцу-м білила Богу на ризи,
Богу на ризи, свийтим на хвалу,
Йик єй білила, дуже заснула.
Ой дес си взели буйні вітрове
Тай тоту більцу чом завійили
Ой завійили на тихий Дунай,
На тихий Дунай, на крутий берег,
На чисте поле, на сине море!
Стій та не сумуй, ґречна ґаздине,
Єст твоя більца в Єрусалимі.
У твоїй більци служби си служьи,
Служби си служьи все соборнії,
За здоровечко твоє, ґаздинько,
За померщого твоєго ґазду,
За здоровечко ваших дїточок.
А за сим словом і т. д.

В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 84—85, ч. 2. Жабє.

133. Господиня вичікує повороту мужа.

Сподївала ся господинонька
Свого милого господаренька,
Та клала мости з дорогої кости:
Чейже мій милий з дому надїде,
З дому надїде, на мости зїде,
Щоби ся мости не заломили,
Миленького не затопили.
Сподївала ся господинонька
Свого милого господаренька,
Та клала шати довкола хати:
Чейже мій милий з дому надїде,
З дому надїде, на шати зїде,
Щоби ся шати не заломили,
Мого милого не затопили.

Сподївала ся господиненька
Свого милого господаренька,
Поклала плоти з білого полотна:
Чейже мій милий з дому надїде,
З дому надїде, на полотна зїде,
Щоб ся полотна не заломили,
Мого милого не затопили.

Сподївала ся господиненька
Свого милого господаренька,
Садила сади, все виногради:
Чейже мій милий з дому надїде,
З дому надїде, у сад заїде,
В садок заїде, з коника злїзе,
З коника злїзе, до хати війде.

Зап. 1864 р. у Струтинї Вижнім Вас. Булка.

Паралелї: А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 445, ч. 33. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 87, ч. 24; III, ст. 73, ч. 16. — Правда, 1877, ст. 301, ч. 5.

134. Муж привозить дарунки з війни.

А.

Ой заспівали рано пташеньки,
В недїлю! В недїлю рано зелене вино саджено!*
Ой вийшлаж іт ним ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імє (Анна):
Ой не співайте рано, пташеньки,
Не побуджайте моєго пана,
Бо мій панонько барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Тай привіз мінї барз дорогий дар,
Барз дорогий дар, дорогий рубок,
Дорогий рубок на головоньку.

Ой заспівали рано пташеньки,
Ой вийшлаж іт ним ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імє (Анна):
Ой не співайте рано, пташеньки,
Не побуджайте моєго пана,
Бо мій панонько барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Тай привіз мінї барз дорогий дар,
Барз дорогий дар, шовковий лїтник,
Шовковий лїтник на мій станочок.

Ой заспівали рано пташеньки,
Ом вийшлаж іт ним ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імє (Анна):
Ой не співайте рано, пташеньки,
Не побуджайте моєго пана,

Бо мій панонько барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Тай привіз мінї барз дорогий дар,
Барз дорогий дар, кований пояс,
Кований пояс ба й на лїдвоньки.

Ой заспівали рано пташеньки,
Ой вийшлаж іт ним ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імє (Анна):
Ой не співайте рано, пташеньки,
Не побуджайте моєго пана,
Бо мій панонько барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Тай привіз мінї барз дорогий дар,
Барз дорогий дар, жовті чобітки,
Жовті чобітки на білї ніжки.

Ой заспівали рано пташеньки,
Ой вийшлаж іт ним ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імє (Анна):
Ой не співайте рано, пташеньки,
Не пробуджайте моєго пана,
Бо мій панонько барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Та привіз мінї дар невеличкий,
Дар невеличкий, золотий перстїнь,
Золотий перстїнь ба й на рученьки.
Дорогий рубок головку клонит,
Шовковий лїтник слїд замітає,
Жовті чобітки пальчики щиплют,
Золотий перстїн рученьки світлит.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 61. Петро Плїш з Ясеня.

Б.

Ой заспівали райскі пташеньки!
В неділю! В неділю рано зелене вино саджено!*
Ой не співайте, райскі пташеньки,
Бо мій миленький барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Та привіз мінї дар невеличкий,
Дар невеличкий, жовті чобітки.

Ой заспівали райскі пташеньки!
Ой не співайте, райскі пташеньки,
Бо мій миленький барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Та привіз мінї дар невеличкий,
Дар невеличкий, кований пояс.

Ой заспівали райскі пташеньки!
Ой не співайте, райскі пташеньки,
Бо мій миленький барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Та привіз мінї дар невеличкий,
Дар невеличкий, срібний[1]) перстенець.[2])

Ой заспівали рано[3]) пташеньки!
Ой не співайте рано,[3]) пташеньки,
Бо мій миленький барзо трудненький,
Барзо трудненький з війни приїхав,
Та привіз мінї дар невеличкий,
Дар невеличкий, перлову тканку.
Жовті чобітки на білї ніжки,
Кований пояс та на лїдвоньки,
Срібний перстенец[4]) на білї[5]) пальцї,[6])
Перлова тканка на головоньку.
[Жовті чобітки стискают ніжки,
Кований пояс лїдвоньки ломит,
Срібний перстенец пальчики світлит,
Перлова тканка головку клонит][7]).

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 152. Василь Григоряк з Ясеня.

Рук. Осс. 2411, II, к. 168 і 169: [1]) сріберний; [2]) перстінь; [3]) райскі; [4]) перстенець; [5]) білий; [6]) пальчик; [ ] [7]) нема.

B.

А в нових сіньох, а в будованих,
Гей дай Боже!*
Ай ходит у них статечна жена,
Статечна жена, панї (Марія).
Ой носит ключі при праві(й) руцї,
Щоби ключики не побринялй,
Щоби милого не пробуджали,
Бо мій миленький дуже трудненький,
А в ночи зночи з віни приїхав.
Привіз він менї трої дарунки:
Єдна дарунка — перлова тканка,
Друга дарунка — кований пояс,
Трета дарунка — срібний перстенець.

Перлова тканка головку клонит,
Головку клонит на тисовий столик;
Кований пояс лідвинки ломит,
Срібний перстенець пальчики
[щипле.

Зап. 1864 Іван Луців у Струтинї Нижнім.

Г.

На горі, горі, на винограді
В неділю! В неділю рано зелене
[вино саджено!*
Стоїт сьвітлонька мурованая,
У тій сьвітлонцї жоўті підлоги,
Жоўті підлоги, тисові столи,
А по тих столїх стоє скатерта
Та дорогії, бо шоўковії,
А колачеви ўсе пшеничнії.
Стоят напої бай троякії:
Та один напій мід-горівочка,
А другий напій кудряве пиво,
А третий напій зелене вино.
А за столиком млода невіста,
Млода невіста, чом Марусенька.
А сидит собі, шитечко шиє,
Шитечко шиє, все кошулечку,
Та кошулечку ґосподареви.
Та шиє, шиє, ўсе саму білу
Та саму білу та на неділю.
Бере цьвітоньки дві галузоньки:
Одна галузка калиновая,
Друга галузка малиновая,
А при вершечку два сиві пташки.
У малинові сиў зазуленька,
У калинові сиў соловійок.
Так ў понеділок дуже раненько,
Та ўстала собі ґречна невіста.
Як собі ўстала та личко ўмила,
Та личко ўмила, Бога просила,
Бога просила за здороўлечко,
За здороўлечко тай за щістечко,
Та за щістечко, іміенечко.
Увійшла собі на подвіречко,
У подвіренько сперед сьвітлоньки,
Подивила сї ў широки поле,
У широкоє, у далекоє,
Та вісмотріла бардзо війноньку,
Тай свого пана ґосподаренька.
На ў перед воська конем играє,
Широким полем, сивеньким конем,
Из заду воська їдут з возами,
Їдут з возами, бо везут крами.
Она сї круне ба до сьвітлоньки,
Ой до сьвітлоньки, до порадоньки,
До порадоньки, до зазуленьки,
До зазуленьки, до матїноньки.
Дороге пите ўсе роскладає,
Тих сї гостенькіў исподїває,
Своєго пана ґосподаренька.
Она сї круне до зазуленьки:
Ой зазуленько, не кій раненько,
Панок не каже рано кувати,
Рано кувати, нас побуджати.
Ой бо мій панок бардзо труднень-
Припочиває у поскілонцї, [кий,
У поскілонцї, ше ў перинонцї.
Ой сї крунула до соловія:
Ой соловію, не щебеч пізно,
Панок не каже так щебетати,
Ой щебетати, нас побуджати.
Ой бо мій панок бардзо труднень-
Припочиває у поскілонцї, [кий,

У поскілонції, ше ў перинонції;
Бо мій паночок у войну їздиў,
Та ў слаўні міста, близько заліста.
Ой бо він їздиў Львіў розбивати,
Львіў розбивати, крам забирати.
Та навіз мені дорогих краміў:
Ой вивіз мені злітки-чобітки,
Тай вивіз мені дорогу сукню,
Тай вивіз мені шоўковий пояс,
Та вивіз мені дорогий завій.
Злітки чобітки палчики щиплют,
Шоўкова сукня стеженьки мете,
Кований пояс лядвоньки ломит.
Шоўковий завій на головоньку,
На головоньку ба прослабоньку.
А за сим словом була здорова,
Була здорова, ґречна невісто!
Була здорова не сама собоў,
Не сама собоў, з ґосподареньком,
З ґосподареньком тай з діточками,
Из усим родом, докола двором,
На многи літ, на доўгий вік,
Від цего року аж до другого,
Поможи, Боже, діждати его.

Зап. від Ів. Мельника в Зеленици А. Онищук.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 48, ч. 14; ст. 50, ч. 17; ст. 89—90, ч. 28; III, ст. 31—32, ч. 3; ст. 84—85, ч. 31; ст. 131—132. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 494—495. — Правда, 1868, ст. 105—106, ч. 1. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 320—321, ч. 49.

135. Муж привозить дарунки з ярмарку.

Ой в чистім поли каменец стоїт,
Калино! Калино, вино, винная моя ягода!*
На тім каменци три прутки ростут:
Єдин ми пруток чом калиновий,
Другий ми пруток чом малиновий,
Третий ми пруток (йа) горіховий.
На калиновім сив соколенько,
На малиновім сива зазулька,
На горіховім ярі пчілочки.
Зорчи словечко, ґосподинечко,
Ґосподинечко, чом (імя)!
Сив соколочку, не квіли рано,
Не пробуджей ми господаренька;
Тепер приїхав з ярмарівочки
Там ми вторговав не великий торг,
Не великий торг, три коровиції,
Три коровиції, всї три сивії.
Зорчи словечко, ґосподинечко,
Ґосподинечко, чом (імя)!
Сива зазулько, не куй раненько,
Не пробуджай ми господаренька;
Теперь приїхав з ярмарівочки,

З ярмарівочки, з Ходорівочки,
Там ми вторговав не великий торг,
Не великий торг, чотири воли,
Чотири воли, а все сивенькі.
Зорчи словечко, ґосподинечко,
Ґосподинечко, чом (імя)!
Ярі пчілоньки, не бреніт рано,
Не пробуджайте господаренька.
Тепер приїхав з ярмарівочки,
З ярмарівочки, з Ходорівочки,
Там ми вторговав барз великий торг,
Барз великий торг, жовті чобітки,
Жовті чобітки, золотий перстїнь,
Золотий перстїнь, стучковий рантух.
Жовті чобітки з тиха ступают,
З тиха ступают, огню давают;
Золотий перстїнь пальчики красит,
Стучковий рантух головку клонит.
За здоровлечко господаренька!

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 54. Гринь Турчин із Синевідська.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, III, ст. 30—31, ч. 1. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 494—495.

136. Муж привозить дарунки з дороги.

А.

Наша панечка ґосподинечка,
Ґосподинечка, на імя (Анна),
По двору ходит, ключами дзвонит:
Ой ключі-ж мої тай золотії,
Ой не дзвоніте, не голосіте!
Ой тепер мій пан з Угор приїхав,
Ой привіз мінї три подарунки:
Перший дарунок шовкова шуба,
Другий дарунок золотий кубок,
Третий дарунок тоненький рубок.
Шовкова шуба слід замітає,
Золотий кубок братство частує,
Тоненький рубок головку склонив.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 56. Федор Шміґельський з Пилипча.

Б.

Я в ґаздиненькі красненько в неї,
Красненько в неї, в світлоньках єї.
В неї підлоги вівосковані,
Вна собі в нїй лиш бай походжує,
Тай ключиками ще й подзвонює:

Ключикі срібнї, ключі дрібненькі,
Тай помаленьку все подзвонюйте,
Миленького ми тай не збудїте.
Бо мій миленький дуже трудненький,
Бо він приїхав з Україноньки,
Привіз він менї подаруночок,
Подаруночок тай коралики,
Щоб я сї в них тай убирала,
В недїлю рано до церковцї йшла,
До церковцї йшла службу служити,
Службу служити за здоровенько.

Від Василя Павлїського з Угринова Долїшного, Станїслав. пов. записав Богдан Заклинський.

В.

Ой рано, рано, куроньки піли,[1])
Ой еще ранше ґаздиня встала.
Ой ходит собі по нові хатї,
Тай носит ключі при праві руцї:
Ой ви, ключики, не зазвенїте,
Мого милого не побудїте!
Бо мій миленький дуже трудненький,
Бо він приїхав сночи в північи,
Та привіз менї подаруночок,
Подаруночок — новий рантушок.
Ой рано, рано, куроньки піли,
Ой еще ранше ґаздиня встала.
Ой ходит собі по новиx сїнех,
Тай носит ключі при праві руцї:
Ой ви, ключики, не зазвенїте,
Мого милого не побудїте!
Бо мій миленький дуже трудненький,
Бо він приїхав сночи в північи
Та привіз менї подаруночок,
Подаруночок — нову хусточку.
Ой рано, рано, куроньки піли,
Ой еще ранше ґаздиня встала.
Ой ходит собі по коморонцї,
Тай носит ключі при праві руцї:
Ой ви, ключики, не зазвенїте,
Мого милого не побудїте!
Бо мій миленький дуже трудненький,
Бо він приїхав сночи в північи
Та привіз менї подаруночок,
Подаруночок — жовті чобітки,
А під чобітки срібні підківки.
А за сим словом будьже здорова!

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Г.

Ой сїни мої мурованиї,[1])
Світлочко моя мальованая![2])
Ходит ми по нї статечна жона,[3])
Статечна жона ой Маринечка.
Ой ходит,[4]) ходит, ключі си носит,

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Носит си ключі при правім боцї:
Ой ключі мої, дрібні золоті![5])
Ой ви стихонька та подзваняйте,
Мого милого не побуджайте!
Бо мій миленький бардзо[6]) труд-
[ненький,
Ходив ми в гори за воликами,
Пригнав волики[7]) половенькії,[8])
На них рожечки золотенькії.[9])

Ой сїни мої мурованії,
Світлочко моя мальованая!
Ходит ми по нї статечна жона,
Статечна жона ой Марунечка.
Ой ходит, ходит, ключі си носит,
Носит си ключі при правім боцї:
Ой ключі мої, дрібні золоті!
Ви помаленьку ой подзваняйте,
Мого милого не побуджайте,
Бо мій миленький бардзо труд-
[ненький,
Ходив ми в гори за коничками,
Привів коники вороненькії,
Мают гривочки золотенькії.

Ой сїни мої мурованії,
Світлочко моя мальованая!
Ходит ми по нї статечна жона,
Статечна жона ой Марунечка.
Ой ходит, ходит, ключі си носит,
Носит си ключі у праві руцї:
Ой ключі мої, дрібні золоті!
Ой ви стихонька ми подзваняйте,
Мого милого не побуджайте.
Бо мій миленький бардзо труд-
[ненький,
Ходив ми в гори за овечками,
Пригнав овечки все біленькії,
Все біленькії та й буренькії.

Воли полові на жито орут,
Конї вороні жито волочут,
Білі овечки ґаздинї доєт,
Ой доєт, доєт, пастушки строєт.
Гей дай Боже!
За сим-же словом будьте здорові,
Не сами собов, з ґосподаречком.
Гей дай Боже!

Записано в Петранцї, пов. Калуш, 1863 р.

Відміни: В вар. Зен. Грушкевича, зап. 1884 р. в Новици, Калуського пов.: 1) Забудовані. 2) А світличенька все веселенька. 3) Ходять же по них господиненька. Дальшої стрічки нема. 4) Plur. і так само далї. 5) Голосні. 6) Дуже. 7) Волоньки. 8) Все сивенькі. 9) Все сивенькі, круторогі. У дальших строфах анальоґічні зміни.

Д.

Ґречна ґаздинї по сьвітлонцї хо-
[дит,
Ой ходит, ходит, ключики носит,
Ключики носит, ключиків просит:
Ключики мої, щож я вас прошу?
Щож я вас прошу? Лиш ни дзво-
[ніте,
Мого милого бай ни збудіте!
Бо мій миленький бардзо труд-
[ненький,
Ой сночи в ночи з ловів приїхав,
А завтра рано назад поїде.
Ой бє він на день по девять ли-
[сів,
По девять лисів менї на шубу,
Десяту куну на зарукавцї.

Від Якова Жупника зап. Мих. Романюк, 1908 р. в Іванівцях, Коломий. пов.

Паралелї: П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 403—404, ч. 128.

137. Господиня будить свекра й свекроху.

На загуменю, на зазеленю,
Зелена, зелена мурава,
По тобі роса студена!*
Ходит ми, ходит молода панї,
Черевичками потупаючи,
Та ключиками побріскуючи,
Свою свекрошку побуджуючи:
»Вставай, свекронько, вже день біленький,
Вже день біленький, й а світ яренький...«

На загуменю і т. д.
Свого свекроха побуджуючи:
»Вставай, свекроше, вже день біленький,
Вже день біленький, й а світ яренький.

На загуменю, і т. д.
Свого милого присипляючи:
»Ой спи, миленький, кой день біленький,
Кой день біленький, й а світ яренький.«

Зап. в Горуцьку, Дрогобицького пов. Іван Кузїв.

138. Господиня миє чаші.

На Дунаєчку край беріжечку
Статешна жона там чаші мила.
Гой мила, мила, тай говорила:
Гей чаші мої горіховії!
Не буду-ж я вас так дуже мити,
Не буде із вас мій милий пити.

Друга строфка така сама, лише замість „горіховії“ вставляєть ся: „кришталовії“. — Остатня строфка ось яка:

На Дунаєчку край беріжечку
Статошна жона там чаші мила.
Гой мила, мила, тай говорила:
Гей чаші-ж мої срібні, золоті!
Гей будуж я вас так дуже мити,
Бо буде із вас мій милий пити.
Від сего слова бувай здорова,
Бувай здорова, статешна жона,
Статешна жона тай ґосподиня!
Вінчуєм вас сев колядков,
А Пан Біг щастем, здоровем.

Зап. Ст. Томенчук, Сапогів, Борщів. пов.

139. Напої у господинї.

Ой серед села світлонька нова,
А в тій світлонцї пишная жона.
Держит она си троякий напій:
Єдно-ж ми напій, червоне пиво,
Другий-же напій, доброє вино,
Третий-же напій, медок солодок.

Єден-же там пив червоне пиво,
Другий-же там пив доброє вино,
Третий-же там пив медок солодок.
Війтович як пив, коника пропив;
Попович як пив, шабельку про-
[пив;
Миленький як пив, тай шубу
[пропив.
Той коник буде пану до їзди,
А шабля буде пану на війну,
А шуба буде господиненьці,
Господиненьці, чом Маруненьці.
А за сим словом...

Зап. В. Посацький, Лолин.

140. Господиня очікує святих гостий.

А.

Ой славна була наша ґоспося,
В тім домі,
Та ходить вона по домі,
Яко пчоленька по лоні.*
Столи змиває, лави стирає,
Бо сподієть ся любого гостя,
Любого гостя, святого Петра.

У другій строфці сподієть ся св. Павла, а в третій самого Христа.

Зап. у Глїбові від Гойдиша Мик. Бунт.

Б.

Добрая була ґосподиненька
Та в своїм домі;
Та ходила ж вона яко пчолонька
По лонї.
Столи стилила, госьтя сї сподї-
[вала,
Любого госьтя, сьватого Павла.

Добрая була ґосподиненька
Та в своїм домі;
Та ходила ж вона яко пчолонька
По лонї.
Столи стилила, госьтя сї сподї-
[вала,
Любого госьтя сьватого Петра.

Добрая була ґосподиненька
Та в своїм домі;
Та ходила ж вона яко пчолонька
По лонї.
Столи стилила, госьтя сї сподї-
[вала,
Любого госьтя Ісуса Христа.

Зап. П. Стадник, 1910, в Пізнанцї Гнилій, Скалат. п.

В.

Наші ґуспудинї рану встаї,
Свуї пукої замітаї
Біленькіми ручіньками,

Срібненькіми мітувками.
Спудіваї сї милих гостїв,[1])
Сьвітогу Павла[1]) з висукосьції.[2])

У другій строфцї сподієть ся св. Петра, у третій милого Бога.

Від сестри Рузї в Роздїловичах, Рудецького пов., 1897 р. зап. Петро Рондяк.

Відміни: Вар. Юр. Павлюка з Бушкович починаєть ся так:

Ой на мори, на Ярдани,
Купало сї два янгели.
Пречиста Діва филон прала,
Ангелами відсилала.

[1]) Мае она з неба гостї. [2]) З високости.

Г.

Долом, долом — долинами,
Ходит Господь з ангелами,
Господиня рано встае
Та світлоньку замітае,
Сподіе ся своїх гостий,
Суса Христа з високости.
Долом, долом...
Сподіе ся своїх гостий,
Матки Божой з високости.
Долом, долом...
Сподіе ся своїх гостий,
Николая з високости.
Долом, долом...
Сподіе ся давних гостий,
Параскеви з високости.
Долом, долом...
Сподіе ся давних гостий,
Михаїла з високости.
Долом... долом...
Сподіе ся давних гостий,
Та всїх святих з високости.
Будь-же ми здоров, пане ґоспо-
[дару,
Не сам з собою, зо свов жоною,
Зі всім домом, з Господом Богом.

Зі збірки о. Мих. Мосори, Поручин, пов. Бережани.

Д.

В господиненьки острі двороньки:
Зрадуй ся, зрадуй ся, земле, син
[ся нам божий народив.[1])
Господиненька найранше встае,
Найранше встае, личенько мие,
Сьвітлицю мете, хорошо ходит,
Бо ся сподіе любого гостя.
Стели столоньки — все тисовії,
Стели обруси — все лянненькії
Кладе хлїбонько житний, пше-
[ничний.
Приймае Бога миром, кадилом,
Пречисту Діву зеленим вином,
А ангелоньків пшеничним хлїбом.
Най то буде Богу явно,
Богу явно, людям славно.

Зап. в Желдци З. Тимкевичівна.

---

[1]) Повтаряє ся за кождим стихом.

141. Господиня виправляє домашних на лови.

А.

Стоїт ми, стоїт світлонька нова,
А в тій[17]) світлоньцї гей ґаздиненька,
Гей ґаздиненька, на іме[2]) (Анна).
Вна собі ходит, з челедю[3]) говорит,
З челедю[3]) говорит, в кватирку се дивит,
Дивит се, дивит в чистое поле,
В чистое поле, під темний лїсок.[4])
Ой вісмотріла[5]) дивное звіря,[6])
Дивное звіря,[6]) тура — оленя,
На головцї-ж му[7]) девят[8]) рожечків.
Ой крикнула-ж вна на свої слуги:
Служеньки[9]) мої найвірнійшії,
Беріт же собі шовкові сїти,
Другі заберіт ясенькі стріли,
Ой виходїте в чистое поле,
В чистое поле під темний лїсок.
Єднї-ж[10]) завержте[11]) шовкові сїти,
Другі застрійте яснії стріли;
Чей спіймаєте дивное звіря,
Дивное звіря, тура — оленя.
Як спіймаєте,[12]) від разу вбете,
Від разу вбете, роги зщибете,
Роги зщибете, шубу здоймете.
Ой принесете та[13]) повісите,
Та[13]) повісите в новій[14]) світлоньцї,
В новій[14]) світлоньцї та[15]) на стїноньцї.
Все-ж того буде гей ґаздиноньцї,[16])
Гей ґаздиноньцї, на іме[4]) (Аннї).

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 58. Павло Остапків із Глубокого.

Рук. Оссол. ч. 2411, том II, к. 154 і 168: [2]) Сяка то, [3]) челядю, [4]) нема, [5]) висмотріла, [6]) звіре, [7]) єму, [8]) девять, [9]) служеньки-ж [10]) єдни-ж, [11]) заверзьте, [12]) піймаєте, [13]) тай, [14]) нові, [15]) чомь, [16]) ґаздиненці, [17]) ті.

Приспів: Ой дай Боже.

Б.

Ой рано, рано, ґречна ґаздине,
Ў неділю, ў неділю рано зелене вино!*
Й она й йустала, личко ўмивала,
Личко ўмивала, косу чьисала,

Косу чьисала, братьи бужала:
Ви мойа братьи, сонно ни спіте,
Сонно ни спіте, соколи пійте;
Соколи пійте, хорти гудуйте,
Хорти гудуйте, на лови йдіте.
Бой ў моїм біру май много зьвіру,
Межи тоў зьвіроў сиві й олені.
На тім оленю сім девййть ріжкіў,
Бай за дисьитим терене пишний,
На тім терену золотий стільчик,
На тім стільчику ґречна ґаздиня.
Ай й она сиди, далеко види,
Бой й она види на ў край Дунайа.
На ў край Дунайа тай качур плаўле,
На тім качурі золота паўка,
Ґречній ґаздини ўподобала си.
Бой й она проси тай свого ґазду:
Хороший ґаздо, послужи мене,
Послужи мене на ў край Дунайа,
Качура убий, паўку издойми!
Ой узьиў ґазда тай кріс на плечі,
Ой бо він пишоў на ў край Дунайа,
Качура й убиў, паўку издоймиў.
Ой бо приноси тай поклоночку,
Ой поклоночку — золоту паўку.
Ай й уклониў си Господу Боду,
Господу Богу, своі ґаздини:
Ґречна ґаздине, прошу я тебе,
Прошу я тебе на поклоночку,
На поклоночку й золоту паўку!
Дьикую тобі, хороший ґаздо,
За поклоночку, золоту паўку.
Пишла до церкви ґречна ґаздиня,
Пишла до церкви, уклонила си,
Закітічіла усї образи,
И ўсї образи коло престола,
Й усї й образи тай райскі двері.
Коло престола сьйитий Никола,
Ой служби прави, Господа проси,
За увес нарид тай православний.
Ґречна ґаздиня ўподобала си,

Свойому ґазді, Господу Богу;
Але бо й тото Богу й на хвалу,
И тій ґаздини тай бо на славу,
И тій ґаздини и ўсїм посполу.
Най ко ї буде Бог на дорозї,
Бог на дорозї, на переходї.
Ми ї вінчуйим много лїтами,
Ой шьисливими тай бо роками,
Вид сего року шьий на другий рік,
Гостї приймати тай вінчувати.
Ай вінчувати церковних слугів,
И ўсїх гостевий таки прихожих,
Але й и сусїд и ўсїх родичїў.

Зап. М. Кузьмак у Жабю-Маґурі, Косів. пов.

B.

Вой чого рано роса упала,
В неділю, в неділю рано зелене
[вино!*
Вой ишье ранче ґаздиня встала,
Ґаздиня встала, косу чесала,
Косу чесала, братя бужала:
Вой прошу я вас, ви мої братя,
Сонно ви не спіт, стрівбу ви
[стрійте,
Стрівбу ви стрійте, соколи пійте,
Соколи пійте, хорти годуйте,
Бо в моїм Дїлу[1]) є много звіру,
Миже тов звірю сивий оленїй,
На тим олени сїм девіть рижків,
Вой на десєтім терен написав,
На тім терени золотий стільчик,
На тім стільчику сиди ґаздиня.
Вна собі сиди, далеко види,
Ой види, види на вкрай Дуная.
На вкрай Дуная бай качур плавле,
На тім качурі золота павка,
Вподобала си ґречній ґаздини.
Вой вона проси своєго ґазду:
Пиди ко минї на вкрай Дуная,
Качура ими, павку издойми.
А узев ґазда пушку на плечі,
Вой він поїхав на вкрай Дуная,
Качура ни вбив, лише пидстри-
[лив.
З того качура павка злинула,
А вин си вхилив, ту павку здой-
[мив.
Вин поклонив си Господу Богу,
Господу Богу, сетій Пречистій.
Ой вин приходи ба й до домочку,
Приноси з собов золоту павку,
Шьи й поклонив си ґречній ґаз-
[дини.
Ґекую тобі, дорогий ґаздо,
За злоту павку, за поклоночку.
Пишла ґаздиня просто до церкви,
Вой взьила з собов золоту павку,
Закосичіла райскії двері,
Закосичіла шье всї й образи
Перед Николи тай на престолї,
Там де духовний службу служили.

---

[1]) Назва гори.

Вой наша церков из штирма [дверми:
На одни двери сам Господь ходи,
А на другії сетий духовний,
А на третії сета Пречиста,
А на читверті ґречна ґаздиня.
Вой наша церква из петьма вікни:
В одно виконце єсходит сонце,
В друге виконце в обіди сонце,
В трете виконце в полудне сонце,
А й у чьатверте заходи сонце.
Вой наша церков из петьма верхьи:
На однім верху вой соків сиди,
На другим верху вой зазулечка,
На третим верху бай ластивочка,
А на читвертим вой соловія,
На петим верху Пречиста Діва.
Але сив соків — вин пишно піє,
А зазулечка все пишно кує,
А ластивочка пишно шьебече,
Я соловія пишно співає,
Пречиста Діва все то витає.
Все то сьитому Богу на хвалу,
Ґречній ґаздини се ба й на славу.
Ни самій собі, и ії ґазді,
И ії дітим и худобочці,
Усий домашній бай чилядочці,
Околом двором из цілим домом.
Дайжеж ти, Боже, в городі нивку,
Ґречній ґаздини шьисливу днин- [ку.
Я в другу вивса, вже коледка вса.
Жертуй, ни жертуй, бери та честуй.

Зап. в Жабю-Ільци, Косів. пов. 1911 Б. Заклинський.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 116, ч. 19. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 48—49, ч. 15.

142. Господиня закупляє три села.

А.

Я в (такого то) красна жоночка.
Не завидуй! Незавидуйте, братя [молодці, Біг єму дав!*
Просила жона своєго мужа:
Закупи, муже, хоть зо три села:
Єдно селенько з парубочками,
Друге селенько з паняночками,
Трете селенько з виноградяйком.
Ми парубочки а поженимо,
Ми паняночки за муж видамо,
Виноградяйко самі випемо.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 110. Онисько Данилиха з Ожидова.

Б.

А в пана Йвана славная жена,[1])
Бог йому дав, ой Бог йому дав[2],)
Славную жену[3]) у його дому!*
Що закупила[4]) да три города;
Що первий город — із мужиками,
А другий город — із москалями,[5])
А третий город — да із панами.[6])
Що з мужиками — хлїба робила,
А з москалями — в військо ходила,
А із панами — суди судила.
Бувай же здоров, да пане дядьку!

Збірка Бодянського.

Відміни: В вар. Марка Вовчка з Голубич, із Чернигівщини: [1]) У пана Тараса умная жона. [2]) Бог йому послав. [3]) Умную жону. [4]) Закупила вона. [5]) Все з козаками. [6]) По сїм: З панами — суди судити,
А з мужиками дїла робити.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 83—85, ч. 125—127. — П. Чубинскій, Труды, Ш, ст. 386—387, ч. 112. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 60, ч. 25. — Б. Гринченко, Этногр. матеріалы, Ш, ст. 8—9, ч. 9. — З. Радченко, Гомель. нар. пѣсни, ст. 119. — Черниг. Губ. Вѣдомости, 1859, ч. 16. — Україна, 1907, кн. 7—8: О. Русов, Дещо про „панів“ у колядках, ст. 233. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 707—709, ч. 69.

143. По повороті мужа з судів.

Гой двори-ж мої збудованії,[1])
Гой 'збочко-ж моя мальованая!
Й а в тій ізбочцї ґрешная паня,
Ґречная паня, на 'мне (Анночка).
Гой сидит, сидит, ключікі диржит:
Гой ключікі-ж мої, дрібні, голосні,
Тихо лежіте тай не дзвоніте,
Мого милого тай не збудіте,
Бо мій миленький барзо трудненький
Й а с ночи — в ночи й а з суду приїхав,
Й а всудив менї три селї старі,
Три селї старі, два міста нові.
А старі люди — добри судили,
А молодчики — в віську служили,
А дївчиточка — шитїчко шили.
Ой шили, шили, барзо заснули,
Барзо заснули, шите забули.
Віньчуемо вас і т. д.

Зї збірки В. Равлюка, 1890, Орелець, Снятин. пов.

Сю колядку порівнати з колядкою попередного роздїлу: Господар судить суди.

144. Мати й дїти.

У нашого пана хороша панї,
Бог йому дав славную жену у його дому!*
По двору ходить, як місяць сходить,
По сїнцях ходить, як зоря сходить.
Садила синки в чотирі рядки,
Садила дочки в три рядочки.
Синочки зросли, у школу пішли,
А дочки зросли, у швачки пішли.
Синочки ідуть, книжечки несуть,

---

[1]) За кождим стихом додає ся: „Гой дай Божи!“

А донечки ідуть, хусточки несуть:
Книжечки на стіл, батеньку до ніг,
А донечки хустки на піл, матюнці до ніг.

П. Чубинскій, Труды, III, ст. 404, ч. 129.

Паралелї: А. Метлинскій, Народ. южнор. пѣсни, ст. 332.

145. Господиня знаходить золотий хрест.

Перша ґрупа.

А.

Ишла Паранї по водойку,
В недїлейку по ранейку.*
Знайшла вна си й а згубойку,
Й а згубойку: золотий хрест.
Принесла го ду домойку,
Положила на столойку:
Ой татуню, татунейку,
Знайшла я си й а згубойку,
Й а згубойку, золотий хрест.
Ой дитино, дитинонько,
Занеси го до церковцї,
Положи го на престолї,
На престолї при благослові,
Най то буде Богу слава,
Богу слава, людим хвала.
Занесла го до церковцї,
Всї сї дзвони роздзвонили,
Небеса сї вотворили,
Всьо сї сьвітло россьвітило,
Всї сї книги ростворили,
Всї ангели россьпівали.

Зїболки, пов. Жовква, 1912, записав Яр. Пастернак.

Відміни: В вар. Ст. Тиса, зап. 1912 р. в Ремєнові, Львів. пов. такий початок:

Пішла (Паранойка) по водойку,
Рано, рано в недїлейку,
З золотими коновками,
Зо срібними накривками.
Знайшла собі злотий хрещик,
Принесла го до домойку,
Положила на столойку:
Ой батейку, порадойку,
Порадь мене, де хрест дїти.
Занеси го і т. д.

Б.

Пішла Маруне рано по воду,
Рано, рано, при зороньцї.*
Найшла вона си злотий хрестик.
Прибігла з тихенька до батенька:
Ой батеньку, голубоньку,
Ой батеньку, голубоньку,
Знайшла я си злотий хрестик.
Ой Маруню, Маруненько,
Дай той хрестик на ўфіроньку.
Дай той хрестик на ўфіроньку,
Пречистій Діві під шийоньку.

Дальше повтаряють ся строфки, лише замість батенька, приходять: матїнка, братенько, сестронька, миленький.

Зап. 1904 р. в Черчи, Рогат. пов. Ів. Созанський.

В.

Там на ріці, на Йордані,
Йордань, Йордань студеная.[1])
Там Ксененька хусти прала,
Зобачила див дивнесенький,
Див дивнесенький — хрестик зо-
[лотенький.
Взєла єго на рученьки,
Занесла 'го до церквоньки:
Сама сї церквонька відчинила,
Сами сї престоли застелили,
Сами сї свічи засвітили,
Сами сї світії посходили.

Зі збірки Северина Левицького, Опільско, пов. Сокаль, зап. від Олени Ткачик, 1901.

Г.

Там на річцї, на Йорданї,
Золотий хрест виринає,
Виринає, промовляє:
Возьміть мене на рученькі,
Несїть мене до церковкі,
Кладїть мене на престолї.
Сами звони зазвонили,
Сами двери очинили,
Сами свічи засвітили.

За кождою стрічкою додають: „Щедрий вечір, святий вечір“.

Зап. у Коростятинї і Воскодавах, Ровен. пов., Волин. губ. Вас. Доманицький.

Друга ґрупа.

А.

Ой при кірници[2]) та при студници,
Ой там черцеве[3]) воду светили,
Воду светили, благословили,
Та загубили золотий хрестик.[4])
Ой була-ж туди гладка[5]) стеженька,
Ой ішла-ж нею та ґаздиненька,
Та ґаздиненька, на іме[6]) (Анна).
Ой знайшлаж она золотий хрестик,
Та зострічає два-три черцеве[3]):
Біг-помагай-біг,[7]) та ґаздиненько,
Та ґаздиненько, на іме[8]) (Анно)!
Бодай здорови два-три черчеве.[3])
Будїм питати а звідовати,[8])
Ой ци не знайшла золотий хрестик?
Ой хоть єм найшла, хоть єм не найшла,
Щож мінї[9]) буде за переємец?
Будїм за тебе Бога просити,
Бога просити, службу служити,

---

[1]) Додає ся за кождим стихом.

Не он за тебе, за ґосподаря,
За ґоподаря тай за діточки,
Тай за діточки, за сусідочки.[10])

Рук. Осс. к. 154 і 168. [1]) Вар. з Ясіня; [2]) кирници; [3]) светії; [4]) воду светили, хрест загубили; [5]) здавна; [6]) сяка то; [7]) Помагай-біг, май-біг; [8]) нема; [9]) мині; [10]) приспів: Ой дай Боже.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 57. Василь Смеречин із Хмелївки.

Б.

По сетім Різдві тай на Йордані[1])
Три сьвитителї воду сьвитили,
Воду сьвитили, хрест загубили.[2])
Гой й ишла туда нашя братова,[3])
Нашя братова, й на ме Параска,
Гой й ишла й ишла, тай тот хрест найшла.
Вна го здоймила,[4]) тай си вклонила.
Спіймали-ж єї три светителї:
Ти суда йшла, тай єс хрест найшла,
Тай єс го здоймила, тай си вклонила.
Гой шож ти хочеш в нас за переєм?[5])
Ни хочю ничьо, лиш три службочьці:[6])
Й онну службочьку за мого ґазду,
Другу службочьку за мене саму,
Трету службочьку за мої діти.
Перьшя службочька на сьвите Різдво,
Й друга службочька на Воскресінє,
Трету службочьку на Вознесінє.
Гой на здоровє, нашя братова.
Й нашя братова й на ме Параска.
Гой здоров, здоров й ни сама собов,
Й ни сама собов, єз своєм ґаздов,
Єз своєм ґаздов тай з діточьками,
Я й з діточками тай з онучьками.
Вінчуємо вас шьистем, здоровем,
Шьистем, здоровем, сьвитим Рожденством,
Сьвитим Рожденством тай Новим Роком,
Гой Новим Роком, тай довгим віком.

Зап. в Бабинї, Косівського пов. від Палїя Палїйчука в 1911 р. М. Тимяківна.

Відміни: Вар. М. Тимяківни з Соколівки, Косів. пов.: [1]) Ярдан на воді. [2]) По сїм іде нова стрічка: Ой туда давно стежечка була. [3]) Їречна ґаздиня. Даль-

шої стрічки нема. [4]) Ой издоймила. [5]) Бай за перейму. (Попередних трьох стр. нема). [6]) По сім: Бай не простії, бай соборнії. Дальші три стрічки переставлені, вперед ідуть:

Одну службочку на сьвите Різдво,
Другу службочку ба й на Василї,
Трету службочку ба й на Великдень,
Ой на Великдень, на великий день.

В вар. Юр. Федорчука з Джурова не згадуеть ся, хто святив воду; хрест знаходить панна Ілена, а „Здибают її церковні братя“ і за переем (званїзне) обіцяють наймити три службі.

В вар. Мих. Романюка з Івановець, Коломийського пов., зап. 1908 р., початок такий:

Ой на долинї, на зеленинї,
На зеленинї стала росицї,
С тої росицї стала керницї,
Ой три святії воду святили і т. д.

Кінчить ся колядка тим, що святі обіцяють правити служби:

На саме Різдво за здоровїчко,
А на В дорщі за гріхів прощі,
А на Новий рік тай на довгий вік.

В вар. В. Свистуна з Сороцька:

Матка боска йшла тай той хрест знайшла,
Принесла его аж до церквоньки,
А в ті церквонцї три служби божі:
Една службонька на саме Різдво і т. д.

В вар. Гр. Леґіня, зап. 1864 р. в Перегиньску такий початок:

Ой в чистім поли стоїт керничка
Мурованая, цемброваная.
Над тов керничков бай три черчики,
Бай три черчики тай молодчики,
Ти молодчики воду святили і т. д.

В.

Гой там на збродї, на перивозї,
Гой дай Боже!*
Там три сьвятії Ярдан сьвітили,
Ярдан сьвітили, хрест загубили.
Гой булаж туда я здавна стежка,
Ходилаж нею ґречная панна,
Ґречная панна, на мне Марцуня.
Ти ґречна панно, ти рано встала,
Ти рано встала, по водус ішла,
По водус ішла, золот хрест найшла.
Ти ґречна панно, ти нам хрест вирни,
Ти нам хрест вирни, пириєм буде.
Будем за тебе Бога просити,

Бога просити, служби служити:
За твого ненька на сьвіте Різдво,
За твою мамку яж на Відорще,
За ґречну панну яж на сьвітий день,
Яж на сьвітий день, яж на Великдень.
Я за сим словом будь нам здорова!
Дай же вам, Боже, в городї зїля,
В городї зїля, в хатї весїля.
Вінчуємо вас шчестем, здоровем,
Шчестем, здоровем, зиленим вінцем,
Зиленим вінцем з красним молодцем.

Зап. у Стецеві, Снятин. пов. Олекса Войцих.

Відміни: В вар. Вас. Басараба з Ляховець, Богородч. пов. гублять хрест три святі:

Туда нам ішла статочна жена,
Статочна жена, господинонька.

Її переймають святі:

Помагай, Боже, статочна жена!
Будемо тебе ревідувати,
Ревідувати, випитувати,
Чи ти не найшла золотий хресток.

За зворот обіцяють їй три службі.

Г.

Славен єс, Боже, по всему сьвіту
И по всїх церквах и монастирах,
По монастирах, по людских домах.
И ти є славна, ґосподьинечко.
Ми тобі скажім файну писмочку.

Коло кирницї, коло темницї,
Там три светїї воду светили,
Воду светили, хрест загубили.
Ай ґречна, пишна ґосподьинечка
Шьий туда йшла тай хрестик найшла,
Єго здоймила, тай си вклонила.
Ай ґречна, пишна ґосподьинечко!
Єк ти туда йшла, ци хрест ни найшла?
Я хрестик найшла, его здоймила,
Єго здоймила, тай си вклонила.
Шьо ти в нас хочеш за переемец,
За переемец, за золотий хрест?
Я хочу у вас шьи й три службоццї:

Першу службочку за мене саму,
Другу службочку за челядочку,
Трету службочку за худобочку.
Одну службочку на светє Риздво,
Другу службочку шьи й на Василє,
Трету службочку шьи й на светий день,
Шьи й на свєтий день бай на Велиґдень.

Славен єс, Боже, по всему свиту,
И ви є славна, ґосподьинечко.
Ми вас винчуєм шьистєм, здоровєм,
Шьистєм, здоровєм, пробутком добрим,
Пробутком добрим, бай виком довгим,
Сими светками все й Ризденими.
По двору шьистя на худобочку,
А в дім здоровя на челядочку.
Всими светками — все й Ризденими,
А шьи й прийшлими, все й зеленими,
Все й рик вид року, токма до вику.

Записав В. Михайлюк від Мих. Кіцняки в Красноїли, пов. Косів.

Д.

На водах, ріках на і Орданах,[1]
Там три святії воду святили,
Воду святили, крест загубили.
Ой була-ж туда з давну стеженька,
Ой ішла туда красна дівонька,
Подибала ся с трома святими.
Красна дівчино, ти туда ішла,
Ти туда ішла, чей єсь крест знай-
[шла?
Що-ж мені буде за переємец?
Будемо за тя Бога просити,
Бога просити, службу служити,
Службу служити на Василенька,
На Василенька за здоровленько.
А за сим словом святкуй здорова,
Можна панонько, чом (Парасоч-
[ко).

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.

Е.

У сад винаград втоптана стежка.
Светий вечер.*
Хто єє втаптав? — Все светиє.
Все светиє воду светили,
Воду светили, хрест загубили;
Панич (імя) тудою йшов,

---

[1]) За кождою стрічкою додаєть ся: „Ой дай Боже!“

Тудою йшов, залатий хрест знайшов.
Усе светие його прасили:
»Панич (імя), аддай же нам честь,
Аддай же нам честь, залатий хрест.
Будем за тебе три служби служить:
Перву слу́жбаньку да й за ба́таньку,
Другу службаньку да й за ма́тюнку,
Трейтю службаньку за тебе маладця.
Бувай же здаров, славний паничу!

Зап. В. Чернявський в Буді, Чернигів. пов., Чернигів. губ.

Паралелї: А. Малинка, Сборникъ матеріаловъ, ст. 64—65, ч. 86. — Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 49, ч. 16; ст. 612—613, ч. 53; III, ст. 32, ч. 4. — Ів. Колесса, Гал. р. нар. пісні, ст. 3—4, ч. 5. — O. Kolberg, Pokucie, I, ст. 111—112, ч. 16. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 437; ст. 565—566, ч. 46. — П. Чубинскій, Труды, III, ст. 441—442, ч. 6. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 72—74, ч. 4—6; ст. 125—126, ч. 32; ст. 131—132, ч. 3; ст. 176—178, ч. 7—9.

146. Господиня дає малювати церкву.

А.

Ой у поли нові двори,
Розстріляли Турки, Нїмцї,
Розсипали срібло, злото.
Ишлаш туда ґречная паня,
Ґречная паня, паня Анна.
Розкотила шоўковий рукаў,
Тай зибрала срібло, злото.
Сама пишла чістим полем,
Чістим полем, вороним конем,
Тай зустрітила два-три ангелї:
Биг помагай Биг, сийиті ангелї!
Бодай здоров, ґречная паня,
Ґречная паня, паня Анно!
Ой деш ти идеш? Тай до міста,
Ой до міста, до Киева.
Ой я иду за мальирями,
Бо ў нас церкоў тай новая,
Нашьа церкоў ни мальована.
Вертай же си вадь из нами,
Ми вашу церкоў помалюйимо,
Помалюйимо, позолотимо:
На престолї Суса Христа,
А на другим Матку Божу,
А на третїм Николая,
Николая, райскі двері,
Райскі двері, ўсї сийитії.
Ўсї сийитії — веселії,
Нашьа паня, веселїшьа,
Нашьа паня, паня Анна.
Вінчуйимо вас шьистьим, здоров-
[йим,
Шьистьим, здоровйим, многа лї-
[тами,
Многа лїтами тай з ґосподарем,
Тай з ґосподарем тай з дїточками.
Най же вам буде Биг на дорозї,
Биг на дорозї, на переходї,
На кождім броду, на перевозї,
При сему дому, чом веселому,
З оцеў кольидкоў, з усеў чьильид-
[коў,
А ўсім посполу, шо йи ў сим дому

Зап. М. Кузьмак у Жабю Маґурі.

Б.

Бой там у поли тай чимгірочка,
В неділю, в неділю рано зелене вино саджене!*
На ті чимгірочці бай йибліночка,
На тій йибліночці тай білий цьвіток,
Бой білий цьвіток на увесь сьвіток.
Ой йишла туда ґречна ґаздиня,
Ґречна ґаздиня тай бо Марічка.
Помолила си Господу Богу:
Боже, поможи цьвіток зібрати!
Ой закотила тай шоўкіў рукаў,
Але тот цьвіток тай изибрала,
Бой й она пишла ў далеку дорогу,
Ой у дорогу тай до Києва,
Тай до Києва за мальирями:
Бой у нас церкоў побудована,
Побудована, не мальована.
Ўна зістрічийи два-три ангелї:
Бай подобрий день, добрі ангели!
Бай подай здороў, ґречна ґаздине!
Дес си вибрала ў далеку дорогу?
Ой йа, каже, йду тай до Києва,
Бой у нас церков побудована,
Побудована, ни мальована.
Ґречна ґаздине, вертай си з нами,
Вертай си з нами тай мальирями,
Бо ми самі йи ба й мальирики,
Помалюйимо, позолотимо.
Нашайа церкоў шість майі вікнї,
Шість майи вікнї, з чотирма верхи:
На однім верху сам соків сиди,
Бай бо на другім тай соловіє,
Бай бо на третїм тай ластівочка,
Бай на четвертім тай зазулечка.
Сам соків сиди, далеко види,
Ай соловіє тай тонко піє,
Бай ластівочка пишно шьшьибече,
Бай зазулечка так пишно куйи.
В одно віконце изходи сонце,
Ў друге віконце в обіди сонце,
Ў трете віконце ў полудне сонце,

Ў четверте віконце на захід сонце,
Ў пійити віконце д вечеру сонце,
У шесте виконце тай заходи сонце.
Ґречна ґаздине, тай бо Марічко!
Бой она иде не сама собоў,
Бой она иде из свойим ґаздов.
Ай бо приходи до сйитої церкви,
Йа ўклонила си Господу Богу,
Господу Богу, сйитій Пречістій,
Сйитій Пречістій, тай Матці Божій.
Придобила си Господу Богу,
Господу Богу тай Матці Божій,
Тай Матці Божій, свойиму ґазді.
Закітічіла, позолотила,
Позолотила йа ўсї образи
И ўсуйу церков коло престола.
Але бо й тото Богу й на хвалу,
Богу й на хвалу, ґаздини ў славу,
Ґаздини ў славу тай йиї ґазді.
Ай бой на славу тай їх діточкам,
Ай бо на славу усім посполу.
Й аби дочекали вид сего року,
Гостї приймати, бечілувати,
И сріблом, злотом, тай даром божим.
Аби ви ґіждали й ваші ґіточки,
Аби й ґіждала й ваша родина,
Ваша родина, ваша гостина,
Вид сего року шьи й на другий рік,
У воцім домі гирбату пити.

Зап. М. Кузьмак у Жабю Ільци.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 70—72, ч. 2—3.

147. Господиня вибираєть ся до церкви.

А.

Ой деш ті бував сив соколоньку?
  Гей дай Боже!*
Ой бував же я на Залісеньку!
А що-ж ти видів, сив соколоньку?
А видав же я заліскі жони.
Нема крашшої понад нашую,
Понад нашую статечну жону,
Статечну жону, панї Янову.
Панї Янова, панї братова,
Панї Янова нашого брата,
Ой як ся стала рано вбирати,
Рано вбирати, до церкви іти,

В новій комірці при ясній зірці,
Протїв звірцадла, ци дуже ладна,
Протїв віконця, ясного совця:
Чобітки з козла земленьку коп-
[лют,
Кований пояс ледвоньки ломит,
Срібний перстенець пальчики
[щипле,
Тоненький рубок головку клонит,
Головку клонит на тисові столи,
Дорогі коралї шию вгинают.
Статечна жона, панї Янова,
Панї Янова, панї братова,
Панї Янова нашого брата.

Креховичі, 1863 р.

Б.

А де-ж ти бував милий, миленький?
А й бував же я на Залїсеньку.
Що-ж ти там видав, милий, миленький?
А й видав я там господиненьку.
Перед всїм водит наша братова,
Наша братова, паня Дмитрова.
Ой як ся вбрала в недїлю рано,
Та як ся вбрала, до церкви пішла,
До церкви пішла на Службу Божу,
Сами ся звони пороздзвоняли,
Сами ся двері порозтваряли,
Сами ся свічки позажигали,
Сами ся Святі поодсланяли,
Сами ся книги поотваряли.
Сам Господь ходит, Службоньку правит.
Тота службонька заздоровная,
Заздоровная нашій братові,
Нашій братові, панї Дмитрові.
Заздоровная за худобоньку,
За худобоньку тай челядоньку.
А за сим словом будь нам здорова!

Зап. В. Посацький — Хотїн.

В.

Пійте, пійте, кури, рано,
Господиня раньше встане,
Раньше встане, личко вмиє.
Збирає ся до церквоньки,
До церквоньки, на три возоньки:
На перший віз свічі складає,
На другий віз книги вкладає,
На третий віз сама сїдає.
Приїхала перед церквоньку:
Самі дзвони задзвонили,
Самі ся двері отворили,
Самі ся свічі засвітили,

Сам ксьондзойко правит служ-
[боньку.
Нехай буде Богу явно,
Богу явно, людям славно.

Зап. в Желдци З. Тимкевичівна.

Г.

Гой знати, знати, хто господиня:
В неї світлиці, як веселиці,
В неї челядка в золоті ходит,
В золоті ходит, у добрі бродит;
У неї вози все кованії,
У возах коні все воровії.
Рано в неділю до церкви їде:
На перший віз все світло кладе,
А на другий віз проскури клала,
А на третий віз сама сідала.
Приїхала вна перед світлий двір,
Перед світлий двір, перед божий
[дім:
Сами си двері поростворали,
Сами си свічі позажигали,
Всї си святії ї уклоняли,
Сами си книги поростворали.
На райских дверех сам Господь
[стоїт,
Сам Господь стоїт, три Службі
[служит:
А одну Службу за господиню,
А другу Службу й а за цілий дім,
Й а за цілий дім, на здоровя всїм.

Зі збірки Онуфрія Савчука, Ясенів Горішний, пов. Косів.

Відміни: В варіянті В. Басараба в Ляховець, Богородч. пов., майже ідентичнім з отсим, такий конець:

Коло престола святий Никола
Господа славить, три служби править:
Ой першу службу за господаря,
А другу службу за господиню,
А трету службу за челядочку,
За челядочку, за худібочку.

Д.

В вишневім саду є много звіра,
Одно звірятко та й оленятко,
На тім звірятку сїм-девять ріжків,
На тім девятім та й теремочок,
В тім теремочку та й постїлечка,
На тїй постїлцї — золотий столик,
Золотий столик та й срібні слупки,
На тім стілчику — ґречна ґаздиня,
На стілци сидит, робітку робит,
Робітку робит, три шитя шиет,

Три шитя шиет — все ширінечки:
Одну ширіньку — шовком вішила,
Другу ширіньку — позолотила,
Трету ширіньку — як біль біленьку.
В неділю рано гречная паня
С постелї встала, личко вмивала,
Русеньку косу та й росчисала,
Біленьке тїлце красно вбирала,
Та й до церковцї си вибирала
Ті ширінечки з собов узяла.
Як вона прийшла перед церковцу
Сами си двері поростворали,
Сами си свічки позажигали,
Сами си книжки поростворали.
Вона припала перед пристола,
Свою головку низко вклонила,
Господу Богу щиро молила:
Тов ширінечков — пристів покрила,
Другов ширіньков — свічку піднела,
Трету ширіньку на Службу дала.
Коло пристола — святий Никола,
А на престолї — Матка Христова,
Книжку читає, Христа благає,
За господиню, гречную паню,
За еї гадку, за всю челядку.

Вінчуєм тебе, гречна ґаздине,
Сими святками, все різдвяними,
Все рік від року, токмо до віку.
Сидят ангели та й Бога молят.
В одно віконце — сіяет сонце,
В друге віконце — світит місяцю,
В трете віконце — зірничка чает,
Зірничка чает, ґаздинька встает,
Ґаздинька встает — личко вмивает,
Богу ся молит — за господаря.
Єк ся убрала, свічку зсукала,
На святе Рождество — на Службу дала.

Зі збірки Онуфрія Савчука, Яснів Горішний, пов. Косів.

E.

Славен єс, Боже, по всему світу,
По всему світу и по всїх церквах
И по всїх церквах и монастирах,
По монастирах, по людских домах.
И ти славненька, ґосподинечко!
Ми тобі скажим шьий новиночку.
В вишневим саду є много звиру,
Одно звирене дуже славноє,
Дуже славноє, сивий оленю!
На тім оленю є девєть ришків,
На тім девєтім шьий теремочок,
А в тім теренї злотна постїльця,
У тій постїльцї все й срибний
[стільчік,
На тім стільчіку ґосподинечка.
Там собі сиди, три шитя шиєт,
Три шитя шиєт, все й ширинечкі:
Одну шириньку, єк бів біленьку,
Другу шириньку все й золотеньку,
Трету шириньку все й шовковень-
[ку.
Я в неділеньку дуже зраненьку
Сонце сіяє, ґаздинька встає.
Єк уна встала, пишно си вмила,
Пишно си вмила, файно си вбрала,
Файно си вбрала, до церкви пи-
[шла,
Тай ширинечки з собов забрала.
Єк уна прийшла шьий до светинї,
Светї ангели втворили двері.
Коло престола Матка Христова
Книшку читаєт, Бога благаєт.
Однов ширінков пристів накрила,
Другов ширінков свічу пиднєла,
Трету ширинку на Службу дала,
За здоровєчко токма за своє.

Славен єс, Боже, по всему свиту,
И ти є славна, ґосподинечко.
Ми вас винчуєм шьистєм, здо-
[ровєм,
Шьистєм, здоровєм, пробутком
[добрим,
Пробутком добрим тай виком
[довгим,
Сими светками все й Ризденими,
А шьий прийшлими, все й зеле-
[ними.
Все й рик вид року, токма до вику,
На многа лїта — любого свита.

Записав В. Михайлюк від Михайла Кіцняка Лукащукового в Красноїли, пов. Косів.

Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 166—168, ч. 18; III, ст. 545—546, ч. 4. — А. Потебня, Колядки и щедровки, ст. 760. — В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 78—79, ч. 12.

148. Господиня виїздить у ридванї.

Через наше село, через Курозвани,
Котив ся ридван малий, невеличкий,
А в тому ридванї славная панї,
Славная панї, панї Оксана.
В неділю рано убірала ся,
Клала на себе срібло да злото;
На воронії конї золотії шори,
А на слугоньки оксамитоньки.

Як сядала в нову карету,
Як шаснула сріблом да злотом,
Воронії коні попужали ся,
Молодії слуги полякали ся.
Ой, панеж мій, пане, пане Демяне,
Дав мині коні неученії,
Дав мині слуги незвичайнії!
Пані моя, пані, пані Оксано,
Дай же, Боже, за рок дождати,
Дам тобі коні все ученії,
Дам тобі слуги все звичайнії.
За сім словом — будь здорова,
Сії святки святкуй здорово,
За рок у Богу дожидай здорова.
Нашій березї гвирка заплата,
Гвирка заплата — горілки кварта.
Кварта не кварта — хоч бочка меду,
Бочка — не бочка, хоч коновочка.

В. Кравченко, Етн. матеріяли, стр. 19, ч. 52.

Колядки вдовици.

149. Колядники у вдови.

Вдарили бубни в вдовині вугли:
Ой вийди, вдово, скажи нам слово!
Зачекайте ме хоць годинку малую,
Нехай же я се в чобітки убую.

В дальших строфках приходять такі зміни:

Та най я се в кошульку обрандую,
В спідничку обрандую,
В коралики обрандую,
Най се в кожушок обрандую.

Зап. М. Бучинський.

Пор. повисше колядку ч. 15.

150. Вдова віє золото.

Чи дома, дома бідная вдова?
Не має дома, десь у короля.
Щож вона діє? Золото віє.
А за ті одвійки — кварта горілки.

Збірка Бодянського.

Пор. повисше колядку ч. 12—13.

Паралелї: А. Малинка, Сборн. матеріаловъ, ст. 85—86, ч. 128.

151. Вдовина жура.

А.

А в лузї, в лузї, а в калиновім,
Зажурила ся перепилонька,
Перепилонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гнїздочко ввити?
Вивилаж бим 'го а в темнім лузї!
Там люди зайдут луги рубати,
Луги зрубают, гнїздочко знайдут,
Гнїзденько знайдут, дїти розже-
[нут,
Дїти розженут, жалю наробят.

Зажурила ся перепилонька,
Перепилонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гнїздочко звити?
А звилаж бим 'го та в букови-
[ноньцї!
Рубачі зайдут лїси рубати,
Лїси зрубают, гнїздочко знайдут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут,
Дїти розженут, жалю наробят.

Зажурила ся перепилонька,
Перепилонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гнїздочко ввити?
А звилаж бим 'го в каменні горі!
Там люди підут гору лупати,
Гору злупают, гнїздочко знайдут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут,
Дїти розженут, жалю наробят.

Зажурила ся перепилонька,
Перепилонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гнїздочко ввити?
А звилаж бим 'го в шовковій
[траві!
Косарі зайдут, траву ізкосят,
Траву ізкосят, гнїздочко знайдут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут,
Дїти розженут, жалю наробят.

Зажурила ся перепилонька,
Перепилонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гнїздочко звити?
А звилаж бим 'го при нові стрісї,
При нові стрісї, в нові стодолї!
Ластівки злетят, гнїздочко знай-
[дут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут,
Дїти розженут, жалю наробят.

Зажурила ся перепилочка,
Перепилочка, бідна вдовочка:
Де-ж би я мала гнїздочко ввити?
Хіба 'го зівю в світлї світлонцї,
В світлї світлонцї, в свого мило-
[го,
В свого милого, в білі постілцї,
Перепилонька, бідна вдовонька,
Бідна вдовонька, чом Павлїнонька.
Вінчуемо-ж тя річними святи.

Зап. В. Посацький — Долин.

Б.

Зажурила сьи перепелонька,
Де би она си гныздечко ўвила?
Й а ўвила бим си ў йарій пши-
[ници:
Війдут дывочки пшиничку жати,
Гныздо роскинут, дыти розжинут.

Зажурила сьи пирипелонька,
Де би она си гныздечко ўвила?
Й а ўвила бим си й а ў коло-
[пеньках:
Війдут жіночки колопны брати,
Гныздо роскинут, дыти розженут.

Зажурила сьи перепелонька,
Де би она си гныздечко ўвила?
Ї а ўвила бим си й а ў сухім
[дубі:
Війдут парупки дуба рубати,
Гныздо роскинут, дыти розженут!

Зап. 1902 р. в Коропци, Бучацького пов.

В.

Зажурила ся перепелонька,[1])
Перепелонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гніздечко вити?
Увилаж би я в ярі пшеници,
Женчики зайдут тай мене знай-
[дут.

Зажурила ся перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гніздочко ввити?
Увилаж би я в шовкові траві,
Косарі зайдут тай мене знайдут.

Зажурила ся перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
Де-ж би я мала гніздечко ввити?
Увилаж би я в чисті водици,
Рибарі зайдут тай мене знайдут.
А за сим словом...

Записано в Дубі, 10 липня 1867 р.

Г.

Зажурила си перепеличенька,
Перепелонька, бідна удовонька:
Де я си маю гніздочко класти?
Клала бим я си в ярій пшени-
[ченьцї,
Женчики зайдут пшеницю жати,
Гнїздочко знайдут, дїти проженут.

Зажурила си і т. д.
Клала бим собі у бережечку,
Рибаки зайдут, гнїздочко знайдут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут.

Зажурила си і т. д.
Клала бим собі в шовкові траві,
Косарі зайдут, гнїздочко знайдут,
Гнїздочко знайдут, дїти розженут.

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Зажурила си і т. д.
Клала бим собі у ярім житї,
Ґаздиня зайде житечко жати,
Гнїздочко знайде тай го обіжне,
Бо она знала, як свої мала,
Як свої мала, кров розливала!

Зап. 1864 р. в Струтинї Виж. Вас. Булка.

Паралелї: В. Шухевич, Гуцульщина, IV, ст. 175, ч. 4. — Я Головацкій, Народ. пѣсни, Ш, ст. 536—537, ч. 4

152. Вдова плаче за мужом.

На горі, горі, при манастири,[1])
Ой стоїт, стоїт нова капличка,
Коло каплички бідна вдовичка.
Ой стоїт, стоїт, Богу сї молит,
Богу сї молит, в землю сї дивит,
В землю сї дивит, з землев го-
[ворит:
Ой земле, земле, ой муравая!
Взела-сь у мене ґосподаречка,
Ой озми-ж мене бідну вдовочку,
Бідну вдовочку, ой сиріточку,
Най сї не мучу на сїм світочку.
В мене діточки все дрібенькії,
Тяжко менї їх вігодувати,
Ще тенще прийде їх вінувати.
Війшла вдовичка до косцьолочка:
Котра мужева при передочку,
Бідна вдовичка все на задочку!
Як із щепочки цвіт оппадає,
Так бідна вдова вік коротає.
Гей дай Боже!
Віншуємо вас, бідна вдово.

Зап. в Петранцї, пов. Калуш, 1863 р.

153. Удовин вік марно проходить.

А.

Ци дома, дома хороша вдова?
Кажут служеньки, що нема дома,
А ми знаємо, що є она дома.
Ой ходит собі в новій світлоньцї,
Тай носит ключі при лївій руцї.
Єдні ключики та від світлоньки,
Другі ключики від комороньки;
Носит ключики все дрібенькії,
Все дрібенькії, не єднакії.
На подвірічку грушечка, щепка,
Красно зацвила та не зродила.
Як з грушки щепки цвіточок
[паде,
То-ж так удовин світочок іде.

Збірка Ів. Вагилевича, ч. 62. Василь Смеречин із Хмелївки.

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Гей дай Боже!“

Б.

Ой у містечку Зафундованю,[1])
Ходять по ринку статечна жона,
Статечна жона, бідная вдова.
Ой ходять, ходять, ключі си носять:
Перший ми ключик від стодолоньки,
Другий ми ключик від коміроньки,
Третий ми ключик від райских дверей.
Бо в стодолоньці жито, пшениця,
А в комороньці всякі убори,
Всякі убори бідної вдови.
А в райскі двері сам Господь ходить,
Сам Господь ходить, службоньку служить,
Службочку служить за здоровленько,
За здоровленько бідної вдови,
Бо бідна вдова до церкви ходять,
До церкви ходять, Богу ся молять.
Котра із мужем — при передочку,
А бідна вдова в самім куточку.
Котра із мужем — стоїт си думно,
А бідна вдова в куточку сумно.
На подвіреньку щепки грушечки,
Щепки грушечки рісно зацвили,
Рісно зацвили тай не зродили.
Як з тої грушки цьвіт опадає,
Так бідній вдові вік ся минає.
На подвіреньку пташок щебече,
А бідна вдова за мужем плаче.
Котять ся сльози як дрібний горох,
Закотили ся в Чорноє море.
Чорноє море розіграло ся,
А бідна вдова розплакала ся,
Розплакала ся за господарем.
А за сим словом, будьте здорові,
Будьте здорові, бідная вдово.

Новиця, Калусь. пов. Зап. 1884 Зен. Грушкевич.

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

B.

Ай у містечку Зафундованім[1])
Ходит по ринку статечна жона,
Статечна жона, бідная вдова.
Ой носит ключі при праві руці:
Єдин ми ключик від світличеньки,
Другий ми ключик від комороньки,
Третий ми ключик від райских дверий.
В райскі дверенька сам Господь ходит,
А коло него ангели служат,
Ангели служат службоньку Божу,
Слубоньку Божу за бідну вдову,
За бідну вдову, за здоровленько.
Службоньку служат при передочку,
А бідна вдова стала в куточку,
Стала в куточку та ревно плаче.
Котят ся слези, як горох дрібний!
Як у садочку пташок щебече,
Так бідна вдова за мужем плаче.
Ой перед хати щепка грушечка
Рясно зацвила тай не зродила:
Як с тої щепки цвіт оппадає,
Так бідні вдові вік ся минає.
А за сим словом будь нам здорова,
Статечна жона, бідная вдова!

Записано в Дубі, 10 липня, 1867 р.
Паралелї: Я. Головацкій, Народ. пѣсни, II, ст. 50, ч. 18.

154. Вдова наливає кубки.

А ти дома, дома бедна удава́?
А нема ж бо дома, в Бога у престола,
В Бога у престола ку́бки спольня́є,
Кубки спольняє ме́дам да вином,
Медам да вином, кудрявим пивом.
Салодкий медок — тайна вечера,
Зелене вино — Богу надабно́.
Да бувай здарова, бедна удава́,
Не сама сабою — із детачками,

---

[1]) За кождою стрічкою додає ся: „Ой дай Боже!“

Із милим Богам, із усем родам;
Ой сіе светка́ светкуй же здарова,
Сіе праважа́й, других дажидай,
Сіе у стола, дажидай же ізнова.

Зап. Б. Чернявський в Буді, Чернигів. пов.

155. Вдова шинкарка.[1])

Шо коло моста калинового
Зорьило! Зорьили зорі дуже
[раненько по горі!*
Стоїт сьвітлонька мурованая,
А ў ті сьвітлонці жоўті підлоги,
Жоўті підлоги, тисові столи,
А по тих столїх стое напої,
А за сим столом ґречна невіста.
Ой сидит собі, питечко шие,
Ой сидит собі питем шинкуе,
Питем шинкуе, мита стереже.
А ў неґіленьку дуже раненько
Та ўстала собі ґречна невіста;
Як собі ўстала та личко ўмила,
Та личко ўмила, Бога просила,
Бога просила за здороўлечко
Тай війшла собі на подвіречко
Тай подивит сї ў широки поле,
У широки поле за тихи море,
Та вісмотріла дорогі купцї,
Дорогі купцї, три крамарики.
Тай сї крунула бай до сьвітлоньки,
Ой до сьвітлоньки, до чельидоньки,
Та побудила ўсю чельидоньку.
Дороге пите ўсе роскладае,
Тих сї гостенькіў исподівае,
Ой тих гостенькіў, трох крама-
[ренькіў.
А надїхали тай не ставали,
Ой бо не сталй, не повертали,
Ой не ставали, мито не дали.
Ой крикне она бай на служеньки:
Шо слуги мої, ловіте конї,
Срібні зубелцї позакладайте,
Ў кирници-студни понапувайте,
Понапувайте, оброку дайте,
Оброку дайте, отарницайте,
Дорогий напій повипивайте,
По пару стрільбіў позабирайте,
По пару стрільбіў, по одні шаблї,
А на коники ба посїдайте,
Ой посїдайте, ў поле бігайте,
За здобичьими, за крамарьими,
За крамарьими, шо не ўступали,
Не повертали, мито не дали,
Мито не дали и проїхали.
Як здоганяйте, не пострїляйте,
Не пострїляйте, пообдирайте.
Заберіт у них ўсе здобиченьки,
Ой здобиченьки, сиў кониченьки.
Ў другого озміт ясну шабельку,
Ў третого озміт шьипку-маґирку.
Шо то нам буде тото подібне:
Сиў кониченько бай до стаенки,
А до стаенки, до услугоньки;
Ясна шабелька моему брату,
Ой до війноньки, оборононьки;
Шьипка-маґирка мому милому,
На головоньку ўсе про славоньку.
А за сим словом була здорова,

[1]) Пор. далї колядку: Дівчина шинкарка.

Була здорова, бідна ўдовонько!
Була здорова не сама собоў,
Не сама собоў, а з ґітоньками,
Ай з усим родом докола двором,
Шо на многи літ та на доўгий
[вік,
Від цего року аж до другого,
Поможи, Боже, ґіждати его.

Зап. від Ів. Мельника в Зелєници А. Онищук.

156. Подарунки для вдови.

Стратили літо кречні молодці,
Та подарочки поклоняючи,
Гей ґаздиненьці, чомь удовоньці.
Прийшлиж до неї трої гостеньки,
Принесли для неї три подарочки:
Єдин подарок: хустка шовкова,
Другий подарок: кований пояс,
Третий подарок: золотий перстінь.
Хустка шовкова на білу шию,
Кований пояс та на ледвоньки,
Золотий перстінь та на біл паль-
[чик.

Рук. Оссол. ч. 2411. II, к. 171.[1])

---

[1]) Увага І. Вагилевича: „Та колєдка не токмо скручена, но й нецїла“.

ЗМІСТ.

Стор.
Передне слово . . . . III—XIV
Як відбувають ся коляди у Гуцулів . . . . XV—XXXIV

I. Надвірні колядки.

Господареви.

1. Подвірна колядка . . . . 1—3
2. Підстїнна колядка . . . . 3—4
3. Підвіконна колядка . . . . 4—5
4. Півколядка 5
5. Господар вечеряє . . . . 5—6
6. Колядники будять господаря 6
7. Колядники вибирають ся на всю ніч 6
8. Любі гостї 7
9. Колядники дозволяють ся колядувати 7
10. Вістуни радости 7
11. Господар очікує з грішми колядників . . . . . . 7—8
12. Господар віє золото 8

Господини.

13. Господиня пряде золото 9

Парубкови.

14. Парубок радить ся рідні 9

Дївчинї.

15. Дївчина вбираєть ся . . . . 9—12
16. Дївчина стелить постїль 12
17. Дївчина просить на гостину . . . . 12—13

Родинї.

18. Родина при роботї . . . . 13—15
19. Родина при вечери . . . . 15—16

II. Колядки старинї.

(Дїдам і бабам).

Стор.
20. Колядники зачинають колядувати . . . . 17—18
21. Святе Різдво . . . . 19—20
22. Три свята 20
23. Богородиця шукає нічлїгу . . . . 20—21
24. Народини Христа . . . . 21—22
25. Богородиця і новонароджений Христос . . . . 22—24
26. Богородиця прикидає Христа сїном 24
27. Чудесний батіжок 24
28. Христос у колисцї 25
29. Три царі . . . . 25—26
30. Три царі й Ірод . . . . 27—29
31. Христос і Ірод . . . . 29—32
32. Колядники вибирають ся до Вифлеєма з поклоном . . . . 32—33
33. Чудо з пшеницею . . . . 33—36
34. На Йорданї 36
35. Розмова Богородицї з Христом 36
36. Христа несуть на небо . . . . 37—38
37. Хрещенє Христа . . . . 38—54
38. Богородиця не хоче віддати Христа на короля . . . . . 54—55
39. Богородиця ходить щедрувати . . . . 55—56
40. Богородиця і три черницї 56
41. Колядники в гостинї у Христа . . . . 56—57
42. Христос судія 57
43. Свята вечера . . . . 57—58
44. Грішні душі . . . . 58—60
45. Христос роздає щастє 61
46. Христос купаєть ся в ріцї зі слїз . . . . 62—63
47. Христос кличе господаря на параду 63
48. Що більше: небо чи земля? . . . . 63—70
49. Буря на Дунаю . . . . 70—71
50. Св. Николай перевізником . . . . 71—74
51. Ангели беруть ризи від Богородицї . . . . 74—75
52. Богородиця пере ризи для Христа . . . . 75—77
53. Жиди шукають Христа . . . . 77—84
54. Юда продає Христа 85
55. Христос і Петро . . . . 85—90
56. Страсти Христові . . . . 90—100
57. Грішна іва . . . . 100—103

Стор.
58. Жите й смерть Христа . . . . 104—105
59. Смерть і воскресенє Христове . . . . 105—106
60. Чудо при Христовім воскресеню . . . . 106—109
61. Заведенє постів . . . . 109—110
62. Богородиця шукає Христа по його смерти 110
63. Три раї 110
64. Свята Пятниця обдаровує господиню 111
65. Мати св. Петра 111

III. Колядки господареви.

66. Початок світа . . . . 112—115
67. Райське дерево . . . . 115—116
68. Родина господаря 117
69. Господар вижидає потомка 117
70. Дві радости 118
71. Одяг господаря . . . . 118—119
72. Соловій у садочку . . . . 119—120
73. Три соколи 120
74. Господарські вжитки . . . . 120—121
75. Три користи 121
76. Господар закладає пасіку . . . . 121—122
77. Нарада про весноване 122
78. Святі орачі . . . . 122—129
79. Оранє на пшеницю . . . . 129—133
80. Господар при ораню . . . . 133—138
81. Бог засїває . . . . 138—139
82. Обіцяний врожай . . . . 139—140
83. Бог господарить . . . . 140—148
84. Бог обдаровує господаря . . . . 148—149
85. Бог дає долю господареви 149
86. Господар при роботї . . . . 149—150
87. Ластівка будить господаря . . . . 151—153
88. Радість господаря . . . . 153—156
89. Боярське господарство 156
90. Господарські стада 157
91. Достатки у господаря . . . . 157—158
92. Господар розчислює гроші 158
93. Господар будить челядь . . . . 158—159
94. Господар і слуги . . . . 159—162
95. Золоті човна 162

Стор.
96. Господар дарує стадо коний 162
97. Господар на ярмарку 162–163
98. Господар судить суди 163–165
99. Родина при вечери 165–166
100. Приготовлюване гостини для святих 166–168
101. Святі в гостині 168–171
102. Сонце, місяць і дощ у гостині в господаря 171–182
103. Гості в господаря 182
104. Напитки в господаря 182–187
105. Господар у похмілю 187
106. Будова церкви 187–196
107. Будова церкви св. Софії в Київі 196–197
108. Господар їде до церкви з дарами 198–199
109. Ангели ведуть господаря до церкви 199–200
110. Ангели випрошують долю господареви 200–201
111. Святі в церкві 201
112. Святі служать службу за господаря 201–202
113. Зіпсований світ 202–208
114. Святі шукають правди 208
115. Святі трубачі 208–214
116. Розмова святих 214–215
117. Як у світі жити? 215
118. Колядники вдають купців 215–216
119. Колядники домагають ся коляди 226–217

Колядки священникови.

120. Родина священника при занятю 217
121. Священник будує церкву 217
122. Прилади до церкви 217–218
123. Священник приймає гостий 218
124. Хрещене Христа 218–219

IV. Колядки господини.

125. Ремісники приладжують строї господині 120–121
126. Господиня вистроює ся 221–222
127. Господиня вистроєна 222–224
128. Господиня шиє для мужа 224–225
129. Господиня вишиває сорочку для короля 225
130. Господиня вишиває ширинки до церкви 225–226
131. Господиня шиє і йде по воду 226–228

Стор.
132. Господиня білить біле 227
133. Господиня вичікує повороту мужа . . . . 227—228
134. Муж привозить дарунки з війни . . . . 228—232
135. Муж привозить дарунки з ярмарку . . . . 232—233
136. Муж привозить дарунки з дороги . . . . 233—235
137. Господиня будить свекра й свекроху 236
138. Господиня миє чаші 236
139. Напої у господині . . . . 236—237
140. Господиня очікує святих гостий . . . . 237—238
141. Господиня виправляє домашних на лови . . . . 239—242
142. Господиня закуплює три села . . . . 242—243
143. По повороті мужа з сусідів 243
144. Мати й діти . . . . 243—244
145. Господиня знаходить золотий хрест . . . . 244—250
146. Господиня дає малювати церкву . . . . 250—252
147. Господиня вибираєть ся до церкви . . . . 252—256
148. Господиня виїздить у ридвані . . . . 256—257

Колядки вдовици.

149. Колядники у вдови 257
150. Вдова віє золото 257
151. Вдовина жура . . . . 258—260
152. Вдова плаче за мужом 260
153. Удовин вік марно проходить . . . . 260—262
154. Вдова наливає кубки . . . . 262—263
155. Вдова шинкарка . . . . 263—264
156. Подарунки для вдови 264

Друкарські похибки.

Надруковано:				Має бути:
Ст. 123,	стріч. 14	з долини:	він	віл
„ „	„ 13	„ :	він	віл
„ 135,	„ 3	з гори:	своєю	своєму
„ 156,	„ 10	„ :	в Ломнї	в Долинї
„ 203,	„ 2	з долини:	заслопами	васлонами
„ 246,	„ 2	з гори:	ґоподаря	ґосподаря.